

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ.

Συνταχθεῖσα κατὰ μὲν τὸ πρῶτον παρὰ τοῦ ἀοιδίμου Διδασκάλου
ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ἐνὸς τῶν τριῶν τῆς νέας Μεθόδου ἐφευρετῶν· ἀντιγρα-
φεῖσα δὲ τὸ δεύτερον καὶ τρίτον παρὰ τῶν ἄλλων δύο, ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΟΥ
ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΟΣ ἐπὶ τὸ συντομότερον, ὡσαύτως καὶ τέταρτον παρὰ
ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΦΩΚΑΕΩΣ, καὶ διαφόροις τύποις ἐκδοθεῖσα.

Ἦδη δὲ τὸ πέμπτον καὶ αὐθις συνταχθεῖσα, καὶ ὅσον οὐ-
δὲ ἐπὶ τὸ μεθοδικώτερον καὶ ἐξηγηματικώτερον μετενεχθεῖ

ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΟΥ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ ΠΠ. Χ. ΔΡΟΒΙΑΝΙΤΟΥ

Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθηματεούντων, νῦν πρῶτον τύποις
ἐκδεδόται. Δαπάνη τοῦ αὐτοῦ.

ΕΝ ΓΑΛΑΤΑ ΠΕΡΑΝ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Ε. Καγρόλ.

1851.

3208

Οἱ παρατυπώσαντες καὶ πολοῦντες βιβλία παρόμοια τὴν ιδιό-
χειρόν μου ταύτην ἐπιγραφὴν,

μὴ φέροντα, ὅπου εὐρεθῶσι θέλει ἐνάγονται
καὶ καταδιώκονται κατὰ τοὺς νόμους τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς καὶ
Πολιτικούς.

17674

Πρὸς τοὺς Φιλομούσους Ἀναγινώσκοντας.

Πρὸ εἰκοσιπέντε ἤδη ἐτῶν κάτοχος ὢν ὀλίγων Γραμματικῶν, καὶ ὀλίγων ἄλλων προκαταρτικῶν γνώσεων, ἐδιδάχθην τὸ Πρακτικὸν καὶ Θεωρητικὸν μέρος ὧν τῶν ἀναγκαιοτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Μουσικῶν Μαθημάτων κατὰ τὴν νέαν Μέθοδον· καὶ δὲ ἄλλο μάθημα ποτὲ δὲν μοι ἐφάνη τόσον δυσνόητον ὅσοι μοι ἐφαίνετο τότε τῆς Μουσικῆς Θεωρίας τὸ πᾶν σχεδὸν ἀκατανόητον· Διότι πᾶν ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τὴν Θεωρίαν ταύτην μοι ἐφαίνετο συγκεχυμένον, ἀσυμβίβαστον, καὶ ἀσαφές, ἐξ αἰτίας καὶ ἄλλων μὲν πολλῶν, μάλιστα δὲ τῶν φάσεων καὶ ἀντιφάσεων· Ὅθεν ἐσυμπέρανα μὲ τὸν ἀσθενή μου νοῦν ὅτι εἰς τὰ προεκδοθέντα Θεωρητικὰ εὐδοίσκονται, καὶ ἐλλείψεις πολλαί, καὶ περιττὰ πολλὰ, καὶ λάθη πολλὰ, εἰς τῶν ὁποίων τὴν ἐξακρίβωσιν καὶ ἀνακάλυψιν ἐπειδὴ ἐγνώρισα, ὅτι μόνη ἡ μετὰ πολλῆς περιεργείας μου καὶ ἄκρας προσοχῆς μελέτη δὲν ἦτον ἱκανή, διὰ τοῦτο εἰς διάστημα εἴκοσι ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα δὲν ἔπαυσα ἐρευνῶν καὶ ἐξετάζων τὰ τοιαῦτα ὁμοῦ μὲ ὅσους, καὶ ὅπου, καὶ ὅταν ἤθελον εὑρῇ, κατόχους μὲν Ἑλληνικῆς παιδείας ἐμπείρους δὲ τῆς φωνητικῆς καὶ ὀργανικῆς Μουσικῆς. ἔχων δὲ καὶ βίαι· τὰς ὁποίας ὁ Διδάσκαλος Χρύσανθος εἰς τὸ μέγα Θεωρητικὸν ἀναφέρει γνώμας τῶν Παλαιῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρχαίων Ἐκκλησιαστικῶν Μουσικῶν, ἐφιλοπόνησα καὶ συνέταξα ἐν τῇ παρόντι διβλίῳ ὅσα μ' ὄλην μου τὴν ἀνικανότητα ἐξηκρύβωσα. Γνωρίζω δὲ καλῶς ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἐκείνους οἵτινες νομίζουσιν ὅτι τὰ πάντα ἡξεύρουσι καὶ μηδὲν ἐπιστημονικῶς γνωρίζουσιν, ἰδόντες τὸ πονημάτιον, πρὶν τὸ μελετήσωσι, θέλουσιν ἐπιφωνήσαι διὰ τὸν Ἐκδότην τοῦ τὰ ἐξῆς: «Καὶ Κόρχορος ἐν λαχάνοις, καὶ Κολοῖδς ἐν πτηνοῖς, καὶ Σαοὺλ ἐν Προφήταις »· ἀλλὰ περὶ τῶν τοιούτων δὲν φροντίζω παντελῶς, ἐπειδὴ οἱ τοιοῦτοι μόλις καὶ μετὰ βίας εἶναι ἱκανοὶ ὕστερα ἀπὸ πολλῆν καὶ ὀρθὴν Διδασκάλου παράδοσιν μόνον νὰ ἐννοήσωσιν (καὶ ταῦτα ἀμυδρῶς) ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα θέλουσι νὰ κρίνωσι καὶ νὰ ἀποκρίνωσι. Πρὸς ὅσους δὲ τῶν ἀληθῶς ἐπισταμένων τὰ πάντα τῆς Μουσικῆς λέγω ὅτι, ἡ μόνη μου εὐχαρίστησις εἶναι, ἀφ' οὗ μελετήσωσι τὸ πονημάτιον καὶ κρίνωσιν ἀπαθῶς, πᾶν ὅ,τι εὑρωσιν ἐν αὐτῷ σφάλμα μετὰ λόγου ὀρθοῦ νὰ τὸ ἐλέγξωσι καὶ νὰ τὸ διορθώσωσι. Θέλουσι δὲ ἀπαντήσαι οἱ Ἀναγνώσται εἰς τὸ Πονημάτιον τοῦτο, ἐκτὸς τῶν τυπογραφικῶν λαθῶν τὰ ὁποῖα ἐξ ἄπαντος

αυμδαίνουσιν εἰς ὅλα τὰ διὰ τοῦ τύπου ἐκδιδόμενα Συγγράματα (μ' ὅλον
ὅτι δὲν ἡμέλησα νὰ τὰ διορθώσω ἐν τῇ τέλει τοῦ βιβλίου), ταῦτολογίας
πολλὰς, ἐπαναλήψεις ἀκαίρους πολλὰς, καίτινα τεμάχια ἤτοι περικοπὰς
λόγων, ἄλλου μὲν ἔχοντα τὸν τόπον των, ἄλλου δὲ σημειούμενα (ἀλλὰ τὰ
αἷτια τούτων εἶναι πολλὰ, καὶ παντελῶς δὲν συμφέρει νὰ τὸ εἰπῶ κατὰ τὸ
παρόν)· δὲν ἐλπίζω ὅμως νὰ εὕρωσι καὶ ὑποθέσεις, ἢ πράγματα ἀνεξήγη-
τα καὶ ἀσαφῆ· Χάριν δὲ τῶν ἀπλουστεύων ὁμογενῶν μου ἐπροσπάθησα ὅ-
σον ἡδυνήθην νὰ κάμω καταληπτότερα ὅσα προεῖπον ὅτι ἐξηκρίθωσα. Δέξα-
σθε λοιπὸν εὐμενῶς, φίλοι ὁμογενεῖς, καὶ τὰ ἑμὰ ὡς τῆς ἐν Εὐαγγελίῳ
Χήρας ἐκείνης τὰ λεπτά, ἀναπληροῦντες ἑμεῖς ὅσοι ἱκανώτε-
ρα τὰ ἐλλεί-
ποντα, καὶ ἐνθυμούμενοι πάντοτε τὸ ἐξῆς σοφόν·

« Χαλεπὸν ἄνθρωπον ὄντα μὴ διαμαρτεῖν ἐν πολλοῖς, τὰ μὲν
ὡς ἀγνοήσαντα, τὰ δὲ κακῶς κρίναντα, τὰ δὲ ἀμελέστερον γρά-
ψαντα. ».

Ο Ἐκδότης·

ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΠΑΠΑ ΧΡΗΣΤΟΥ ΔΡΟΒΙΑΝΙΤΗΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ

Καὶ πρακτικὴ Ἑκκλησιαστικὴ

ΜΟΥΣΙΚΗ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

1. Ἡ Μουσικὴ εἶναι μάθησις μέλους, καὶ τῶν ὅσα ἀκολουθοῦσιν εἰς τὸ μέλος, ἧ εἶναι μέθοδος διδάσκουσα τὸ νὰ ψάλλῃ τις, νὰ τονίξῃ, καὶ νὰ μελοποιῇ ὀρθῶς· λέγεται δὲ Μουσικὴ ἀπὸ τῶν Μουσῶν (α). ἀκολουθοῦσι δὲ εἰς τὸ μέλος, φθόγγοι, τόνοι, χρόνοι, ῥυθμοί, συστήματα, σχέσεις, συμφωνίαι, ἀναλογίαι, γένη, ἤχαι, φθοραὶ, κ τ λ.

2. Μέλος δὲ εἶναι σειρά φθόγγων, οὔτινες ψάλλονται ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου, μὲ ἰσότητα, καὶ μὲ ἀνάβασιν, καὶ κατάβασιν φωνῆς, καὶ γίνονται ἀρεστοὶ εἰς τοὺς ἀκροατάς· ὅλοι δὲ οἱ φθόγγοι εἶναι ἑπτὰ, καὶ ψάλλονται μὲ τὰς ἐξῆς συλλαβάς: Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη· ἀπὸ αὐτοὺς δὲ τοὺς ἑπτὰ φθόγγους γίνονται τόνοι

(α) Κατὰ τοὺς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ποιητὰς αἱ Μοῦσαι ἦσαν ἑννέα τὸν ἀριθμὸν, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα εἶναι τὰ ἐξῆς: Κλειώ, Θάλεια, Εὐτέρπη, Μελπομένη, Τερψιχώρα, Ἑρατώ, Πολύμνια, Οὐρανία, Καλλιόπη· εἰς καθεμίαν ἀπὸ αὐτὰς ἀπέδιδον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τὴν ἐφεύρεσιν μιᾶς ἐπιστήμης, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ καθεμία εἶχε τὴν ἐφορίαν καὶ ἐπιστασίαν τῆς τὴν δὲ Μελωδίαν ἐπειδὴ ἐφεῦρον ὅλοι ὁμοῦ, καὶ μετεχειρίζοντο ὅλοι ὁμοῦ, διὰ τοῦτο αὐταὶ μὲν ὠνομάσθησαν Μοῦσαι ἀπὸ τοῦ ὁμοῦ οὔσαι, ἡ δὲ ἐπιστήμη τῆς Μελωδίας ὠνομάσθη Μουσικὴ· καὶ οἱ ἀρχαῖοι, καὶ οἱ νῦν πεπειθευμένοι καὶ λόγιοι ἄνδρες τὰς ἐπιστήμης Μούσας λέγουσι, κυρίως ὁμῶς τὴν ἐπιστήμην τῆς Μελωδίας ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ ἐξωτερικῆς ὀνομάζουσι Μουσικὴν.

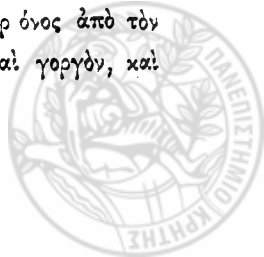
τρεις, καὶ ὀνομάζονται ἀπὸ τοὺς μουσικοὺς ὁ μὲν πρῶτος, *Μεῖζων*, ὁ δὲ δεύτερος *Ἐλάσσων*, καὶ ὁ τρίτος *Ἐλάχιστος*.

3. Ἡ λέξις φθόγγος σημαίνει φωνήν· φθόγγος λοιπὸν εἶναι μελωδική φωνή, ἥ ἀπὸ στόμα ἀνθρώπου ἐκβαίνουσα, ἥ καὶ ἀπὸ μουσικὸν ὄργανον· αὕτη δὲ ἡ ἐκβαίνουσα φωνή, διὰ τὰ γίνεται μέλους τινὸς παραστατικῇ, πρέπει κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην ν' ἀποβλέπῃ εἰς ἐν διάστημα ἢ ἐπὶ τὸ ὀξύ ἢ ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἧγουν πρέπει ἀμέσως μετὰ τὴν πρώτην φωνὴν νὰ προφέρεται καὶ ἄλλη φωνή· παρ: χάρι: ἐὰν προφέρῃ τις τὸν φθόγγον Νη, καὶ ἀμέσως προφέρῃ καὶ τὸν Πα, ἢ τὸν Ζω, τότε εὐθὺς γνωρίζεται καὶ τὸ μέλος τοῦ Νη, καὶ τὸ μέλος τοῦ Πα, καὶ τὸ μέλος τοῦ Ζω· ἐὰν δὲ προφέρῃ τις ἓνα μόνον φθόγγον ὁποῖον δὴποτε, ἢ κτυπᾷ μίαν μόνον χορδὴν τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου, ἐὰν καὶ πολλάκις, ἡ ἐκβαίνουσα ὁμῶς φωνή, ὥς μὴ παρασταίνουσα μέλος τι, φθόγγος δὲν λέγεται, ἀλλὰ κτύπος ἀπλοὺς τῆς φωνῆς· οἱ δὲ φθόγγοι εἶναι τὸ πᾶν ὅσον ἀνάγεται εἰς τὴν ποσότητα τῆς μελωδίας τῆς Μουσικῆς· διότι αὐτοί, εἴτε ἀπὸ στόμα ἀνθρώπου προφέρονται, εἴτε ἀπὸ Μουσικὸν ὄργανον ἐκβαίνουσιν, πάντοτε ὁμοίως εἶναι δυνατόν νὰ διακρίνωνται ἀκριβῶς ἀπὸ τοὺς καλοὺς μουσικοὺς· καὶ διὰ τοῦτο οἱ φιλόσοφοι τὴν Μουσικὴν ὀνομάζουσιν ἐπιστήμην, καὶ ὄχι ἀπλῶς τέχνην.

4. Τὸ δὲ μέλος, ἐκεῖνο μὲν τὸ ὁποῖον συνίσταται ἀπὸ μελωδίας, ρυθμὸν, καὶ λέξιν, λέγεται τέλειον· ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον συνίσταται ἀπὸ μελωδίας καὶ λέξιν, χωρὶς ρυθμὸν, λέγεται ἀτελές, ἢ λέγεται μελωδία ἄρρυθμος· τὸ δὲ ἐκκλησιαστικὸν μέλος λέγεται ψαλμωδία, εἰς τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἐννοοῦνται ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ μέλη.

5. Ἐρρυθμον μέλος λέγεται ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ψάλλεται μετὰ χρόνον προσδιωρισμένον καὶ εὐτακτον· ἄρρυθμον δὲ λέγεται ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ψάλλεται μετὰ χρόνον ἀπροσδιόριστον καὶ ἄτακτον.

6. Ρυθμὸς δὲ εἶναι εὐτακτος χρόνος· ὁ δὲ χρόνος ἀπὸ τὸν ὁποῖον γεννᾶται ὁ ρυθμὸς, διαιρεῖται εἰς ἀργὸν καὶ γοργόν, καὶ

υποδιαιρείται εἰς ἀργότερον καὶ γοργότερον· ὁ δὲ ῥυθμὸς, διαίρεται καὶ αὐτὸς εἰς δύο, εἰς ἀπλοῦν, καὶ διπλοῦν· καὶ ἀπλοῦς μὲν λέγεται ὁ ῥυθμὸς, ὅταν ἐν Μουσικὸν μάθημα, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους φυλάττει τὸν αὐτὸν χρόνον, ἢ ἀργὸν, ἢ γοργόν· διπλοῦς δὲ λέγεται ὁ ῥυθμὸς, ὅταν ἐν Μουσικὸν μάθημα ἄρχεται μὲ χρόνον ἀργόν, καὶ ἕως εἰς ἓν μέρος ὁδεῦον κατ' αὐτὸν, ταχύνει τὸν χρόνον ἕως εἰς ἓν μέρος, καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνει τὸν πρῶτον χρόνον τοῦ ἢ ἐν Μουσικὸν μάθημα ἄρχεται μὲ χρόνον γοργόν, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μέλους μεταχειρίζεται χρόνον ἀργόν, καὶ πάλιν ἐπανέρχεται εἰς τὸν πρότερον χρόνον τοῦ, ἤγουν τὸν γοργόν.

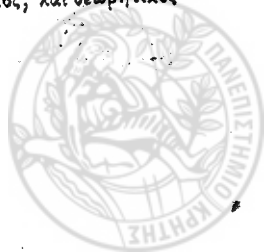
7. Συστατικά δὲ τοῦ μέλους γνωρίζομεν δύο, τὴν ποσότητα, καὶ τὴν ποιότητα· διὰ τοῦτο καὶ οἱ χαρακτηῖρες μὲ τοὺς ὁποίους γράφεται ἡ μελωδία ἐξετάζονται διττῶς διὰ νὰ καταγράψωσι τὸ πᾶν τοῦ μέλους.

8. Μελοποιεῖα εἶναι τὸ νὰ ἐφευρίσκη τις μέλος, καὶ νὰ προσαρμόζη αὐτὸ εἰς τὰς λέξεις τροπαρίου, ἢ στίχου, καὶ τῶν λοιπῶν, γράφων αὐτὸ μὲ τοὺς Μουσικοὺς χαρακτηῖρας.

9. Ψάλλει δὲ τις ἀτέχνως, ἐντέχνως, καὶ ἐπιστημονικῶς· καὶ ἀτέχνως μὲν ψάλλει ὁ μὴ γνωρίζων τοὺς κανόνας τῆς Μουσικῆς, προφέρων πολλοὺς φθόγγους ἐν ἀναβάσει καὶ καταβάσει φωνῆς μὲ χρόνον μὲν, ὅχι ὅμως καὶ μὲ ῥυθμόν, καὶ τυχόν νὰ ἀρέσκη εἰς τοὺς ἀκροατὰς, ἐὰν ᾖ καλόφωνος (α)· ἐντέχνως δὲ ψάλλει ὁ γνωρίζων τοὺς κανόνας τῆς Μουσικῆς, προφέρων τὸ μέλος τὸ ὁποῖον παρασταίνεται μὲ τοὺς Μουσικοὺς χαρακτηῖρας ἀπαράλλακτα ὡς ἔφθασε νὰ τὸ διδαχθῇ (β)· ἐπιστημονικῶς δὲ ψάλλει μόνον ὁ τέλειος Μουσικὸς· ἀποκατασταίνεται δὲ τέλειος, ἐὰν, ὅχι μόνον διδαχθῇ καλῶς τὸ

(α) Ὁ τοιοῦτος ψάλτης λέγεται ἀπὸ τοὺς ἀπλοῦς πρακτικὸς Μουσικὸς, ἤγουν λέγουσιν οἱ ἄπλοι ἄνθρωποι περὶ τοῦ τοιοῦτου ψάλτου· δὲν ἐδιδάχθη μὲν Μουσικὰ, πρακτικὰ ὅμως ψάλλει καλά.

(β) Ὁ τοιοῦτος λέγεται ἀπὸ τοὺς Μουσικοὺς πρακτικὸς, καὶ θεωρητικὸς ὅχι ὅμως ἐπιστημονικὸς, καὶ τέλειος Μουσικὸς.

θεωρητικὸν καὶ πρακτικὸν τῆς Μουσικῆς, ἀλλ' ἐὰν κἀμὴ καὶ πολλήν τριβὴν εἰς τὰ δύο αὐτὰ, καὶ μάλιστα γίνεται τέλειος, ἐὰν ᾗται κάτοχος καὶ ἄλλων ἐπιστημῶν (α).

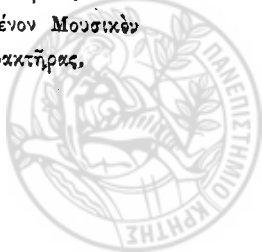
10. Διαιρεῖται δὲ ἡ Μουσικὴ εἰς θεωρητικὴν, καὶ πρακτικὴν· καὶ θεωρητικὴ μὲν εἶναι τὸ νὰ γνωρίζῃ τις τὰς διαφόρους σχέσεις τοῦ θαρῆος πρὸς τὸ ὀξύ, καὶ τοῦ ταχέος πρὸς τὸ βραδύ (β), καὶ τὸ νὰ γνωρίζῃ τὸν τρόπον τῆς προφορᾶς τῶν φθόγγων, καὶ τὴν δύναμιν ἢ ἐποία δίδεται εἰς τοὺς χαρακτῆρας διὰ νὰ γράφεται τὸ μέλος· πρακτικὴ δὲ εἶναι ἡ δύναμις ἢ ὁποία βάλλει τὰς ἀρχὰς τῆς θεωρίας εἰς πράξιν, ἡγουν τὸ νὰ δύναται τις νὰ μεταχειρίζεται τὴν ἐγνωσμένην ὕλην τῆς Μουσικῆς ψάλλων, καὶ διὰ τῶν χαρακτῆρων γράφων αὐτήν (γ).

11. Σχέσις εἶναι ὁ συνδυασμὸς, ὅταν κατὰ μὲν τοὺς Εὐρωπαϊοὺς, δύο Μουσικοί, ὁ μὲν ἕνας προφέρῃ τὸν φθόγγον Πα, ὁ ἄλλος τὸν Κε ὡς Πα, ἢ τὸν Δι ὡς Πα· καὶ ὅταν ὁ μὲν ἕνας προφέρῃ τὸν Νη, ὁ δὲ ἄλλος τὸν Γα ὡς Νη, ἢ τὸν Δι ὡς Νη, κ τ λ π· ψάλλουσι κατὰ τὸ σύμφωνον· καθ' ἡμᾶς δὲ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς Μουσικοὺς σχέσις εἶναι ὅταν ὁμοφώνως ψάλλωμεν, θέλοντες νὰ φθορίζωμεν τὸ μέλος διατονικῶς, εἰς μὲν τὸν φθόγγον Πα βάλ-

(α) Ὁ τοιοῦτος λέγεται τέλειος Μουσικὸς, καὶ εἰς τὸ τέλειος ἐμπεριέχονται ὅλα, καὶ τὸ πρακτικὸς, καὶ τὸ θεωρητικὸς, καὶ τὸ τεχνικὸς, καὶ τὸ ἐπιστημονικὸς· διότι ὁ τοιοῦτος δύναται ὅχι μόνον νὰ ψάλλῃ καλὰ, καὶ νὰ τονίζῃ, καὶ νὰ μελοποιῇ ὀρθῶς, ἀλλὰ δύναται προσέτι νὰ διεγείρῃ καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς τῶν ἀκροατῶν, ἡγουν δύναται νὰ φέρῃ τοὺς ἀκροατὰς εἰς χαρὰν, ἢ λύπην, εἰς θάρρος ἢ φόβον, εἰς εὐλάβειαν καὶ κατάνυξιν, εἰς ἀγάπην καὶ ἐπιθυμίαν τῶν ἀγαθῶν καὶ ψυχωφελέων, εἰς μῖσος καὶ ἀποστρεφὴν τῶν κακῶν καὶ ψυχοβλαβῶν, καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ· ἐν ἐνὶ δὲ λόγῳ ὁ τοιοῦτος Μουσικὸς ψάλλων ἀποκατασταίνει τοὺς ἀκροατὰς ὁποίους τοὺς θέλει αὐτός.

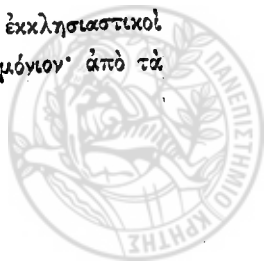
(β) Ἀπὸ τὸ βαρὺ καὶ ὀξύ ἡγουν ἀπὸ τὴν ἀνάβασιν καὶ κατάβασιν τῆς φωνῆς, γνωρίζεται ἡ ποσότης τῆς Μελωδίας· ἀπὸ δὲ τὸ ταχὺ καὶ βραδύ, ἡγουν ἀπὸ τὸ γοργόν καὶ ἀργόν, γνωρίζεται ἡ ποιότης τῆς Μελωδίας.

(γ) Ἐγνωσμένη ὕλη τῆς Μουσικῆς λέγεται τὸ γινωρισμένον Μουσικὸν ράθημα τὸ ὁποῖον εἶναι γεγραμμένον με τοὺς Μουσικοὺς χαρακτῆρας,

λομεν τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦ Κε, εἰς δὲ τὸ Κε βάλλομεν τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦ Πα, ἢ εἰς μὲν τὸν Πα βάλλομεν τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦ Δι, εἰς δὲ τὸν Δι βάλλομεν τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦ Πα· καὶ εἰς μὲν τὸν Νη βάλλομεν τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦ Δι· ἢ εἰς μὲν τὸν Γα βάλλομεν τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦ Νη, εἰς δὲ τὸν Νη βάλλομεν τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦ Γα κ τ λ· καὶ ταῦτα πράττοντες φανερόνομεν τὴν σχέσιν τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ ἓνας φθόγγος μετὰ τὸν ἄλλον, καὶ φθορίζομεν τὰ μέλη διατονικῶς ἐναλλάσσοντες τὰ συστήματα. Συμφωνία δὲ κατὰ μὲν τοὺς Εὐρωπαίους εἶναι τὸ λεγόμενον παρ' αὐτοῖς ἐναρμόνιον, ἡγοῦν ὁ συνδυασμὸς περὶ τοῦ ὁποίου καὶ ἀνωτέρω εἶπομεν· ὅταν οἱ μὲν δύο, ἢ καὶ περισσότεροι Μουσικοὶ ἄρχωνται ἀπὸ τοῦ Πα, ἄλλοι ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ Πα, ἄλλοι δὲ ἀπὸ τοῦ Κε ὡς ἀπὸ τοῦ Πα, ἢ ἀπὸ τοῦ Δι ὡς ἀπὸ τοῦ Πα, καὶ ψάλλωσι μετὰ διάφορον κατὰ τὴν ὀξύτητα καὶ βαρύτητα ἴσον ἐν καὶ τὸ αὐτὸ μάθημα ὅλοι ὁμοῦ· κατὰ δὲ τοὺς ἡμετέρους ἀρχαίους Μουσικοὺς συμφωνίαι ἐλέγοντο τὰ συστήματα· Ἀναλογία δὲ, κατὰ μὲν τὸν χρόνον θεωρουμένη, πρῶτον μὲν εἶναι τὸ νὰ μεταχειρίζεται ὁ ψάλλων πάντοτε χρόνον ἀνάλογον μετὰ τὴν ὁποίαν ἤθελεν ἀπαντήσῃ εἰς τὸ μέλος χρονικὴν ἀγωγὴν, καὶ οὔτε ποτὲ βραδύτερον, οὔτε ποτὲ ταχύτερον· δεύτερον δὲ, ὁ μελοποιὸς κατὰ τὴν ὁποίαν ἤθελε προσδιορίσῃ χρονικὴν ἀγωγὴν, οὕτω νὰ μεταχειρίζεται εἰς τὰς ἄρσεις τῶν χρόνων καὶ τὰ γοργὰ, ἡγοῦν εἰς μὲν τὰς βραδείας χρονικὰς ἀγωγὰς δύνανται νὰ λαμβάνωνται εἰς τὰς ἄρσεις τῶν χρόνων καὶ γοργὰ, καὶ δίγοργα, καὶ τρίγοργα, καὶ νὰ φυλάττεται ἡ ἀναλογία τοῦ χρόνου, εἰς δὲ τὰς ταχείας δὲν δύνανται· θεωρουμένη δὲ ἡ ἀναλογία κατὰ τὸ μελοποιεῖν, πρέπει νὰ δίδεται εἰς τὰς λέξεις τοῦ τροπαρίου, ἢ στίχου, καὶ τῶν λοιπῶν, ἔκτασις μέλους ὅπως οὖν ἀνάλογος, καὶ ὅχι μία μὲν λέξις νὰ ὑπερεκτείνεται κατὰ τὸ μέλος, ἢ δὲ ἄλλη λέξις ὑπὲρ τὸ δέον νὰ συντέμνεται.

12. Γένη δὲ παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς οἱ ἀρχαῖοι ἐκκλησιαστικοὶ Μουσικοὶ τρία, διατονικόν, χρωματικόν, καὶ ἐναρμόνιον· ἀπὸ τὰ

ἐποῖα τὸ μὲν Διατονικὸν εἶναι τὸ εὐκολώτερον, ὡς παλαιότερον, ἢ κάλλιον εἰπεῖν φυσικώτερον· τὸ δὲ χρωματικὸν εἶναι δυσκολώτερον, καθότι ἐφευρέθη ὕστερον, καὶ εἶναι τεχνητὸν καὶ ὄχι φυσικόν· τὸ δὲ ἑναρμόνιον εἶναι καὶ ἀπὸ τὰ δύο τὰ εἰρημένα γένη δυσκολώτερον, ὡς πλέον ὑστερώτερον, καὶ πλέον τεχνικώτερον.

13. Συστήματα δὲ παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς οἱ αὐτοὶ ἐκκλησιαστικοὶ Μουσικοὶ τέσσαρα, τὸ Διαπασῶν, τὸ Διαπέντε, τὸ Διατεσσάρων, καὶ τὸ Διατριῶν (α).

14. Ἦχους δὲ παρέδωκαν ὁκτώ· Πρῶτον, Δεύτερον, Τρίτον, Τέταρτον, Πλάγιον τοῦ Πρώτου, Πλάγιον τοῦ Δευτέρου, Βαρύν, καὶ Πλάγιον τοῦ Τετάρτου. Φθοραὶ δὲ εἶναι τριῶν εἰδῶν κατὰ τὰ τρία γένη τῆς Μουσικῆς, Διατονικαὶ φθοραὶ, Χρωματικαὶ, καὶ ἑναρμόνιοι· ἀπὸ δὲ τούς ὁκτὼ ἦχους ὁ μὲν Δεύτερος καὶ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου λέγονται χρωματικοὶ, οἱ δὲ λοιποὶ, διατονικοὶ, καὶ ἑναρμόνιοι. (6)

(α) Διαπασῶν σύστημα λέγεται ἡ ἐπταφωνία, ἥτις λέγεται καὶ ὁκτάχορδον· καὶ εἰ μὲν ἡ ἐπταφωνία αὕτη εἶναι διατονικὴ, συνίσταται ἀπὸ δύο ἄλλα μικρότερα συστήματα συνευγμένα, ἀπὸ τριφωνίαν καὶ τετραφωνίαν· εἰδὲ εἶναι χρωματικὴ, συνίσταται ἀπὸ δύο συστήματα διευγμένα, ἀπὸ δύο δηλαδὴ χρωματικὰς τριφωνίας, αἱ ὁποῖαι ἔχουσιν ἐν τῇ μεταξύ ἓνα τόνον μείζονα διατονικόν, ὅς τις τὰς διαξυγνύει, ἤγουν τὰς ξεχωρίζει· Διαπέντε δὲ σύστημα λέγεται ἡ τετραφωνία, ἥτις λέγεται καὶ πεντάχορδον, καὶ Τρογός· Διατεσσάρων δὲ σύστημα λέγεται ἡ τριφωνία, ἥτις λέγεται καὶ τετράχορδον· διαφέρει δὲ ἡ διατονικὴ τριφωνία ἀπὸ τῆς χρωματικῆς, ἀλλ' αὐτὴ ἡ διαφορά τῶν δύο τούτων τριφωνιῶν θέλει ἀποδείξηται εἰς τὰς κλίμακας τῶν ἡχῶν, εἰς τὰς ὁποίας παραβάλλονται τὰ διατονικὰ διαστήματα μὲ τὰ χρωματικά. Διατριῶν δὲ σύστημα λέγεται ἡ διφωνία, ἥτις λέγεται καὶ τριχορδόν· καὶ εἰ μὲν αὕτη ἡ διφωνία εἶναι διατονικὴ, λέγεται μόνον Μέλος Μουσικόν, εἰδὲ εἶναι χρωματικὴ, λέγεται Μέλος χρωματικόν, καὶ ἡμιῶδιον· εἴτε διατονικὴ εἶναι ἡ διφωνία, εἴτε χρωματικὴ, δὲν λέγεται κυρίως σύστημα, ἐπειδὴ οὐτε οἱ ἀρχαῖοι εἶχον τὴν διφωνίαν διὰ σύστημα, ὡς ἀναφέρει καὶ ὁ δόξασταλος Χρῦσανθος εἰς τὸ μέγα Θεωρητικόν. Τρία λοιπὸν εἶναι κυρίως τὰ συστήματα κατὰ τοὺς ἀρχαίους Μουσικοὺς· οἱ δὲ μεταγενέστεροι ἐκκλησιαστικοὶ Μουσικοὶ ἐπρόσθεσαν καὶ τέταρτον σύστημα τὴν περὶ οὗ ὁ λόγος διφωνίαν εἰς μόνον τὸν Δεύτερον ἦχον διὰ τὸ χρωματικὸν Μέλος του.

(6) Ὅλων τούτων, ἤγουν τῶν φθόγγων, τῶν τόνων, τῶν χρόνων, τῶν ῥυθμῶν, τῶν συστημάτων, τῶν σχέσεων, τῶν συμφωνιῶν, τῶν ἀναλογιῶν, τῶν γενῶν, τῶν Ἦχων, τῶν φθαρῶν, καὶ τῶν λοιπῶν, τὴν ἐντελὴν μάθησιν θέλουν λάβει οἱ ἀρχαριοὶ προβαίνοντες εἰς τὰ ἔμπροσθεν Κεφάλαια μέχρι τέλους τῆς παρούσης βίβλου· ἐνταῦθα δὲ εἰς τὸ πρῶτον Κεφάλαιον ἐτέθησαν ὅλα ταῦτα, ὅχι διὰ τὴν ἐντελὴν μάθησιν, ἀλλὰ διὰ νὰ λάβουν οἱ ἀρχαριοὶ τοῦλάχιστον τὴν πρώτην γνῶρσιν τῆς ὀνομασίας αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΠΕΡΙ ΠΟΣΟΤΗΤΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΩΔΙΑΣ.

15. Ἐπειδὴ ὡς εἶπομεν (Αριθ: 7) συστατικά τῆς Μελωδίας εἶναι δύο, ἡ ποσότης, καὶ ἡ ποιότης, διὰ τοῦτο καὶ με δύο εἰδῶν χαρακτηῖρας ἡ Μελωδία γράσσεται· θεωρεῖται δὲ ἡ ποσότης εἰς τὴν Μελωδίαν δι' ἀναβάσεως οὕτω: Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη Πα· διὰ καταβάσεως οὕτω κατὰ τὴν ἐναντίαν τάξιν: Πα Νη Ζω Κε Δι Γα Βου Πα· ἡ δὲ ἰσότης γίνεται με τὰς αὐτὰς συλλαβάς τῶν φθόγγων εἰς μίαν βᾶσιν οὕτω: Πα Πα Πα, Βου Βου Βου, Γα Γα Γα. Δι Δι Δι, κτλ.

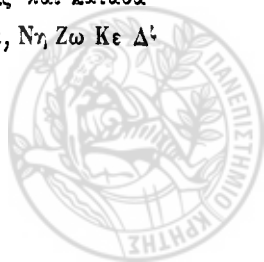
16. Αὕτη δὲ ἡ δι' ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως σειρά τῶν φθόγγων ὀνομάζεται Κλίμαξ· αἱ δὲ Κλίμακες εἶναι κατὰ τὰ τρία γένη, ἄλλαι μὲν διατονικαί, ἄλλαι δὲ χρωματικαί, καὶ ἄλλαι ἐναρμόνιοι· ἡ δὲ κατὰ τὸ παρ' ἡμῖν λεγόμενον Διαπαπῶν σύστημα διατονικὴ Κλίμαξ, εἰς τὴν ὁποίαν διδάσκονται οἱ ἀρχάριοι τὴν ποσότητα τῆς Μελωδίας, εἶναι ἡ ἑξῆς:

Ἐλάσσων.	Ἐλαχίστος.	Μεῖζων	Μεῖζων	Ἐλάσσων	Ἐλαχίστος	Μεῖζων	Π
π	ε	ζ	δ	κ	ξ	ν	ρ
68	9	7	12	12	9	7	12
Πα	Βου Ἐλάσσων	Γα Ἐλαχίστος	Δι Μεῖζων	Κε Μεῖζων	Ζω Ἐλάσσων	Νη Ἐλαχίστος	Πα Μεῖζων.

17. Αὕτη ἡ Κλίμαξ συγκροτεῖται ἀπὸ φθόγγους ὀκτώ, οἱ ὅποιοι περιχλείουσι διαστήματα ἑπτὰ, καθὲν ἀπὸ τὰ ὅποια λέγεται τόνος· παρ' ἧς· Πα Βου ἕνας τόνος, Βου Γα δύο τόνοι, Γα Δι τρεῖς τόνοι, Δι Κε τέσσαρες τόνοι, Κε Ζω πέντε τόνοι, Ζω Νη ἕξ τόνοι, Νη Πα ἑπτὰ τόνοι· ὁμοίως καὶ ἐν καταβάσει φωνῆς, Πα Νη ἕνας τόνος, Νη Ζω δύο τόνοι, Ζω Κε τρεῖς τόνοι, Κε Δι τέσσαρες τόνοι, Δι Γα πέντε τόνοι, Γα Βου ἕξ τόνοι, Βου Πα ἑπτὰ τόνοι· ἤξευρε δὲ ὅτι, ὅταν λέγωμεν τόνον, ἢ φωνὴν, ἢ διάστημα, εἶναι τὸ αὐτὸ, ἢ γουν Πα Βου, ἢ ἕνας τόνος εἶναι εἰπῶμεν, ἢ ἐν διάστημα, ἢ μία φωνή, εἶναι τὸ αὐτό· Πα Βου Γα, δύο τόνοι, δύο διαστήματα, δύο φωναί· Πα Βου Γα Δι τρεῖς τόνοι, τρία διαστήματα, τρεῖς φωναί, καὶ τὰ λοιπὰ ἕως ἐκεῖ ὅπου ἤθελε μετρήσῃ τις ἐν ἀναβάσει ἢ καταβάσει φωνῆς· λοιπὸν διὰ τὴν μετρήσῃ τις ἑπτὰ διαστήματα, χρειάζεται νὰ προσφέρῃ φθόγγους ὀκτώ· Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη Πα ἐν ἀναβάσει φωνῆς, ἢ Πα Νη Ζω Κε Δι Γα Βου Πα ἐν καταβάσει φωνῆς· διὰ τὴν μετρήσῃ τέσσαρα διαστήματα, χρειάζεται νὰ προσφέρῃ πέντε φθόγγους Πα Βου Γα Δι Κε, ἢ Κε Δι Γα Βου Πα· διὰ τὴν μετρήσῃ τρία διαστήματα, χρειάζεται φθόγγους τέσσαρας Πα Βου Γα Δι, ἢ Δι Γα Βου Πα· διὰ τὴν μετρήσῃ δύο διαστήματα, χρειάζεται φθόγγους τρεῖς Πα Βου Γα, ἢ Γα Βου Πα· διὰ τὴν μετρήσῃ ἐν διάστημα, χρειάζεται φθόγγους δύο Πα Βου, ἢ Βου Πα· εἰς τὴν καταμέτρησιν λοιπὸν τῶν διαστημάτων χρειάζεται ἕνας φθόγγος προσλαμβανόμενος ὁ εἰς τὴν ἀρχὴν εὐρισκόμενος ἀπὸ τὸν ὅποιον ἀρχεται νὰ μετρηθῇ εἰς τὸν δεύτερον φθόγγον τὸ πρῶτον διάστημα, καὶ ἀπὸ τὸν δεύτερον φθόγγον εἰς τὸν τρίτον μετρεῖται τὸ δεύτερον διάστημα, καὶ ἀπὸ τὸν τρίτον φθόγγον μετρεῖται εἰς τὸν τέταρτον τὸ τρίτον διάστημα, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

18. Κατὰ δύο τρόπους γίνεται ἡ ἀνάβασις καὶ κατάβασις, συνεχῆς, καὶ ὑπερβατή· καὶ ἡ μὲν συνεχῆς ἀνάβασις καὶ κατάβασις γίνεται ὡς ἑξῆς· Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη Πα, Νη Ζω Κε Δι

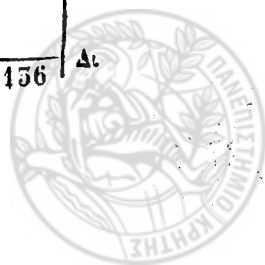
Γα Βου Πα· ἡ δὲ ὑπερβατὴ γίνεται ὡς ἐξῆς: οἱ φθόγγοι Πα Κε προφέρονται, καὶ οἱ ἐν μέσῳ Δι Γα Βου ἀφίνονται· ἢ οἱ Πα Δι φθόγγοι προφέρονται, καὶ οἱ ἐν μέσῳ Νη Ζω Κε ἀφίνονται κ.τ.λ. ὅταν δὲ χρειάζωμεθα περισσοτέραν συνεχῇ ἀνά-
 βασιν καὶ κατάβασιν, τότε φάλλομεν καὶ ἄλλους φθόγγους ἀνιόντας καὶ κατιόντας πάλιν μετὰς αὐτὰς συλλαβάς, καὶ ἀνιόντας μὲν ὡς Πα Βου Γα Δι, κατιόντας δὲ ὡς Πα Νη Ζω Κε Δι, κατὰ τὴν ἐξῆς Κλίμακα, ἣτις εἶναι κατὰ τὸ δις διαπασῶν σύστημα.

19. Φθόγγοι ὡς εἵπομεν (ἀριθ· 2·) εἶναι ἑπτὰ Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη, ἀλλ' εἰς τὴν Κλίμακα ἐπαναλαμβάνομεν καὶ τὸν ὑψηλὸν Πα διὰ νὰ μετρήσωμεν ἑπτὰ διαστήματα, καὶ οὕτω μία ἑπτα-
 φωνία συγκροτεῖται ἀπὸ φθόγγους ὁκτώ· τόνοι δὲ ὡς εἵπομεν (αὐτόθι) εἶναι τρεῖς, μείζων, ἐλάσσων, καὶ ἐλάχιστος· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ Κλίμαξ χρειάζεται τόνους ἑπτὰ διὰ νὰ δεῖξη ἑπταφωνίαν ἐντελῇ, διὰ τοῦτο ἐπαναλαμβάνονται οἱ αὐτοὶ τόνοι, καὶ προφέρονται εἰς τὴν κλίμακα, ὁ μὲν μεί-
 ζων τρεῖς φορές, ὁ ἐλλάσων δύο, καὶ ὁ ἐλάχιστος δύο φορές, ὡς φαίνεται εἰς τὴν πρώτην Κλίμακα, ἣτις ἔχει κατὰ τάξιν τοιαύτην τὰ τονικά διαστήματα, ἡγουν κατὰ τόνους ἐλάσσονα, ἐλάχιστον, καὶ μείζονα· ἐπαναλαμβάνονται λέγω οἱ αὐτοὶ τόνοι, ἐπειδὴ τὸ μὲν Πα Βου διάστημα εἶναι

Μεσότης.

Δ'	12	Δι
Γ'	7	Γα
Β'	9	Βου
Π'	12	Πα
Ν'	7	Νη
Ζ'	9	Ζω
Κ'	12	Κε
Δ	12	Δι
Γ	7	Γα
Β	9	Βου
Π	12	Πα
Ν	7	Νη
Ζ	9	Ζω
Κ	12	Κε
Δ	156	Δι

Φθόγγοι.

ὅμοιον μὲ τὸ Κε Ζω, καὶ τὸ Βου Γα διάστημα εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ Ζω Νη, καὶ τὸ Γα Δι εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ Νη Πα καὶ μὲ τὸ Δι Κε. Ὁ μερίζων τόνος συνίσταται ἀπὸ 12 μικρὰ διαστήματα, τὰ ὅποια ἀπὸ τοὺς Μουσικοὺς ὀνομάζονται τμήματα· ὁ δὲ ἐλάχιστων συνίσταται ἀπὸ 9 παρόμοια τμήματα, καὶ ὁ ἐλάχιστος ἀπὸ 7· τρεῖς λοιπὸν τόνοι μερίζοντες πρὸς 12 ὁ καθεὶς δίδουν ἄθροισμα 36 τμήματα· δύο δὲ ἐλάσσονες πρὸς 9 ὁ καθεὶς δίδουν 18 τμήματα· καὶ δύο ἐλάχιστοι πρὸς 7 ὁ καθεὶς δίδουν ἄθροισμα 14 τμήματα· τὰ δὲ 36, καὶ 18, καὶ 14, προσθετόμενα, δίδουν ἄθροισμα 68 τμήματα, ἀπὸ τὰ ὅποια συμποσοῦται ὅλη ἡ Κλίμαξ τοῦ Διαπασῶν συστήματος, τὰ ὅποια 68 τμ. ἴδε σεσημειωμένα εἰς τὴν πρώτην Κλίμαχα (ἀριθ: 16) ὅπισθεν· εἰς δὲ τὴν Κλίμαχα τοῦ δις διαπασῶν ἐπειδὴ ἐμπεριέχονται τόνοι 6 μερίζοντες, τέσσαρες ἐλάσσονες, καὶ τέσσαρες ἐλάχιστοι, διὰ τοῦτο μετροῦνται διαστήματα μὲν 14 περικλειόμενα ἀπὸ φθόγγους 15, τμήματα δὲ 136, τὰ ὅποια ἴδε σεσημειωμένα ὅπισθεν (ἀριθ: 18)· εἰς αὐτὴν τὴν κατὰ τὸ δις διαπασῶν σύστημα Κλίμαχα παρασταίνονται ἑπτὰ ἀντιφωνίαι, ἥγουν ἑπταφωνίαι, καθεμιά ἀπὸ τὰς ὁποίας συνίσταται ἀπὸ 8 φθόγγους, οἱ ὅποιοι περικλείουσι διαστήματα ἑπτὰ, τὰ ὅποια περιέχουσι τμήματα 68.

20. Ἀπὸ τὸν κάτω Δι ἕως τὸν ἄνω Δι, ἥγουν ἕως τὸ δις διαπασῶν σύστημα ἐκτείνονται συνήθως τὰ ἐγκλησιαστικὰ Μέλη, εἴτε καὶ τὰ ἐξωτερικὰ· καίποτε ὅμως ἐπειδὴ ἐκτείνονται αὐτὰ καὶ περισσότερον, τόσον ἐπὶ τὸ βαρὺ, ὅσον καὶ ἐπὶ τὸ ὀξύ, διὰ τοῦτο, καὶ δι' ἄλλα αἷτια, ἐν οἰκείῳ τόπῳ θέλομεν σχεδιάσει Κλίμαχα διατονικὴν κατὰ τὸ τρεῖς διαπασῶν σύστημα, τῆς ὁποίας Κλίμαχος, ἡ μὲν τελεία ὑπάτη, ἥγουν ἡ πλέον χαμηλωτέρα φωνὴ εἶναι εἰς τὸν κατώτατον Ζω, ἡ δὲ τελεία Νήτη, ἥγουν ἡ πλέον ὑψηλωτέρα φωνὴ εἶναι εἰς τὸν ἀνώτατον Ζω.

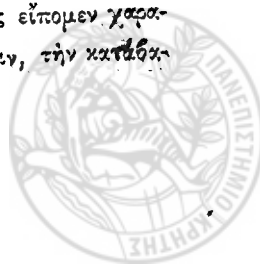
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΤΗΣ ΠΟΣΟΤΗΤΟΣ.

21. Οἱ χαρακτῆρες μὲ τοὺς ὁποίους ἡ ποσότης τῆς Μελωδίας γράφεται, ὅλοι εἶναι δέκα· γράφονται δὲ καὶ ὀνομάζονται ὡς ἑξῆς:

Ἰσόν		ο	Ἀνοῦσαι φωναί.	Ἀπόστροφος		α	Κατιόνσαι φωναί.
Ὀλίγον		α		Ἰποβρόη		2	
Πεταστή		α		Ἐλαφρόν		β	
Κεντήματα		α		Χαμηλή		δ	
Κέντημα		β					
Ἰψηλή		δ					

22. Ἐκ τούτων τῶν χαρακτήρων, τὸ μὲν Ἰσόν , οὔτε ἀνάβασιν ἔχει, οὔτε κατάβασιν, ἀλλ' ἰσότητα, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ ἔμπροσθεν αὐτοῦ μηδενικὸν 0· προσφέρει δὲ πάντοτε τὸν φθόγγον τοῦ προηγουμένου χαρακτῆρος· τὸ δὲ Ὀλίγον , ἡ Πεταστή , καὶ τὰ Κεντήματα , φανερόνουςι τὸν ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου πρῶτον ἀνιόντα φθόγγον, ἥγουν ἀπὸ τὴν βάσιν εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ψάλλων εὐρίσκεται, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ ἔμπροσθεν εἰς αὐτὰ στοιχείον α. Ἡ δὲ ἀπόστροφος φανερόνει τὸν ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου πρῶτον κατιόντα φθόγγον, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ ἔμπροσθεν αὐτῆς α· ἡ δὲ Ἰποβρόη φανερόνει δύο κατιόντας φθόγγους κατὰ συνέχειαν, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ ἔμπροσθεν αὐτῆς ἀριθμητικὸν σημεῖον 2. τὸ δὲ Κέντημα φανερόνει τὸν ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου δεύτερον υπερβατικῶς ἀνιόντα φθόγγον, καὶ ὁ πρῶτος φθόγγος αὐτοῦ σιωπᾶται· τὸ δὲ Ἐλαφρόν φανερόνει τὸν ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου δεύτερον υπερβατικῶς κατιόντα φθόγγον, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ ἔμπροσθεν εἰς αὐτοὺς τοὺς δύο χαρακτῆρας β· ἡ Ἰψηλή φανερόνει τὸν ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου τέταρτον ἀνιόντα φθόγγον, ἡ δὲ Χαμηλή τὸν τέταρτον υπερβατικῶς κατιόντα φθόγγον, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ ἔμπροσθεν αὐτῶν δ.

23. Γράφοντες τὴν μελωδίαν μὲ τοὺς ὁποίους εἶπομεν χαρακτῆρας, ἡμποροῦμεν νὰ σημειώσωμεν τὴν ἀνάβασιν, τὴν κατάβασιν

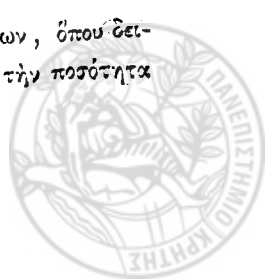
σιν, καὶ τὴν ἰσότητα ὅταν θέλωμεν ἰσότητα, μεταχειριζόμεθα τὸ Ἰσον , ὅταν δὲ ἀνάβασιν συνεγῇ, ἀνὰ μίαν ὀκταδὴ φωνὴν, πολλοὺς φθόγγους, τότε μεταχειριζόμεθα τὸ ὀλίγον , τὴν Πεταστὴν , καὶ τὰ Κεντήματα κατὰ τὴν περίστασιν· ὅταν δὲ χρειάζώμεθα συνεγῇ κατὰβασιν, μεταχειριζόμεθα τὴν Ἀπόστροφον , τὴν Ἰποβόρην , καὶ τὸ συνεχὲς ἔλαφρον .

24. Ἡ δὲ ὑπερβατὴ ἀνάβασις, ἐπειδὴ γίνεται κατὰ πολλοὺς τρόπους, γράφεται μὲν μετὰ τοὺς αὐτοὺς χαρακτῆρας, ὅχι ὅμως μὲ ἀπλοῦς, ἀλλὰ συνθέτους, ἐπειδὴ ἡ σύνθεσις ἔμπορεῖ νὰ αὐξάνῃ τὴν ποσότητα τῶν χαρακτῆρων ὀρισμένως κατὰ τὴν χρεῖαν τοῦ σημειοῦντος· λογαριάζεται δὲ ἡ ποσότης τῆς ὑπερβατῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως μὲ τὸ μέσον τῆς Κλίμακος· παρ' ἡμῶν ὅταν μᾶς δοθῶσι δύο φθόγγοι ὁ Πα καὶ ὁ Δι, καὶ θέλωμεν νὰ εὕρωμεν τὴν ποσότητα, ὀκταδὴ πόσους φθόγγους ὁ εἷς ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀπομακρύνονται, παρατηροῦμεν τὴν τάξιν τῆς Κλίμακος, καὶ εὐρίσκουμεν τρεῖς, Πα Βου ἓνας τόνο, Βου Γα δύο τόνοι, Γα Δι τρεῖς τόνοι, ὥστε ἡ ποσότης Πα Δι εἶναι τρία τονικά διαστήματα, ὁ δὲ Δι καὶ ὁ ὑψηλὸς Πα εἶναι τέσσαρα· ὁ Πα μὲ τὸν ὑψηλὸν Νη εἶναι ἕξ, καὶ οὕτω καθεξῆς.

25. Συνθέτονται οἱ χαρακτῆρες μὲ εὐτακτον συμπλοκὴν διὰ νὰ παρασταίνωσι μὲ προσδιορισμὸν τὰς διαφόρους ποσότητας τῶν φθόγγων· ἀλλὰ καὶ ἀσυνθέτως δύνανται νὰ γράφονται ὅλοι οἱ χαρακτῆρες, τὸ Ἰσον ὀκταδὴ , τὸ ὀλίγον , ἡ Πεταστὴ , τὰ Κεντήματα , ἡ Ἀπόστροφος , ἡ Ἰποβόρη , τὸ ἔλαφρον , καὶ ἡ Χαμηλὴ , ἐκτὸς τοῦ Κεντήματος , καὶ τῆς Ἰψηλῆς · οἱ ὅποιοι χαρακτῆρες ποτὲ δὲν γράφονται μόνον των, ἀλλ' ἰστάμενοι ἔμπροσθεν, ἢ ὀπισθεν, ἄνωθεν, ἢ κάτωθεν τῶν χαρακτῆρων, αὐξάνουσι κατὰ τὴν ὁποίαν ἤθελον λάβει θέσιν τὴν ποσότητα αὐτῶν· π. χ. τὸ Κέντημα, ὅταν συντεθῇ μὲ τὸ ὀλίγον ἔμπροσθεν, ἢ ὑποκάτωθεν οὕτω: , , φανερόναι τὸν ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου δευτέρου ὑπερβατῶς ἀνιόντα φθόγγον·

ἂν δὲ τεθῇ ἄνωθεν τοῦ ὀλίγου οὕτω: , φανερόναι τὸν τρίτον ὑπερβατικῶς ἀνιόντα φθόγγον· τὸ ὀλίγον γράφεται ὑποκάτω εἰς ὅλους τοὺς χαρακτῆρας ἐκτὸς τῶν κεντιμάτων, καὶ χάνει τὴν ποσότητά του, καὶ λογαριάζεται ἡ ποσότης μόνον ἐκεῖνου τοῦ χαρακτῆρος ὅστις τὸ ὑπέταξε π. χ. ὅταν ἡ ὑψηλὴ τεθῇ ἔμπροσθεν τοῦ ὀλίγου οὕτω: , ἡ ποσότης τοῦ ὀλίγου χάνεται, καὶ λογαριάζεται ἡ ποσότης μόνον τῆς ὑψηλῆς· ὅταν δὲ ἡ ὑψηλὴ τεθῇ ὀπίσθεν, ἢ ἐν μέσῳ τοῦ ὀλίγου οὕτω , , τότε δὲν ὑποτάσσεται, ἀλλὰ λογαριάζεται ἡ ποσότης τοῦ ὀλίγου ὁμοῦ καὶ τῆς ὑψηλῆς· ὁμοίως καὶ ἡ Πεταστὴ ὑποτάσσεται ἀπὸ τοὺς ἐξῆς ἀνιόντας χαρακτῆρας ἀπὸ τὸ Ἰσον καὶ τὴν ὑψηλὴν οὕτω , , καὶ ἀπὸ τοὺς κατιόντας οὕτω: , , , , , , καὶ χάνει μὲν τὴν ποσότητά της, ὅχι ὅμως καὶ τὴν ὀξύτητα, ὅταν δὲ συντίθεται ἡ Πεταστὴ εἰς τὸ ὀλίγον οὕτω , ἢ μὲ τὸ Κέντημα οὕτω: , δὲν ὑποτάσσεται, οὐδὲ χάνει τὴν ποσότητά της· ἀκόμη δὲν ὑποτάσσεται ἡ Πεταστὴ καὶ ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν, ὅταν συντίθεται οὕτω: , · καθ' ὅλας δὲ τὰς περιστάσεις ἡ Πεταστὴ, καὶ ὑποτασσομένη καὶ μὴ ὑποτασσομένη φυλάττει τὴν ὀξύτητα· ἀπὸ δὲ τοὺς κατιόντας χαρακτῆρας ὑποτάσσεται καὶ τὸ ὀλίγον, οὕτω: , , , , καὶ ἀπὸ τὸ Ἰσον οὕτω: . Ἡ Ἀπόστροφος ὅταν προτάσσεται εἰς τὸ Ἐλαφρὸν οὕτω: , λέγεται ὅτι ὑποτάσσεται εἰς τὸ Ἐλαφρὸν· ὅταν λοιπὸν κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον τὸ Ἐλαφρὸν ὑποτάσῃ τὴν Ἀπόστροφον, οἱ δύο φθόγγοι αὐτοῦ τοῦ Ἐλαφροῦ προφέρονται κατὰ συνέχειαν, καὶ ἡ Ἀπόστροφος λαμβάνεται εἰς τόπον γοργοῦ διὰ τὸν πρῶτον φθόγγον αὐτοῦ τοῦ Ἐλαφροῦ.

26. Ἰδοὺ καὶ ὁ Πίναξ τῶν συνθέτων χαρακτῆρων, ὅπου δεῖκνύεται ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἡ σύνθεσις ἀξάνει τὴν ποσότητα

αὐτῶν· γίνωσκε δὲ, ὅτι, τὰ μὲν γράμματα α β γ δ καὶ τὰ λοι-
πὰ φανερώνουσι τὸ ὑπερβατὸν, οἱ δὲ ἀριθμητικοὶ χαρακτῆρες τὴν
συνέχειαν.

0 0α 2 2 2 6 6 γ δ δα

ε εα ζ ζ η θ ι ια ιβ

ιγ ιδ ιε 0 6 γ δ ε ζ ζ

η θ ι ια ιβ ιγ ιδ ιε

2 2 0 2 α 4 ε 0 4 4

δ α ζ ζ η θ 0 9 ι

ια ιβ ιγ ιδ ιε + 0 2 αα 2α 2α

2 2 α γ γ 6 α α 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΠΕΡΙ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ.

27. Οἱ δὲ χαρακτηῖρες μέ τοὺς ὁποίους ἡ ποιότης τῆς Με-
λωδίας γράφεται εἶναι δώδεκα, ἕξ ἑγχρόνοι, καὶ ἕξ ἄχρονοι· γρά-
φονται δὲ καὶ οὗτοι, καὶ ὀνομάζονται ὡς ἐφεξῆς :

Κλάσμα
Ἀπλῇ
Γοργόν
Ἀργόν
Σιωπῇ
Σταυρὸς

Ἑγχρόνοι.

Βαρεῖα
Ὀμαλὸν
Ἀντικένωμα
Ψηφιστὸν
Ἔτερον
Ἐνδόφωνον

Ἄχρονοι.

28. Οἱ ἑγχρόνοι διαιροῦνται εἰς δύο, εἰς ἑμφώνους καὶ ἀφώ-
νους· καὶ ἑμφωνοὶ μὲν εἶναι τρεῖς, τὸ Κλάσμα , ἡ Ἀπλῇ , καὶ
τὸ Ἀργόν · οἱ δὲ ἄλλοι τρεῖς, τὸ Γοργόν , ἡ Σιωπῇ ,
καὶ ὁ Σταυρὸς , καὶ οἱ ἕξ ἄχρονοι, ἡ Βαρεῖα , τὸ Ὀμαλὸν
, τὸ Ἀντικένωμα , τὸ Ψηφιστὸν , τὸ Ἔτερον
, καὶ τὸ Ἐνδόφωνον , εἶναι ὅλοι ἄφωνοι. Τὸ μὲν
Κλάσμα τίθεται ἄνωθεν τῶν χαρακτηῖρων πάντοτε ὡς
 , εἰς δὲ τὴν Πεταστὴν πάντοτε τίθεται κάτωθεν
ὡς , κἄποτε δὲ τίθεται τὸ Κλάσμα καὶ κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου
ὡς   Ἡ δὲ Ἀπλῇ τίθεται πάντοτε κάτωθεν ὡς
 κτλ. Τὸ Γοργόν τίθεται καὶ ἄνωθεν τῶν χαρα-
κτῆρων, καὶ κάτωθεν ὡς · Τὸ δὲ Ἀργόν πάντοτε τίθεται
ἄνωθεν, ὡς Ἡ δὲ Σιωπῇ, ὁ Σταυρὸς, καὶ ἡ Βαρεῖα, πάν-
τοτε τίθενται ἐν τῷ μέσῳ τῆς Γραμμῆς. Τὸ δὲ Ὀμαλὸν, Ἀντι-

κένωμα, Ψηφιστὸν, Ἔτερον, καὶ Ἐνδόφωνον, πάντοτε κάτωθεν τῶν χαρακτῆρων τίθενται· ὅλοι δὲ οὗτοι οἱ χαρακτῆρες ὠνομάσθησαν ὑποστάσεις, ἐπειδὴ οἱ τιθέμενοι κάτωθεν τῶν χαρακτῆρων τῆς ποσότητος εἶναι περισσότεροι.

29. Οἱ μὲν ἑγχρονοὶ χρησιμεύουσιν εἰς τὴν καταμέτρησιν τοῦ χρόνου καὶ τοῦ ρυθμοῦ, οἱ δὲ ἄχρονοι χρησιμεύουσι διὰ τὸν τρόπον τῆς προφορᾶς τῶν φθόγγων· καὶ διὰ μὲν τῶν προειρημέων χαρακτῆρων, τοῦ Ἰσου δηλαδὴ, τοῦ Ὀλίγου, τῆς Πεταστῆς, τῶν Κεντημάτων, τοῦ Κεντήματος, τῆς Ὑψηλῆς· τῆς Ἀπροστόφου, τῆς Ὑπορόφου, τοῦ Ἐλαφροῦ, καὶ τῆς χαμηλῆς, γράφεται ἡ ποσότης τῆς Μελωδίας ὡς προείπαμεν. Διὰ δὲ τούτων γράφεται ἡ ποιότης τῆς Μελωδίας, ἃν καὶ οἱ περισσότεροι εἶναι ἄφωνοι. Διότι οὗτοι οἱ χαρακτῆρες τιθέμενοι ἄνωθεν, ἢ κάτωθεν· τῶν χαρακτῆρων τῆς ποσότητος, ἢ ἐν τῷ μέσῳ τῆς Γραμμῆς ὡς προείπομεν, ἄλλοι μὲν ἀπὸ αὐτοῦ ἐπιφέρουν εἰς τὸ Μέλος τὴν ταχύτητα τοῦ χρόνου, ἄλλοι τὴν βραδύτητα, ἄλλοι τὸ δυνατόν τῆς φωνῆς, ἄλλοι τὸ ἀδύνατον, ἄλλοι τὴν ὀμαλίαν, ἄλλοι τὴν ἀνωμαλίαν, ἄλλοι τὸ λεπτόν καὶ μαλακὸν τῆς φωνῆς, καὶ ἄλλοι τὸ τραχὺ καὶ σκληρὸν (α), τὰ ὅποια ὅλα συνενονόμενα ἀποτελοῦσιν εἰς τὴν Μελωδίαν τὴν ποιότητα.

30. Τὸ Κλάσμα, ἢ Ἀπλῇ, καὶ τὸ Ἀργόν, τὰ ὅποια ὡς εἰπομεν εἶναι χαρακτῆρες ἑμφωνοὶ, προφέρουσι πάντοτε τὸν φθόγγον τοῦ πρὸ αὐτῶν χαρακτῆρος μὲ μόνον τὸ φωνῆεν γράμμα τοῦ τυχόντος φθόγγου, ἀποβάλλοντες τὸ σύμφωνον, καθὼς: $\pi \overset{\curvearrowright}{q}$ Πα α

(α) Τὸ Γοργόν ἔχει τὴν ταχύτητα, τὸ Ἀργόν, τὴν βραδύτητα· τὸ Ὀμαλόν, τὸ Ἀντικένωμα, καὶ τὸ Ψηφιστὸν, ἔχουσι τὸ δυνατόν τῆς φωνῆς καὶ τραχὺ· τὸ Ἔτερον, καὶ τὸ Ἐνδόφωνον, ἔχουσι τὸ ἀδύνατον τῆς φωνῆς· τὸ Κλάσμα, ἢ Ἀπλῇ, καὶ τὸ Ἀργόν, ἔχουσι τὴν ὀμαλίαν, καὶ τὸ λεπτόν καὶ μαλακὸν τῆς φωνῆς· ἡ δὲ Βαρεῖα ἔχει (καὶ μάλιστα ὅταν προηγῇται ἡ Πεταστὴ μετὰ τοῦ Κλάσματος) τὴν ἀνωμαλίαν καὶ τὸ σκληρὸν τῆς φωνῆς.

π $\underline{\underline{\pi}}$ π $\underline{\underline{\pi}}$ π $\underline{\underline{\pi}}$ π $\underline{\underline{\pi}}$ π (6)
 Νη η παα π Πα Βου Γαα Γα Δι Κεε Κε Ζω Νη η

Τὸ Κλάσμα λοιπὸν εἰς ὅποιον χαρακτῆρα ἤθελε τεθεῖ, ἐξοδεύει δύο χρόνους, ἓνα διὰ τὸν χαρακτῆρα, καὶ ἓνα δι' αὐτὸ, οὕτω:

π $\underline{\underline{\pi}}$ π $\underline{\underline{\pi}}$ π $\underline{\underline{\pi}}$ π · τίθεται δὲ τὸ Κλάσμα εἰς ὅλους τοὺς χαρακτῆρας, ἐκτὸς τῶν Κεντημάτων, καὶ τῆς Ἰπορρόης· διότι τὰ μὲν Κεντήματα ποτὲ δὲν ἀργοποροῦσι περισσότερον ἀπὸ ἓνα χρόνον, ἡ δὲ Ἰπορρόη, ἀντὶ Κλάσματος, δέχεται Ἀπλὴν οὕτω:

31. Ἡ Ἀπλὴ τίθεται κάτωθεν τῆς Ἀποστρόφου, καὶ τῆς Ἰπορρόης διὰ τὸν δεύτερον φθόγγον αὐτῶν, ὅταν αὐταὶ δύνανται νὰ δέχωνται καὶ Γοργὸν οὕτω: π $\underline{\underline{\pi}}$ $\underline{\underline{\pi}}$ · προσέτι τίθεται ἡ Ἀπλὴ καὶ κάτωθεν τοῦ Ἀντικενώματος, ὅταν αὐτὸ ἔχη τὸ Ὀλίγον ἄνωθεν οὕτω: $\underline{\underline{\pi}}$, ὃ δὲ χαρακτῆρ οὗτος ἐξοδεύει δύο χρόνους, τὸν ἓνα διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὸν ἄλλον διὰ τὴν Ἀπλὴν· ὅταν δὲ χρειάζωνται τρεῖς χρόνοι, τότε γίνεται Διπλῇ, ὅχι μὲ Ἀντικένωμα, ἀλλὰ μὲ ἕτερον, καθὼς: $\underline{\underline{\pi}}$, ὅταν δὲ χρειάζωνται χρόνοι τέσσαρες, τότε γίνεται Τριπλῇ, καθὼς: $\underline{\underline{\pi}}$, ὁμοίως καὶ Τετραπλῇ $\underline{\underline{\pi}}$, κτλ. Ἡ Ἀπλῇ, Διπλῇ, Τριπλῇ, καὶ Τετραπλῇ τίθεται εἰς ὅλους τοὺς χαρακτῆρας, ἐκτὸς τῶν Κεντημάτων, τῆς Πεταστῆς, καὶ τῶν ὅσοι δὲν γράφονται μόνοι των.

(6) Οὗτοι οἱ τρεῖς χαρακτῆρες ἀναλύονται διὰ τοῦ Ἰσουῶς ἐξῆς:

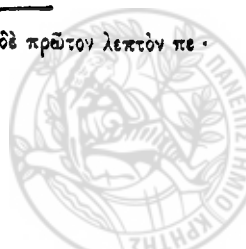
π $\underline{\underline{\pi}}$, ἀντὶ π $\underline{\underline{\pi}}$ π $\underline{\underline{\pi}}$, ἀντὶ π $\underline{\underline{\pi}}$
 π $\underline{\underline{\pi}}$ π $\underline{\underline{\pi}}$ π $\underline{\underline{\pi}}$ π $\underline{\underline{\pi}}$

π $\underline{\underline{\pi}}$, ἀντὶ π $\underline{\underline{\pi}}$ κτλ.
 Νη η Πα Βου Γα α Πα Βου Γα α

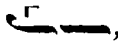
32. Μετὰ τὰς δύο ἐγγχρόνους ὑποστάσεις, τὸ Κλάσμα ὁλοκληρὸν καὶ τὴν Ἀπλὴν, ἐπειδὴ μέλλομεν νὰ εἰπῶμεν καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ἐγγχρόνων ὑποστάσεων, καὶ μάλιστα περὶ τοῦ Γοργίου καὶ Ἀργίου, τὰ ὅποια εἶναι καὶ τὰ κυριωδέστερα εἰς τὸν χρόνον τῆς Μουσικῆς, πρέπει νὰ εἰπῶμεν πρῶτον, τί εἶναι ὁ χρόνος εἰς τὴν Μουσικὴν, καὶ ἔπειτα νὰ εἰπῶμεν περὶ αὐτῶν, ἡγουν περὶ τῶν λοιπῶν ἐγγχρόνων ὑποστάσεων. Χρόνος εἰς τὴν Μουσικὴν εἶναι ὁ ἐξοδευόμενος εἰς τὴν Μελωδίαν καιρὸς· διαιρεῖται δὲ οὗτος ὁ χρόνος εἰς δύο ἴσα μέρη, εἰς ἄρσιν καὶ θέσιν· ἡ δὲ ἄρσις καὶ θέσις γίνεται διὰ τῆς χειρὸς κινουμένης πρὸς τὰ ἄνω καὶ κάτω ὡς ἐφεξῆς· εἰς πᾶσαν ἀρχὴν Μελωδίας ὁ εἰς Μουσικὸς, ἢ οἱ πολλοὶ, θέτουσι τὴν χεῖρά των εἰς τὸ γόνυ, προφέροντες ὁ καθείς τὸν φθόγγον τῆς προγεγραμμένης Μαρτυρίας, ἢ ἀντὶ τοῦ φθόγγου προφέρουσι τὸ λε, μετὰ τὸ μέλος ὁμοῦ τοῦ φθόγγου τῆς προγεγραμμένης Μαρτυρίας· ὁ δὲ ἐξοδευόμενος καιρὸς διὰ τὴν θέσιν τῆς χειρὸς εἰς τὸ γόνυ πρέπει νὰ διαρκῇ ἕως δύο δεῦτερα λεπτὰ τῆς ὥρας (α). μετὰ δὲ ταῦτα ἐνθύνουσι τὴν χεῖρά των ἀπὸ τοῦ γόνατος εἰς τὸν ἄερα εἰς ἓν ῥητὸν διάστημα, καὶ εὐθὺς ἐκείθεν καταβιβάζουσιν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἀέρος εἰς τὸ γόνυ συγχρόνως προφέροντες καὶ τὸν φθόγγον τὸν ἀνήκοντα εἰς τὸν τυχόντα χαρακτῆρα· ὅμα δὲ τελειώσωσι τὸν πρῶτον χρόνον, εὐθὺς χωρὶς διακοπῆς καιροῦ ἀρχίζουσι τὸν δεῦτερον, καὶ μετὰ τοῦτον, ἀρχίζουσι τὸν τρίτον χρόνον, καὶ καθέξῃς, ὡς εἰς τὸ ἀκόλουθον παραδειγμα:

μα: π π εἰς ταύτην τὴν Μελωδίαν μετροῦνται χρόνοι δέκα· εἰς καθένα δὲ χρόνον γίνονται δύο κρούσεις, ἡ μία εἰς τὸν ἄερα διὰ τὴν ἄρσιν, ἡ δὲ ἄλλη εἰς τὸ γόνυ διὰ τὴν θέσιν· ὁ δὲ ἐξοδευόμενος καιρὸς εἰς τὴν προετοιμασίαν τῆς χειρὸς διὰ τὴν ἑναρξίν τοῦ χρόνου δὲν ἐμπεριέχεται, ἢ δὲν λογαριάζεται εἰς τὰ χρονικὰ μέτρα τῆς αὐτῆς Μελωδίας, ἀλλὰ λογίζε-

(α) Μία ὥρα περιέχει ἐξήκοντα πρῶτα λεπτά, ἐν δὲ πρῶτον λεπτὸν περιέχει ἐξήκοντα δεῦτερα λεπτά.

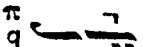
ται ὡς ἐν προαπτήχημα, ἢ προεπιφώνημα, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον λαμβάνει τὴν ἀρχὴν νὰ καταμετρηῇται ὁ τακτικὸς χρόνος.

33. Ὅταν χρειάζεται δύο φθόγγοι νὰ ἐξοδεύωσιν ἕνα χρόνον, τότε τίθεται Γοργὸν εἰς τὸν πρῶτον χαρακτῆρα οὕτω: , , καὶ εἰς μὲν τοὺς πρώτους χαρακτῆρας, εἰς τὸ Ἰσον δηλαδὴ καὶ τὴν Ἀπόστροφον ἐξοδεύεται ἡ ἄρσις, εἰς δὲ τοὺς δευτέρους χαρακτῆρας, εἰς τὰ Ὀλίγα δηλαδὴ, ἐξοδεύεται ἡ θέσις.

34. Ὅταν δὲ χρειάζεται τρεῖς φθόγγοι νὰ ἐξοδεύωσιν ἕνα χρόνον, τότε τίθεται Δίγοργον εἰς τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον χαρακτῆρα οὕτω: , ὥστε ἡ δευτέρα Ἀπόστροφος καὶ τὰ κεντήματα ἔχουσιν ὅλην τὴν ἄρσιν, τὸ δὲ Ὀλίγον ἔχει ὅλην τὴν θέσιν τοῦ δευτέρου χρόνου· ὁ δὲ πρῶτος χρόνος λογαριάζεται εἰς τὴν πρώτην Ἀπόστροφον, ἥγουν λογαριάζονται δύο χρόνοι τέλειοι, καὶ ὄχι εἰς.

35. Ὅταν δὲ χρειάζεται τέσσαρες φθόγγοι νὰ ἐξοδεύωσιν ἕνα χρόνον, τότε τίθεται Τρίγοργον εἰς τοὺς χαρακτῆρας Ὑποβρόχην καὶ Ἀπόστροφον οὕτω: , ὥστε ἡ Ὑποβρόχη καὶ ἡ Ἀπόστροφος ἔχει ὅλην τὴν ἄρσιν, τὸ δὲ Ὀλίγον μόνον τοῦ ἔχει ὅλην τὴν θέσιν· ὅταν δὲ ἕνας χαρακτῆρ ἔχῃ καὶ Γοργὸν, καὶ Ἀπλῆν, πρῶτον ἐνεργεῖ τὸ Γοργὸν, καὶ ἔπειτα ἡ Ἀπλῆ, καθὼς: , τοῦτο γίνεται καὶ ὅταν τύχῃ Δίγοργον, ἢ Τρίγοργον, μὲ Ἀπλῆν, ἢ Διπλῆν κτλπ. καθὼς: , , , ἢ .

Εἰς ὅλα τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα λογαριάζονται δύο χρόνοι κατὰ ἄρσιν καὶ θέσιν τέλειοι, ἐξαιρεῖται μόνον τοῦτο εἰς τὸ ὁποῖον λογαριάζεται ἕνας χρόνος καὶ ἡμισυς· διότι λείπει ἡ θέσις διὰ νὰ γένῃ καὶ ὁ δεύτερος χρόνος τέλειος.

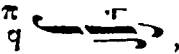
36. Τὸ Ἄργον ὅταν τεθῇ ἐπάνω εἰς τὸ Ὀλίγον, κάτωθεν τοῦ ὁποῖου εἶναι Κεντήματα, οὕτω: , θέλει νὰ ἐξοδεύονται δύο χρόνοι, ὁ εἰς διὰ τὸ Ὀλίγον, καὶ ὁ ἄλλος δι' ἑαυτὸ, τὰ δὲ Κεν-

τήματα θέλει νὰ λαμβάνωνται εἰς τὴν ἄρσιν, ἀπαράλακτα καθὼς τὸ Γοργόν· ὅταν δὲ χρειάζεται νὰ ἐξοδεύωνται τρεῖς χρόνοι εἰς τὸ Ὀλίγον, τότε εἰς τὸ Ἄργον προσθέτεται μία κάθετος γραμμὴ ἄνωθεν οὕτω: $\overset{\pi}{q} \text{ — } \overset{h}{\text{—}}_{\text{—}}$, εἰδὲ τέσσαρες, προσθέτεται καὶ ἄλλη γραμμὴ ἐπὶ τῆς καθέτου εὐθείᾳ οὕτω: $\overset{\pi}{q} \text{ — } \overset{h}{\text{—}}_{\text{—}}$, καὶ καθεξῆς ὅσας γραμμὰς εὐθείας καὶ καθέτους ἤθελε λάβει τὸ Ἄργον, τόσους λαμβάνει καὶ τοὺς χρόνους· καὶ τὸ μὲν $\text{— } \overset{h}{\text{—}}_{\text{—}}$, ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ $\text{— } \overset{h}{\text{—}}_{\text{—}}$, τὸ δὲ $\text{— } \overset{h}{\text{—}}_{\text{—}}$, ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ $\text{— } \overset{h}{\text{—}}_{\text{—}}$, τὸ δὲ $\text{— } \overset{h}{\text{—}}_{\text{—}}$, ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ $\text{— } \overset{h}{\text{—}}_{\text{—}}$.

37. Ὅταν ἓνας χρόνος ἐξοδεύεται εἰς ἓνα μόνον φθόγγον, τότε ὁ ἥμισυς φθόγγος προφέρεται εἰς τὴν ἄρσιν, καὶ ὁ ἄλλος ἥμισυς προφέρεται εἰς τὴν θέσιν· ὅταν δὲ ἓνας χρόνος ἐξοδεύεται εἰς δύο φθόγγους, τότε ὁ εἰς φθόγγος προφέρεται εἰς τὴν ἄρσιν, καὶ ὁ ἄλλος εἰς τὴν θέσιν· ὅταν δὲ εἰς χρόνος ἐξοδεύεται εἰς τρεῖς φθόγγους, τότε οἱ δύο φθόγγοι προφέρονται εἰς τὴν ἄρσιν, καὶ ὁ εἰς εἰς τὴν θέσιν· ὅταν δὲ εἰς χρόνος ἐξοδεύεται εἰς τέσσαρας φθόγγους, τότε οἱ τρεῖς φθόγγοι προφέρονται εἰς τὴν ἄρσιν, καὶ ὁ εἰς προφέρεται εἰς τὴν θέσιν· ὅμως καὶ αἱ τέσσαρες αὐταὶ ἄρσεις, ἤγουν καὶ ἡ προφέρουσα τοὺς τρεῖς φθόγγους, καὶ ἡ τοὺς δύο, καὶ ἡ τὸν ἓνα φθόγγον, καὶ ἡ προφέρουσα τὸν ἥμισυν, καὶ αἱ τέσσαρες λέγω εἶναι ἴσαι κατὰ τὸν χρόνον ὅχι μόνον μὲ τὰς ἰδίας θέσεις των, ἀλλὰ καὶ ἀναμεταξύ των, ἤγουν ὁμοίαν ἔκτασιν ἔχει καὶ ἡ τοὺς τρεῖς φθόγγους προφέρουσα, καὶ ἡ τοὺς δύο, καὶ ἡ τὸν ἓνα φθόγγον, καὶ ἡ τὸν ἥμισυν προφέρουσα· ὁμοίως ἴσῃν ἔκτασιν ἔχει καὶ ἡ θέσις ἡ προφέρουσα τὸν ἓνα φθόγγον μὲ τὴν προφέρουσαν τὸν ἥμισυν φθόγγον· διαφίεται λοιπὸν ὁ χρόνος εἰς ἥμισυ καὶ ἥμισυ, εἰς ἓν καὶ ἓν, εἰς δύο καὶ δύο, εἰς τρία καὶ τρία· ἀλλὰ τὸ ἥμισυ καὶ ἥμισυ εἶναι ἴσον κατὰ τὸν χρόνον μὲ τὸ ἓν καὶ ἓν, καὶ μὲ τὸ δύο καὶ δύο, καὶ μὲ τὸ τρία καὶ τρία· ὅτι δὲ ἡ ἄρσις παντὸς χρόνου εἶναι ἰσόχρονος μὲ τὴν

ἰδίαν θέσιν της, γίνεται φανερόν καὶ ἐκ τοῦ διότι, ὅταν ἡ χεὶρ τοῦ Μουσικοῦ ὑψωθῇ εἰς τὸ ῥητὸν διάστημα, ἔγουν ἅμα τελειώσῃ ἡ ἄρσις, συνάμα προφέρονται καὶ οἱ φθόγγοι οἱ ἔχοντες τὸ Γοργόν, τὸ Δίγοργον, ἢ τὸ Τρίγοργον εἰς τὸ διάστημα μόνον τῆς ἄρσεως, με ταχύτητα, εἰς δὲ τὸ διάστημα τῆς θέσεως δὲν ἐμβαίνει ποτὲ Γοργόν, ἀλλὰ προφέρεται πάντοτε ἡσύχως μὲ ἓνα μόνον φθόγγον, ἢ μὲ ἥμισυν μόνον ὡς εἵπομεν, ἔγουν δὲν προφέρεται ποτὲ ἡ θέσις με ταχύτατα, ἀλλ' ἐξοδεύει τόσον καιρὸν ὅσον ἐξοδεύει καὶ ἡ ἄρσις· ὅθεν ὅταν ἡ ἄρσις ἐνὸς χρόνου διὰ τὸ Δίγοργον θεωρῇται διαιρουμένη εἰς δύο, ἐννοεῖται καὶ ἡ θέσις διαιρουμένη εἰς δύο τόσα μέρη· ὅταν δὲ ἡ ἄρσις διὰ τὸ Τρίγοργον θεωρῇται διαιρουμένη εἰς τρία ἴσα μέρη, ἐννοεῖται καὶ ἡ θέσις διαιρουμένη εἰς τρία τόσα μέρη· ὁμοίως καὶ ὅταν εἰς τὰς ἐξωτερικὰς Ὀθωμανικὰς Μελωδίας διὰ τὸ Τετράγοργον, ἢ Πεντάγοργον, θεωρῇται ἡ ἄρσις διαιρουμένη εἰς τέσσαρα καὶ πέντε ἴσα μέρη, ἐννοεῖται καὶ ἡ θέσις εἰς τοσαῦτα ἴσα μέρη διαιρουμένη· ἔγουν εἰς τέσσαρα, καὶ πέντε· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ χρόνου, ὅταν ἐξοδεύεται χωρὶς Γοργόν ὡς εἵπομεν, ἢ μὲ ἐν Γοργόν, ἢ μὲ δύο, ἢ μὲ τρία, ἢ καὶ μὲ περισσότερα, χωρὶς Ἀπλῆν· ὅταν ὅμως εἰς αὐτὰ τίθεται καὶ Ἀπλῆ, ἢ Διπλῆ κ τ λ, τότε ἡ θεωρία τοῦ χρόνου γίνεται ὡς ἐξῆς:

Ὅταν ἡ Ἀπλῆ τίθεται ὀπισθεν τοῦ Γοργοῦ οὕτω: π , τότε μεταξὺ τῶν δύο χρόνων ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ μὲν πρῶτος θεωρεῖται εἰς τὸ ἴσον, ὁ δὲ δεύτερος εἰς τὸ Ὀλίγον καὶ τὴν Ἀπόστροφον, εἰσχωρεῖ καὶ τρίτος χρόνος μικρὸς ἴσος μὲ ἐν τέταρτον τοῦ πρώτου ἢ δευτέρου χρόνου· οὗτος δὲ ὁ μικρὸς χρόνος, καθ' ἡμᾶς μὲν τοὺς ἐκκλησιαστικούς Μουσικούς δηλοῦται μὲ τὴν εἰς τὸ γόνυ ἡρεμίαν τῆς χειρὸς εἰς τὴν θέσιν τοῦ πρώτου χρόνου· κατὰ δὲ τοὺς Ὀθωμανοὺς Μουσικούς δηλοῦται μὲ μίαν ταχυτάτην εἰς τὸ γόνυ κροῦσιν εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ τοῦ πρώτου χρόνου, ὅπου δηλαδὴ ἡμεῖς κάμνομεν ἢν ἡρεμίαν τῆς χειρὸς· ὅμως τόσον ἢ καθ' ἡ-

μας ήρεμία τῆς χειρὸς εἰς τὸ γόνυ, ὅσον καὶ ἡ κατὰ τοὺς Ὀθω-
μανοὺς κροῦσις εἰς αὐτὸ τὸ γόνυ, εἶναι ἴση μὲ ἐν τέταρτον τοῦ
ήγουμένου ἢ ἐπομένου χρόνου ὡς εἵπομεν. Ὅταν δὲ ἡ Ἀπλῇ τί-

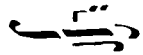
θεται ἔμπροσθεν τοῦ Γοργοῦ οὕτω: $\pi \begin{array}{c} \text{---} \end{array}$, τότε ὁ μὲν
πρῶτος χρόνος ἐξηδεύεται κατὰ ἄρσιν καὶ θέσιν εἰς τὸ ἴσον ἐλεύ-
θερος, ὁ δὲ μικρὸς χρόνος εἰσχωρεῖ μεταξὺ τῆς ἄρσεως καὶ τῆς
θέσεως τοῦ δευτέρου χρόνου, ὅστις θεωρεῖται εἰς τὸ Ὀλίγον καὶ
τὴν Ἀπόστροφον. Εἵπομεν ὀπισθεν (ἀριθ. 32) ὅτι εἰς καθένα
χρόνον γίνονται δύο κρούσεις, ἡ μία εἰς τὸν ἀέρα, καὶ ἡ ἄλλη εἰς
τὸ γόνυ· ἀλλ' ὅταν τίθεται ἡ Ἀπλῇ εἰς τὸ Γοργόν, κατὰ μὲν τοὺς
Ὀθωμανοὺς ὡς εἵπομεν, μετὰ τὴν πρώτην ἢ δευτέραν κρούσιν τοῦ
χρόνου, ἤγουν μετὰ τὴν θέσιν τοῦ πρώτου χρόνου, ἢ μετὰ τὴν
ἄρσιν τοῦ δευτέρου χρόνου, γίνεται καὶ ἄλλη κρούσις διὰ τὴν Ἀπλῇν,
καθ' ἣμας δὲ μετὰ τὴν πρώτην ἢ δευτέραν κρούσιν γίνεται ἡ ήρε-
μία τῆς χειρὸς εἰς τὸ γόνυ ἢ εἰς τὸν ἀέρα, εἰς τὴν θέσιν δηλαδὴ
τοῦ πρώτου χρόνου, ἢ εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ δευτέρου χρόνου· καὶ
τοῦτο θέλει νὰ εἰπῇ ὅτι δὲν γίνεται διαίρεσις εἰς τὸν χρόνον, ἀλλὰ
μία προσθήκη ἐνὺς τετάρτου τοῦ χρόνου· καὶ εἰς μὲν τοῦτο τὸ

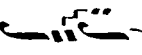
παράδειγμα $\pi \begin{array}{c} \text{---} \end{array}$, γίνεται ἡ προσθήκη τοῦ ἐνὸς τετάρ-
του τοῦ χρόνου εἰς τὴν θέσιν τοῦ πρώτου χρόνου· εἰς δὲ τὸ ἀκό-

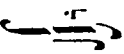
λουθον $\pi \begin{array}{c} \text{---} \end{array}$, γίνεται ἡ προσθήκη εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ
δευτέρου χρόνου· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς Ἀπλῆς, ὅταν τίθεται
ὀπισθεν, ἢ ἔμπροσθεν τοῦ Γοργοῦ εἰς τὸν χρόνον τῶν ἐκκλησιαστι-
κῶν Μελῶν· εἰς δὲ τὸν χρόνον τῶν ἐξωτερικῶν Ὀθωμανικῶν μελῶν
τίθεται καὶ Διπλῇ, ὅχι μόνον εἰς τὸ Γοργόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ Δί-
γοργον καὶ Τρίγοργον· καὶ εἰ μὲν τεθῇ ἡ Διπλῇ ὀπισθεν τοῦ Γορ-
γοῦ οὕτω: $\pi \begin{array}{c} \text{---} \end{array}$, ἢ ὀπισθεν τοῦ Διγόργου οὕτω:

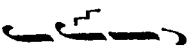
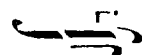
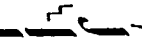
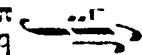
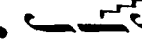
$\begin{array}{c} \text{---} \end{array}$, ἢ ὀπισθεν τοῦ Τριγόργου οὕτω $\pi \begin{array}{c} \text{---} \end{array}$

η προσθήκη γίνεται εἰς τὴν θέσιν τοῦ πρώτου χρόνου, ὅστις θεωρεῖται εἰς τὸ ἴσον, δύο τετάρτα τοῦ χρόνου· εἶδε τεθῇ ἔμπροσ-

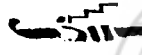
θεν οὕτω: π , ἡ ἔμπροσθεν τοῦ Διγόργου οὕτω:

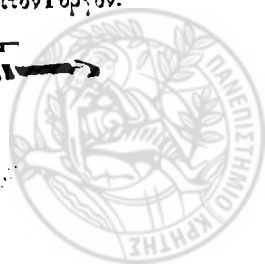
π , ἡ ἔμπροσθεν τοῦ Τριγόργου οὕτω:

π , ἡ προσθήκη γίνεται εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ δευτέρου χρόνου δύο τέταρτα, ἡγουν καθὼς ἡ Ἀπλῇ γίνεσθαι προσθήκη ἐν τέταρτον τοῦ χρόνου εἰς τὴν θέσιν τοῦ πρώτου χρόνου, ἡ εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ δευτέρου χρόνου, οὕτω καὶ ἡ Διπλῇ γίνεται προσθήκη δύο τέταρτα· καὶ φανερόν, ἐὰν τεθῇ Τριπλῇ εἰς τὸ Γοργόν, Δίγοργον, καὶ Τρίγοργον, θέλει γίνεσθαι ἡ προσθήκη τρία τέταρτα, ἐὰν Τετραπλῇ τέσσαρα, ὅ ἐστι χρόνος ὁλόκληρος. Ὁ δὲ κύριος Θεόδωρος ὁ Φωκαεὺς εἰς τὴν Κρηπίδατου τὸ Θεωρητικὸν ἐκθέτει διδασκαλίαν περὶ τῆς Ἀπλῆς καὶ Διπλῆς ὡς ἐφεξῆς: π

 π   π
 π

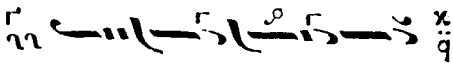
ἡγουν ἀναλύει τὴν Ἀπλῇν εἰς τὸ ἴσον, καὶ ἐπάνωθεν τοῦ ἴσου θέτει Γοργόν καὶ τὸ ἐνόνει μὲ τὸ ἄλλο Γοργόν· καὶ τὴν Διπλῇν ὁμοίως εἰς δύο ἴσα, ἐπάνωθεν τῶν ὁποίων θέτει δύο Γοργὰ καὶ τὰ ἐνόκει μὲ τὰ ἄλλα Γοργὰ, ὡς φαίνονται εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα· θεωρεῖ δὲ τὸν χρόνον διαιρούμενον εἰς τρία, εἰς τέσσαρα, εἰς πέντε, καὶ εἰς ἕξ, καὶ σημειοῖ παραδείγματα πολλὰ· ὁμοίως ἡ ἀνάλυσις αὕτη τῆς Ἀπλῆς καὶ Διπλῆς εἰς τὸ ἴσον, καὶ ἡ πρόσθεσις τοῦ Γοργου ἐπάνωθεν τοῦ ἴσου δὲν συμφωνοῦσι μὲ τὸ μέλος, ἐπειδὴ δὲν συμφωνοῦσιν οὐδὲ μὲ τὸν χρόνον· καθότι εἰς τὰ τοιαῦτα δὲν γίνεται, ὡς ὑποθέτει, χρονικὴ διαίρεσις, ἀλλὰ προσθήκη εἰς τὸν χρόνον, ὡς προείπομεν· πρὸς τούτοις ὁ ῥηθεὶς Κ. Θ. θέλει νὰ τίθεται ἡ Ἀπλῇ καὶ Διπλῇ ὀπισθεν τῷ Διγόργου καὶ Τριγόργου εἰς τὸ δεύτερον καὶ τρίτον Γοργόν:

π   ἡ οὕτω: π

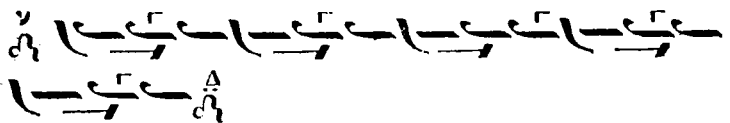

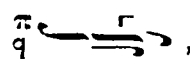
καὶ οὕτω: $\pi \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array}$ ἔχουν θέλει νὰ τίθεται ἡ Ἀπλῇ καὶ περὶ τὰ μέσα τῆς ἄρσεως τοῦ δευτέρου χρόνου· τοῦτο ὅμως καλῶς παρατηρούμενον, ὅχι μόνον εἶναι δυσμεταχειριστότατον, ἀλλ' ἐπιφέρει εἰς τὸν χρόνον καὶ τὴν μεγαλωτάτην ἀνωμαλίαν, ἥ κάλλιον εἰπεῖν προξενεῖ εἰς τὸν χρόνον τὴν παντελῇ ἀταξίαν καὶ ταραχήν.

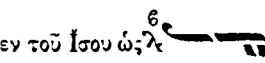
38. Ἡ Σιωπὴ γράφεται μὲ τὴν βαρεῖαν καὶ μὲ τὴν Ἀπλὴν ἐξωθεν τῶν χαρακτῆρων οὕτω: V , καὶ ὁ χρόνος τῆς ἐξοδεύεται μὲ σιωπὴν· ὅταν δὲ γράφεται μὲ Διπλὴν, σιωπῶνται δύο χρόνοι, ὅταν δὲ μὲ Τριπλὴν, τρεῖς κ τ λ. Ὅταν δὲ ἡ Σιωπὴ λάβῃ Γοργὸν ἄνωθεν οὕτω: V , τότε τὸ ἥμισυ τοῦ χρόνου προφέρεται εἰς τὴν ἄρσιν, καὶ τὸ ἄλλο ἥμισυ σιωπάται εἰς τὴν θέσιν· ἀλλὰ νὰ σαφηνισθῇ τοῦτο καὶ νὰ γένη καταλεπτότερον, πρέπει αὕτη ἡ γραφὴ $\pi \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \text{V}$, νὰ μεταβληθῇ εἰς ταύτην $\pi \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \text{V}$ καὶ τότε ἡ μὲν ἄρσις τοῦ δευτέρου χρόνου προφέρεται μὲ Γοργότητα, ἡ δὲ θέσις τοῦ αὐτοῦ δευτέρου χρόνου ἐξοδεύεται μὲ Σιωπὴν. Ὅταν δὲ εἰς τὴν Σιωπὴν ἦτις ἔχει Γοργὸν τίθεται καὶ Ἀπλὴ ὀπισθεν τοῦ Γοργοῦ οὕτω: $\pi \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \text{V}$, ἡ ἔμπροσθεν τοῦ Γοργοῦ οὕτω: $\pi \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \text{V}$, τότε μεταβαλλομένης τῆς γραφῆς οὕτω: $\pi \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \text{V}$, καὶ οὕτω: $\pi \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \text{V}$, γίνεται ὅχι χρονικὴ διαίρεσις, ἀλλὰ προσθήκη ἐν τέταρτον τοῦ χρόνου εἰς τὸν χρόνον, ὡς καὶ ἀλλαχρῷ περὶ τῆς Ἀπλῆς εἵπομεν· καὶ εἰς μὲν τοῦτο $\pi \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \text{V}$, γίνεται ἡ προσθήκη εἰς τὴν θέσιν τοῦ πρώτου χρόνου, εἰς δὲ τοῦτο $\pi \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \text{V}$, γίνεται ἡ προσθήκη εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ δευτέρου χρόνου. Ὅταν δὲ τίθεται ὀπισθεν τοῦ Γοργοῦ Διπλὴ οὕτω: $\pi \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \text{V}$, ἡ ἔμπροσθεν οὕτω: $\pi \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \text{V}$, τότε μεταβαλλομένης τῆς γραφῆς οὕτω:

τότε ἡ ζοηρότης τοῦ φθόγγου τῆς Πεταστῆς ὑπερβαίνει τὴν ζωηρότητα τοῦ φθόγγου ὅστις εἶναι τῆς Βαρείας· ἐνταῦθα ἡ μὲν ὀξύτης τῆς Πεταστῆς ἀναυθιάζει ἀνεπαίσθητως τὴν φωνὴν τοῦ ψάλλοντος ὀλίγῳ ὑψηλότερον τῆς φυσικῆς θέσεως τοῦ τυχόντος φθόγγου, ἡ δὲ Βαρεῖα τοῦναντίον καταυθιάζει τὴν φωνὴν ὀλίγῳ χαμηλότερον, καὶ τοιοῦτῳ τρόπῳ τὸ ἴσον τοῦ ψάλλοντος ἐργάζεται τὸν τόπον του· πολλάκις δὲ ἡ Βαρεῖα τίθεται καὶ πρὸς μόνην συστασιν γραμμῆς, ὡς

41. Τὸ Ὀμαλὸν προξενεῖ ἓνα κυματισμὸν τῆς φωνῆς τραχὺν εἰς τὸν λάρυγγα μὲ καίποιαν ὀξύτητα ὡς τὸ ἀκόλουθον παράδειγμα:

42. Τὸ Ἀντικένωμα τίθεται κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου μὲ κατιόντα χαρακτῆρα ἔμπροσθεν ὡς , προφέρον μὲ τόνον τὴν φωνὴν τοῦ Ὀλίγου καὶ μὲ ὀξύτητα. Ὅταν [δὲ τίθεται Ἀπλῇ κάτωθεν τοῦ Ἀντικενώματος μὲ κατιόντα χαρακτῆρα ἔμπροσθεν καὶ Γοργόν ὡς , ἡ μὲν φωνὴ τοῦ κατιόντος χαρακτῆρος προφέρεται ὡς κρεμαμένη τρόπον τινὰ καὶ ἀχώριστος, ἡ δὲ φωνὴ τοῦ Ὀλίγου ἐξ αἰτίας τοῦ Ἀντικενώματος λαμβάνει ὀξύτητα σχεδὸν ἴσην μὲ τὴν ὀξύτητα τῆς Πεταστῆς· καίποτε δὲ τὸ Ἀντικένωμα τίθεται καὶ κάτωθεν τῆς Πεταστῆς οὕτω·

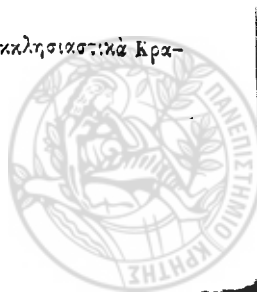
43. Τὸ Ψηφιστὸν προξενεῖ ζωηρότητα εἰς τὸν φθόγγον τοῦ χαρακτῆρος εἰς τὸν ὅποιον ὑπογράφεται, τίθεται δὲ κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου ὡς καὶ κάτωθεν τοῦ Ἰσού ὡς καίποτε δὲ τίθεται καὶ κάτωθεν τῆς Πεταστῆς ὡς

σημειοῦται οὕτω χ . ὅταν δὲ διαρκῇ δύο δευτέρα λεπτά, σημειοῦται οὕτω χ (α). Ὅταν δὲ πάλιν ἡ Ἀγωγή τοῦ χρόνου διαρκῇ ἥμισυ δευτέρον λεπτόν τῆς ὥρας ἕως νὰ κτυπηθῇ ἓνας χρόνος, σημειοῦται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Μελωδίας οὕτω χ . ὅταν δὲ διαρκῇ περίπου ἐν τρίτον τοῦ δευτέρου λεπτοῦ, σημειοῦται οὕτω χ (β) ὅταν δὲ ἐν τέταρτον, οὕτω χ . Λοιπὸν ἕως νὰ κτυπηθῇ ἓνας χρόνος ταύτης τῆς Ἀγωγῆς χ , διὰ ταύτην χ κτυπῶνται δύο χρόνοι, καὶ διὰ ταύτην χ κτυπῶνται χρόνοι τέσσαρες, καὶ διὰ ταύτην χ κτυπῶνται χρόνοι ὀκτώ, καὶ διὰ ταύτην χ κτυπῶνται χρόνοι ἕξ· καὶ ἕως νὰ κτυπηθῇ ἓνας χρόνος ταύτης τῆς Ἀγωγῆς χ , διὰ ταύτην τὴν Ἀγωγήν χ κτυπῶνται χρόνοι τρεῖς. Ὅπου δὲ ἡ Ἀγωγή τοῦ χρόνου εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Μελωδίας εἶναι ἀσημείωτος, ἐννοεῖται αὕτη ἡ Ἀγωγή χ , ἢ αὕτη χ . Μετὰ τὰς ὁποίας εἵπομεν ἕξ Ἀγωγὰς δυνάμεθα νὰ σημειώσωμεν πᾶσαν Μελωδίαν τακτικὴν, καὶ Ἐκκλησιαστικὴν, καὶ ἐξωτερικὴν· ὁ δὲ κύριος Θεόδωρος ὁ Φωκαεὺς ἐξαρεῖ τινὰ ῥυθμόν, τὸν ὅποιον ὀνομάζει Γιουρούκ Σοφιάν, διορίζων εἰς αὐτόν, πρῶτον τοιαύτην Ἀγωγήν χ , ἔπειτα προσθέτει μετὰ τέσσαρας χρόνους τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ

μέ δύο Ἀπλᾶς ὁπισθεν οὕτω: χ $\sim$ $\sim$ $\sim$ $\sim$ $\sim$ $\sim$ $\sim$ $\sim$ καὶ λέγει ὅτι τρία τέταρτα τοῦ χρόνου ἐξοδεύονται εἰς τὸν χρόνον τοῦ Κλάσματος, καὶ ἐν τέταρτον εἰς τὸ νόημα τοῦ Σταυροῦ. Ἐξετάζοντες λοιπὸν περὶ τού-

(α) Αὕτη δὲ ἡ βραδεῖα Ἀγωγή χ συμπίπτει εἰς τὰ ἐξωτερικὰ μέλη, ὅχι δὲ καὶ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά.

(β) Αὕτη δὲ ἡ Ἀγωγή χ συμπίπτει ἐνίοτε εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά Κρατήματα, καὶ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς Μελοποιίας.

του τοῦ ῥυθμοῦ ἠρωτήσαμεν πολλοὺς ἐμπείρους ἐξωτερικοὺς Μουσικοὺς, ἀλλ' οὐδεὶς μᾶς ἀπεκρίθη ὅτι γνωρίζει καὶ τὴν ὀνομασίαν αὐτοῦ τοῦ ῥυθμοῦ· ἀλλ' ἡμεῖς περιεργότερον παρατηρήσαντες ταῦτα τὰ ἐξῆς ἠδυνήθημεν νὰ ἐξακριβώσωμεν. Μετὰ τοὺς κατὰ ἄρσιν καὶ θέσιν τελείους τέσσαρας χρόνους, εἰς τὴν τελείαν θέσιν τοῦ χρόνου τοῦ Κλάσματος, κατὰ μὲν τοὺς ἐξωτερικοὺς Ὁθωμανοὺς Μουσικοὺς κτυπῶνται δύο χρόνοι μικροὶ ἰσοδυναμοῦντες ὁ καθείς ἐν τέταρτον τοῦ χρόνου ὡς προείπομεν περὶ τῆς Ἀπλῆς (ἀριθ· 57), καὶ ἐν τέταρτον τοῦ χρόνου ἐξοδεύεται μὲ διακοπὴν τῆς φωνῆς διὰ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ· καθ' ἡμᾶς δὲ γίνεται ἡ ἡρεμία τῆς χειρὸς εἰς τὸ γόνυ εἰς τὴν θέσιν τοῦ χρόνου τοῦ Κλάσματος ὁμοίως δύο τέταρτα τοῦ χρόνου διὰ τὰς δύο Ἀπλᾶς, καὶ ἐν τέταρτον τοῦ χρόνου ἐξοδεύεται μὲ διακοπὴν τῆς φωνῆς διὰ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ· καὶ ἐπειδὴ ἐν τέταρτον τοῦ χρόνου δὲν ἐξαρχεῖ διὰ μίαν ἀναπνοήν, διὰ τοῦτο αἱ ἐξοδεύονται δύο τέταρτα διὰ νὰ ἰσοχρονῇ ἡ διακοπὴ τῆς φωνῆς μὲ ἐκείνην ἣτις προσσημειώθη ὅπισθεν (ἀριθ· 59) διὰ νὰ γίνεται καὶ ὁ χρόνος τέλειος, ὁ ἥμισυς προσθετόμενος εἰς τὴν θέσιν τοῦ χρόνου τοῦ Κλάσματος, καὶ ὁ ἄλλος ἥμισυς ἐξοδεύμενος μὲ διακοπὴν τῆς φωνῆς διὰ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ἤγουν εἰς τοὺς τέσσαρας τελείους χρόνους νὰ ἐπαριθμῇται καὶ πέμπτος χρόνος τέλειος. ταῦτα ἐξηκριβώσαμεν περὶ τούτου τοῦ ῥυθμοῦ, ἂν δὲ ἄλλος γνωρίξῃ καλῆτερα, μᾶς υποχρεώνει πὰ μέγιστα, ἂν μᾶς τὸν διδάξῃ καλῆτερα.

47. Εἰς τὰς Μελωδίας, τόσον εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς, ὅσον καὶ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς, μ' ὅλον ὅτι ἀκολουθοῦσιν Ἀγωγαὶ ταχύτεραι, καὶ πλέον ταχύτεραι, μ' ὅλον τοῦτο εἰς τοιαύτας Ἀγωγὰς, ἐπειδὴ οὔτε ἡ χεὶρ προφθάνει νὰ κτυπᾷ, οὔτε ἡ γλῶσσα νὰ προφέρῃ τὰς συλλαβὰς τῶν φθόγγων εἰς τὰ χρονικὰ κτυπήματα, διὰ τοῦτο δὲν διορίζονται διὰ τὴν Ἀγωγὴν τοῦ χρόνου τρόποι περισσότεροι ἀπὸ ὅσας εἵπομεν Ἀγωγὰς· ἀφίνονται δὲ αἱ ταχύτεραι τούτων εἰς τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ ἔξιν τοῦ καθενός.

48. Ὁ φθόγγος, ὅστις μὴ ἓνα μόνον χαρακτῆρα τῆς ποσότητος, ἢ καὶ μὲ ἓνα ἀκόμη χαρακτῆρα τῆς ποιότητος ἄρῳνον, ἐξοδεύει ἓνα μόνον χρόνον, καθὼς: $\overset{\pi}{q} \longleftarrow \longrightarrow \overset{\pi}{q}$, λέγεται φθόγγος βραχύς, ἤτοι σύντομος· ὁ δὲ φθόγγος, ὅστις μὲ ἓνα χαρακτῆρα τῆς ποσότητος, καὶ μὲ ἓνα ἄλλον ἀκόμη χαρακτῆρα τῆς ποιότητος ἄμφῳνον, μὲ Κλάσμα δηλαδὴ, μὲ Ἀπλῆν, ἢ Διπλῆν, ἢ Τριπλῆν, ἐξοδεύει δύο χρόνους, ἢ τρεῖς, ἢ τέσσαρας, καθὼς $\overset{\pi}{q} \longleftarrow \longrightarrow \overset{\pi}{q}$, λέγεται φθόγγος μακρός· προσέτι καὶ μὲ τὸ Ἀργόν, ἡμίεργον, Δίεργον, καθὼς $\overset{\pi}{q} \longleftarrow \longrightarrow \overset{\pi}{q}$, $\overset{\pi}{q} \longleftarrow \longrightarrow \overset{\pi}{q}$, $\overset{\pi}{q} \longleftarrow \longrightarrow \overset{\pi}{q}$, ὁμοίως ὁ φθόγγος καὶ τοῦ πρώτου Ὀλίγου, καὶ τοῦ δευτέρου, καὶ τοῦ τρίτου, λέγεται μακρός.

49. Ὁ χρόνος, ὅστις διορίζεται μὲ ταύτας τὰς τρεῖς Ἀγωγὰς $\overset{\pi}{\chi}$, $\overset{\pi}{\chi}$, $\overset{\pi}{\chi}$, λέγεται μακρός· ὁ δὲ διοριζόμενος μὲ ταύτας τὰς τρεῖς Ἀγωγὰς $\overset{\pi}{\chi}$, $\overset{\pi}{\chi}$, $\overset{\pi}{\chi}$, λέγεται βραχύς· ὁ χρόνος, διὰ τὸν ὁποῖον προσδιορίζεται τοιαύτη Ἀγωγή $\overset{\pi}{\chi}$, ἐξοδευόμενος μὲ ἓνα φθόγγον, ἢ μὲ δύο, ἢ μὲ τρεῖς, ἢ μὲ τέσσαρας καθὼς: $\overset{\pi}{q} \longleftarrow \longrightarrow \overset{\pi}{q}$, $\overset{\pi}{q} \longleftarrow \longrightarrow \overset{\pi}{q}$, $\overset{\pi}{q} \longleftarrow \longrightarrow \overset{\pi}{q}$, ὁ χρόνος λέγω οὗτος λέγεται ἀνάλογος, ἐπειδὴ δὲν ἐκτείνεται περισσότερο ἀπὸ ὅσον ἀπαιτεῖ ἡ Ἀγωγή αὐτοῦ· ἐξοδευόμενος δὲ μὲ πέντε φθόγγους, καθὼς $\overset{\pi}{q} \longleftarrow \longrightarrow \overset{\pi}{q}$, ὁ τοιοῦτος χρόνος λέγεται ἀνώμαλος, ἐπειδὴ ἐκτείνεται περισσότερο ἀπὸ ὅσον ἀπαιτεῖ ἡ Ἀγωγή αὐτῇ $\overset{\pi}{\chi}$, ἢ αὐτῇ $\overset{\pi}{\chi}$ μὲ τοιαύτην ὁμῶς Ἀγωγήν $\overset{\pi}{\chi}$, γίνεται καὶ αὐτὸς ὁ χρόνος ἀνάλογος. Ὁ δὲ χρόνος διὰ τὸν ὁποῖον εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Μελωδίας προσημειοῦται αὐτῇ $\overset{\pi}{\chi}$, ἢ αὐτῇ $\overset{\pi}{\chi}$, ἢ Ἀγωγή, ἐξοδεύ-

γὰ, ἡ χεὶρ εὐρίσκεται καταβιβασμένη κάτω κρούοντα τὸ γόνυ· βλέπομεν δὲ καὶ τὰς καταλήξεις ὅτι γίνονται πάντοτε εἰς τὴν θέσιν, καὶ ὅχι ποτὲ εἰς τὴν ἄρσιν· πῶς λοιπὸν πρέπει νὰ μετρηῇται πρῶτον ἡ θέσις, καὶ ἔπειτα ἡ ἄρσις; ἐπειδὴ δὲ κάθε σῶμα φυσικὰ εὐρίσκεται εἰς τὴν θέσιν, ἐὰν δὲν ὑψωθῇ εἰς τὴν ἄρσιν, πῶς δύναται νὰ κάμῃ δευτέραν θέσιν;

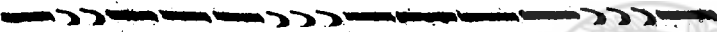

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΛΛΑΓΗΣ

51. Παραλλαγή εἶναι τὸ νὰ συμφωνῶμεν τὰς συλλαβάς τῶν φθόγγων ἐπάνω εἰς τοὺς γεγραμμένους χαρακτήρας τῆς Μελωδίας, ἀφ' οὗ πρότερον τεθῇ Μαρτυρία φανερόνουςα τὸ, ποῖος φθόγγος γίνεται ἀρχὴ τῆς Μελωδίας· ἔπειτα ἐμβαλίνουσιν οἱ χαρακτήρες τῶν φθόγγων· παρατηρεῖται λοιπὸν ἡ ποσότης τῶν χαρακτήρων, καὶ προφέρεται ὁ φθόγγος ὅστις ἀνήκει εἰς τὸν καθένα χαρακτήρα, ὅταν ᾖναι μόνος, ἢ μ' ὅποιονδήποτε σύνθεσιν· ἐνταῦθα δὲ σημειόμεν χάριν τῶν ἀρχαρίων παραλλαγὰς τινάς, συνεχεῖς καὶ ὑπερβατάς, καὶ μὲ σημεῖα τῶν ἐγγρόνων ὑποστάσεων, εἰς τὰς ὁποίας, ὑποκάτωθεν τῶν χαρακτήρων εἶναι γεγραμμένοι καὶ αἱ συλλαβαὶ τῶν φθόγγων εὐκολύνουσαι τὰ μέγιστα κάθε ἀρχάριον εἰς τὴν παραλλαγήν.

Παράδειγμα πρῶτον τῆς συνεχοῦς Παραλλαγῆς.

 4 π
 χ q Πα Νη Ζω Νη Πα Βου Πα Νη Πα Βου Γα Βου Πα Βου Γα

 Δι Γα Βου Γα Δι Κε Δι Γα Βου Γα Δι Κε Ζω Κε Δι Γα Δι

Κε Ζω Νη Ζω Κε Δι: Κε Ζω Νη Ηα π' Νη Ζω Κε Δι: Κε Ζω

Νη Ζω Κε Δι: Γα Δι: Κε Ζω Κε Δι: Γα Βου Γα Δι: Κε Αι Γα

Βου Ηα Βου Γα Δι: Γα Βου Ηα Νη Ηα Βου Γα Βου Ηα Νη Ζω Νη Ηα π q

Παράδειγμα δεύτερον.

π q Ηα Βου Γα Γα Βου Γα Δι: Δι: Γα Δι: Κε Κε Δι: Κε

Ζω Ζω Κε Ζω Νη Νη Ζω Νη Ηα Ηα π' q Ηα Ηα Νη Νη

Ζω Ζω Κε Κε Δι: Δι: Γα Γα Βου Βου Ηα Ηα Νη Νη Ηα

Ηα Ηα Ηα π q

Παράδειγμα τρίτον.

π q Ηα Βου Γα Βου Ηα Βου Γα Δι: Γα Βου Ηα Βου Γα Δι: Κε Ζω

Κε Δι: Γα Δι: Κε Ζω Κε Δι: Κε Ζω Νη Ηα Νη Ζω Κε Δι: Κε Ζω

Νη Ζω Κε Δι: Γα Δι: Κε Ζω Κε Δι: Γα Βου Γα Δι: Κε Δι: Γα Βου Ηα

Βου Γα Δι: Γα Βου Ηα Νη Ηα π q

Παράδειγμα τέταρτον.

γ π
 χ q Παα Νη Ζω Νη Πα Βου ου Πα Νη Πα Βου Γαα Βου Πα Βου Γα Δι.

Γα Βου Γα Δι Κεε Δι Γα Δι Κε Ζωω Κε Δι Κε Ζω Νηη Ζω Κε Ζω Νη

Παα Νη Ζω Κε Δι Κε Ζω Νηη Ζω Κε Δι Γα Δι Κε Ζωω Κε Δι Γα Βου

Γα Δι Κεε Δι Γα Βου Πα Βου Γα Δι Γα Βου Πα Νη Πα Βου Γαα Βου Πα

Νη Ζω Νη Πα Πααα π
 q

Παράδειγμα πέμpton.

γ π
 χ q Παα Νη Παα Βου ου Πα Βου ου Γαα Βου Γαα Δι Γα Δι Κεε Δι

Κεε Ζωω Κε Ζωω Νηη Ζω Νηη Παα Νη Παα Πα Νη Ζω Νηη

Νη Ζω Κε Ζωω Ζω Κε Δι Κεε Κε Δι Γα Δι Δι Γα Βου Γαα Γα Βου

Πα Βου ου Βου Πα Νη Παα Πα Νη Ζω Νηη Νη Ζω Κε Ζωω Ζω Κη Δι Κεε

Κε Ζω Νη Παα π
 q

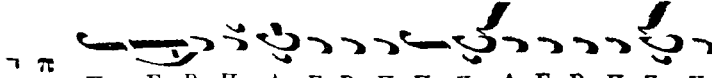
Τῆς ὑπερβατῆς Παραλλαγῆς παράδειγμα πρῶτον.

γ π
 χ q Πα Γα Βου Δι Γα Κε Δι Ζω Κε Νη Ζω Πα Παα π
 q

 Ζω Νη Κε Ζω Δι Κε Γα Δι Βου Γα Πα Πααα π
 q

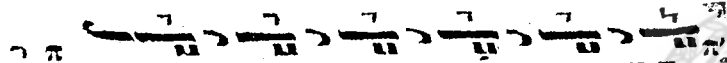
Παράδειγμα δεύτερον.

 Πα Γα Βου Πα Δι Γα Βου Πα Πα Κε Δι Γα Βου Πα Ζωω Κε
 Δι Γα Βου Πα Νηη Ζω Κε Δι Γα Βου Πα Παα Παα Κε Ζω Κε Δι Γα
 Κε Δι Γα Βου Δι Γα Βου Πα Βου Βου Νη Παα π
 q

Παράδειγμα τρίτον.

 Παα Νη Βου Πα Γα Βου Δι Γα Κε Δι Ζωω Κε Νηη Ζω
 Παα Νη Βου Πα Παα π Πα Πα Βου Πα Νη Ζωω Νη Νη Πα Νη Ζω Κε
 Ζω Ζω Νη Ζω Κε Δι Κε Κε Ζω Κε Δι Γαα Δι Δι Κε Δι Γα Βου Πα Γα
 Γα Δι Γα Βου Πα Βου Βου Γα Βου Πα Νηη Πα Πα Βου Πα Νη Ζωω Νη
 Νη Πα Νη Ζω Κε Ζω Ζω Νη Ζω Κε Δι Δι Κε Ζω Κε Ζω Νη Ζω Νη Παα π
 q

Τῆς συνεχούς ἑτέρον.

 Πα Βου Γα Βου Γα Δι Γα Δι Κε Δι Κε Ζωω Κε Ζω Νηη Ζω Νη Παα π
 q

Πα Νη Ζωω Νη Ζω Κεε Ζω Κε Διι Κε Δι Γαα Δι Γα Βουου Γα Βου Παα

Βου Πα Νη η Πα Νη Ζωω Νη Ζω Κεε Ζω Κε Διι Δι Κε Ζω Κε Ζω ΝΖ

Νη Πα Βουου Παα π

Τῆς ὑπερβατῆς ἕτερον.

Πα Διι Νη Κεε Πα Ζωω Βου Νη η Γα Παα Δι Βουου Κε

Γαα Ζω Διι Νη Κεε Πα Παα π' Τῆς συνεχούς.

Νη Νη Ζω Ζω Κε Κε Δι Δι Γα Γα Βου Βου Πα Πα π

καὶ οὕτω: π Πα Πα Νη Νη Ζω Ζω Κε Κε Δι Δι Γα Γα Βου Βου

Πα Πα Νη Νη Πα π

Ἄτερον τῆς ὑπερβατῆς.

Πα Νη Ζω Νη η Βου Πα Νη Παα Γα Βου Πα Βουου Δι Γα Βου

Γαα Κε Δι Γα Διι Ζω Κε Δι Κεε Νη Ζω Κε Ζωω Πα

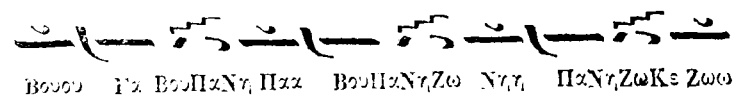
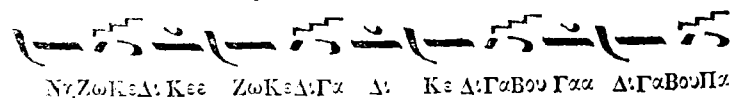
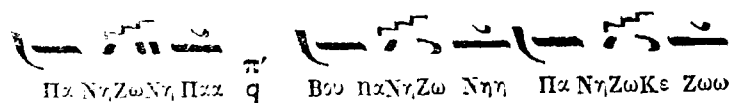
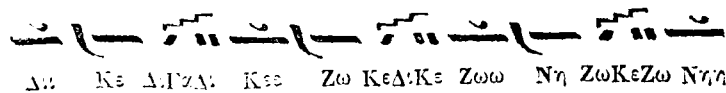
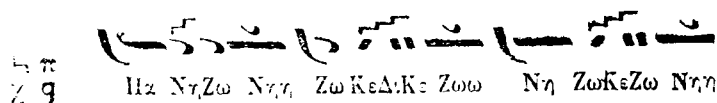
Νη Ζω Νη η Βου Πα Νη Παα π' τῆς συνεχούς π' Πα Νη Ζω Νη

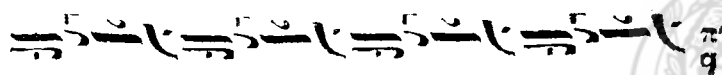
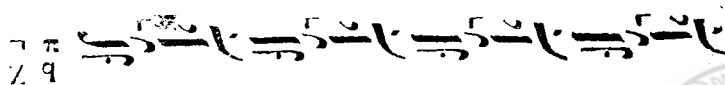

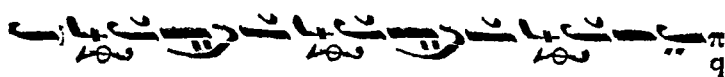
Гх ВррПа Вррр Врр ПаNу, Па Па

Ἔτερον τῆς συνεχούς.

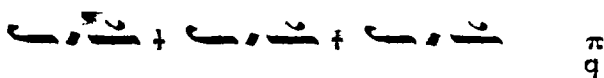
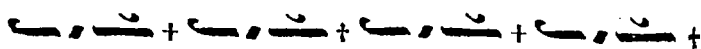
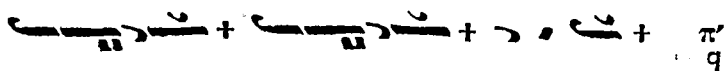

Ἔτερον τῆς συνεχοῦς Παραλλαγῆς.

Ἔτερον.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΕΝΤΟΝΟΤΗΤΟΣ ΤΩΝ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΤΩΝ ΦΘΟΓΓΩΝ.

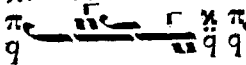
52. Εἰς τοὺς χαρακτῆρας μὲ τοὺς ὁποίους γράφεται ἡ ποσό-
της τῆς Μελωδίας, εὐρίσκεται διαφορὰ ἐντονότητος τῶν φθόγγων,
ἐπειδὴ ἀλλέως προφέρεται ὁ φθόγγος τοῦ Ὀλίγου, καὶ ἀλλέως,
τῶν Κεντημάτων, καὶ ἀλλέως τῆς Πεταστῆς, ἀλλέως δὲ προφέ-
ρονται οἱ φθόγγοι τῆς Ἰποβόου καὶ λ. Μερικῶν δὲ χαρακτῆρων
οἱ φθόγγοι προφέρονται μὲ ὁμοίαν ἐντονότητα καθὼς τοῦ Ἰσου
καὶ τῶν Κεντημάτων, τοῦ δὲ Κεντήματος καὶ τῆς Ἰψηλῆς οἱ φθόγ-
γοι προφέρονται μὲ ὁμοίαν ἐντονότητα τῶν φθόγγων τοῦ Ὀλίγου
καὶ τῆς Πεταστῆς μὲ τοὺς ὁποίους χαρακτῆρας πάντοτε συνθέτον-
ται· αὕτη δὲ ἡ διαφορὰ τῆς ἐντονότητος τῶν χαρακτῆρων τῶν φθόγ-
γων δεικνύει ὅτι, οἱ χαρακτῆρες τῆς ποσότητος ἔχουσι καὶ ποιό-
τητα· οἱ χαρακτῆρες ὁμῶς τῆς ποιότητος, καὶ μάλιστα αἱ ἄχρο-
νοι ὑποστάσεις ἔχουσι πάντοτε μόνον ποιότητα καὶ ὄχι ποτὲ καμ-
μίαν ποσότητα.

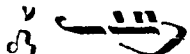

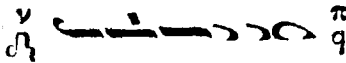
53. Τὸ μὲν Ὀλίγον λοιπὸν ἀναβιβάζει τὴν φωνὴν ἐλευθέρας χωριστά· ὅπου δὲ ἤθελε χρειασθῇ τοιαύτη συνεχῆς ἀνάβασις, μεταχειριζόμεθα τὸ Ὀλίγον· ὅταν δὲ αὐτὸ ὑποτάσσεται ἀπὸ τὸ Ἰσον οὕτω: , γάνει μὲν τὴν ποσότητάτου, δίδει ὅμως τὴν ἐντο- νότητάτου εἰς τὸν φθόγγον τοῦ Ἰσου, καὶ προφέρεται ὁ φθόγγος τοῦ Ἰσου ζωηρότερος· Ἡ δὲ Πεταστὴ ἀναβιβάζει τὴν φωνὴν Ὀλί- γω περισσώτερον ἀπὸ τὴν φυσικὴν βάσιν τοῦ τυγχόντος τόνου ἀνε- παισθήτως μὲ ταχέαν ἐπιστραφὴν (ἴδε καὶ ἀριθ: 40)· τοῦτο τὸ ἰδιῶμα φυλάττει καὶ ὅταν ᾄναι ὑποτεταγμένη ἀπὸ τὸ Ἰσον, καὶ ἀπὸ τοῦς κατιόντας χαρακτῆρας, καθὼς:

 ^π κτλ. ὅθεν κἀνεῖς ἄλλος χαρακτῆρ τῆς Ποσότητος δὲν ἔχει ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ὁποίαν ἀφ' ἑαυτῆς ἡ Πεταστὴ ἔχει ὀξύτητα· ἐμβαίνει δὲ ἡ Πεταστὴ πάντοτε εἰς κατιόντας χαρακτῆρας, οἱ ὁποῖοι, εἰ μὲν εἶναι πολλοί, λαμβάνει Κλάσμα ἡ Πεταστὴ, εἰδὲ ἓνας, τότε τίθεται χωρὶς Κλάσματος, ἐξαιρουμένης ταύτης τῆς θέσεως: ^π   ^π

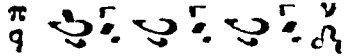
χη Γοργότης, ἐννοεῖται πάντοτε εἰς τὰ Κεντήματα, καθώς:

π · ὅπου δὲ προξενεῖται σύγ-

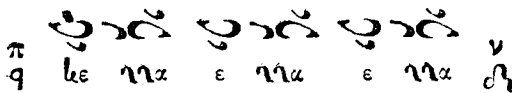
χους εἰς τὴν σύνθεσιν ὡς , εἰς τὸπον
τῶν Κεντημάτων τίθεται Ὀλίγον χωρὶς Ψυφιστόν, οὕτω:

53. Ἡ Ἀπόστροφος, τὸ ἐλαφρόν, καὶ ἡ χαμηλὴ καταβιβά-
ζουσι τὴν φωνὴν χωριστά, καὶ ὑποδέχονται συλλαβὰς· εἰς δὲ τὴν
σύνθεσιν τοῦ συνεχοῦς ἐλαφροῦ ὁ πρῶτος φθόγγος αὐτοῦ δὲν ὑπο-
δέχεται συλλαβὴν, ἀλλ' ὁ δεῦτερος, ὅς τις καὶ προφέρεται εἰς τὸ
χρονικὸν κτύπημα. Ἡ δὲ ὑπορρόη καταβιβάζει τοὺς δύο της φθόγγους
μὲ συνέχειαν πάντοτε χωρὶς διακοπὴν τῆς φωνῆς, καὶ ὅταν ἔχη, καὶ
ὅταν δὲν ἔχη Γοργόν τὸ ὁποῖον δέχεται εἰς τὸν πρῶτον φθόγγον της·
Ὅταν δὲ τεθῇ εἰς αὐτὴν φθορά, εἰμὲν ἄνωθεν, ἐννοεῖται διὰ τὸν
πρῶτον φθόγγον της, εἰδὲ κάτωθεν, διὰ τὸν δεῦτερον. Ἡ Ὑπορρόη
δὲν ὑποδέχεται συλλαβὴν παρὰ μόνον εἰς τὰ Κρατήματα τῶν τερ-
βερισμῶν, εἰς δὲ τοὺς νενανισμούς, ἀντὶ τῆς Ὑπορρόης, τίθεται συ-
νεχὲς Ἐλαφρόν, καθώς:

π

ε ρρεμ ε ρρεμ ε ρρεμ

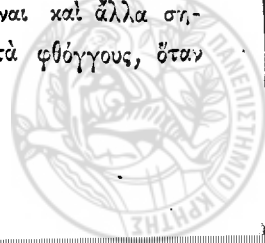
π
q κε να ε να ε να δ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

ΠΕΡΙ ΣΗΜΕΙΩΝ ΦΘΟΡΙΚΩΝ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΜΑΡΤΥΡΙΩΝ.

56. Μετὰ τοὺς δέκα χαρακτῆρας τῆς ποσότητος τῆς Μουσικῆς,
καὶ τὰς δώδεκα Ὑποστάσεις τῆς ποιότητος, εἶναι καὶ ἄλλα ση-
μεῖα εἰς αὐτὴν ὀκτὼ διωρισμένα διὰ τοὺς ἑπτὰ φθόγγους, ὅταν

αὐτοὶ προφέρωνται φυσικῶς, ἤγουν διατονικῶς, καὶ εἶναι τὰ ἐξῆς:

ν ρ ξ ϕ α δ ζ ζ· διὰ τούτων λοι-
πὸν τῶν φθορικῶν σημείων διακρίνονται οἱ ἑπτὰ φθόγγοι ὁ εἰς ἅ-
πὸ τὸν ἄλλον· ὅταν παρ' χχρ' ἀπαντήσωμεν τεθειμένον εἰς ἓνα
χαρακτῆρα τῆς Μελωδίας τὸ σημεῖον τοῦτο ρ, γνωρίζομεν ὅτι φα-
ναρόνει τὸν κάτω Νη, ὅταν δὲ τοῦτο ρ, τὸν ἄνω Νη· ὁμοίως καὶ
ὅταν ἀπαντήσωμεν εἰς ἓνα χαρακτῆρα τὸ σημεῖον τοῦτο ϕ, γνωρί-
ζομεν ὅτι σημαίνει τὸν Πα, ὅταν δὲ τοῦτο ϕ, τὸν Κε· ὅταν δὲ τοῦ-
το ξ, τὸν Βου, ὅταν δὲ τοῦτο ξ, τὸν ἄνω Ζω· ὅταν δὲ ἀπαντήσω-
μεν εἰς ἓνα χαρακτῆρα τὸ σημεῖον τοῦτο α, γνωρίζομεν ὅτι ση-
μαίνει τὸν Δι, ὅταν δὲ τοῦτο α, τὸν Γα· ὅλοι λοιπὸν οἱ φθόγγοι
ἔχουσιν ἀνὰ ἓν σημεῖον φθορικόν, δύο δὲ ἔχει μόνον ὁ Νη· καὶ
ταῦτα τὰ φθορικά σημεῖα εἶναι τοῦ διατονικοῦ Γένους τῆς Μου-
σικῆς.

57. Τοῦ δὲ χρωματικοῦ Γένους τῆς Μουσικῆς σημεῖα κυρί-
ως εἶναι δύο. ἡ Ὑφασσις ρ, καὶ ἡ Δίεσις σ, διὰ τῶν ὁποίων πα-
ρασταίνεται ἐντελέστατα κάθε μέλος χρωματικόν· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ
Ὑφασσις καὶ ἡ Δίεσις εἶναι σημεῖα ἀόριστα ὡς πρὸς τοὺς φθόγγους,
ἤγουν δὲν σημαίνουν μετ' προσδιορισμὸν τοὺς φθόγγους, διὰ τοῦτο
οἱ Μουσικοδιδάσκαλοι ἐφευρόν ἄλλα φθορικά σημεῖα τοῦ χρωμα-
τικοῦ γένους, καὶ εἶναι τὰ ἐξῆς· ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ· ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ·
διὰ τούτων λοι-
πὸν τῶν πέντε φθορικῶν σημείων, καὶ διὰ τῶν δύο τούτων Μαρ-
τυρικῶν σημείων ρ ρ φανερόνεται καὶ οἱ φθόγγοι εἰς τὸ χρω-
ματικόν γένος, καὶ διακρίνονται ὁ εἰς ἀπὸ τὸν ἄλλον, ὡς ἐξῆς:

ν ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ
Νη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη ρ
π ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ
Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη Πα ρ
Δ ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ
Δι Γα Βου Πα Νη Πα Βου Γα Δι ρ

58 Τὸ δὲ ἑναρμόνιον Γένος τῆς Μουσικῆς μ' ὄλον ὅτι παρασταίνεται ἐντελέστατα μὲ τὰ διατονικὰ φθορικὰ σημεῖα ταῦτα τοῦ Ι α φ καὶ τοῦ Νη ρ, καὶ μὲ τὴν ὕφεσιν ρ, μ' ὄλον τοῦτο διὰ τὸ εὐκολώτερον ἐφεῦρον οἱ Μουσικοδιδάσκαλοι καὶ δι' αὐτὸ τὸ Γένος πέντε φθορικὰ σημεῖα τὰ ἐξῆς: ρ ρ φ δ -Θη. ὥστε ὅλα τὰ φθορικὰ σημεῖα, Διατονικὰ, Χρωματικὰ, καὶ Ἐναρμόνια, εἶναι 20.

8 Διατονικὰ ρ ρ ξ φ δ ξ ρ.

5 Χρωματικὰ -Θη ρ ρ ρ ρ ρ.

5 Ἐναρμόνια ρ ρ φ δ -Θη.

2 Ὑφεςις ρ, καὶ Δίεσις σ.

20

59 Ὅποῖαν δὲ ἐνέργειαν ἔχει τὸ καθὲν ἀπὸ αὐτὰ γίνεται ὁμιλία εἰς τὸ ἐξῆς ἀπὸ τὸ Κεφάλαιον τῆς Ὑφέσεως καὶ Δίεσεως ἕως εἰς τὸ περὶ φθορῶν Κεφάλαιον.

60 Αἱ δὲ Μαρτυρίαι φανερόνουσιν, ἡ τὸν ἦχον, ἡ τὸ Μέλος· καὶ ἐκεῖναι μὲν αἱ ὁποῖαι μαρτυροῦσι τὸν ἦχον, πάντοτε γράφονται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Μελωδίας, καὶ εἶναι δέκα τὸν ἀριθμὸν ὡς ἐξῆς: ἡ τοῦ Πρώτου ἦχου $\overset{\text{L}}{\text{q}}$, ἡ τοῦ Δευτέρου ἦχου $\overline{\text{---}}^{\text{L}}$, ἡ τοῦ Τρίτου ἦχου $\overset{\text{L}}{\text{q}}$, ἡ $\overline{\text{---}}^{\text{L}}$, ἡ τοῦ Τετάρτου ἦχου $\overset{\text{L}}{\text{q}}$, ἡ τοῦ Πλαγίου Δευτέρου ἦχου $\overset{\text{L}}{\text{q}}$, ἡ τοῦ Βαρύου ἦχου $\overline{\text{---}}^{\text{L}}$, ἡ τοῦ Πλαγίου Τετάρτου ἦχου $\overset{\text{L}}{\text{q}}$, ἡ τοῦ Ἀέγετος $\overset{\text{L}}{\text{q}}$.

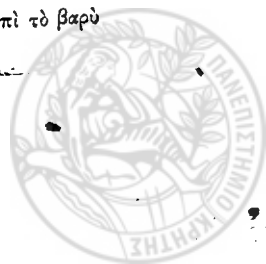
61 Ἐπειδὴ ὁμοῦ αὗται μόναι δὲ φανερόνουσιν βάσιν στερεὰν τῶν ἦχων, διὰ τοῦτο προστίθεται καὶ ἡ συλλαβὴ τοῦ καθενὸς φθόγγου διατονικῶς μὲν χωρὶς φθορᾶν, χρωματικῶς καὶ ἑναρμονίως δὲ μὲ τὴν φθορᾶν, διὰ τὴν γνωστοποίησιν τὴν βάσιν, καὶ τὴν Κλίμακα τοῦ καθενὸς ἦχου ὡς ἐξῆς: ἦχος πρῶτος $\overset{\text{L}}{\text{q}}$ Κε, ἡ ἦχος πρῶτος $\overset{\text{L}}{\text{q}}$ Πα (α) ἦχος δεύτερος $\overline{\text{---}}^{\text{L}}$ Δι, ἡ ἦχος δεύτερος

(α) Ἡ Ὑψηλὴ, ἡ τιθεμένη ἄνωθεν τῆς Μαρτυρίας ταύτης $\overset{\text{L}}{\text{q}}$ τοῦ Κε, φανερώνει ὅτι ὁ Πρῶτος ἦχος ἔχων ἴσον τὸν Κε, τέσσαρας τόνους ἐπὶ τὸ βα-

$\overline{\text{Βου}}$ · Ἦχος Τρίτος Γα , ἢ Ἦχος Τρίτος Γα · Ἦχος
Τέταρτος Δι · Ἦχος Πα , ἢ Κε · Ἦχος Πα , ἢ Α
 $\overline{\text{Βου}}$ · Ἦχος Βαρύς Ζω , ἢ Γα · Ἦχος Νη , ἢ Α
 Γα · Ἦχος Λέγετος Βου .

62. Αἱ Μαρτυρίαι, αἱ ὅποια φανερόνουςι τὸ Μέλος εἶναι, ἢ
Διατονικαὶ, ἢ Χρωματικαὶ, ἢ ἐναρμόνιοι· πᾶσα δὲ Μαρτυρία ἔ-
χει δύο μέρη, ἀπὸ τὰ ὅποια τὸ μὲν ἐν εἶναι σημεῖον τὸ ὁποῖ-
ον Μαρτυρεῖ τὴν ποιότητα τοῦ Μέλους, τὸ δὲ ἄλλο εἶναι τὸ πρῶ-
τον γράμμα τῆς καθεμιᾶς τῶν συλλαβῶν τῶν ἑπτὰ φθόγγων, ἡγουν
τῆς Μαρτυρίας ταύτης π
 q , τὸ μὲν σημεῖον τοῦτο q φανερόνει τὴν
ποιότητα τοῦ Μέλους, τὸ δὲ π εἶναι τὸ πρῶτον γράμμα τῆς
συλλαβῆς τοῦ φθόγγου Πα , ὁ ὁποῖος φθόγγος εἶναι ἡ βάσις·
ὁμοίως καὶ τῆς Μαρτυρίας ταύτης λ ⁶, τὸ μὲν σημεῖον τοῦτο λ
φανερόνει τὴν ποιότητα τοῦ μέλους, τὸ δὲ λ εἶναι τὸ πρῶτον
γράμμα τῆς συλλαβῆς τοῦ φθόγγου Βου , ὅστις εἶναι ἡ βάσις, οὖ-
τω· κτλ. Ὅλαι αἱ Διατονικαὶ Μαρτυρίαι εἶναι ἑπτὰ αἱ ἑξῆς:
 π λ γ δ ε ς ζ · ὅλαι δὲ αἱ χρωματικαὶ εἶναι πέντε π λ
 δ ς ζ , καὶ αἱ πέντε αὗται χρησιμεύουσιν, εἰς τινὰς μὲν φθό-
γγους, καὶ διὰ Μαρτυρικὰ σημεῖα καὶ διὰ φθορικά· εἰς τινὰς δὲ
μόνον διὰ Μαρτυρικὰ σημεῖα, καὶ εἰς τινὰς διὰ μόνον φθορικά,
καθὼς δύναται τις νὰ πληροφορηθῇ περιεργαζόμενος τὰς χρωμα-

ρὺ δεικνύει τὸν Πλάγιόντου εἰς τὸν Πα · ἔχων δὲ ἴσον τὸν Πα ὁ Πρῶτος Ἦ-
χος, τέσσαρας τόνους πάλιν ἐπὶ τὸ βαρὺ δεικνύει τὸν Πλάγιόντου εἰς τὸν
κάτω Δι οὕτω: π δ q , ἡγουν κατὰ τὸν Τροχόν, ὅταν ὁ κά-
τω Δι λαμβάνῃ ποιότητα τοῦ Πα · καὶ ἐπειδὴ ὁ Πλάγιος τοῦ Πρῶτου Ἦχος
ἀπὸ τόσον χαμηλὸν ἴσον δὲν δύναται νὰ ὀδεύῃ, μεταφέρεται τὸ ἴσον του πάλ-
ιν ἀπὸ τὸν κάτω Δι εἰς τὸν Πα · ὁμοίως ἡ Ὑψηλὴ τιθεμένη ἄνωθεν τῆς Μαρ-
τυρίας ταύτης δ , δηλοῖ ὅτι ὁ Τέταρτος Ἦχος τέσσαρας τόνους ἐπὶ τὸ βαρὺ
δεικνύει τὸν πλάγιόν του εἰς τὸν Νη .

τικὰς Κλίμακας. Αἱ δὲ εἰς τὸ ἐναρμόνιον Μαρτυρίαι εἶναι αὐταὶ τοῦ Διατονικοῦ, καθὼς δύναταί τις νὰ πληροφορηθῇ καὶ περὶ αὐτῶν περιεργαζόμενος τὴν Κλίμακα τοῦ Τροχοῦ, καὶ τὴν Κλίμακα τῆς Τριφωνίας, καὶ τὰς λοιπὰς ἐναρμονίους Κλίμακας.

65. Παρατηρῶν τις λοιπὸν τὴν κατὰ τρεῖς ἑπταφωνίας διατονικὴν Κλίμακα, βλέπει, τῆς μὲν χαμηλῆς ἑπταφωνίας τὰς Μαρτυρίας ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\alpha \quad \beta \quad \gamma \quad \delta \quad \epsilon \quad \zeta \quad \eta}_{\text{C}} \quad \underbrace{\theta \quad \iota \quad \kappa \quad \lambda \quad \mu \quad \nu \quad \xi}_{\text{D}} \quad \underbrace{\omicron \quad \pi \quad \rho \quad \sigma \quad \tau \quad \upsilon \quad \phi}_{\text{E}}$, τῆς δὲ μέσης

ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\alpha \quad \beta \quad \gamma \quad \delta \quad \epsilon \quad \zeta \quad \eta}_{\text{C}} \quad \underbrace{\theta \quad \iota \quad \kappa \quad \lambda \quad \mu \quad \nu \quad \xi}_{\text{D}} \quad \underbrace{\omicron \quad \pi \quad \rho \quad \sigma \quad \tau \quad \upsilon \quad \phi}_{\text{E}}$, τῆς δὲ ὑψηλῆς ὡς ἐξῆς:

$\underbrace{\alpha \quad \beta \quad \gamma \quad \delta \quad \epsilon \quad \zeta \quad \eta}_{\text{C}} \quad \underbrace{\theta \quad \iota \quad \kappa \quad \lambda \quad \mu \quad \nu \quad \xi}_{\text{D}} \quad \underbrace{\omicron \quad \pi \quad \rho \quad \sigma \quad \tau \quad \upsilon \quad \phi}_{\text{E}}$, εἰς δὲ τὸν Τροχὸν παρατηρῶν τις βλέπει τὰς Μαρτυρίας, ὅτι τῆς μὲν χαμηλῆς ἑπταφωνίας μεταβάλλονται ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\alpha \quad \beta \quad \gamma \quad \delta \quad \epsilon \quad \zeta \quad \eta}_{\text{C}} \quad \underbrace{\theta \quad \iota \quad \kappa \quad \lambda \quad \mu \quad \nu \quad \xi}_{\text{D}} \quad \underbrace{\omicron \quad \pi \quad \rho \quad \sigma \quad \tau \quad \upsilon \quad \phi}_{\text{E}}$, ἀπὸ δὲ τοῦ Νη μέχρι τοῦ ὑψηλοῦ Νη δὲν μεταβάλλονται, ἀλλὰ μένουσιν αἱ αὐ-

ταὶ τὰς ὁποίας ἀνωτέρω ἐσημειώσαμεν, καθὼς: $\underbrace{\alpha \quad \beta \quad \gamma \quad \delta \quad \epsilon \quad \zeta \quad \eta}_{\text{C}} \quad \underbrace{\theta \quad \iota \quad \kappa \quad \lambda \quad \mu \quad \nu \quad \xi}_{\text{D}} \quad \underbrace{\omicron \quad \pi \quad \rho \quad \sigma \quad \tau \quad \upsilon \quad \phi}_{\text{E}}$, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑψηλοῦ Πα μέχρι τοῦ τελευταίου ὑψηλοῦ Ζω

μεταβάλλονται ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\alpha \quad \beta \quad \gamma \quad \delta \quad \epsilon \quad \zeta \quad \eta}_{\text{C}} \quad \underbrace{\theta \quad \iota \quad \kappa \quad \lambda \quad \mu \quad \nu \quad \xi}_{\text{D}} \quad \underbrace{\omicron \quad \pi \quad \rho \quad \sigma \quad \tau \quad \upsilon \quad \phi}_{\text{E}}$. Ὁμοίως παρατηρῶν τις καὶ τὴν κατὰ ἑξ τετράχορδα χρωματικὴν Κλίμακα, βλέπει τὰς Μαρτυρίας, ἐκ μὲν τοῦ δεξιοῦ μέρους αὐτῆς εἰς τὰ δύο χαμηλὰ τετράχορδα ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\alpha \quad \beta \quad \gamma \quad \delta \quad \epsilon \quad \zeta \quad \eta}_{\text{C}} \quad \underbrace{\theta \quad \iota \quad \kappa \quad \lambda \quad \mu \quad \nu \quad \xi}_{\text{D}} \quad \underbrace{\omicron \quad \pi \quad \rho \quad \sigma \quad \tau \quad \upsilon \quad \phi}_{\text{E}}$, εἰς δὲ τὰ δύο μέσα ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\alpha \quad \beta \quad \gamma \quad \delta \quad \epsilon \quad \zeta \quad \eta}_{\text{C}} \quad \underbrace{\theta \quad \iota \quad \kappa \quad \lambda \quad \mu \quad \nu \quad \xi}_{\text{D}} \quad \underbrace{\omicron \quad \pi \quad \rho \quad \sigma \quad \tau \quad \upsilon \quad \phi}_{\text{E}}$, εἰς δὲ τὰ δύο τελευταῖα ὑψηλότερα τετρά-

χορδα ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\alpha \quad \beta \quad \gamma \quad \delta \quad \epsilon \quad \zeta \quad \eta}_{\text{C}} \quad \underbrace{\theta \quad \iota \quad \kappa \quad \lambda \quad \mu \quad \nu \quad \xi}_{\text{D}} \quad \underbrace{\omicron \quad \pi \quad \rho \quad \sigma \quad \tau \quad \upsilon \quad \phi}_{\text{E}}$. ἐκ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους αὐτῆς τῆς Κλίμακος, εἰς μὲν τὰ δύο χαμηλὰ τετράχορδα, βλέπει

τις τὰς Μαρτυρίας ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\alpha \quad \beta \quad \gamma \quad \delta \quad \epsilon \quad \zeta \quad \eta}_{\text{C}} \quad \underbrace{\theta \quad \iota \quad \kappa \quad \lambda \quad \mu \quad \nu \quad \xi}_{\text{D}} \quad \underbrace{\omicron \quad \pi \quad \rho \quad \sigma \quad \tau \quad \upsilon \quad \phi}_{\text{E}}$, εἰς δὲ τὰ δύο μέσα ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\alpha \quad \beta \quad \gamma \quad \delta \quad \epsilon \quad \zeta \quad \eta}_{\text{C}} \quad \underbrace{\theta \quad \iota \quad \kappa \quad \lambda \quad \mu \quad \nu \quad \xi}_{\text{D}} \quad \underbrace{\omicron \quad \pi \quad \rho \quad \sigma \quad \tau \quad \upsilon \quad \phi}_{\text{E}}$, εἰς δὲ τὰ τελευταῖα δύο ὑ-

ψηλότερα τετράχορδα βλέπει τις τὰς Μαρτυρίας ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\alpha \quad \beta \quad \gamma \quad \delta \quad \epsilon \quad \zeta \quad \eta}_{\text{C}} \quad \underbrace{\theta \quad \iota \quad \kappa \quad \lambda \quad \mu \quad \nu \quad \xi}_{\text{D}} \quad \underbrace{\omicron \quad \pi \quad \rho \quad \sigma \quad \tau \quad \upsilon \quad \phi}_{\text{E}}$.

64. Όταν εἰς τὴν φυσικὴν ταύτην Κλίμακα τοῦ Γα $\overset{\phi}{\gamma\alpha}$
 $\overset{\gamma''}{\gamma\alpha}$ προσαρμοσθῇ ἡ Κλίμαξ τοῦ
 Νη αὕτη $\overset{\nu}{\eta}$ $\overset{\nu'}{\eta}$, τότε τὸ
 μέλος γίνεται ἐναρμόνιον, καὶ αἱ Μαρτυραὶ ἀναλλάσσονται· διότι
 αἱ Μαρτυραὶ κατὰ μὲν τὸ φυσικὸν εἶναι ὡς ἐξῆς: $\overset{\gamma}{\gamma}\overset{\Delta}{\Delta}\overset{\chi}{\chi}\overset{\nu}{\nu}\overset{\pi}{\pi}\overset{\beta}{\beta}\overset{\gamma''}{\gamma''}$
 $\overset{\gamma}{\gamma}\overset{\eta}{\eta}\overset{\lambda}{\lambda}\overset{\gamma}{\gamma}$, κατὰ δὲ τὸ ἐναρμόνιον μεταβάλλονται ὡς ἐξῆς:
 $\overset{\gamma}{\gamma}\overset{\Delta}{\Delta}\overset{\chi}{\chi}\overset{\nu}{\nu}\overset{\pi}{\pi}\overset{\beta}{\beta}\overset{\gamma''}{\gamma''}$ · προφέρωνται δὲ, ἀντὶ τῶν φθόγγων Γα Δι
 $\overset{\gamma}{\gamma}\overset{\eta}{\eta}\overset{\lambda}{\lambda}\overset{\gamma}{\gamma}\overset{\eta}{\eta}\overset{\lambda}{\lambda}$ · οἱ φθόγγοι Νη Πα Βου Γα Δι Κε Νω Νη
 (α)· ὁμοίως εὐπαλλάσσονται αἱ Μαρτυραὶ καὶ εἰς ἄλλας φθο-
 ρικὰς Κλίμακας, τὰς ὁποίας καὶ παρατήρησον.

65. Ὅσα εἵπομεν περὶ Ποσότητος, καὶ ποιότητος, περὶ
 χρόνου, καὶ Ἀγωγῆς χρονικῆς, περὶ φθόγγων, περὶ Πα-
 ραλλαγῆς, περὶ ἐντονότητος τῶν χαρακτήρων, καὶ περὶ ἄλ-
 λων τοιούτων, διὰ τὸ Διατονικὸν Γένος τῆς Μουσικῆς, ὅλα ταῦ-
 τα ἐννοοῦνται καὶ διὰ τὸ χρωματικόν, καὶ ἐναρμόνιον· διότι τὸ
 χρωματικὸν καθ' ὅλα τ' ἄλλα συμφωνεῖ μὲ τὸ διατονικόν, διαφέ-
 ρει δὲ μόνον κατὰ τὰ τονικά διαστήματα· τὸ δὲ ἐναρμόνιον καθ'
 ὅλα τὰ λοιπὰ συμφωνεῖ μὲ τὸ διατονικόν, διαφέρει δὲ μόνον
 κατὰ τὸ ἴσον, τὸ ὅποιον ἔχει, ἢ ὀξύτερον τοῦ διατονικοῦ, ἢ βα-
 ρύτερον. ὡς γίνεται φανερόν εἰς τὰς ἐναρμονίους Κλίμακας.

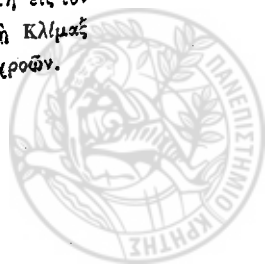

ΚΕΦΑΛΕΟΝ ΣΤ'.

ΠΕΡΙ ΥΦΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΕΣΕΩΣ.

66. Ἐπειδὴ ὡς εἵπομεν ὀπισθεν (ἀριθ: 57 καὶ 58) διὰ τῆς

(α) Ἡ μὲν κατὰ τρεῖς ἐπταφωνίας Διατονικὴ Κλίμαξ συνεξευγμένη μὲ
 τὴν κατὰ πέντε Πεντάχορδα Κλίμακα τοῦ Τροχοῦ κεῖται πρώτη εἰς τὸν
 πρῶτον Πίνακα τῶν χρωῶν· ἡ δὲ κατὰ ἑξὲς τετράχορδα χρωματικὴ Κλίμαξ
 κεῖται ἕκτη κατὰ τὴν τάξιν εἰς τὸν αὐτὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χρωῶν.

υφέσεως καὶ Διέσεως παρασταίνεται ὅλον μὲν τὸ χρωματικὸν ἐν-
τελῶς, καὶ διὰ τῆς υφέσεως μόνης σχεδὸν ὅλον τὸ ἐναρμόνιον,
διὰ τοῦτο πρὶν ἐμβῶμεν εἰς τοὺς ἤχους κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ
ἐμιλήσωμεν τὰ δέοντα πρότερον περὶ αὐτῶν, ἡγουν τῆς υφέσε-
ως καὶ Διέσεως.

67. Ἡ ὕψις εἶναι ἐλάττωσις τοῦ τονικοῦ διαστήματος, ὅταν
θεωρῇται ἀπὸ τὸ χαμηλὸν εἰς τὸ ὑψηλόν, καὶ αὔξησις τοῦ τονι-
κοῦ διαστήματος, ὅταν θεωρῇται ἀπὸ τὸ ὑψηλόν εἰς τὸ χαμη-
λόν· ἡ δὲ Δίεσις τὸ ἀνάπαλιν εἶναι αὔξησις μὲν τοῦ τονικοῦ δια-
στήματος, ὅταν θεωρῇται ἀπὸ τὸ χαμηλόν εἰς τὸ ὑψηλόν, ἐλάτ-
τωσις δὲ, ὅταν θεωρῇται ἀπὸ τὸ ὑψηλόν εἰς τὸ χαμηλόν· ἐλατ-
τοῦσι δὲ, τότεν ἡ Ὑψις, ὅσον καὶ ἡ Δίεσις, διαιροῦσαι τὸν
μὲν μείζονα τόνον εἰς 7 καὶ πέντε τμήματα, ὃ ἐστὶ τὸν μείζονα
τόνον ἀποκατασταίνουσι ἐλάχιστον· τὸν δὲ Ἐλάσσονα τόνον διαι-
ροῦσι καὶ αὐτὸν εἰς 7 καὶ 2 τμήματα καὶ τὸν ἀποκατασταίνουσι
Ἐλάχιστον. Αὐξάνουσι δὲ τὸν μὲν μείζονα τόνον προσθέτουσαι εἰς
αὐτὸν 2 τμήματα τὰ ὅποια ἀφαιροῦσιν ἀπὸ ἄλλο διάστημα, καὶ
τὸν ἀποκατασταίνουσι μείζονα τοῦ μείζονος, ὃ ἐστὶ 14 τμήματα,
εἰς τὸν ὅποιον μετροῦνται δύο Ἐλάχιστοι εἰς ἓν διάστημα σύν-
θετοι· αὐξάνουσι δὲ καὶ τὸν ἐλάσσονα τόνον προσθέτουσαι εἰς αὐ-
τὸν 5 τμήματα τὰ ὅποια ἀφαιροῦσιν ἀπὸ ἄλλο διάστημα, καὶ
ἀπὸ ἐλάσσονα ἀποκατασταίνουσι καὶ αὐτὸν μείζονα τοῦ μείζονος·
Αὐξάνουσι δὲ καὶ τὸν Ἐλάχιστον προσθέτουσαι εἰς αὐτὸν 7 τμή-
ματα τὰ ὅποια ἀφαιροῦσιν ἀπὸ δύο ἄλλα διαστήματα, καὶ ἀπο-
κατασταίνουσι καὶ αὐτὸν μείζονα τοῦ μείζονος. Αἱ δὲ ἐξῆς δύο Κλί-
μακες αἱ διὰ τῶν Μουσικῶν χαρακτήρων σημειούμεναι σαφηνί-
ζουσι τὰ λεγόμενα (α).

(α) Ἴδε δὲ τὴν ἕκτην κατὰ τὴν τάξιν κειμένην χρωματικὴν Κλίμακα
εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χρωῶν διὰ νὰ πληροφορηθῇς καλῆτερα.

[illegible]

68. Αὐξάνει δὲ ἡ ὕψις μόνητης τὸν Ἐλάχιστον τόνον προσθέτουσα εἰς αὐτὸν 5 τμήματα, καὶ τὸν ἀποκασταίνει μείζονα κατὰ 12 τμήματα, ὅταν τίθεται εἰς τὸν Βου, ἢ εἰς τὸν Ζω, ἐν ἀναβάσει φωνῆς οὕτω:

$\overset{\nu}{\text{C}} \quad \overset{\rho}{\text{0}} \quad \overset{\rho}{\text{12}} \quad \overset{\rho}{\text{7}} \quad \overset{\rho}{\text{12}} \quad \overset{\rho}{\text{12}} \quad \overset{\rho}{\text{12}} \quad \overset{\rho}{\text{9}} \quad \overset{\nu}{\text{7}} \quad \overset{\nu}{\text{C}}$

$\underbrace{0}_{\text{0}} \underbrace{7}_{\text{7}} \underbrace{9}_{\text{9}} \underbrace{12}_{\text{12}} \underbrace{12}_{\text{12}} \underbrace{12}_{\text{12}} \underbrace{7}_{\text{7}} \underbrace{12}_{\text{12}} \underbrace{0}_{\text{0}}$ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὁ τμήματα τὰ μὲν

δύο ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸ Πα Βου διάστημα, τὰ δὲ τρία τμήματα λαμβάνει ἔξωθεν καὶ τὰ προσθέτει εἰς τὸ Βου Γα διάστημα· τὸ δὲ Γα Δι διάστημα προφέρεται πάλιν μείζων τόνος, ὁμοίως καὶ τὸ Δι Κε μείζων τόνος, ὥστε συμπίπτει νὰ προφέρωνται κατὰ σειράν τρεῖς τόνοι μείζονες· τὸ Κε Ζω τόνος ἐλάττων, καὶ τὸ Ζω Νη τόνος ἐλάχιστος, καὶ καθεξῆς καὶ οἱ λοιποὶ ἀνιόντες τόνοι κατὰ τὴν τάξιν των μὲν, μὲ τὴν προσθήκην ὅμως τῶν τριῶν τμημάτων ἐπὶ τὸ ὀξύτερον.

Δ 12 7 9 12 12 7 12 Δ και ταῦτα ὅταν τίθεται ἡ Γφεις
 εἰς τὸν Βου καὶ εἰς τὸν Ζω ἐν ἀναβάσει φωῆς· ἐν δὲ καταβά-
 σει φωνῆς ὅταν τίθεται ἡ αὐτὴ Ἰφεις εἰς τοὺς αὐτοὺς φθόγγους

Βου καὶ Ζω μόνητης, γίνονται σχεδὸν τὰ αὐτὰ ὅσα γίνονται καὶ ἐν ἀναβάσει φωνῆς· ἡ διαφορὰ εἶναι μόνον εἰς τοῦτο: ὅταν τίθεται ἡ Ἰφρσις εἰς τὸν Βου καὶ εἰς τὸν Ζω ἐν πναβάσει φωνῆς, ὅχι μόνον ἐλαττώνει τὸ Πα Βου καὶ τὸ Κε Ζω διάστημα καὶ αὐξάνει τὸ Βου Γα καὶ Ζω Νη διάστημα, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ἐν νιότα διαστήματα, ἔχουν ὅλους τοὺς ἀνιόντας φθόγγους κινεῖ ὅ τμήματα ἐπὶ τὸ ὀξύτερον· ὅταν δὲ τίθεται ἐν καταβάσει φωνῆς οὕτω:

$\begin{array}{cccccccccccccccc} \text{q} & 0 & 12 & 12 & 12 & 7 & 9 & 12 & 7 & 9 & \Delta & \eta & \pi & \text{q} & 0 & 12 & 12 \\ \text{7} & 9 & 12 & \text{q} & & & & & & & & & & & & & \end{array}$

τοὺς μὲν ἐν μέσῳ φθόγγους κινεῖ ἐπὶ τὸ βαρύτερον, τοὺς δὲ ἄκρους ἀφίνει εἰς τὴν φυσικὴν θέσιν των ἀκινήτους· ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ τοὺς ἐν μέσῳ φθόγγους, εἰς μὲν τὸ πρῶτον παράδειγμα μένει ὁ Νη φθόγγος εἰς τὴν θέσιν του ἀκίνητος, εἰς δὲ τὸ δεύτερον μένει ὁ Δι· ἐκ τούτων λοιπὸν γίνεται φανερόν ὅτι, ἡ Ἰφρσις τιθεμένη εἰς τὸν Βου, ἢ εἰς τὸν Ζω, δὲν ἐνεργεῖ μόνον εἰς ἐκεῖνον τὸν φθόγγον εἰς τὸν ὅποιον τίθεται, ἀλλ' ἐκτείνεται ἡ ἐνέργειά της καὶ εἰς τοὺς ἄλλους φθόγγους ὡς ἀνωτέρω βλέπομεν (α).

69. Ἐὰν ἡ Ἰφρσις τεθῇ εἰς τὸν Δι φθόγγον ἐν ἀναβάσει φωνῆς, καὶ τεθῇ καὶ Δίσις εἰς τὸν Κε, οὕτω:

$\begin{array}{ccccccc} \text{q} & \text{q} & \text{p} & \text{p} & \text{p} & \text{p} & \text{p} \\ & 0 & 7 & 14 & & & \\ \text{7} & 12 & 12 & 9 & 7 & \text{q} & \text{q} \end{array}$

, τρεῖς φθόγγοι ὁ Δι, καὶ ὁ Κε, καὶ ὁ Ζω κινουῦνται ἐπὶ τὸ βαρύτερον, ὁ μὲν Δι ὅ τμήματα ὁ δὲ Κε ὅ τμήματα, ὁ δὲ Ζω ὅ τμήματα· οἱ δὲ λοιποὶ ἀνιόντες φθόγγοι ἀπὸ τοῦ Νη καὶ ἐπάνω ὅλοι μένουσιν εἰς τὴν φυσικὴν

(α) Ἴδε δὲ τὴν δευτέραν, καὶ τρίτην, καὶ τετάρτην κατὰ τὴν τάξιν κειμένας ἐναρμονίους Κλίμακας εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χροῶν· ἴδε καὶ τὴν τρίτην καὶ τετάρτην, καὶ πέμπτην Κλίμακας εἰς τὸν δεύτερον πίνακα τῶν χροῶν.

βάσιντων (α). ἐὰν ὁμως τεθῇ μόνητης ἡ Ὑφεςις εἰς τὸν Δι οὕτω:

$\overset{\rho}{\Gamma\alpha} \overbrace{0 \ 7 \ 12 \ 9 \ 7 \ 12 \ 9 \ 7}^{\rho} \overset{\rho}{\Gamma\alpha}$, ἡ Ὑφεςις αὕτη ἐλαττώνει τὸ Γα Δι διάστημα 5 τμήματα,, καὶ ἀκολουθῶς ὅλους τοὺς ἀνιόντας φθόγγους ἔλκει ἐπὶ τὸ βαρύτερον 5 τμήματα (6).

70. Ὅταν ἐν καταβάται φωνῆς τεθῇ Δίεσις εἰς τὸν Δι, καὶ Γφεςις εἰς τὸν Γα, τότε γίνεται ἡ ἐπὶ τὸ βαρὺ ἐνέργεια ταύτης τῆς φθορᾶς —θρ, καὶ ὁ μὲν Δι ἔλκεται ἐπὶ τὸ ὀξύτερον 5 τμήματα, ὁ Γα ἔλκεται 5 τμήματα, ὁμοίως καὶ ὁ Βου ἔλκεται ἐπὶ τὸ ὀξύτερον 3 τμήματα, καὶ ὅλοι αἱ κατιόντες φθόγγοι κινουῦνται ἐπὶ τὸ ὀξύτερον 3 τμήματα (γ). Ἐὰν δὲ τεθῇ ἡ Δίεσις μόνητης εἰς τὸν Δι ἐν καταβάται φωνῆς, οὕτω: $\overset{\sigma}{\Delta} \overbrace{0 \ 7 \ 12 \ 7 \ 9 \ 12 \ 7}^{\sigma} \overset{\sigma}{\Delta}$, ἡ Δίεσις αὕτη ἐλαττώνει τὸ Κε Δι διάστημα 5 τμήματα, καὶ ἀκολουθῶς ὅλους τοὺς κατιόντας φθόγγους ἔλκει ἐπὶ τὸ ὀξύτερον 5 τμήματα (δ).

71 Ὅταν δὲ ἡ Δίεσις τεθῇ εἰς τὸν Γα καὶ εἰς τὸν Πα ἐν καταβάται φωνῆς, οὕτω: $\overset{\Delta}{\Delta} \overbrace{0 \ 7 \ 12 \ 7 \ 14 \ 7}^{\Delta} \overset{\Delta}{\Delta}$, τότε γίνεται ἡ ἐνέργεια ταύτης τῆς χρωματικῆς φθορᾶς ς (ε).

(α) Ἰδε δὲ τὴν ἐβδόμην κατὰ τὴν τάξιν κειμένην χρωματικὴν Κλίμακα εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χροῶν.

(6). Τοῦτο δύναται μὲν νὰ ἐνεργήσῃ ἡ Ὑφεςις, ὅμως ἐπειδὴ τὸ Μέλος γίνεται ψυχρότατον καὶ ἀηδέστατον, διὰ τοῦτο, οὔτε ἡ Ἑκκλησιαστικὴ Μουσικὴ τὸ μεταχειρίζεται, οὔτε καὶ ἡμεῖς ἐσχεδιάσαμεν τοιαύτην Κλίμακα εἰς τοὺς πίνακας τῶν χροῶν.

(γ) Περὶ τούτου ἴδε εἰς τὸ περὶ φθορῶν Κεφάλαιον.

(δ) Τοῦτο δύναται καὶ ἡ Δίεσις νὰ ἐνεργήσῃ μόνητης τιθεμένη εἰς τὸν Δι, ὅμως διὰ τὴν ὁποῖαν ὀπισθεν ἀριθ· 69, ἐν ὑποσειμειώσει (γ) προείπομεν αἰτίαν, δὲν μεταχειρίζομεθα τοιοῦτον μέλος, οὐδὲ τοιαύτην Κλίμακα εἶναι ἀνάγκη νὰ σχεδιάζωμεν.

(ε) Περὶ τούτου ἴδε τὴν δευτέραν κατὰ τὴν τάξιν κειμένην χρωματικὴν Κλίμακα εἰς τὸν δεύτερον πίνακα τῶν χροῶν.

72 Ἐν δὲ ἀναβάσει φωνῆς μόνη της ἡ Διέσις δὲν δύναται νὰ σχηματίσῃ χρωματικὸν τετράχορδον, παρὰ μόνον ἡμιόλιον (α), καὶ τοῦτο ἂν προσηγῇται φυσικὸς τόνος ἐλάχιστος, καθὼς:

$$\zeta \overset{\sigma}{\text{---}} \underset{0}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}} \underset{14}{\text{---}}, \quad \xi \overset{\sigma}{\text{---}} \underset{0}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}} \underset{14}{\text{---}}, \quad \eta \overset{\sigma}{\text{---}} \underset{0}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}} \underset{14}{\text{---}}.$$

Ἡ δὲ ὕφεσις καὶ ἐν ἀναβάσει, καὶ ἐν καταβάσει φωνῆς δύναται νὰ σχηματίσῃ χρωματικὰ τετράχορδα, καθὼς:

$$\begin{array}{c} \nu \overset{p}{\text{---}} \underset{0}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}} \underset{14}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}} \underset{12}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}} \underset{14}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}} \nu' \\ \lambda \overset{p}{\text{---}} \underset{0}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}} \underset{14}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}} \underset{12}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}} \underset{14}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}} \lambda' \end{array}$$

δύναται δὲ καὶ ἡ Διέσις νὰ σχηματίσῃ ἐν χρωματικὸν τετράχορδον ἐν καταβάσει φωνῆς, οὕτω: $\zeta \overset{\sigma}{\text{---}} \underset{0}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}} \underset{14}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}}$, ἢ οὕτω: $\zeta \overset{\sigma}{\text{---}} \underset{0}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}} \underset{14}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}}$. τὸ δὲ ἀνωτέρω ῥηθὲν ἡμιόλιον γίνεται καὶ κατὰ τοὺς

ἑξῆς τρόπους: διὰ τῆς ὕφεσεως καὶ Διέσεως, καθὼς: $\eta \overset{p}{\text{---}} \underset{0}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}} \underset{14}{\text{---}}$, ἢ διὰ τῆς Διέσεως καὶ ὕφεσεως, καθὼς: $\lambda \overset{\sigma}{\text{---}} \underset{0}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}} \underset{14}{\text{---}}$ διὰ μόνης

τῆς ὕφεσεως, καθὼς: $\nu \overset{p}{\text{---}} \underset{0}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}} \underset{14}{\text{---}}$, ἢ $\lambda \overset{p}{\text{---}} \underset{0}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}} \underset{14}{\text{---}}$. Διὰ τῆς ὕφεσεως καὶ Διέσεως, καθὼς:

$\eta \overset{p}{\text{---}} \underset{0}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}} \underset{14}{\text{---}}$, ἢ $\lambda \overset{\sigma}{\text{---}} \underset{0}{\text{---}} \underset{7}{\text{---}} \underset{14}{\text{---}}$, ἡγοῦν διὰ τῆς Διέσεως καὶ ὕφεσεως.

(α) Τὸ δὲ ἡμιόλιον, καθὼς καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους ἑλληνας Μουσικοὺς, θεωρεῖται εἰς δύο χρωματικὰ διαστήματα, καὶ ὅχι εἰς ἓν· ἀπὸ δὲ τὰ δύο ταῦτα διαστήματα, τὸ μὲν ἐν πρέπει νὰ ᾖ τόνος ἐλάχιστος, ἡγοῦν 7 τμήματα, τὸ δὲ ἄλλο νὰ ᾖ τόνος μεῖζων τοῦ μεῖζονος ἡγοῦν 14 τμήματα, νὰ ᾖ δηλαδὴ τὸ διπλοῦν μεγαλῆτερος ἀπὸ τὸν ἐλάχιστον, ὥστε ὁ ἐλάχιστος νὰ θεωρῇται ἀκριβῶς ἡμιτόνιον τούτου τοῦ χρωματικοῦ μεῖζονος.

Μουσικοὶ διὰ τὸ χρωματικὸν καὶ ἐναρμονιὸν, τὰ ὅποια σημεῖα ζητοῦσι δέσιν καὶ λύσιν, καθὼς καὶ τὰ φθορικά σημεῖα τοῦ Διατονικοῦ.

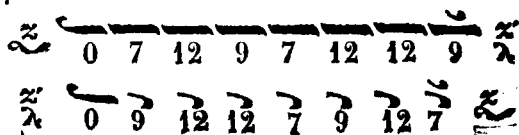
77. Ταῦτα λοιπὸν ἐν τῇ παρόντι περὶ ὑφέσεως καὶ Διέσεως ἱκανά· τὰ δὲ λοιπὰ περὶ αὐτῶν θέλομεν ἐκθέσει εἰς τὸ περὶ φθορῶν Κεφάλαιον, παραπέμπομεν δὲ τὸν ἀναγνώστην εἰς τὰς χρωματικὰς καὶ ἐναρμονίους Κλίμακας· ἐπειδὴ αἱ περισσότητες ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἐναρμονίους φθοράς, καὶ ὅλαι αἱ χρωματικαὶ δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ὑφρεσίς καὶ Διέσις· ὥστε ἂν ἐξαλείψῃ τις ὅλας μὲν τὰς χρωματικὰς καὶ ἐναρμονίους φθοράς, καὶ μεταχειρισθῇ τὰς ὀκτὼ διατονικὰς, καὶ τὴν ὕφρεσιν καὶ Διέσιν, δύναται νὰ παρασταίῃ διὰ τούτων πᾶν Μέλος, Διατονικὸν χρωματικὸν καὶ ἐναρμονιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

ΠΕΡΙ ΗΧΩΝ

78. Ἦχος εἶναι κατὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς Μουσικοὺς τρόπος εὐτάκτου διαδοχῆς ἐμμελῶν φθόγγων διωρισμένος οὕτως ἑπὶ τοὺς ἀρχαίους Μουσικοὺς, ἧγουν Ἦχος λέγεται ἐκεῖνο τὸ Μέλος, τὸ ὅποιον παρασταίνεται διὰ μιᾶς συστηματικῆς Κλίμακος, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἀρχίζοντες οἱ Μουσικοὶ μὲ ρήτους φθόγγους, φιλάτοντες καὶ ρητὰ διαστήματα, καὶ εἰς ρήτους φθόγγους καταλήγοντες, δεικνύουσι τὸ Μέλος τοῦ τυχόντος Ἦχου· τοιοῦτοι δὲ Ἦχοι, διατονικοὶ μὲν, γίνονται ἑπτὰ ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ διατονικοὺς φθόγγους Ζω Νη Πα Βου Γα Δι Κε κατ' ἀντιφωνίαν, ἧγουν κατὰ ἑπταφωνίαν ὡς ἐξῆς:

γ	$\overline{0 \ 12 \ 9 \ 7 \ 12 \ 12 \ 9 \ 7}$	γ'
γ'	$\overline{0 \ 7 \ 9 \ 12 \ 12 \ 7 \ 9 \ 12}$	γ
π	$\overline{0 \ 9 \ 7 \ 12 \ 12 \ 9 \ 7 \ 12}$	π'
π'	$\overline{0 \ 12 \ 7 \ 9 \ 12 \ 12 \ 7 \ 9}$	π
ϵ	$\overline{0 \ 7 \ 12 \ 12 \ 9 \ 7 \ 12 \ 9}$	ϵ'
ϵ'	$\overline{0 \ 9 \ 12 \ 7 \ 9 \ 12 \ 12 \ 7}$	ϵ
ζ	$\overline{0 \ 12 \ 12 \ 9 \ 7 \ 12 \ 9 \ 7}$	ζ'
ζ'	$\overline{0 \ 7 \ 9 \ 12 \ 7 \ 9 \ 12 \ 12}$	ζ
Δ	$\overline{0 \ 12 \ 9 \ 7 \ 12 \ 9 \ 7 \ 12}$	Δ'
Δ'	$\overline{0 \ 12 \ 9 \ 7 \ 12 \ 9 \ 7 \ 12}$	Δ
χ	$\overline{0 \ 9 \ 7 \ 12 \ 9 \ 7 \ 12 \ 12}$	χ'
χ'	$\overline{0 \ 12 \ 12 \ 7 \ 9 \ 12 \ 7 \ 9}$	χ

79. Αὗται δὲ αἱ ἑπτὰ διατονικαὶ Κλίμακες, κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον χρωματιζόμεναι, δίδουσιν, αἱ μὲν πέντε ἀπὸ αὐτὰς, ἓν καὶ τὸ αὐτὸ Μῆλος ἀπαράλακτον, καὶ μόνον κατὰ τὸ ἴσον διάφορον, τὸ ὅποιον ἴσον, ἄλλαι μὲν ἔχουσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὀξύτερον, ἄλλαι δὲ βαρύτερον· αἱ δὲ ἄλλαι δύο Κλίμακες δίδουσιν ἓν ἄλλο Μῆλος χρωματικὸν ὀλίγον τι διάφορον ἀπὸ τοῦ Μῆλος τῶν πρώτων πέντε (α).

(α) Αἱ μὲν πέντε αὗται Κλίμακες ἔχουσι Μῆλος ὅμοιον, ἐπειδὴ ἔχουσι καὶ τὰ διαστήματα κατὰ τὴν τάξιν ὅμοια· αἱ δὲ ἄλλαι δύο Κλίμακες μ' ὄλον· ὅτι ἔχουσι καὶ αὗται τὰ αὐτὰ χρωματικὰ διαστήματα, μ' ὄλον τοῦτο ἐπειδὴ

$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{0} \\ \text{0} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{12} \\ \text{12} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$
$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{0} \\ \text{0} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{12} \\ \text{12} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$
$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{0} \\ \text{0} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{12} \\ \text{12} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$
$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{0} \\ \text{0} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{12} \\ \text{12} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$
$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{0} \\ \text{0} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{12} \\ \text{12} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$
$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{0} \\ \text{0} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{12} \\ \text{12} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$
$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{0} \\ \text{0} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{12} \\ \text{12} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$
$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{0} \\ \text{0} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{12} \\ \text{12} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$
$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{0} \\ \text{0} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{12} \\ \text{12} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$
$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{0} \\ \text{0} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{12} \\ \text{12} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{14} \\ \text{14} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{7} \\ \text{7} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{N}\eta \\ \text{N}\eta \end{array}$

Nη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη

Nη Ζω Κε Δι Γα Βου Πα Νη (6)

τὰ ἔχουσι κατὰ τάξιν διάφορον, γίνεται καὶ τὸ μέλος των ὀλίγοντι διάφορον ἀπὸ τοῦ μέλους των ἀνωτέρω πέντε πρώτων Κλιμάκων· ἡ διάφορος τάξις των διαστημάτων προξενεῖ τὴν διαφορὰν καὶ εἰς τὸ μέλος των ἐπὶ διατονικῶν Κλιμάκων, αἱ ὁποῖαι ἔχουσιν ὅλοι τὰ αὐτὰ διαστήματα, ἔχουν ὅλοι αἱ διατοκαὶ Κλίμακες μεταχειρίζονται τόνους, μείζοντας, ἐλάσσοντας, καὶ ἐλαχίστους, καθὼς καὶ ὅλοι αἱ χρωματικαὶ μεταχειρίζονται τόνους, ἐλαχίστους, ἔχουν ἡμιτόνια, μείζοντας τοῦ μείζονος, ἔχουν χρωματικούς μείζοντας, καὶ διατονικὸν μείζονα ἐν τῷ μεταξύ δύο τετραχόρδων χρωματικῶν.

(6) Εἰς τὴν ἐκ τοῦ Γα ταύτην Κλίμακα προφέρονται οἱ φθόγγοι Νη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη εἰς τὴν βάσιν καὶ τὸ ἴσον των φθόγγων Γα Δι Κε Ζω Νη Πα Βου Γα· μαρτυραὶ δὲ τίθενται αὐταὶ: $\begin{array}{c} \text{N} \text{P} \text{G} \text{A} \\ \text{N} \text{P} \text{G} \text{A} \end{array}$ κλ.

ὁποῖον αὕτη μὲν ς ἢ φθορὰ ἔχει ἓνα τόνον ὀξύτερον, αὕτη δὲ ς' ἓνα τόνον βαρύτερον· καὶ τὸ μὲν ς' παραλλαγίζεται μὲ τοὺς φθόγγους Δι Γα Βου Πα Νη, Πα Βου Γα Δι, τὸ δὲ ς' μὲ τοὺς Κε Δι Γα Βου Πα, Βου Γα Δι Κε,

82. Ἐπτὰ λοιπὸν Μῆλη γίνονται διατονικά ἀπὸ τὰς ἑπτὰ διατονικάς Κλίμακας, καὶ οὗο ἀπὸ τὰς ἑπτὰ χρωματικὰς, γίνονται ὅλα τὰ μέλη ἐννέα κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐννέα Μουσῶν ἀπὸ τὰς ὁποίας καὶ τὸ ψάλλειν ὠνομάσθη Μουσική.

83. Αἱ αὐταὶ πάλιν ἑπτὰ διατονικαὶ Κλίμακες ἐναρμονιζόμεναι διὰ τῶν ἐξῆς ἐναρμονιών φθορῶν: ς ς' ♯ κ -Θα δὲν παρασταίνουσιν ἄλλο μέλος παρὰ αὐτὰ τὰ ἑπτὰ διατονικά μέλη, μὲ ἴσον ὅμως ὀξύτερον ἢ βαρύτερον, καὶ μὲ μεταβολὴν τῆς μιᾶς Κλίμακος εἰς τὴν ἄλλην, καὶ τῆς ἄλλης εἰς τὴν ἄλλην, π. χ. ἐὰν τεθῇ αὕτη ἢ φθορὰ ς εἰς τὸν Βου καὶ εἰς τὸν Ζω τῆς Κλίμακος

ταύτης $\begin{array}{c} \text{ζ} \quad \text{ζ}' \\ \text{0} \quad 7 \quad 12 \quad 7 \quad 12 \quad 12 \quad 12 \quad 7 \end{array}$ γίνεται $\begin{array}{c} \text{ζ} \quad \text{ζ}' \\ \text{0} \quad 7 \quad 9 \quad 12 \quad 12 \quad 7 \quad 9 \quad 12 \end{array}$

τὸ μέλος ἀπαράλακτον μὲ τὸ μέλος ταύτης τῆς Κλίμακος

$\begin{array}{c} \text{ν} \quad \text{ν}' \\ \text{0} \quad 12 \quad 9 \quad 7 \quad 12 \quad 12 \quad 9 \quad 7 \end{array}$ $\begin{array}{c} \text{ν} \quad \text{ν}' \\ \text{0} \quad 7 \quad 9 \quad 12 \quad 12 \quad 7 \quad 9 \quad 12 \end{array}$ μὲ ἴσον

ὅμως ἓνα τόνον χαμηλότερον. Ἐὰν δὲ τεθῇ μόνον εἰς τὸν Ζω ταύτης

τῆς Κλίμακος $\begin{array}{c} \text{π} \quad \text{π}' \\ \text{0} \quad 9 \quad 7 \quad 12 \quad 12 \quad 7 \quad 12 \quad 12 \end{array}$ $\begin{array}{c} \text{π} \quad \text{π}' \\ \text{0} \quad 12 \quad 12 \quad 7 \quad 9 \quad 12 \quad 7 \quad 9 \end{array}$

τὸ μέλος γίνεται ὅμοιον μὲ τὸ μέλος ταύτης τῆς Κλίμακος:

$\begin{array}{c} \text{κ} \quad \text{κ}' \\ \text{0} \quad 9 \quad 7 \quad 12 \quad 9 \quad 7 \quad 12 \quad 12 \end{array}$ $\begin{array}{c} \text{κ} \quad \text{κ}' \\ \text{0} \quad 12 \quad 12 \quad 7 \quad 9 \quad 12 \quad 7 \quad 9 \end{array}$ μὲ ἴσον ὅμως χαμη-

λότερον· καὶ πάλιν εἰς αὐτῆς τῆς Κλίμακος τὸν Δι. ἐὰν τεθῇ ἡ φθορὰ

αὐτῇ ς, οὕτω: $\overset{\pi}{q} \begin{array}{c} \curvearrowright \\ 0 \end{array} \overset{\rho}{12} \overset{\gamma}{7} \overset{\beta}{9} \overset{\alpha}{12} \overset{\zeta}{12} \overset{\eta}{7} \overset{\theta}{9} \overset{\iota}{q}$
 $\overset{q}{x} \begin{array}{c} \curvearrowright \\ 0 \end{array} 9 \overset{\gamma}{7} \overset{\beta}{12} \overset{\alpha}{12} \overset{\zeta}{9} \overset{\eta}{7} \overset{\theta}{12} \overset{\iota}{q}$

τὸ μέλος γίνεται ὁμοιον μετὰ τὸ μέλος ταύτης τῆς Κλίμακος:

$\overset{\pi}{q} \begin{array}{c} \curvearrowright \\ 0 \end{array} \overset{\rho}{12} \overset{\gamma}{7} \overset{\beta}{9} \overset{\alpha}{12} \overset{\zeta}{12} \overset{\eta}{7} \overset{\theta}{9} \overset{\iota}{q}$
 $\overset{\pi}{q} \begin{array}{c} \curvearrowright \\ 0 \end{array} 9 \overset{\gamma}{7} \overset{\beta}{12} \overset{\alpha}{12} \overset{\zeta}{9} \overset{\eta}{7} \overset{\theta}{12} \overset{\iota}{q}$ μετὰ ἴσον.

ὅμως χαμηλότερον (α).

§4. Διὰ τῶν ἐναρμονίων τούτων φθορῶν ς ς, καὶ διὰ τῶν ἄλλων διατονικῶν φθορῶν μεταβάλλονται ὅλαι αἱ διατονικαὶ Κλίμακες, ἔχουν μεταπίπτουσι τὰ διαστήματα τῆς μιᾶς Κλίμακος εἰς τὰ διαστήματα τῆς ἄλλης Κλίμακος, καὶ τῆς ἄλλης εἰς τὰ διαστήματα τῆς ἄλλης· π. χ. εἰς τὴν Κλίμακα τοῦ Βου ταύτην:

$\overset{\epsilon}{\lambda} \begin{array}{c} \curvearrowright \\ 0 \end{array} 7 \overset{\delta}{12} \overset{\gamma}{12} \overset{\beta}{9} \overset{\alpha}{7} \overset{\zeta}{12} \overset{\eta}{9} \overset{\theta}{\lambda}$ ἐὰν προσαρμόσῃ τὴν

Κλίμακα τοῦ Ζω ταύτην: $\overset{\epsilon}{\lambda} \begin{array}{c} \curvearrowright \\ 0 \end{array} 7 \overset{\delta}{12} \overset{\gamma}{9} \overset{\beta}{7} \overset{\alpha}{12} \overset{\zeta}{12} \overset{\eta}{9} \overset{\theta}{\lambda}$

$\begin{array}{c} \curvearrowright \\ 0 \end{array} \overset{\rho}{9} \overset{\gamma}{12} \overset{\beta}{12} \overset{\alpha}{7} \overset{\zeta}{9} \overset{\eta}{12} \overset{\theta}{7} \overset{\iota}{\epsilon}$, τὸ μέλος γίνεται ὁμοιον

μετὰ τὸ μέλος τῆς Κλίμακος τοῦ Ζω, μετὰ ἴσον ὅμως ὑψηλότερον· οὕ-

τω καὶ εἰς τὴν Κλίμακα ταύτην τοῦ Δι. $\overset{\Lambda}{\delta} \begin{array}{c} \curvearrowright \\ 0 \end{array} 12 \overset{\gamma}{9} \overset{\beta}{7}$

$\overset{\Lambda}{12} \overset{\gamma}{9} \overset{\beta}{7} \overset{\alpha}{12} \overset{\zeta}{\delta}$ ἐὰν προσαρμόσῃ τὴν Κλίμακα τοῦ Γα

$\overset{\Lambda}{\delta} \begin{array}{c} \curvearrowright \\ 0 \end{array} 12 \overset{\gamma}{12} \overset{\beta}{9} \overset{\alpha}{7} \overset{\zeta}{12} \overset{\eta}{9} \overset{\theta}{7} \overset{\iota}{\delta}$, τὸ μέλος γίνε-

ται ὁμοιον μετὰ τὸ μέλος τῆς Κλίμακος τοῦ Γα μετὰ ἴσον ὅμως ἕνα

(α) Αὕτη ἡ ὁμοιότης τῶν διαστημάτων τῆς μιᾶς Κλίμακος μετὰ τὰ διαστήματα τῆς ἄλλης Κλίμακος γίνεται πάντοτε ἐν καταβάσει φωνῆς ὑστερα ἀπὸ τὴν φθορὰν.

τόνον ὑψηλότερον · εἰς δὲ τὴν Κλίμακα ταύτην τοῦ Νη

Ν 0 12 9 7 12 12 9 7 12 εἰς ἐὰν προσαρμόσῃ

τὴν Κλίμακα τοῦ Δι Δι 0 12 9 7 12 9 7 12 εἰς

τὸ μέλος γίνεται ὅμοιον μὲ τὸ μέλος τῆς Κλίμακος τοῦ Δι, ὃ ἐστὶ γίνεται ἡ αὐτὴ ἐκείνη Κλίμαξ τῆς τριφωνίας, τὴν ὁποίαν καὶ ἶδε εἰς τὸν δεύτερον πίνακα τῶν χρωῶν· ἔστω δὲ γνωστὸν ὅτι, αὕτη μὲν ἡ ἐναρμόνιος φθορὰ ρ ἰσοδυναμεῖ κατὰ πάντα μὲ τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦτο ρ τοῦ Γα, ἥγουν ὁποῖα τονικά διαστήματα ζητεῖ τοῦτο ρ ὅταν ἀπὸ τὸν Γα μετατίθεται εἰς ἄλλον φθόγγον, τὰ αὐτὰ τονικά διαστήματα ζητεῖ καὶ τοῦτο ρ ἀπαράλλακτα πάντοτε ὅταν τίθεται εἰς τὸν Βου, ζ εἰς τὸν Ζω· αὕτη δὲ ἡ ἐναρμόνιος φθορὰ ρ ἰσοδυναμεῖ κατὰ πάντα μὲ τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦτο ρ τοῦ ὑψηλοῦ Νη, ἥγουν ὁποῖα τονικά διαστήματα ζητεῖ τοῦτο ρ ὅταν μετατίθεται ἀπὸ τὸν ὑψηλὸν Νη εἰς ἄλλον φθόγγον, τὰ αὐτὰ ἀπαράλλακτα ζητεῖ πάντοτε καὶ τοῦτο ρ ὅταν τίθεται εἰς τὸν Δι· τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων (ἤθελεν εἰποι τις) διὰ ποίαν αἰτίαν ἐπενοήθησαν τὰ ἐναρμόνια ταῦτα σημεῖα, καὶ τὰ ἄλλα; εἵπομεν ὀπισθεν (ἀριθ: 58. Κεφ. Ε) ὅτι διὰ τὸ εὐκολώτερον ἐφευρέθησαν τὰ σημεῖα ταῦτα· διότι ὅσάκις τίθεται τοῦτο ρ εἰς τὸν Βου, ἢ εἰς τὸν Ζω, καὶ τοῦτο ρ εἰς τὸν Δι, ἐὰν μεταβάλλωνται μόνον τὰ τονικά διαστήματα, προφέρωνται δὲ οἱ αὐτοὶ φθόγγοι, εἶναι εὐκολώτερον· ἐὰν ὁμως ὁμοῦ μὲ τὴν μεταβολὴν τῶν τονικῶν διαστημάτων προφέρωνται καὶ οἱ φθόγγοι, ἀντὶ τοῦ Βου καὶ Ζω, ὁ Γα, ἀντὶ δὲ τοῦ Δι, προφέρεται ὁ Νη, εἶναι πολὺ δυσκολώτερον, καὶ μάλιστα ὅταν ἡ ἐναρμόνιος φθορὰ δὲν ἐκτείνεται ἐπὶ πολὺ, ἀλλὰ λύεται ὀγλίγωρα. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀπὸ ταῦτα γίνεται φανερόν ὅτι δὲν εἶναι κήνεν Μέλος ἐναρμόνιον ἔχον διαφορὰν ἀπὸ τὰ διανονικά Μέλη κατὰ τὰ τονικά διαστήματα, διὰ τοῦτο δὲν μετροῦνται ἀπὸ ὅσα εἵπομεν (ἀριθ: 82).

Μέλη ἄλλα περισσότερα. Ἐάν δὲ εἶχε τὸν τόπον του νὰ ἐπαριθμῶ-
μεν τὰ Μέλη ἀποθλέποντες καὶ εἰς τὴν διαφορὰν τοῦ Ἰσου, ἡμ-
πορούσαμεν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον νὰ ἐπαριθμήσωμεν, κοντὰ
εἰς τὰ ἑπτὰ διατονικὰ Μέλη, καὶ ἄλλα ἑπτὰ χρωματικά, καὶ ἄλ-
λα ἑπτὰ ἑναρμάνια, ἧ καὶ περισσόνερα· διότι ἐάν ἐν Μέλος χα-
μηλότερον μὲν κατὰ τὸ Ἰσον, ὅμοιον δὲ κατὰ τονικά διαστήμα-
τα μὲ ἄλλο Μέλος ὑψηλότερον κατὰ τὸ Ἰσον, ἐθεωρεῖτο ὡς ἄλλο
Μέλος, ἐάν λέγω τοῦτο εἶχε τὸν τόπον του, δύναταί τις νὰ θεω-

ρῇ, τοῦτο μὲν: $\overset{\Delta}{\Delta} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\Delta}{\Delta}$

ἄλλο μέλος, ὡς χαμηλότερον· τοῦτο δὲ. $\overset{\Delta}{\Delta} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7}$

$\overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\Delta}{\Delta}$ ἄλλο Μέλος, ὡς ὑψηλότερον· ἧ τοῦτο μὲν:

$\overset{\sim}{\eta} \overset{\sim}{\eta} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{\eta} \overset{\sim}{\eta}$ ὡς ἄλλο μέλος,

τοῦτο δὲ $\overset{\sim}{\eta} \overset{\sim}{\eta} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{\eta} \overset{\sim}{\eta}$ ὡς ἄλλο

καὶ καθεξῆς ἄλλο μέλος τοῦτο $\overset{\sim}{\zeta} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12}$

$\overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{\zeta} \overset{\sim}{\zeta}$, καὶ ἄλλο τοῦτο $\overset{\sim}{\zeta} \overset{\sim}{\zeta} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12}$

$\overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{\zeta} \overset{\sim}{\zeta}'$ κτλ. ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτο δὲν ἐκρίθη εὖλογον ἀπὸ

τοὺς ἀρχαίους Ἐκκλησιαστικοὺς Μουσικοὺς, οὐδὲ ἀπὸ τοὺς Μετα-
γενεστέρους, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς περιοριζόμεθα εἰς μόνα τὰ ῥη-
θέντα ἰγνέα Μέλη, ἑπτὰ διατονικά, καὶ δύο χρωματικά· εἰς Ἡχους
δὲ περιοριζόμεθα ὁκτώ, οἵτινες ὡς εἵπομεν (Κεφ. α', ἀριθ. 14)
ὀνομάζονται Πρῶτος, Δεύτερος, Τρίτος, Τέταρτος, Πλάγιος τοῦ
Πρώτου, Πλάγιος τοῦ Δευτέρου, Βαρὺς, καὶ Πλάγιος τοῦ Τετάρ-
του· ὁ δὲ Δέγματος, τὸν ὁποῖον καὶ οἱ Παλαιοὶ, καὶ οἱ Μεταγε-
νέστεροι Ἐκκλησιαστικοὶ Μουσικοὶ μεταχειρίσθησαν εἰς τινὰς Με-
λῳδίας καὶ τὸν μεταχειρίζονται διατονικῶς εἰς τὸν τοῦ Δευτέ-

ρου χρωματικοῦ, ὅχι μόνον διότι κατετάχθη εἰρμολογικῶς εἰς τὸν Τέταρτον, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας (Ἰδε ἔμπροσθεν ἀριθ: 87, καὶ 88, ἴδε καὶ 92, 93, καὶ 94), παύει ἀπὸ τοῦ νὰ λέγεται Ἦχος ξεχωριστὸς καὶ νὰ ὀνομάζεται μὲ ἄλλο ἰδιαιτέρον ὄνομα, λέγεται δὲ καὶ αὐτὸς Τέταρτος, καὶ οὕτω μένουσιν οἱ Ἦχοι ὀκτώ (α).

85. Εἵπομεν εἰς τὸ πρῶτον Κεφάλαιον, ὅτι κυρίως συστήματα εἶναι τρία ἢ Τριφωνία, ἢ Τετραφωνία, καὶ ἢ Ἑπταφωνία, εἵπομεν ὅτι καὶ φθόγγοι εἶναι ἑπτὰ, Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη, ἀπὸ τοὺς ὁποίους γίνονται τόνοι τρεῖς, Μείζων, Ἐλάσσων, καὶ Ἐλάχιστος. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ὡς ἀναφέρει ὁ Διδάσκαλος Χρύσανθος εἰς τὸ Θεωρητικὸν αὐτοῦ, πρῶτον φθόγγον ἐφεῦραν τὸν Πα, τοῦ ὁποίου μετρήσαντες τὸ διάστημα ἀπὸ τοῦ κάτω Νη, τὸν ὁποῖον ὑπέθετον Βόμβον (β), εἶδον ὅτι εἶναι τόνος Μείζων· ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ Βόμβου, ἤγουν ἀπὸ τοῦ φθόγγου Νη, ἀναβαίνοντες δύο φωνὰς εἶδον ὅτι τὸ Πα Βου διάστημα εἶναι τόνος ἐλάσσων· ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ δὲ Βόμβου ἀναβαίνοντες τρεῖς φωνὰς, εἶδον ὅτι τὸ διάστημα Βου Γα εἶναι τόνος Ἐλάχιστος· ἀπὸ τοῦ Νη λοιπὸν μέχρι τοῦ Γα μετρεῖται μία Τριφωνία κατὰ τόνους τρεῖς, μείζονα, ἐλάσσονα, καὶ Ἐλάχιστον, τὴν ὁποίαν Τριφωνίαν Πυθαγόρας ὁ φιλόσοφος ὠνόμασε Συλλαβὴν. Προχωροῦντες δὲ καὶ ἐπὶ τὸ ὀξύτερον, καὶ ἀπὸ τοῦ

(α) Ὁ Λέγετος ὅχι μόνον διότι κατετάχθη εἰρμολογικῶς εἰς τὸν Τέταρτον διὰ τοῦτο δὲν λέγεται δεύτερος Διατονικὸς, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλην αἰτίαν τὴν ὁποίαν προσέχων τις εἰς τὰ ὀλίγα ἔμπροσθεν λεχθισόμενα δύναται νὰ πληροφορηθῇ.

(β) Βόμβος κυρίως εἶναι ἡ βοή τῶν μελισσῶν· εἰς δὲ τὴν Μουσικὴν Βόμβος ὀνομάζεται ὁ φθόγγος ἐκεῖνος ὃς τις τίθεται πρῶτος εἰς τὴν Κλίμακα ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἄρχεται νὰ μετρηθῇ τὸ διάστημα ἑνὸς τόνου εἰς τὸν δεύτερον φθόγγον, ἤγουν ἂν ὑποτεθῇ ὡς Βόμβος ὁ Νη, ἀπὸ τὸν Νη ἕως τὸν Πα μετρεῖται ἑν διάστημα· ἂν δὲ ὑποτεθῇ ὁ Πα Βόμβος, ἀπὸ τὸν Πα ἕως τὸν Βου μετρεῖται ἑν διάστημα· καὶ καθεξῆς κάθε φθόγγος ὃς τις ὑποτίθεται πρῶτος εἰς τὴν Κλίμακα εἶναι Βόμβος χωρὶς διάστημα, ἐπειδὴ μετὰ τούτου εἰς τὸν δεύτερον φθόγγον μετρεῖται τὸ διάστημα.

αὐτοῦ Βόμβου, ἤγουν ἀπὸ τοῦ Νη, τέσσαρας φωνάς ἀναβαίνοντες, εἶδον ὅτι τὸ διάστημα Γα Δι εἶναι πάλιν τόνος μείζων· καὶ τὸ Δι Κε τόνος ὁμοίως μείζων, τὸ Κε Ζω, τόνος ἐλάσσων, καὶ τὸ Ζω Νη διάστημα τόνος ἐλάχιστος· ὑποτιθεμένου λοιπὸν τοῦ Γα ὡς Βόμβου, μετροῦνται ἀπ' αὐτοῦ μέχρι τοῦ ὑψηλοῦ Νη φωναὶ τέσσαρες, ἤγουν μία Τετραφωνία, τὴν ὁποῖαν ὁ αὐτὸς Πυθαγόρας ὠνόμασε Διοξεῖαν· τὸ δὲ ἐκ Συλλαβῆς καὶ Διοξείας συντιθέμενον σύστημα ὠνόμασεν ὄχι Διαπασῶν, ἀλλ' Ἄρμονίαν· διότι τὸ μὲν ὄνομα Διαπασῶν σημαίνει δι' ὅλων τῶν φωνῶν, ἤγουν ὅλας τὰς φωνάς τὰς ὁποίας ἡ φωνὴ τοῦ ἀνθρώπου δύναται ἐλευθέρως νὰ προσφέρῃ ἀναβαίνουσα καὶ καταβαίνουσα, ἡ δὲ λέξις Ἄρμονία σημαίνει σύνθεσιν δύο συστημάτων εἰς ἓν, ἢ δύο συστημάτων ἐφαρμογὴν. Πᾶσα λοιπὸν σύνθεσις Τριφωνίας καὶ Τετραφωνίας εἶναι κατὰ τὸν Πυθαγόραν Ἄρμονία.

δ6. Εἰς τοιαύτην δὲ Ἄρμονίαν πρέπει νὰ θεωρῶνται δύο τὰ ἐξῆς: Πρῶτον εἰς μὲν τὴν Τριφωνίαν νὰ ἐμπεριέχεται μίαν μὲν φορὰν ὁ μείζων τόνος, μίαν δὲ ὁ ἐλάσσων, καὶ μίαν ὁ ἐλάχιστος· εἰς δὲ τὴν Τετραφωνίαν νὰ ἐμπεριέχεται δύο μὲν φορὰς ὁ μείζων, μίαν δὲ ὁ ἐλάσσων, καὶ μίαν ὁ ἐλάχιστος· δεύτερον ἐν φ' ὁ τελευταῖος φθόγγος εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν πρῶτον φθόγγον τῆς Κλίμακος θεωρουμένης τατ' ἀντιφωνίαν ἥτοι ἐπταφωνίαν, ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ᾔηται καὶ ὁ τελευταῖος φθόγγος τῆς Τριφωνίας ὁμοίος μὲ τὸν πρῶτον φθόγγον αὐτῆς τῆς Κλίμακος· ὅταν ὅμως εὐρίσκειται, εἰς μὲν τὴν Τριφωνίαν μιᾶς Κλίμακος δύο φορὰς ὁ μείζων, εἰς δὲ τὴν Τετραφωνίαν δύο φορὰς ὁ ἐλάσσων, ἢ ὁ ἐλάχιστος, τότε Ἄρμονία δὲν λέγεται, μ' ὅλον ἔτι ἡ ἀντιφωνία γίνεται ἐντελής. Ἀκολούθως δὲ ἶδε πόσαι Ἄρμονίαι γίνονται φυσικῶς:

$$\begin{array}{cccccccccc} \text{α}' & \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{α}'' \\ 0 & 7 & 12 & 9 & \lambda & 7 & 12 & 12 & 9 & \lambda \end{array}$$

$$\begin{array}{cccccccccc} \text{α}'' & \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{α}'' \\ \lambda & 0 & 9 & 12 & 12 & 7 & 9 & 12 & 7 & \lambda \end{array}$$

$$\begin{array}{cccccccccccc}
 \nu & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \\
 \alpha_1 & 0 & 12 & 9 & 7 & \alpha_1 & 12 & 12 & 9 & 7 & \alpha_1 \\
 \alpha_1 & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \\
 \alpha_1 & 0 & 7 & 9 & 12 & 12 & 7 & 9 & 12 & \alpha_1 & \nu \\
 \pi & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \\
 q & 0 & 9 & 7 & 12 & \alpha_1 & 12 & 9 & 7 & 12 & q \\
 \pi & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \\
 q & 0 & 12 & 7 & 9 & 12 & 12 & 7 & 9 & \pi & q \\
 \epsilon & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \\
 \lambda & 0 & 7 & 12 & 12 & q & 9 & 7 & 12 & 9 & \lambda \\
 \epsilon & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \\
 \lambda & 0 & 9 & 12 & 7 & 9 & 12 & 12 & 7 & \lambda \\
 \alpha_1 & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \\
 \alpha_1 & 0 & 12 & 12 & 9 & \alpha_1 & 7 & 12 & 9 & 7 & \alpha_1 \\
 \alpha_1 & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \\
 \alpha_1 & 0 & 7 & 9 & 12 & 7 & 9 & 12 & 12 & \alpha_1 \\
 \Delta & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \\
 \alpha_1 & 0 & 12 & 9 & 7 & \alpha_1 & 12 & 9 & 7 & 12 & \alpha_1 \\
 \Delta & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \\
 \alpha_1 & 0 & 12 & 7 & 9 & 12 & 7 & 6 & 12 & \Delta \\
 \kappa & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \\
 q & 0 & 9 & 7 & 12 & q & 9 & 7 & 12 & 12 & q \\
 \kappa & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \\
 q & 0 & 12 & 12 & 7 & 9 & 12 & 7 & 9 & \kappa & q
 \end{array}$$

87. Ἀπὸ τὰς ἐπτὰ ἀντιφωνίας τῶν φθόγγων, αἱ μὲν πέντε Ζω, Νη, Πα, Δι, Κε, ἔχουσι τὴν ἁρμονίαν φυσικῶς· αἱ δὲ δύο Βου, καὶ Γα, δὲν ἔχουσιν, ἐπεὶ οὐδὲν ὁ τελευταῖος φθόγγος τῆς τριφωνίας τῶν δὲν εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν πρῶτον φθόγγον τῆς Κλίμακος αὐτῶν, ὡς εἶναι ὅμοιος ὁ Βου μὲ τὸν Ζω, ὁ Γα μὲ τὸν Νη, ὁ Δι μὲ τὸν Πα, ὁ Νη μὲ τὸν Δι, καὶ ὁ Πα μὲ τὸν Κε· ὁ Κε δηλαδὴ μὲ τὸν Βου δὲν ἔχει καμμίαν ὁμοιότητα, ὁμοίως καὶ ὁ Ζω μὲ τὸν Γα.

88. Τὴν μὲν Κλίμακα τοῦ $\alpha_1 \alpha_1 0 \quad 12 \quad 12 \quad 9 \quad 7$
 $12 \quad 9 \quad 7 \quad \alpha_1$ φέρουμεν εἰς Ἀρμονίαν οὕτως $\alpha_1 0$

$\overline{12} \quad \overline{9} \quad \overline{7} \quad \overline{\lambda\lambda} \quad \overline{12} \quad \overline{12} \quad \overline{9} \quad \overline{7} \quad \overline{\lambda\lambda}$ προφέρομεν δηλαδή τὸν Ζω, ὅς τις εἶναι ὁ τελευταῖος φθόγγος τῆς τριφωνίας του, ὁμοίου μὲ τὸν πρῶτον φθόγγον τῆς Κλίμακος αὐτοῦ· τοῦ δὲ λ , τὴν Κλίμακα μ' ὄλον ὅτι δυνάμεθα νὰ φέρωμεν καὶ αὐτὴν εἰς ἄρμονίαν διὰ τῆς αὐτῆς φθοᾶς λ , καὶ νὰ τὴν κάμωσιν ἁρμονικὴν, μ' ὄλον τοῦτο δὲν συνειθίσθη ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους ἐκκλησιαστικούς Μουσικούς· ὅσον ὅμως διὰ παράδειγμα, ἂς ἐκθέσωμεν καὶ μίαν τοιαύτην Κλίμακα:

$\overline{\lambda} \quad \overline{0} \quad \overline{7} \quad \overline{12} \quad \overline{9} \quad \overline{\lambda} \quad \overline{7} \quad \overline{12} \quad \overline{12} \quad \overline{9} \quad \overline{\lambda}$ (α)

89. Τοὺς ἄλλους τρόπους μὲ τοὺς ὁποίους ἐναρμονίζεται ἡ Κλίμαξ τοῦ $\lambda\lambda$ παρατηρεῖ τις εἰς τὰς ἐναρμονίους Κλίμακας τοῦ Τρίτου ἤχου· ἡ δὲ Κλίμαξ τοῦ λ φέρεται εἰς ἄρμονίαν ὡς ἐξῆς:

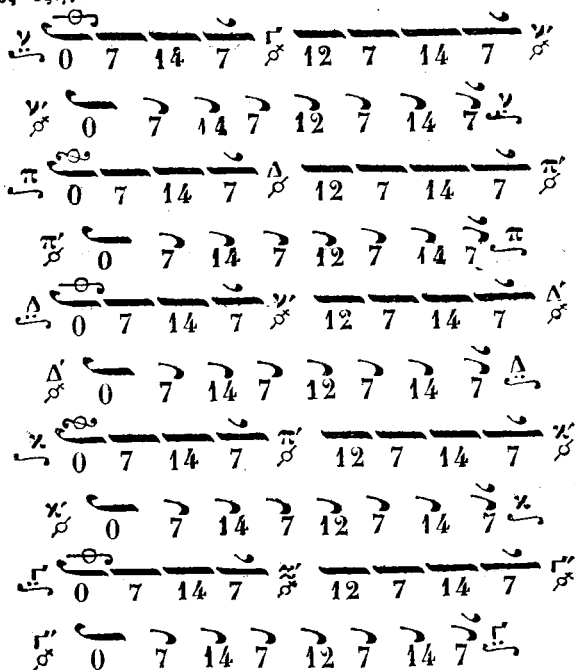
$\overline{\lambda} \quad \overline{0} \quad \overline{12} \quad \overline{9} \quad \overline{7} \quad \overline{\lambda\lambda} \quad \overline{12} \quad \overline{9} \quad \overline{7} \quad \overline{12} \quad \overline{\lambda}$ ἢ ὡς ἐξῆς:

$\overline{\lambda} \quad \overline{0} \quad \overline{12} \quad \overline{9} \quad \overline{7} \quad \overline{\lambda\lambda} \quad \overline{12} \quad \overline{12} \quad \overline{9} \quad \overline{7} \quad \overline{\lambda\lambda}$

ἀφίνονται δηλαδή οἱ τόνοι, Βου Γα, Γα Δι, Βου Πα, Πα Νη, καὶ λογαριάζεται οἱ μὲν Τριφωνία ἀπὸ τοῦ Δι ἕως τοῦ ὑψηλοῦ Νη ἡ δὲ Τετραφωνία ἀπὸ τοῦτο τοῦ Νη ἕως τοῦ ὑψηλοῦ Δι, ὡς ἄνωθεν φαίνεται· ἡ λογαριάζεται ἡ μὲν τριφωνία ἀπὸ τοῦ κάτω Νη ἕως τοῦ Γα, ἡ δὲ Τετραφωνία ἀπὸ τοῦ Γα ἕως τοῦ ὑψηλοῦ Νη.

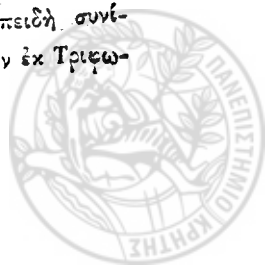
(α) Τὴν Κλίμακα τοῦ $\lambda\lambda$ φέρουσιν εἰς ἄρμονίαν οἱ Μουσικοὶ καὶ διὰ ταύτης τῆς ἐναρμονίου φθοᾶς ρ τιθεμένης εἰς τὸν Ζω· καὶ διὰ ταύτης δ τιθεμένης εἰς τὸν Κε· ἡ Κλίμαξ ὅμως τοῦ λ , φέρεται εἰς ἄρμονίαν ὡς ἄνωθεν εἶπομεν κατὰ δύο τρόπους, ὅμως ἐπειδὴ αὕτη ἀγαπᾶ νὰ χρωματίζεται ὡς ἐπὶ νὸ πλεῖστον, καὶ ὅχι νὰ ἐναρμονίζεται, διὰ τοῦτο θέλομεν εἰπεῖ δι' αὐτὴν εἰς τὸ χρωματικόν.

90. Πᾶσα λοιπὸν ψαλμωδία Διατονικὴ κατὰ τοὺς ἑκκλησιαστικοὺς ψάλλεται κατὰ τὰ ὁποῖα εἵπομεν τρία συστήματα, ἢ κατὰ τὸ ὁποῖον ἡμεῖς λέγομεν Διαπασῶν, τὸ ὁποῖον ὡς εἵπομεν εἶναι Ἀρμονία ἐκ Συλλαβῆς καὶ Διοξείας συντιθέμενον, ἢ κατὰ τὸ Τετράφωνον, τὸ ὁποῖον εἶναι Τροχός, ἢ κατὰ τὸ Τρίφωνον· ἃς εἰπώμεν δὲ καὶ περὶ Χρωματικοῦ ἐκθέτοντες πρῶτον τὰς Κλίμακας αὐτοῦ ὡς ἑξῆς.

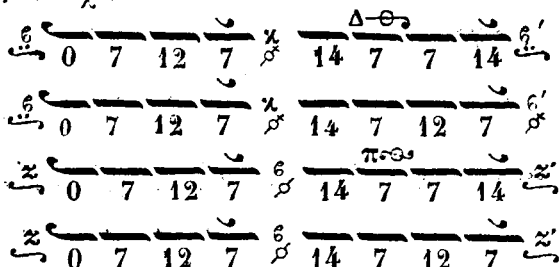

91. Αὕτη ἡ Κλίμαξ τοῦ σ , ἀντὶ τῶν φθόγγων Γα Δι Κε Ζω Νη Πα Βου Γα, μελωδεῖται μετὰ τοὺς φθόγγους τῆς ἀνωτέρω πρώτης χρωματικῆς Κλίμακος Νη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη, ὡς καὶ ἄλλα γοῦ εἵπομεν.

92. Αἱ ἀνωτέρω πέντε χρωματικαὶ Κλίμακες, θεωρούμεναι κατ' ἀντιφωνίαν, ἥτοι ἐπταφωνίαν, ἔχουσιν Ἀρμονίαν, ἐπεὶ δὲ συνίστανται ἐκ χρωματικῆς Συλλαβῆς καὶ Διοξείας, ἤγουν ἐκ Τριφω-

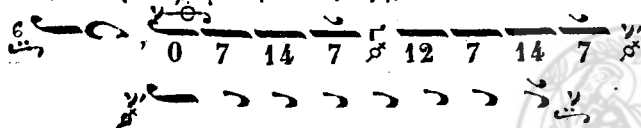

νίας, καὶ Τετραφωνίας· διότι μετὰ τὴν πρώτην χρωματικὴν Τριφωνίαν εἰς πᾶσαν χρωματικὴν Κλίμακα κεῖται τόνος μείζων διατονικός, ὅστις προσθέτεται εἰς τὴν δευτέραν Τριφωνίαν, καὶ τὴν κατασταίνει Τετραφωνίαν, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον θεωρεῖται ἡ Ἀρμονία καὶ εἰς τὸ χρωματικόν· αἱ δὲ ἄλλαι δύο χρωματικαὶ Κλίμακες τοῦ Βου καὶ τοῦ Ζω, τοιαύτην Ἀρμονίαν δὲν ἔχουσι, καὶ ἰδοὺ πῶς δὲν ἔχουσι.

93. Κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον αἱ δύο αὗται Κλίμακες περιέχουσιν 68 τμήματα, κατὰ δὲ τὸν δευτέρον τρόπον περιέχουσιν 66 τμήματα, καὶ ἴσως ἐκ τούτου, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἵπομεν, ἐνόμισαν πολλοὶ Μουσικοὶ ὅτι ἡ Κλίμαξ τοῦ Δευτέρου ἤχου εἶναι ἐλλειπῆς τέσσαρα τμήματα.

94. Εἰς τὸ χρωματικόν, ἡ μὲν Τριφωνία πρέπει νὰ ᾖ κατὰ τόνους ἐλάχιστον, χρωματικὸν μείζονα (ἐκ δύο ἐλαχίστων συνιστάμενον), καὶ ἐλάχιστον· ἡ δὲ Τετραφωνία κατὰ τόνους, διατονικὸν μείζονα, ἐλάχιστον, χρωματικὸν μείζονα, καὶ ἐλάχιστον, καὶ τότε εἶναι καὶ λέγεται Ἀρμονία, ὡς εἶδομεν εἰς τὰς πέντε ἀνωτέρω χρωματικὰς Κλίμακας· αἱ δὲ τοῦ Βου καὶ Ζω, τὰς οποίας ἐκθέσαμεν κατὰ δύο τρόπους, δὲν ἔρχονται παντελῶς εἰς τὴν Ἀρμονίαν, οὔτε μὲ τὸν ἓνα τρόπον, οὔτε μὲ τὸν ἄλλον· διὰ τοῦτο οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Μελῳδοὶ διὰ νὰ φέρωσι καὶ αὐτὰς εἰς τὴν Ἀρμονίαν, τὰς μεταχειρίσθησαν ὡς ἑξῆς:

$\overset{\circ}{\lambda}\overset{\circ}{\lambda} \overset{\circ}{\curvearrowright} 0 \overset{\circ}{\curvearrowright} 7 \overset{\circ}{\curvearrowright} 9 \overset{\circ}{\curvearrowright} 12 \overset{\circ}{\curvearrowright} 12 \overset{\circ}{\curvearrowright} 7 \overset{\circ}{\curvearrowright} 9 \overset{\circ}{\curvearrowright} 21 \overset{\circ}{\lambda}\overset{\circ}{\lambda}$, καὶ τὰ τρία δὲ ταῦτα
 συστήματα παρασταίνονται εἰς τὴν κατὰ πέντε πεντάχορδα Κλίμα-
 κα τοῦ Τροχοῦ· καὶ τὸ μὲν Διαπασῶν, ἡγουν ἡ ἑπταφωνία ἥτις συ-
 γίσταται ὡς εἴπομεν ἐκ τριφωνίας καὶ τετραφωνίας παρασταίνεται εἰς
 τὴν Κλίμακα τοῦ Τροχοῦ δύο φορές· μίαν φοράν ἀπὸ τὸν κατώτατον
 Ζω μέχρι τῆς ἀντιφωνίας τοῦ ἄλλου Ζω τοῦ ἀμέσως ἀνωτέρουτου,
 καὶ ἄλλην φοράν παρασταίνεται ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Νη ἕως τοῦ
 ὑψηλοῦ Νη· ἀπὸ δὲ τοῦ ἀκολουθοῦ ὑψηλοῦ Πα ἕως τοῦ ὑψηλοῦ Δι
 παρασταίνεται τριφωνία, ἕως δὲ τοῦ Κε τετραφωνία.

97. Πρὸς δὲ σαφεστέραν ἀπόδειξιν τοῦ πῶς ἐθεωροῦντο ἀπὸ
 τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας Μουσικοὺς τὰ τρία ταῦτα συστήματα, δέν
 μοι φαίνεται περιττὸν ν' ἀναφέρωμεν αὐτολεξεῖ τὸ ἐξῆς τοῦ Πυθα-
 γορικοῦ Γερασσηνοῦ Νικομάχου περὶ Μουσικῆς σωζόμενον τεμά-
 χιον (α).

- » Ἀρμονίας δὲ μέγεθος Συλλαβὰ καὶ Διοξεῖα· τὸ δὲ Διοξείας
- » μεῖζον ἐπογδόω· ἔστι γὰρ ἀπὸ Ἰπάτας εἰς Μέσαν Συλλαβὰ· ἀπὸ
- » δὲ Μέσας ποτὶ Νεάταν, Διοξεῖα· ἀπὸ δὲ Νεάτας εἰς Τρίταν Συλ-
- » λαβὰ· ἀπὸ δὲ Τρίτας εἰς Ἰπάταν Διοξεῖα· τὰ δ' ἐν μέσῳ Τρίτας
- » καὶ Μέσας ἐπόγδοον· ἃ δὲ Συλλαβὰ ἐπίτритον· τὸ δὲ Διοξείας
- » ἡμιόλιον· τὸ δὲ Διαπασῶν διπλόν· ὥστε Ἀρμονία πέντε ἐπογ-
- » δόων, καὶ δυεῖν Διέσεων· Διοξεῖα δὲ τρί' ἐπόγδοα καὶ Διέσις·
- » Συλλαβὰ δὲ δύο' ἐπόγδοα καὶ Διέσις.

(α) Ὁ Φιλόλαος ὑπῆρξε μαθητὴς καὶ διάδοχος Πυθαγόρου τοῦ φιλοσό-
 φου· ὁ δὲ Γερασσηνὸς Νικόμαχος μ' ἔδωκεν ὅτι ἦτο πολὺ μεταγενέστερος τοῦ
 Πυθαγόρου, ὅμως ἐπειδὴ συνέγραψε περὶ Μουσικῆς κατὰ τὰς γνώμας τοῦ
 Πυθαγόρου, ὠνομάσθη Πυθαγορικός· τὸ δὲ ἀνωτέρω τεμάχιον εἶναι τοῦ
 Φιλόλαου, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸς παρέλαβεν ἀπὸ τὸν Πυθαγόραν αὐτὸν, ὁ ἐ-
 στι γνώμη τοῦ Πυθαγόρου εἶναι τὸ τεμάχιον, τὸ ὁποῖον ὁ Νικόμαχος εἰς
 τὰ συγγράμματάτου διέσωσεν, ἐπειδὴ τὰ συγγράμματα τοῦ Φιλόλαου καὶ
 Πυθαγόρου μετὰ τὸν Νικόμαχον ἡφανίσθησαν.

98. Χάριν δὲ τῶν ἀπλουτέρων ἀδελφῶν Μουσικῶν ἐξηγοῦμεν τὸ ῥηθὲν τιμαχίον ἐπὶ τὸ ἀπλούτερον.

• Τῆς δὲ Ἀρμονίας ἡ ἑκτασις εἶναι Συλλαβὴ καὶ Διοξεία, ἡγουν εἶναι Τριφωνία καὶ Τετραφωνία· ἡ δὲ ἑκτασις τῆς Διοξείας, ἡγουν τῆς Τετραφωνίας εἶναι ἓνα τόνον μείζονα μεγαλητέρα ἀπὸ τὴν ἑκτασιν τῆς Συλλαβῆς, ἡγουν τῆς Τριφωνίας· διότι ἀπὸ τὴν Ἰπάτην(α)· ἕως εἰς τὴν Μέσσην εἶναι Συλλαβὴ, ἡγουν Τριφωνία· ἀπὸ δὲ τὴν Μέσσην ἕως εἰς τὴν Νήτην εἶναι Διοξεία, ἡγουν Τετραφωνία· ἀπὸ δὲ τὴν Νήτην ἕως τὴν Τρίτην εἶναι πάλιν Συλλαβὴ, ἡγουν Τριφωνία· ἀπὸ δὲ τὴν Τρίτην ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν Ἰπάτην εἶναι Διοξεία, ἡγουν Τετραφωνία· αἱ δὲ ἐν τῷ μέτῳ ἑκτάσεις τῆς Τρίτης καὶ Μέσης εἶναι διαστήματα τόνου μείζονος (β)· ἡ δὲ Συλλαβὴ, ἡγουν ἡ Τριφωνία εἶναι τέσσαρα τρίτα (γ)· ἡ δὲ ἑκτασις τῆς Διοξείας,

(α) Ἰπάτην ἐδῶ δὲ συγγραφεὺς ἐννοεῖ τὸν φθόγγον Νη, Μέσσην δὲ ἐννοεῖ τὸν φθόγγον Γα· Νήτην δὲ τὸν ὑψηλὸν Νη· Τρίτην δὲ ἐννοεῖ τὸν ὑψηλὸν Γα. ἀπὸ δὲ τὸν ὑψηλὸν Γα ἕως τὸν Δι· ἀναβαίνοντες ἐρχόμεθα εἰς τὸν χαμηλὸν Δι τοῦτον Δ^3 , καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἕως τὸν Νη τοῦτον Δ^2 ἀναβαίνοντες ἐρχόμεθα εἰς τὴν Ἰπάτην ὅθεν ἤρχισαμεν τὴν ἀνάβασιν. λοιπὸν μία Ἀρμονία γίνεται ἀπὸ τὸν Νη τοῦτον Δ^2 ἕως τὸν Νη τοῦτον Δ^2 . ἄλλη δὲ Ἀρμονία γίνεται ἀπὸ τὸν Νη τοῦτον Δ^2 ἕως τὸν ὑψηλὸν Δι τοῦτον Δ^3 καὶ ἀπὸ τὸν χαμηλὸν Δι τοῦτον Δ^3 ἕως τὸν Νη τοῦτον Δ^2 .

(β) Καὶ τὸ ὑψηλὸν Γα Δι· διάστημα, καὶ τὸ ἐν τῷ μέτῳ τῆς Κλίμακος Γα Δι· διάστημα, καὶ τὰ δύο ταῦτα λέγω διαστήματα εἶναι τόνοι μείζονες· διὰ τὸ δὲ ὀνομάσθησαν οἱ τόνοι ἐπὶ πόδοι παρακατιόντες λέγομεν.

(γ) Κάθε Τριφωνία· εἴτε χρωματικὴ, εἴτε ἑναρμόνιος, πρέπει νὰ συνίσταται ἀπὸ 28 τμήματα, θεωρουμένης ὅλης τῆς Κλίμακος εἰς 68 τμήματα. ἐὰν δὲ εὐρεθῶσιν εἰς τὴν τριφωνίαν περισσότερα ἀπὸ τὰ 28 τμήματα, ἡ τριφωνία δὲν εἶναι ὀρθή, ἐπειδὴ ἡ ἐπομένη τετραφωνία χωλαίνεται. 28 λοιπὸν τμήματα διὰ τῶν 7 διαιρούμενα, φέρουσι πηλίκου 4, ὥστε τὰ 7 εἶναι ἐν τρίτον τῆς τριφωνίας· τέσσαρα δὲ τρίτα εἶναι καὶ λέγεται τὸ ἐπί-τρίτον.

ἤγουν τῆς Τετραφωνίας εἶναι τὸ ὅλον τῆς Τριφωνίας καὶ τὸ ἥμισυ σχεδόν (α). Τὸ δὲ Διαπασῶν εἶναι τὸ διπλοῦν (β) ὥστε ἡ Ἀρμονία, ἤγουν ἡ ἑπταφωνία εἶναι ἡ συνίσταται ἀπὸ πέντε τόνους καὶ δύο Διέσεις (γ). ἡ δὲ Διοξεῖται ἤγουν ἡ Τετραφωνία εἶναι τρεῖς τόνοι

(α) Τὸ ὅλον τῆς τριφωνίας εἶναι 28 τμήματα, τὸ δὲ ἥμισυ αὐτῆς εἶναι 14 τμήματα. ἡ τετραφωνία λοιπὸν περιέχει τὸ ὅλον τῆς τριφωνίας, καὶ τὸ ἥμισυ σχεδόν, ἤγουν περιέχει 28 καὶ 12 τμήματα, λείπουν δὲ δύο τμήματα, πλὴν δὲν ἐμποδίζει ἡ ἔλλειψις αὕτη τὴν Τετραφωνίαν ἀπὸ τοῦ νὰ λογίζεται ἡμιόλιον τῆς Τριφωνίας.

(β) Διαπασῶν ἡμεῖς λέγομεν τὴν ἑπταφωνίαν· ἀλλ' ὁ Πυθαγόρας, ὡς συμπαιραίνεται ἐκ τοῦ Συγγραφέως τούτου, τὴν μὲν ἑπταφωνίαν ἔλεγεν Ἀρμονίαν, Διαπασῶν δὲ ἔλεγε τὸ διπλοῦν τῆς Ἀρμονίας, ἤγουν μὲ τὸ ὄνομα Διαπασῶν ἐνοοοῦσε δύο ἑπταφωνίας, τὴν μίαν ἀπὸ τὸν κάτω Δι ἕως τὸν μέσον Δι, καὶ τὴν ἄλλην ἀπὸ τὸν μέσον Δι ἕως τὸν ὑψηλὸν Δι· καὶ ἀλλέως Διαπασῶν θέλει νὰ εἴπῃ δι' ὅλων τῶν φωνῶν τὰς ὁποίας ἡ φωνὴ τοῦ ἀνθρώπου δύναται νὰ ἀναβαίνει καὶ νὰ καταβαίνει ἑλευθέτως· ὅθεν καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐκκλησιαστικοὶ Μουσικοὶ εἰς τὰς Μελωδίας των δὲν ἐκτείνοντο περισσώτερον ἀπὸ τὸν χαμηλὸν Δι τοῦτον Δ , οὐδὲ ἀπὸ τὸν ὑψηλὸν Δι τοῦτον Δ .

(γ) Ἐπόγδοον θέλει νὰ εἴπῃ ἐννέα ὀγδοα, μετρουμένου τοῦ καθενὸς ὀγδοῦ 12 ἀριθμὸν· ἐννέα λοιπὸν πολλαπλασιαζόμενα ἐπὶ τῶν 12, φέρουσι Πηλίκον 108 ἀριθμὸν, ἀπὸ τὸν ὅποτον ἀριθμὸν εὐρίσκονται τῶν τόνων τὰ διαστήματα ὡς ἐξῆς: Δύο Ἀρμονίαι, ἧτοι ἑπταφωνίαι περιέχουσιν ἑξή τόνους μείζοντας, τέσσαρας ἐλάττωνας, καὶ τέσσαρας ἐλαχίστους· καὶ οἱ μὲν ἑξ μείζονες καὶ τέσσαρες ἐλάττωνες οἱ ὅποιοι καθὼς καὶ ἀπὸ ἡμᾶς οὕτω καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας ἐλέγοντο τόνοι περιέχουσι τμήματα 108, οἱ τέσσαρες ἐλάχιστοι οἱ ὅποιοι ἀπὸ ἡμᾶς μὲν λέγονται πάλιν τόνοι ἀπὸ δὲ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας ἐλέγοντο λείμματα ἀπὸ δὲ τοὺς νῦν Εὐρωπαίους ἡμιτόνια περιέχουσιν 28 τμήματα, καὶ οὕτω πληροῦται τὸ κατὰ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας ἐκ δύο Ἀρμονιῶν ἧτοι ἑπταφωνιῶν συνιστάμενον Διαπασῶν εἰς 136 τμήματα· εἰς δὲ τὰ 28 τμήματα τῶν τεσσάρων ἐλαχίστων ἐμπεριέχεται ὁ μείζων τόνος, καὶ ὁ ἐλάττων, καὶ ὁ ἐλάχιστος οὕτω πως: $12 + 9 + 7 = 28$. ἐπόγδοα λοιπὸν ὀνομάζονται οἱ τόνοι μείζων καὶ ἐλάττων, Διέσις δὲ, ἡ λείμμα, ἡ ἡμιτόνιον λέγεται ὁ ἐλάχιστος.

καὶ μία Δίεσις· ἡ δὲ Συλλυβή, ἡγουν ἡ Τριφωνία εἶναι δύο τόνοι καὶ μία Δίεσις (α).

99. Οἱ ὁκτὼ ἤχοι καθολικῶς ἀνίστανται εἰς τρία Γένη, εἰς τὸ Διατονικόν, εἰς τὸ Χρωματικόν, καὶ εἰς τὸ ἑναρμόνιον (β), καὶ εἰς συστήματα τρία, ὀκτάχορδον, πεντάχορδον, καὶ τετράχορδον (γ).

100. Διατονικὸν Γένος λέγεται ἐκεῖνο, τοῦ ὁποῖου ἡ Κλίμαξ περιέχει τόνους φυσικοὺς, ἡγουν μεῖζονας, ἐλάσσονας, καὶ ἐλαχίστους· χρωματικὸν δὲ λέγεται ἐκεῖνο. τοῦ ὁποῖου ἡ Κλίμαξ περιέχει τόνους ἐλαχίστους, χρωματικοὺς μεῖζονας, καὶ τόνον ἕνα διατονικὸν μεῖζονα ἐν τῷ μέσῳ δύο τετραχόρδων χρωματικῶν (δ). ἑναρμόνιον δὲ λέγεται ἐκεῖνο, τοῦ ὁποῖου ἡ Κλίμαξ περιέχει τοὺς αὐτοὺς μὲν τόνους μὲ τὸ διατονικόν, ὅμως μὲ ἴσον χαμηλότερον, ἢ ὑψηλότερον, καὶ μὲ ἀλλαγὴν τῆς ποιότητος τῶν φθόγγων, ὅταν δηλαδὴ τιθεμένης τῆς ἑναρμονίου τάξεως φθορᾶς ο εἰς τὸν Βου καὶ Ζω, ὁ μὲν Ζω ἀφίνων τὴν ποιότητά του, λαμβάνει τὴν ποιότητα τοῦ Νη, ὁ Κε τὴν ποιότητα τοῦ Ζω, ὁ Δι τοῦ Κε, ὁ Γα τοῦ Δι, ὁ Βου τοῦ Γα, ὁ Πι τοῦ Βου, ὁ Νη τοῦ Πι, καὶ ὁ Ζω λαμβάνει τὴν ποιότητα τοῦ Νη, καθὼς φαίνεται καὶ εἰς τὰ δύο χαμηλότερα Πεντάχορδα τοῦ Τροχῶ εἰς τὸν ὁποῖον, ἐν ᾧ ὁ Νη οὕτως ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν διατονικὸν Ζω τοῦτον ἕνα τόνον

(α) Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες λέγοντες Δίεσιν, ἡ λεῖμμα, δὲν ἐννοοῦσαν μόνον τὴν Δίεσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἰφῆσιν, ἡγουν μ' ἕνα ὄνομα ἐννοοῦσαν καὶ τῶν δύο τὴν ἐνέργειαν.

(β) Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, καθὼς καὶ οἱ νῦν Εὐρωπαῖοι, ὡς ἀναφέρει καὶ ὁ Διδάσκαλος Χρῦσανθος, δύο μόνον γένη τῆς Μουσικῆς ἐδοξάζον, τὸ Διατονικόν, καὶ τὸ Χρωματικόν· τὸ δὲ ἑναρμόνιον δὲν ἔλεγον γένος, ἀλλὰ μέλος ἑναρμόνιον· καὶ πιθανώτατον ἐκ τοῦ διότι τὸ ἑναρμόνιον δὲν ἔχει ἰδίους τόνους χωριστοὺς, οὐδὲ Μαρτυρικὰ σημεῖα, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ τοῦ Διατονικοῦ.

(γ) Ὀκτάχορδον λέγεται ἡ μὲ ὀκτὼ φθόγγους παριστανομένη ἐπταφώνια· Πεντάχορδον δὲ ἡ μὲ πέντε φθόγγους τετραφωνία· καὶ Τετράχορδον ἡ μὲ τέσσαρας φθόγγους τριφωνία.

(δ) Χρωματικὸν μεῖζονα ὀνομάζαμεν ἐκεῖνον τὸν τόνον, ὅστις συνίσταται ἀπὸ δύο ἐλαχίστους, ἡ ἀπὸ 1½ τμήματα.

ελάχιστον, ἀπὸ τὸν Ζω τοῦτο, α τοῦ Τροχοῦ ἀπομακρύνεται
ἓνα τόνον μεζζονα.

101. Εἰς τὸ Διατονικὸν Γένος ἀνάγονται ἧχοι ἑξ (α)· ὁ Πρῶτος.
ὁ Λέγετος, ὁ Τέταρτος, ὁ Πλάγιος τοῦ Πρώτου, ὁ Βαρυς, καὶ ὁ
Πλάγιος τοῦ Τετάρτου (β). Εἰς τὸ χρωματικὸν ἀνάγονται δύο ἦχοι.
ὁ Δεύτερος, καὶ ὁ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου (γ). Εἰς δὲ τὸ ἐναρμό-
νιον καθ' ὅλα μὲν τὰ μέλη μόνος ὁ Τρίτος ἀνάγεται, εἰς μερικὰ δὲ
δλοι οἱ Διατονικοὶ ἦχοι ἀνάγονται, πλὴν τοῦ Λεγέτου, ὅστις κλίνει
περισσότερον εἰς τὸ χρωματικόν (δ).

102. Ὁ Τροχὸς εἶναι σύστημα κατὰ τοὺς Μουσικοὺς, τὸ ὁποῖον
περιέχει διαστήματα τέσσαρα περιχλειόμενα ἀπὸ φθόγγους πέντε,
καὶ ὁ πρῶτος φθόγγος συμφωνεῖ μὲ τὸν πέμπτον, οὕτω: Πα Βου
Γα Δι. Πα Βου Γα Δι. Πα Βου Γα Δι. Πα κτλπ: γράφεται δὲ ὁ
Τροχὸς, καὶ παραλλαγίζεται ὡς ἑξῆς:

π ρ ρ
q Πα Βου Γα Δι. Πα Βου Γα Δι. Πα Βου Γα Δι. Κε
Δι. Γα Βου Κε Δι. Γα Βου Κε Δι. Γα Βου Κε Δι. Γα Δι. Πα

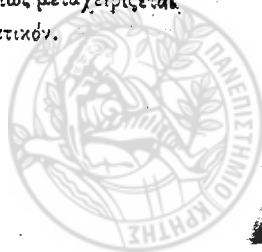
Βου Παα q ἰδοὺ καὶ ἡ Κλίμαξ αὐτοῦ συνεζευγμένη μὲ τὴν
Διατονικὴν εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χροῶν.

(α) Ὅταν ὁ Λέγετος εἰς τινὰς διεφθόρας τίθεται διατονικῶς εἰς τόπον τοῦ
χρωματικοῦ Δευτέρου ἦχου, τότε εἶναι καὶ λέγεται ἦχος διατονικὸς Δευ-
τέρος.

(β) Οἱ ἑξ οὗτοι ἦχοι ἀνάγονται μὲν εἰς τὸ διατονικόν, ἀλλὰ μεταχει-
ρίζονται συχνὰ καὶ τὸ χρωματικόν εἰς τὰ μέλη των καὶ τὸ ἐναρμόνιον.

(γ) Ἀπὸ δὲ τούτους τοὺς δύο ἦχους, ὁ μὲν Δεύτερος σπανιώτατα μετα-
χειρίζεται εἰς τὰ μέλη του τὸ Διατονικόν· ὁ δὲ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου μετα-
χειρίζεται τὸ διατονικόν πολὺ συχνότερα.

(δ) Ὁ Λέγετος εἰς τὰ ἐκλησιαστικὰ μέλη πολλὰ σπανίως μεταχειρίζεται
τὸ ἐναρμόνιον, καταικόρως δὲ μεταχειρίζεται τὸ χρωματικόν.

103. Συστατικά τῶν ἤχων εἶναι τέσσαρα, τὸ ἀπήχημα, ἢ προήχημα, ἢ Κλίμαξ, οἱ δεσπόζοντες φθόγγοι, καὶ αἱ καταλήξεις· γνωριστικά δὲ τῶν ἤχων εἶναι δύο, τὸ ἀπήχημα, καὶ αἱ καταλήξεις· διότι ὁ ἤχος γνωρίζεται εὐθὺς τῶτον ἀπὸ τοῦ ἀπήχημα, καὶ ἀπὸ τῆς κατάληξιν.

104. Ἀπήχημα εἶναι προετοιμασία τοῦ ψαλθησομένου μέλους, τὸ ὁποῖον οἱ Παλαιοὶ πολυτρόπως μετεχειρίζοντο μὲ τοὺς πολυσυλλάβους φθόγγους των, αααααα, ιααααα, ραααα, Αααα καὶ λοιποὺς εἰς ὅλους τοὺς ἤχους.

105. Κλίμαξ εἶναι συνεχῆς σειρὰ φθόγγων, ἡ ὁποία δεικνύει τὸ τυχὸν σύστημα, εἴτε ὀκτάχορδον, εἴτε πεντάχορδον, εἴτε τετράχορδον, εἰς τὸ Διατονικὸν Γένος, ἢ Χρωματικὸν, ἢ Ἐναρμόνιον.

106. Δεσπόζοντες δὲ φθόγγοι εἶναι ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων ἡ ποιότης ἐνεργεῖ συνεχῶς εἰς τὸν ἤχον, ἡγουν οἱ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀκουόμενοι φθόγγοι, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ ἤχος ἀγαπᾷ νὰ διατρέβῃ περισσότερον· ὑπερβάτιμοι δὲ εἶναι ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ὁ ἤχος ποτὲ μὲν ἀποσιωπᾷ ὁλόγου, ποτὲ δὲ φθέγγεται μὲν, ταχέως ὅμως ἀναχωρεῖ ἀπ' αὐτούς.

107. Αἱ Καταλήξεις, ἡγουν τὰ τέλη τῶν θέσεων, ἄλλαι μὲν εἶναι ἀτελεῖς, ἄλλαι δὲ ἐντελεῖς, καὶ ἄλλαι τελικαί· καὶ ἀτελής μὲν εἶναι ὅταν τὸ μέλος μεταξὺ κάμνῃ στάσιν τινά, πλὴν εὐρίσκεται κρεμάμενον, καὶ ζητεῖ καὶ ἄλλο διὰ νὰ λάβῃ τὴν ἀναπαυσίν του· ἐντελής δὲ κατάληξις εἶναι, ὅταν τὸ μέλος ἀναπαύε-

ται μερικῶς εἰς τὸ τυχὸν μάθημα, ὡς $\overset{\pi}{\text{Τας ε σπε ρι νας}}$

$\overset{\Delta}{\text{η μων ευ χας}}$ $\overset{\pi}{\text{προσ δεξι Α γι ε Κυ ρι ε q}}$ · ἐδῶ τὸ, εὐχὰς, εἶναι κατάληξις ἀτελής, τὸ δὲ Κύριε, κατάληξις ἐντελής· τελικὴ δὲ κατάληξις λέγεται ἡ γινομένη εἰς τὸ τέλος τοῦ τυχόντος Τροπαρίου, ἢ Στίχου, ἢ ἄλλου τινὸς ἀργοῦ, ἢ συντόμου μαθήματος.

108. Διαιρούνται δὲ τὰ Μέλη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, εἰς σύντομα, καὶ ἀργὰ· σύντομα λέγονται τὰ στιχηρικά, καὶ εἰρμολογικά, τὰ ὅποια κατὰ τοὺς παλαιούς ἐβάλλοντο καὶ ἀργότερα· τὰ δὲ ἀργὰ Μέλη δὲν διαιρούνται, ἀλλὰ πάντοτε ἐξακολουθοῦσι τὸν χρόνον κατὰ τὸν ὅποιον ἤθελε τὰ τακτοποιήσῃ ὁ Μελωδός, τὰ ὅποια καὶ ὠνομάσθησαν Παπαδικά· ὅταν δὲ ἐν τῷ μέσῳ, ἢ περὶ τὰ τέλη τοῦ μαθήματος εὑρεθῇ Κράτημα, ὡς εἰς τοὺς Καλοφωνικούς Εἰρμούς, εἰς Χερουβικά, Κοινωνικά, τότε ταχύνει τὴν Ἀγωγὴν τοῦ χρόνου οὕτω χ , ἢ οὕτω χ .

109. Στιχηραρικὸν Μέλος εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔχρουσι τὰ ἰδιόμελα ἐκκλησιαστικὰ τροπάρια, εἰρμολογικὸν δὲ εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔχουσιν οἱ κανόνες, καὶ τὰ προτόμια.

ΠΕΡΙ ΙΣΩΝ ΤΩΝ ΗΧΩΝ.

110. Οἱ οἱ Μελωδοὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, καὶ Παλαιοὶ, καὶ Μεταγενέστεροι, ἑπτὰ ἴσα κατὰ τοὺς ἑπτὰ φθόγγους Κε Δι Γα Βου Πα Νη Ζω μετεχειρίσθησαν, καὶ μεταχειρίζονται εἰς τὰς Μελοποιίας των.

111. Πρῶτον δὲ καὶ ἀνώτατον ἀπὸ ὅλα τὰ ἴσα εἶναι ὁ φθόγγος Κε, τὸ ὅποιον ἴσον ἔχει ὁ Πρῶτος Ἥχος εἰς πολλὰ τῶν Παλαιῶν καὶ Μεταγενεστέρων στιχηραρικὰ, καὶ παπαδικὰ μαθήματα, καὶ εἰς ὀλίγα χρωματικά, ὡς Τὸν Τάφονσου Σωτήρ, καὶ εἴτι τοιοῦτον· τοῦτο τὸ ἴσον ἔχει καὶ ὁ Πλάγιος τοῦ Πρώτου, εἰς ὀκτατοῦ τὰ εἰρμολογικά.

112. Δεύτερον δὲ ἴσον, καὶ ἕνα τόνον χαμηλότερον ἀπὸ τὸν Κε εἶναι ὁ φθόγγος Δι, τὸ ὅποιον ἴσον ἔχει ὁ Δεύτερος Ἥχος χρωματικός ὢν, εἰς ὅλα τὰ στιχηρικά αὐτοῦ, καὶ εἰς πολλὰ εἰρμολογικά, καὶ παπαδικά· τοῦτο τὸ ἴσον ἔχει καὶ ὁ Τέταρτος Ἥχος εἰς ὀκτατοῦ τὰ παπαδικά, καὶ εἰς ὀλίγα χρωματικά, ὡς Κατεπλάγη Ἰωσήφ, καὶ εἴτι τοιοῦτον· τοῦτο τὸ ἴσον λαμβάνει καὶ ὁ πλάγιος τοῦ Δευτέρου ἐνίοτε εἰς εἰρμολογικά τινά.

113. Τρίτον ἴσον, καὶ δύο τόνους χαμηλότερον εἶναι ὁ φθόγγος Γα, τὸ ὅποιον ἴσον ἔχει ὁ Τρίτος Ἦχος εἰς ἅπαντα τὰ Μέλη αὐτοῦ, εἰρμολογικά, στιχηραρικά, καὶ παπαδικά· τοῦτο τὸ ἴσον ἔχει καὶ ὁ Βαρὺς Ἦχος εἰς ὅλα του τὰ στιχηραρικά, καὶ εἰς τὰ περισσότερα εἰρμολογικά· καὶ ὁ πλάγιος τοῦ τετάρτου εἰς πολλὰ εἰρμολογικά, καὶ εἰς τινὰ μέλη ἄργά, ὡς τὸ, Ἀλληλουῖα τοῦ Νυμφίου, Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος ἔρχεται, Ὅτε οἱ ἑνδοξοὶ Μαθηταί, καὶ τὰ παρόμοια· τοῦτο τὸ ἴσον ἔχει καὶ ὁ Δεύτερος χρωματικὸς ὦν εἰς πολλὰ τῶν Παλαιῶν μαθήματα, ὅταν, ὡς, πολλοχοῦ εἶπαμεν, ἀντὶ τῶν φθόγγων Γα Δι Κε Ζω Νη Πα Βου Γα, μεταχειρίζεται τοὺς φθόγγους Νη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη, ὁδεύων κατὰ τὸ ἴσον τοῦ Γα.

114. Τέταρτον ἴσον, καὶ τρεῖς τόνους χαμηλότερον εἶναι ὁ φθόγγος Βου, τὸ ὅποιον ἴσον ἔχει ὁ Τέταρτος Ἦχος εἰς ὅλα του τὰ εἰρμολογικά, καὶ εἰς ταῦτα τὰ χρωματικά ἀπολυτικά, Τὸ φαιδρὸν τῆς Ἀναστάσεως Κήρυγμα, Κανόνα πίστεως, Οἱ Μάρτυρές σου Κύριε κτλπ· καὶ ὅταν αὐτὸς ὁ Λέγετος λαμβάνεται εἰς τόπον τοῦ Δευτέρου, ὡς εἰς τὸ ὁκτάτηχον Θεοτόκε Παρθένε τοῦ Μπερεκίτου, καὶ εἰς Παπαδικὰ τῶν παλαιῶν, Χερουβικά, Κοινωνικά, Δοξολογίας, καὶ τὰ παρόμοια· τοῦτο τὸ ἴσον ἔχει καὶ ὁ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου εἰς τὰ περισσότερα εἰρμολογικά αὐτοῦ.

115. Πέμπτον ἴσον, καὶ τέσσαρας τόνους χαμηλότερον εἶναι ὁ φθόγγος Πα, τὸ ὅποιον ἴσον ἔχει ὁ Πρῶτος Ἦχος κατὰ τοὺς νεωτέρους Μουσικοὺς εἰς ὅλα του τὰ στιχηραρικά, καὶ εἰρμολογικά, καὶ παπαδικά· τοῦτο τὸ ἴσον ἔχει καὶ ὁ Δεύτερος χρωματικὸς ὦν εἰς τὰ περισσότερα εἰρμολογικά, καὶ παπαδικά· τοῦτο ἔχει καὶ ὁ Τέταρτος εἰς ὅλα του τὰ στιχηραρικά.

116. Ἑκτον ἴσον, καὶ πέντε τόνους χαμηλότερον εἶναι ὁ φθόγγος Νη, τὸ ὅποιον ἴσον ἔχει ὁ Πλάγιος τοῦ Τετάρτου Ἦχος εἰς ὅλα του τὰ παπαδικά, εἰς ὅλα του τὰ στιχηραρικά, καὶ εἰς τὰ περισσότερα εἰρμολογικά· τοῦτο τὸ ἴσον ἔχει καὶ ὁ πλάγιος τοῦ Δευτέρου εἰς ὅλα του τὰ στιχηραρικά, καὶ παπαδικά, καὶ μεταχειρί-

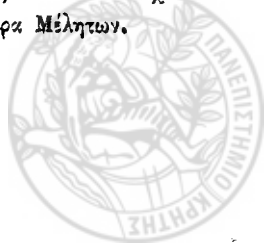
ζεται ἀντὶ τῶν φθόγγων Νη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη, τοὺς φθόγγους Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη Πα, ὁδεύων κατὰ τὸ ἴσον τοῦ Νη.

117. Ἐβδόμον δὲ ἴσον καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ ἴσα χαμηλότερον ἔχει μόνος ὁ Βαρὺς Ἦχος εἰς ὅλα του σχεδὸν τὰ παπιδικά, καὶ εἰς πολλὰ κατὰ τοὺς Παλαιούς, στιχηραρικά, καὶ εἰρμολογικά· εἰς Δοξολογίας, Πολυελαίους, καὶ τὰ παρόμοια.

118. Λοιπὸν, ἀπὸ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μελωδίας εἰς κάμμιαν δὲν συγχωρεῖται νὰ λάβῃ ἴσον χαμηλότερον ἀπὸ τὸν Ζω, ἀπὸ δὲ τὰς ἐξωτερικὰς βλέπομεν πολλὰς, αἱ ὁποῖαι ἔχουσιν ἴσον τὸν κάτω Κε, καὶ τὸν κάτω Δι, καὶ καταλήγουσιν ἐντελῶς, καὶ τελικῶς εἰς αὐτούς· πῶς δὲ κάθε ἓνας Ἦχος λαμβάνει ἴσα πολλὰ, καὶ ζητεῖ εἰς παράστασιν αὐτοῦ καὶ Κλίμακας πολλὰς, ἀκολουθῶς λέγομεν.

119. Ὁ πρῶτος φθιγγκτὸς φθόγγος ἀπὸ τοὺς Παλαιούς εἶναι ὁ Πα (α)· δεῦτερος δὲ εἶναι ὁ Βου, τρίτος ὁ Γα, τέταρτος ὁ Δι, καὶ καθεξῆς· εἰς αὐτοὺς λοιπὸν τοὺς τέσσαρας φθόγγους διώρισαν καὶ οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Μουσικοὶ παλαιόθεν τὰ ἴσα τῶν τεσσάρων κυρίων Ἦγων, τοῦ μὲν Πρώτου Ἦγου τὸ ἴσον διώρισαν εἰς τὸν Πα, τοῦ Δευτέρου εἰς τὸν Βου, τοῦ Τρίτου εἰς τὸν Γα καὶ τοῦ Τετάρτου εἰς τὸν Δι. Προχωροῦντες δὲ καὶ ἐπὶ τὸ ὑψύτερον, ἐπειδὴ εἶδον ὅτι ὁ Κε εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν Πα, ὁ Ζω ὅμοιος μὲ τὸν Βου, ὁ Νη ὅμοιος μὲ τὸν Γα, καὶ ὁ ἄνω Πα ὅμοιος μὲ τὸν Δι, διώρισαν τὰ ἴσα τῶν αὐτῶν κυρίων Ἦγων καὶ εἰς τοὺς ὑψυτέρους αὐτοὺς φθόγγους· καὶ τοῦ μὲν Πρώτου Ἦγου τὸ ἴσον διώρισαν εἰς τὸν Κε, τοῦ Δευτέρου εἰς τὸν Ζω, τοῦ Τρίτου εἰς τὸν Νη, καὶ τοῦ Τετάρτου εἰς τὸν ὕψη-

(α) Οἱ ἀρχαῖοι τῶν Ἑλλήνων Μουσικοὶ, ὡς ἀναφέρει καὶ Χρῦσανθος ὁ Διδάσκαλος εἰς τὸ Θεωρητικὸν οὗτον τὸν φθόγγον Πα ὠνόμαζον τροφόν· διότι φυσικὰ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁμιλία εἰς τὸ ἴσον αὐτοῦ τοῦ Πα γίνεται· καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, αὐτὸν τὸν Πα ἔχουσιν ἔσθ' πολλοὶ Ἦχοι, καὶ μεταχειρίζονται τὰ περισσότερα Μέλῃτων.

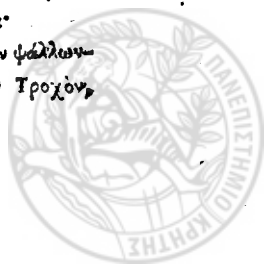
λὸν Πα (α). ἀπὸ δὲ τοῦ Κε ἀποβλέποντες καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ, ὑποθέτουντι ὅτι ὁ μὲν Πρῶτος Ἦχος ἔχει ἴσον τὸν Κε, ὁ Δεύτερος τὸν Δι, ὁ Τρίτος, τὸν Γα, καὶ ὁ Τέταρτος τὸν Βου· καὶ οὕτω κατὰ τρεῖς τρόπους εὐρίσκουσι τὰ ἴσα τῶν τεσσάρων κυρίων Ἦχων· τῶν δὲ Πλαγίων, τῶν ἄλλων δηλαδὴ τεσσάρων Ἦχων τὰ ἴσα εὐρίσκουσιν ὡς ἐξῆς: Ἐπειδὴ θέλουν νὰ ἀπομακρύνεται ὁ κάθε Πλάγιος ἀπὸ τὸν Κύριόν του τέσσαρας τόνους ἐπὶ τὸ βαρὺ, ὅταν ὑποτεθῇ ὅτι ὁ Πρῶτος ἔχει ἴσον τὸν Κε, ὁ Πλάγιος τοῦ Πρώτου ἔχει ἴσον τὸν Πα· ὅταν δὲ ὑποτεθῇ ὅτι ὁ Δεύτερος ἔχει ἴσον τὸν Ζω, ὁ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου ἔχει ἴσον τὸν Βου, ὅταν δὲ ὁ Δεύτερος ἔχη ἴσον τὸν Δι, ὁ Πλάγιός του ἔχει ἴσον τὸν Νη. Ὅταν δὲ ὑποτεθῇ ὅτι ὁ Τρίτος Ἦχος ἔχει ἴσον τὸν ἄνω Νη, τότε ὁ πλάγιος τοῦ Τρίτου, ἦγουν ὁ Βαρὺς ἔχει ἴσον τὸ Γα· ὅταν δὲ ὁ Τρίτος ἔχη ἴσον τὸν Γα, ὁ Πλάγιός του αὐτὸς ἔχει ἴσον τὸν Ζω· ὅταν δὲ ὁ Τέταρτος ἔχη ἴσον τὸν Δι, ὁ Πλάγιος τοῦ Τετάρτου ἔχει ἴσον τὸν Νη.

120. Ταῦτα λοιπὸν εἶναι τὰ ἴσα τῶν ἑκτῶ Ἦχων κατὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικὰς Μουσικαί· εὐρίσκονται δὲ καὶ μερικαὶ Μελῳδαί, καθὼς ἡ Δοξολογία τοῦ Δανιήλ, καὶ ἄλλαι, οἱ ὅποιοι ἄρχονται ἀπὸ τὸν ἄνω Ζω καὶ καταλήγουσιν ἐντελῶς, καὶ τελικῶς εἰς αὐτὸν τὸν Ζω, ὅμως αὐταὶ ἔχουσι βάσιν τὸν κάτω Ζω τοῦτον Z .

121. Κατὰ φυσικώτερον λόγον παρατηρούμενα τὰ ἴσα τῶν Ἦχων εὐρίσκονται τοῦ μὲν Πρώτου εἰς τὸν Πα, τοῦ Δευτέρου εἰς τὸν Βου, τοῦ Τρίτου εἰς τὸν Γα, τοῦ δὲ Τετάρτου εἰς τὸν Δι (6).

(α) Ναὶ μὲν διώρισαν τὸ ἴσον τοῦ μὲν Δευτέρου εἰς τὸν ἄνω Ζω, τοῦ δὲ Τρίτου εἰς τὸν ἄνω Νη, καὶ τοῦ Τετάρτου εἰς τὸν ἄνω Πα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπὸ τόσον ὑψηλὰ ἴσα δὲν δύνανται νὰ ὁδεύωσι, μεταφέρουσι καταδιβάζοντες πάλιν τὰ ἴσα τούτων τῶν Ἦχων εἰς τὰς προτέρας ὃ ἐστὶν εἰς τὰς φυσικώτερας βάσεις των, τοῦ μὲν Δευτέρου δηλαδὴ εἰς τὸν Βου, τοῦ Τρίτου εἰς τὸν Γα, καὶ τοῦ Τετάρτου εἰς τὸν Δι, καὶ ἀπ' αὐτὸν εἰς τὸν Πα.

(6) Ὅσα μαθήματα τοῦ Πρώτου Ἦχου ἔχουσιν ἴσον τὸν Κε, ἐν ψάλλονται ἀπὸ τοῦ Πα, πρέπει νὰ προφέρωσι τὸν Ζω ὡς Γα κατὰ τὸν Τροχόν,

τοῦ Πέμπτου, ἤτοι τοῦ Πλαγίου Πρώτου εἰς τὸν Κε· τοῦ Ἑβδομοῦ εἰς τὸν Ζω· τοῦ Ὀγδόου εἰς τὸν Νη· τοῦ Ἑκτοῦ εἰς τὸν Κε (x).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΗΧΟΥ.

122. Ὁ Πρῶτος Ἦχος μεταχειρίζεται Κλίμακα Διατονικὴν κατὰ τὸν Τροχὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἡ ὁποία Κλίμαξ κεῖται πρώτη κατὰ τὴν τάξιν εἰς τὸν πρῶτον πίνακα τῶν χρωῶν συνεζευγμένα μετὰ τὴν Κλίμακα τοῦ Διαπασῶν. Ἀπηχεῖται δὲ ὁ Πρῶτος Ἦχος, κατὰ μὲν τοὺς Παλαιοὺς μετὰ τὸ: $\overset{\nu}{\rho} \alpha \overset{\Delta}{\rho} \alpha \overset{\Delta}{\rho} \alpha \overset{\Delta}{\rho} \alpha$ $\rho \alpha \overset{\Delta}{\rho} \alpha \overset{\Delta}{\rho} \alpha \overset{\Delta}{\rho} \alpha$, καθ' ἡμᾶς δὲ μετὰ τὸ $\rho \alpha$, ἀλλὰ μετὰ τὴν αὐτὴν ποιότητα τοῦ $\alpha \rho \alpha \rho \alpha$. Μεταχειριζόμενος δὲ τὴν Κλίμακα τοῦ Τροχοῦ, ζητεῖ νὰ ἔχῃ τὰ δύο Τετράχρδα ὅμοια, τὸ μὲν Πα Βου ὅμοιον μετὰ τὸ Κε Ζω, τὸ δὲ Βου Γα ὅμοιον μετὰ τὸ Ζω Νη, καὶ τὸ Γα Δι ὅμοιον μετὰ τὸ Νη Πα· ὁ δὲ κάτω Νη φθόγγος εὐρίσκεται εἰς τὴν Κλίμακα προσλαμβανόμενος χρησιμεύων πρὸς ἀποπλήρωσιν τοῦ Πενταχόρδου Νη Πα Βου Γα Δι, καὶ εἰς τὸ νὰ μετρήσῃ τοῦ Νη Πα τόνου τὸ διάστημα, τὸ ὅποion εἶναι ὅμοιον μετὰ τὸ Δι Κε, ἐπειδὴ ὁ Δι ἐννοεῖται προσλαμβανόμενος τοῦ δευτέρου Πενταχόρδου Δι Κε Ζω Νη Πα· ἂν δὲ ζητηθῇ καὶ περισσοτέρα ἀνάβασις, πάλιν ἀπὸ τοῦ Πα, ὅστις ἐννοεῖται προσλαμβανόμενος τοῦ τρίτου Πενταχόρδου, γίνεται καὶ

καὶ ἐπομένως νὰ καταβῇ τὸ μέλος εἰς τὸν κάτω Γα· καὶ ἐπειδὴ οἱ παλαιοὶ δὲν ἤθελον νὰ ἐκτείνεται καμμία Μελωδία παρακάτω ἀπὸ τὸν κάτω Δι, διὰ τοῦτο μετέφερον τὸ ἴσον τοῦ Πρώτου Ἦχου ἀπὸ τὸν Πα εἰς τὸν Κε.

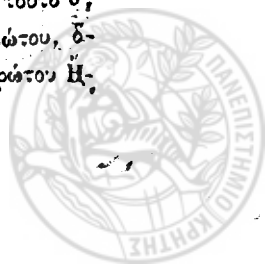
(α) Ὁ Πέμπτος ὁ Ἑβδομος, καὶ ὁ Ὀγδὸς οἱ Ἦχοι, ἔχοντες φυσικὰ τὰς βάσεις των εἰς τὸν Κε Ζω Νη τοὺς ὑψηλοὺς, καταβιβάζονται εἰς τοὺς χαμηλοὺς Πα Ζω Νη διὰ νὰ δύνανται ἐλεθέρως νὰ ἀναβαίνωσιν ἐπέκεινα τῶν ἑπτὰ φωνῶν.

ἄλλο Πεντάχορδον ἐπὶ τὸ ὀξύ, Πα Βου Γα Δι Κε· τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ ὅταν ζητηθῇ περισσότερα κατὰβασις.

123. Ὁ Πρῶτος ἦχος ὅταν θαδίῃ στιχηραρικῶς ἔχων ἴσον τὸν Πα, δεσπόζοντας φθόγγους ἔχει τοὺς Πα Γα· καταλήγει δὲ κάμνει τὰς μὲν ἐντελεῖς καὶ τελικὰς εἰς τὸν Πα, τὰς δὲ ἀτελεῖς εἰς τοὺς Πα Γα. Ὅταν δὲ θαδίῃ εἰρμολογικῶς ἔχων ἴσον τὸν Πα, δεσπόζοντας φθόγγους ἔχει τοὺς Πα Δι, καὶ καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Πα. Ὅταν δὲ θαδίῃ Παπαδικῶς ἔχων ἴσον τὸν Πα ἢ τὸν Κε, τότε καταλήγει σχεδὸν εἰς ὅλους τοὺς φθόγγους, ὁμοίως καὶ ὅταν ὁδεύῃ στιχηραρικῶς ἔχων ἴσον τὸν Κε, ἢ τὸν Πα καὶ εἶναι τὸ μέλος ἀργισύντομον, καὶ τότε λέγω καταλήγει εἰς ὅλους τοὺς φθόγγους σχεδόν. Εἰς τὰ Χερουδικὰ καὶ Κοινωνικὰ καὶ ἄλλα Παπαδικὰ μαθήματα, τὰ μέλη τοῦ Πρώτου ἤχου τόσοι συμπίπτουσι νὰ γίνονται ὅμοια μὲ τὰ μέλη τοῦ Πλαγίου Πρώτου ἤχου. ὥστε ἀπὸ ἄλλοι δὲν διακρίνονται παρὰ ἐκ τοῦ, ὁ μὲν Πρῶτος ἔχει ἄλλο ἀπτήχημα, καὶ ὁ Πλάγιος τοῦ Πρώτου ἄλλο καὶ ὁ μὲν Πρῶτος ἔχει περισσότεραν ἔκτασιν ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ ὀλιγωτέραν ἐπὶ τὸ ὀξύ· ὁ δὲ Πλάγιος τοῦ Πρώτου ἔχει περισσότεραν ἔκτασιν ἐπὶ τὸ ὀξύ, καὶ ὀλιγωτέραν ἐπὶ τὸ βαρὺ· καὶ αὕτη ἡ ὁμοιότης τῶν μελῶντων συμβαίνει ἐκ τοῦ διότι ἔχουσι καὶ οἱ δύο ἦχοι ἐν ἴσον τὸν Πα, καὶ ἡ Κλίμαξ τοῦ Τροχοῦ ἀπὸ τὸν Νη, τοῦτον ζ ἕως τὸν ἄνω Πα, τοῦτον π' , ἔχει ὅλα τὰ διαστήματα ὅμοια μὲ τὰ διαστήματα τῆς Κλίμακος τοῦ Διαπασῶν. Ἴδε αὐτὰς τὰς Κλίμακας.

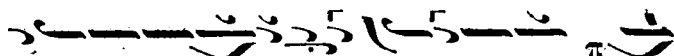
124. Σημεῖον τῆς φθορᾶς τοῦ πρώτου ἤχου, ὅταν ἔχῃ ἴσον τὸν Πα, εἶναι τοῦτο ρ, τὸ ὁποῖον ἔχει κοινὸν μὲ τὸν Πλάγιον τοῦ Πρώτου, καὶ μὲ τὸν Τέταρτον, ὅταν καὶ αὐτοὶ ἔχωσι ἴσον τὸν Πα ὅταν δὲ ὁ Πρῶτος ἔχῃ ἴσον τὸν Κε, φθορικὸν σημεῖον ἔχει τοῦτο δ, τὸ ὁποῖον ὁμοίως ἔχει κοινὸν μὲ τὸν Πλάγιον τοῦ Πρώτου, ὅταν καὶ αὐτὸς ἔχῃ ἴσον τὸν Κε· αἱ δὲ μαρτυρίαι τοῦ Πρώτου ἤ-

χοῦ δι' ὅλους τοὺς τόνους καὶ φθόγγους του εἶναι ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι ἐσημειώθησαν εἰς τὴν Κλίμακα τοῦ Τροχοῦ καὶ τοῦ Διαπασῶν.

125 Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες πρόγονοι ἡμῶν ὠνόμαζον τὸν Πρῶτον Ἦχον Μέλος Δώριον. ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπὸ τοὺς Δωριεῖς, ἐπειδὴ αὐτοὶ πρῶτοι γνωρίζονται ὅτι τὸ μετεχειρίσθησαν, ἐφεῦρε δὲ τὸ μέλος τοῦτο, ὡς λέγουσιν, ὁ ἐκ Θράκης Θάμυρις (α).

Τὸ στιχηρικὸν μέλος τοῦ Πρώτου Ἦχου τοῦτο π

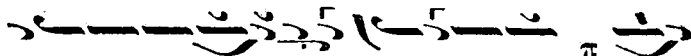

Τας ε σπε ρι νας η μω ων ε ευ χα ας π προσ

δε ξαι Α γι ι ε Κυ υ υ υ ρι ι ι ε ε π q

Ἰδοὺ πῶς τρέπεται εἰς τὸ χρωματικὸν π

Τας ε σπε ρι νας η μω ων ε ε ευ χα π προσ δε

ξαι Α γι ι ε Κυ υ υ υ ρι ι ι ι ε π

(α) Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες λέγει Θεόδωρος ὁ Φωκαεὺς εἰς τὴν Κρηπίδα-
του τὸ θεωρητικόν, μετεχειρίζοντο τὸ αὐτὸ μέλος τοῦ Πρώτου Ἦχου, καὶ
εἰς τὸ χρωματικὸν γένος, καὶ εἰς τὸ ἐναρμόνιον, ἡμεῖς δὲ μόνον εἰς τὸ
Διατονικὸν γένος μεταχειρίζομεθα αὐτὸ, ἀγνοοῦντες τοὺς λοιποὺς τρόπους·
ἀλλὰ τί ἐννοεῖ ὁ συγγραφεὺς τῆς Κρηπίδος οὗτος μὲ ταῦτα; διόλου δὲν με-
ταχειρίζομεθα εἰς τὸν πρῶτον Ἦχον χρωματικὰ μέλη, καὶ ἐναρμόνια; ἢ
ἀν θέλωμεν τὴν ἰδίαν Γραμμὴν ἐκ τοῦ Διατονικοῦ δὲν δυνάμεθα νὰ τὴν με-
τατρέψωμεν εἰς τὸ χρωματικὸν κατὰ τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα; ὁ δὲ Τρο-
χὸς τὸν ὅποιον μεταχειρίζεται ὁ Πρῶτος Ἦχος εἰς τὰ περισσότερα μέλη του,
τί ἄλλο εἶναι παρὰ ἐναρμόνιον; ὅταν τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦτο δ τοῦ Κε
τεθῇ εἰς τὸν Πα. καὶ ὁδεύῃ τὸ μέλος ἀπὸ τοῦ Πα ὡς ἀπὸ τοῦ Κε ἕως τὸν
κάτω Δι, ἢ ὅταν τοῦτο ρ τεθῇ εἰς τὸν ἄνω Ζω, καὶ ὁδεύῃ τὸ μέλος ἕως
τὸν ἄνω Πα. καὶ καταβαίῃ ἔπειτα εἰς τὸν μέσον Δι, δὲν γίνεται τὸ μέ-
λος τοῦ Πρώτου Ἦχου ἐναρμόνιον; πῶς λοιπὸν ἀγνοοῦμεν τοὺς λοιποὺς
τρόπους, καὶ μελωδοῦμεν τὸν Πρῶτον Ἦχον εἰς μόνον τὸ Διατονικόν;

126. Εἰς τὸ Δώριον Μέλος, ἤγουν εἰς τὸν Πρῶτον τοῦτον Ἦχον, ὡς ἡμεῖς τὴν σήμερον, οὕτω ἐδίδον τὰ πρωτεῖα καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες· διότι εἶναι σεμνὸς, χρηροποιὸς, ἐξόχως δὲ ὑπὲρ τοῦς Ἦχους ὅλους ἔχει τὸ ἡγεμονικὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς εἰς ὅλα τὰ Μέλη του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΗΧΟΥ.

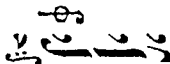
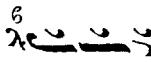
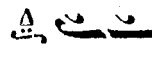
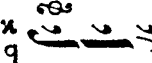
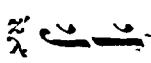
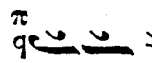
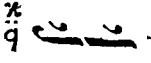
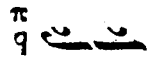
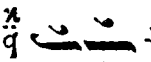
127. Ὁ Δεύτερος Ἦχος μεταχειρίζεται Κλίμακα χρωματικὴν, καὶ ὅταν μὲν ἔχη ἴσον τὸν Δι, ἢ τὸν Βου, μεταχειρίζεται τὴν εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χρωῶν ἔκτην κατὰ τὴν τάξιν κειμένην ἀριστερόθεν Κλίμακα. Ὅταν δὲ ἔχη ἴσον τὸν Πα, μεταχειρίζεται Κλίμακα πάλιν χρωματικὴν μὲ τὰ αὐτὰ διαστήματα, ἥτις κεῖται πρώτη κατὰ τὴν τάξιν δεξιόθεν εἰς τὸν δευτέρου Πίνακα τῶν χρωῶν συνεζευγμένη μὲ τὴν διατοκικὴν. Ὅταν δὲ ἔχη ἴσον τὸν Γα, καὶ ὁδεύῃ ὡς ἀπὸ τοῦ Νη, μεταχειρίζεται Κλίμακα πάλιν χρωματικὴν μὲ τὰ αὐτὰ διαστήματα, ἥτις κεῖται δεξιόθεν ἐβδόμη κατὰ τὴν τάξιν εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χρωῶν (α).

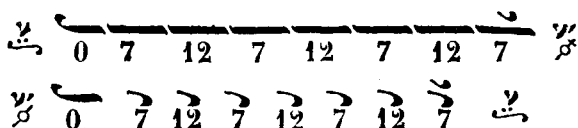
128. Τὰ διαστήματα τῆς Κλίμακος τοῦ χρωματικοῦ μέλους τοῦ Δευτέρου Ἦχου κατὰ τὰς παρατηρήσεις μας διωρίσαμεν τοιαῦτα

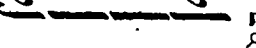
(α) εἰς τοῦτο τὸ ἴσον τοῦ Γα, ὡς εἴψμεν καὶ ἐν τῇ περὶ ἴσων τῶν Ἦχων ἀριθ: 119: εὐρίσκονται πολλὰ τῶν Μουσικοδιδασκάλων μαθήματα, ἀλλ' ὁ-
θεύουσιν αὐτὰ ὡς ἀπὸ τοῦ Νη εἰς τὴν θάσιν τοῦ Γα, καθὼς εἰς τὴν Κλίμα-
κα ταύτην φαίνεται· ὅθεν ὁ Δεύτερος Ἦχος λαμβάνει ἴσα τέσσαρα, τὸν Δι
τὸν Γα, τὸν Βου, καὶ τὸν Πα· ποτὲ δὲ ὁ Δεύτερος δὲν λαμβάνει ἴσον τὸν
Νη, διότι αὐτὸ τὸ ἴσον ἔχει φυσικῶς ὁ Πλάγιος τοῦ Τετάρτου Ἦχος, καὶ ὁ
Πλάγιος τοῦ Δευτέρου διὰ τὴν ἵνα κατωτέρω τέσσαρας τόνους ἀπὸ τὸν Τε-
ταρτον καὶ ἀπὸ τὸν Δεύτερον, ὅστις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχει ἴσον τὸν Δι.

εἰς τὰς ἀνωτέρω εἰρημέναις Κλίμακας, ἐπειδὴ ὅταν ψαλλῇ αὐτὸ μέλος τοῦ Δευτέρου ἤχου ἔχων ἴσον τὸν Δι, ἢ τὸν Βου, καὶ ἀναβαίνει μέχρι τοῦ ὑψηλοῦ Νη, καὶ καταβαίνει μέχρι τοῦ χαμηλοῦ Νη, καθὼς διὰ Μουσικοῦ ὀργάνου ἔγινεν ἡ παρατήρησις, οἱ ἔξ φθόγγοι Νη Βου Γα Δι Ζω Νη, ἀκούονται εἰς τὴν θάσιντων, οἱ δὲ ἐν μέσῳ δύο φθόγγοι Πα, Κε, ἀκούονται καταδιδασμένοι 5 τμήματα· διότι τὸ Νη Πα διατονικὸν διάστημα, ἐν ᾧ ἦναι τόνος μείζων, καθὼς καὶ τὸ Δι Κε, ἀφ' οὗ λάβωμεν διὰ τὸ χρωματικὸν διάστημα Νη Πα καὶ Δι Κε 7 τμήματα, ἦγουν τόνον ἐλάχιστον, μένουσι τὰ 5 τμήματα, τὰ ὅποια προσθέτονται εἰς τὸν ἐλάσσονα Βου καὶ Ζω, καὶ γίνονται εἰς τὸ διάστημα Πα Βου καὶ Κε Ζω 14 τμήματα, καὶ τότε οὕτω θεωρεῖται ὁ ἐλάχιστος τόνος ἀκριβῶς ἡμιτόνιον τοῦ κατὰ πρόσθεσιν τοιαύτην γινομένου χρωματικοῦ μείζονος, τὸν ὅποιον καὶ μείζονα τοῦ μείζονος ὠνομάσαμεν πρὸς διάκρισιν τοῦ διατονικοῦ μείζονος.

129. Τὸ δὲ Νη Πα, καὶ Δι Κε, χρωματικὸν διάστημα, ὅτι ζητεῖ τόνον ἐλάχιστον, καὶ ὄχι ἐλάσσονα, ὡς ἐξῆς παρατηρήσαμεν: Παραβάλλοντες τὸ Νη Πα τοῦτο μετὰ τὸ Πα Βου τοῦτο , καὶ μετὰ τὸ Βου Γα τοῦτο καὶ τὸ Δι Κε τοῦτο μετὰ τὸ Κε Ζω τοῦτο , καὶ μετὰ τὸ Ζω Νη τοῦτο εἶδομεν καὶ διὰ τῆς φωνῆς καὶ διὰ τοῦ ὀργάνου, ὅτι γίνονται κατὰ τὸ μέλος ὅμοια· ἐπειτα παρεβάλομεν αὐτὸ τὸ Νη Πα καὶ Δι Κε μετὰ τὰ διατονικὰ ταῦτα Πα Βου καὶ Κε Ζω , , καὶ εἶδομεν ὅτι τὰ μὲν , καὶ , δεικνύουσι μέλος διατονικόν· τὰ δὲ

131. Αυτή ἡ Κλίμαξ τοῦ ῥηθέντος Διδασκάλου διὰ τὸν Δεύτερον ἦχον ὡς φαίνεται ἀνωτέρω εἶναι ἐλλειπῆς 4 τμήματα, τὰ δύο ἐλλείπουσιν εἰς τὸ κάτωθεν μέρος τῆς Κλίμακος, καὶ τὰ ἄλλα δύο εἰς τὸ ἄνωθεν· ἔχει δὲ καὶ τὰς τρεῖς διφωνίας ὁμοίας, καὶ τὸν τελευταῖον τόνον τὸν ἔχει ἐλάχιστον, καὶ ἤθελεν ἔχει ὀρθῶς, ἐὰν ὁ Δεύτερος ἦχος ἐμλωδεῖτο πάντοτε κατὰ Διφωνίαν ὁμοίαν, καὶ μάλιστα ἐὰν κατὰ τὰ ὅποια διωρίσθησαν εἰς αὐτὴν διαστήματα ἦτον καὶ τὸ μέλος τῶν τριῶν διφωνιῶν ὅμοιον (α). ἐπειδὴ δὲ ἐξ ἴσου ὁ ἦχος αὐτὸς μεταχειρίζεται καὶ τὰς διφωνίας εἰς ὅλα τὰ μέλη του, καὶ στηχηρακῶς, καὶ ἐρμολογικῶς, καὶ Παπαδικῶς, καὶ ἐπειδὴ τόσον τὸ ὀξύτερον τετράχορδον τοῦ ἦχου τούτου αὐτὸ , ὅσον καὶ τὸ βαρύτερον αὐτοῦ , ὡς καὶ διὰ τῆς φωνῆς, καὶ διὰ τοῦ ὄργανου ἐγίναν ἡ δοκιμὴ, ἀκούονται ὅμοια καὶ ἀπαράλλακτα μὲ τὰ δύο τετράχορδα τοῦ Πλαγίου Δευτέρου, διὰ ταῦτα ἀναγκάζομεθα νὰ καταπεισθῶμεν ὅτι ὁ Δεύτερος ἦχος δὲν διαφέρει κατὰ τὰ διαστήματα τῶν τόνων τίποτε ἀπὸ τὸν Πλάγιον τοῦ Δευτέρου παρὰ μόνον κατὰ τὸ ἴσον τῆς Κλίμακος, τὸ ὅποιον ὁ μὲν Δεύτερος ἔχει πάντοτε ὀξύτερον (β), ὁ

(α) Τίς καὶ μὲ ὀλίγας γνώσεις τῆς Μουσικῆς δὲν αἰσθάνεται, ὅτι ἄλλο μέλος ἀκούεται τῶν δύο διφωνιῶν Νη Πα Βου καὶ Δι Κε Ζω, καὶ ἄλλο τῆς διφωνίας Βου Γα Δι; καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, πῶς ὁ Δεύτερος ἦχος ὀδεύει κατὰ διφωνίαν ὁμοίαν;

(β) Ὁ μὲν Δεύτερος ἔχει ἴσον τὸν Δι, τὸν Γα, τὸν Βου, καὶ τὸν Πα, ἦγουν λαμβάνει ἴσα τέσσαρα, ὡς ἐν τῇ περὶ αὐτοῦ Κεφαλαίῳ εἴπομεν· ὁ δὲ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου ἔχει τὴν βάσιν του εἰς τὸν Νη, καὶ μελωδᾶται μὲ τοὺς φθόγγους Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη Πα εἰς τὸ ἴσον τῶν φθόγγων

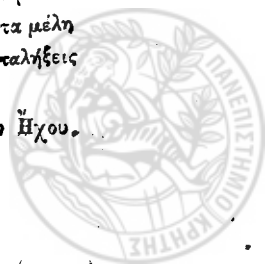
δὲ Πλάγιός του Βαρύτερον· εἰς τινὰς δὲ Μελωδίαις, ὡς εἰς τὸ Νεκρῶσιμον Ἅγιος ὁ Θεὸς, φαίνεται ὅτι συμπίπτει τὸ ἴσον τοῦ Πλαγίου Δευτέρου μὲ τὸ ἴσον τοῦ Δευτέρου εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν φθόγγον τὸν Δι, ἀλλὰ καὶ τότε ἐννοεῖται τοῦ μὲν Δευτέρου τὸ ἴσον εἰς τὴν βάσιν τοῦ Δι, τοῦ δὲ Πλαγίου Δευτέρου εἰς τὴν βάσιν τοῦ Γα ὡς παρασταίνεται εἰς τὴν ἕκτην κατὰ τὴν τάξιν κειμένην Κλίμακα εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χρωῶν, ἡγοῦν ὁ Δι τοῦ Δευτέρου εἶναι Κε τοῦ Πλαγίου Δευτέρου, καὶ ὁ Δι τοῦ Πλαγίου Δευτέρου εἶναι Γα τοῦ Δευτέρου, καὶ καθεξῆς ὁμοίως καὶ τὰ λοιπὰ ἀνιόντα καὶ κατιόντα διαστήματα.

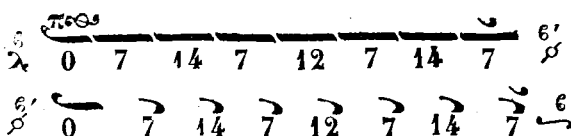
132. Ὅταν δὲ ὁ Δεύτερος ἔχῃ ἴσον τὸν καθολικὸν Πα, τότε ὁ μὲν Πα ἐννοεῖται ὡς Δι, ὁ Βου ὡς Κε, ὁ Γα ὡς Ζω, ὁ Δι ὡς Νη, καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως κατὰ τὴν ὁγδόην Κλίμακα εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χρωῶν.

133. Ὅταν δὲ θέλῃ τις νὰ ψάλλῃ εἰς τὸν Δεύτερον ἦχον χειρῶν, ἢ Κοινωνικόν, ἢ ἄλλο τι μάθημα Παπαδικόν, τὸ ὅποιον εἶναι μὲν ἀπὸ τὸν Ποιητὴν του διωρισμένον εἰς τὴν βάσιν τοῦ Πα, θέλει δὲ ὁ ψάλλων νὰ τὸ φέρῃ εἰς τὴν βάσιν τοῦ Βου, ὅς τις εἶναι καὶ φυσικώτερος φθόγγος τοῦ Δευτέρου ἦχου, τότε μεταχειρίζεται ὡς ἑξῆς: πρῶτον εὐρίσκει τὸ καθολικὸν ἴσον τοῦ Βου; καὶ ἀφ' οὗ λάβῃ ἴσον τὸν Βου, ἔπειτα προφέρει ἀντὶ τῶν φθόγγων Βου Γα Δι Κε Ζω Νη Πα Βου, τοὺς φθόγγους Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη Πα, ὁδεύων ἀπὸ τοῦ Βου ὀηλαδὴ ὡς ἀπὸ τοῦ Πα, (α) κατὰ τὴν ἑξῆς Κλίμακα:

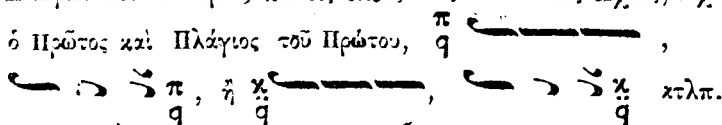
Νη Πα Γα Δι Κε Ζω Νη· ἀλλὰ καὶ ὅταν τὸ Μέλος του εἰς τὸν αὐτὸν Δι, καὶ τότε ἐννοεῖται ἡ βάσις του πάλιν εἰς τὸν Νη· ὅταν δὲ ἐν Μέλῳ ὁ δεῦρ χρωματικῶς ἀπὸ τοῦ καθολικοῦ Πα, ἂν καὶ κατὰ τὴν Κλίμακα τοῦ Πλαγίου Δευτέρου, εἶναι ὅμως τοῦ Δευτέρου· μόνον λοιπὸν εἰς τὰ εἰρμολογικὰ λαμβάνει ὁ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου ἴσον τὸν Βου, καὶ ἐξομοιοῖ τὰ μέλη του μὲ τὰ μέλη τοῦ Δευτέρου, ὅμως καὶ τότε θεωρεῖται ἀρκετὴ διαφορὰ διὰ τὰς καταλήξεις καὶ ἄλλα τινὰ μεταξὺ τῶν δύο τούτων Μελῶν.

(α) οὗτος ὁ τρόπος εἶναι ἄριστος διὰ τὴν μελωδίαν τοῦ Δευτέρου ἦχου.

154. Τὸ δὲ τοιοῦτον μάθημα, τὸ ἐκ τοῦ Πα δηλαδὴ, ἂν θέ-
λη τις νὰ τὸ ψάλλῃ ὡς ἀπὸ τοῦ Βου ὡς ἐξῆς Ἦχος Δεύτερος Πα ρα,
καὶ ἔπειτα Βου ρα εἰς τὴν θάτιν τοῦ Πα, τοῦτο λέγω εἶναι ὅπως
ὁλόλου ἄτοπον (α). ὅσον δὲ διὰ τὰς ὁποίας μεταχειρίζεται διφω-
νίας ὁ Δεύτερος, αὐταὶ αἱ διφωνίαι εἶναι συνήθεις καὶ εἰς τὸν
Πλάγιον τοῦ Δευτέρου, καὶ εἰς ὅλους τοὺς διατονικοὺς Ἦχους, π.χ.
ὁ Πρῶτος καὶ Πλάγιος τοῦ Πρώτου, π ρ

155. Ἀπηχεῖται δὲ ὁ Δεύτερος Ἦχος κατὰ μὲν τοὺς Παλαιούς
μὲ τὸ κεαλες, οὕτω: κε α κε ρ, η κε α κε ρ
καθ' ἡμᾶς δὲ ἀπηχεῖται μὲ μόνον τὸ κε, τὸ ὁποῖον παρασταίνει
ποιότητα τοῦ κεαλες.

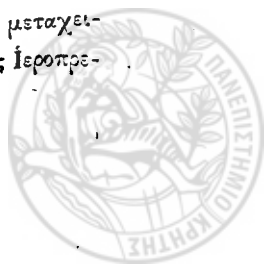
156 Δεσπόμενος δὲ φθόγγους ἔχει ὁ Δεύτερος Ἦχος, στιχη-
ραρικῶς μὲν τοὺς Βου Δι· καταλήξεις δὲ κάμνει, ἀτελεῖς μὲν καὶ
τελικὰς εἰς τὸν Δι, ἐντελεῖς δὲ εἰς τὸν Βου. ὅταν δὲ ἔχῃ ἴσον
τὸν Πα δεσπόμενος φθόγγους εἰς τὸ εἰρημολογικὸν ἔχει τοὺς Πα
Δι, καὶ κάμνει καταλήξεις, ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελεῖς
δὲ καὶ τελικὰς εἰς τὸν Πα.

(α) Τὸ τοιοῦτον διὰ πολλὰ αἷτια κρίνεται ἄτοπον· πρῶτον διὰ τὴν πολ-
λὴν δυσκολίαν τῆς προφορᾶς· δεύτερον διὰ τὴν προερχομένην εἰς τὸ μέλος
ψυχρότητα. τρίτον ὅτι ἡ ἀπὸ τοῦ Βου Ἑπταφωνία ὡς εἶπομεν, δὲν ἔχει ἁρ-
μονίαν, οὔτε διατονικῶς, οὔτε χρωματικῶς· τέταρτον ὅτι ἡ ἀπὸ τοῦ Βου
Χρωματικὴ Ἑπταφωνία εἶναι καὶ ἐλλειπτής 2 τμημάτων, καθὼς καὶ ἡ ἀπὸ
τοῦ Ζω. ἴδε ἀρθ: 80· Κεφάλ: 10 Περὶ Ἦχων. πέμπτον ἂν ὁδεύσῃ τις μίαν
ἢ δύο θέσεις ἀπὸ τοῦ Πα ὡς ἀπὸ τοῦ Βου, θὰ ἀναγκασθῇ ἔπειτα χωρὶς ἁλ-
λο νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν τὸ μέλος νὰ ὁδεύῃ ἀπὸ τοῦ Πα, καὶ μάλιστα ὅταν
ἀπαντήσῃ διατονικὴν Γραμμὴν· εἰδὲ καὶ ἐπιμένῃ νὰ ὁδεύῃ ἀπὸ τοῦ Πα ὡς ἀπὸ
τοῦ Βου, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τοῦ μεθέματος καταντὰ τὸ μέλος ἀνέρεστατον.

137 Σημεῖα τῆς φθοῆς τοῦ Δευτέρου ἤχου εἶναι τέσσαρα — ς, ς, ς, ς, τὰ ὁποῖα ἔχει κοινὰ μὲ τὸν Πλάγιον τοῦ Δευτέρου. ποῦ δὲ τίθενται αὐτὰ ὁμοίως καὶ τὰ Μαρτυρικά σημεῖα ποῦ τίθενται γίνεται φανερόν εἰς τὰς Κλίμακας·

138 Ὁ Δεύτερος ἤχος δὲν διακρίνεται μὲ τὰ φθορικά σημεῖα ταῦτα — ς ἀπὸ τὸν Πλάγιόν του, ἐπειδὴ αὐτὰ ἐξ ἴσου δεικνύουσι καὶ τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον· οὐδὲ μὲ ταῦτα ς, ς, ἐπειδὴ ὁμοίως καὶ αὐτὰ ἐξ ἴσου δεικνύουσι καὶ τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον· ἀλλὰ διακρίνεται πρῶτον ἀπὸ τὸ ἀπήχημα, ἐπειδὴ ἀλλέως ἀπηχεῖται ὁ Δεύτερος, καὶ ἀλλέως ὁ Πλάγιος, τοῦ Δευτέρου· δεύτερον διακρίνεται καὶ ἀπὸ τὸ ἴσον· τρίτον καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι ὁ μὲν Δεύτερος ἔχει περισσοτέραν ἔκτασιν ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ ὀλιγωτέραν ἐπὶ τὸ ὀξύ· ὁ δὲ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου ἔχει περισσοτέραν ἔκτασιν ἐπὶ τὸ ὀξύ, καὶ ὀλιγωτέραν ἐπὶ τὸ βαρὺ· τέταρτον, ὁ μὲν Δεύτερος μεταχειρίζεται περισσοτέρας Διφωνίας, καὶ ὀλιγωτέρας Τριφωνίας· ὁ δὲ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου ὀλιγωτέρας Διφωνίας, καὶ περισσοτέρας Τριφωνίας· πέμπτον ὁ μὲν Δεύτερος μεταχειρίζεται ὀλιγώτερον τὸ Διατονικόν, καὶ περισσότερον τὸ χρωματικόν· ὁ δὲ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου περισσότερον τὸ διατονικόν, καὶ ὀλιγώτερον τὸ χρωματικόν· πολλάκις ὅμως διὰ τὸ νὰ ἔχωσι καὶ οἱ δύο τὰ αὐτὰ χρωματικά διαστήματα, εἰς συμπέσῃ νὰ εὐρεθῶσι τὰ μέλη των καὶ εἰς ἕν ἴσον, τόσον ὁμοιάζονται, ὥστε δὲν διακρίνονται, ἂν Δεύτερος ἤχος εἶναι ἢ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου· ἐν ἐνὶ λόγῳ ὁποῖαν διαφορὰν ἔχει ὁ Πρῶτος ἀπὸ τὸν Πλάγιόν του, τὴν αὐτὴν ἔχει καὶ ὁ Δεύτερος ἀπὸ τὸν Πλάγιον τοῦ Δευτέρου.

139. Ὁ Δεύτερος ἤχος εἶναι μελωδικώτατος, ἢ κάλλιον νὰ εἰπῶ τὸ μέλος του εἶναι ἡδονικώτατον καὶ γλυκύτατον· διὰ δὲ τὴν πολλὴν του μαλακότητα κλίνει φυσικὰ εἰς τὸ χαῦνον καὶ θηλυπρεπές· ὁ τρόπος ὅμως καθ' ὃν ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν τὸν μεταχειρίζεται, τὸν φέρει εἰς τὸ σεμνοπρεπέστατον, καὶ εἰς ὕψος ἱεροπρεπέστατον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

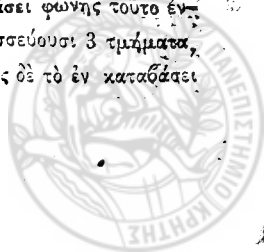
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΗΧΟΥ.

140. Ὁ Τρίτος Ἦχος, ἐπειδὴ ὡς εἵπομεν ἀριθ. 87. ἡ Κλίμαξ αὐτοῦ δὲν ἔχει Ἀρμονίαν φυσικὴν, εἰς μὲν τὸ Παπαδικὸν μεταχειρίζεται τὴν ἕκτην κατὰ τὴν τάξιν κειμένην Κλίμακα εἰς τὸν δεύτερον Πίνακα τῶν χρωῶν ὀρθῶς ὀνομαζομένην ἑναρμόνιον (α)· διότι τὰ διαστήματα ταύτης τῆς Κλίμακος εἶναι ὅμοια μὲ τὰ διαστήματα τῆς Κλίμακος τοῦ Τετάρτου Ἦχου, ἐπειδὴ ὁ ὑψηλὸς Νη, ὅστις κεῖται εἰς τὴν βᾶσιν τοῦ ὑψηλοῦ Γα, λαμβάνει μέλος καὶ ποιότητα τοῦ Δι, ὁ δὲ Ζω, ὅστις κεῖται εἰς τὴν βᾶσιν τοῦ ὑψηλοῦ Βου, λαμβάνει μέλος καὶ ποιότητα τοῦ Γα, οὕτω καὶ οἱ λοιποὶ κατιόντες φθόγγοι μέχρι τοῦ μέσου Γα.

141. Ἐν δὲ τῇ μέσῃ τοῦ μέλους τοῦ κατὰ ταύτην τὴν ἑναρμόνιον Κλίμακα, ἐπάνω εἰς τοῦτο τὸ ἑναρμόνιον, μεταχειρίζεται καὶ ἄλλο ἑναρμόνιον, τιθεμένης ταύτης τῆς ἑναρμονίου φθορᾶς ρ εἰς τὸν Ζω, ὅστις ἐννοεῖται εἰς τὴν φυσικὴν βᾶσιν τοῦ ὑψηλοῦ Βου ἐν ἀναβάσει φωνῆς κατὰ τὴν ἐβδόμην Κλίμακα εἰς τὸν δεύτερον Πίνακα. Τὸ αὐτὸ τοῦτο γίνεται καὶ ὅταν τίθεται ἡ αὐτὴ ἑναρμόνιος φθορὰ εἰς τὸν αὐτὸν Ζω καὶ ἐν καταβάσει φωνῆς κατὰ τὴν δευτέραν Κλίμακα εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χρωῶν (β).

(α) Ἀρμονία ὡς πολλάκις εἵπομεν λέγεται ἡ ἐπταφωνία ἐκείνη ἣτις συνίσταται ἐκ τριφωνίας συνισταμένης ἐκ τόνων μέζονος, ἐλάσσονος, καὶ ἐλαχίστου, καὶ ἐκ τετραφωνίας συνισταμένης ἐκ τόνων δύο μειζόνων, ἐνὸς ἐλάσσονος καὶ ἐνὸς ἐλαχίστου· ἐπειδὴ δὲ ἡ Κλίμαξ τοῦ Τρίτου Ἦχου δὲν ἔχει τοιαύτην ἀρμονίαν ἐμφαίνει ἡ ἀρμονικὴ Κλίμαξ τοῦ Πλγίου Τετάρτου Ἦχου εἰς αὐτὴν, καὶ διὰ τοῦτο ὠνομάσθη ἡ τοιαύτη Κλίμαξ ἑναρμόνιος.

(β) ἡ διάφορὰ εἶναι μόνον ὅτι εἰς μὲν τὸ ἐν ἀναβάσει φωνῆς τοῦτο ἑναρμόνιον γίνεται καὶ τοῦ ἴσου ἀνάβασις, ἐπειδὴ περισσεύουσι 3 τμήματα, ἥγουν αὐξάνει ἡ Κλίμαξ 3 τμήματα περισσότερον, εἰς δὲ τὸ ἐν καταβάσει φωνῆς δὲν γίνεται τοιαύτη αὐξησης.

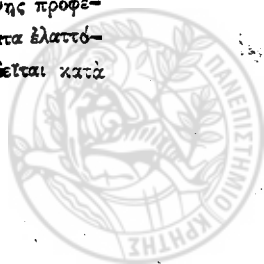
142. Εἰς δὲ τὰ στιχηραῖα καὶ εἰρμολογικὰ μεταχειρίζεται Κλίμακx, ἐν μὲν ἀναβάσει φωνῆς, τὴν τετάρτην, ἢ τὴν πέμπτην εἰς τὸν δεύτερον Πίνακα τῶν χορῶν· ἐν δὲ καταβάσει φωνῆς, τὰς αὐτὰς μὲν μεταχειρίζεται Κλίμακx, ὅμως κατὰ τὴν ἐν καταβάσει φωνῆς τρίτην Κλίμακx εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χορῶν· ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ Κλίμακες, ἐν μὲν ἀναβάσει φωνῆς, ἔχουσι διαφορὰν κατὰ τὰ διαστήματα ἀπὸ τὴν ἕκτην Κλίμακx εἰς τὸν δεύτερον Πίνακα, ἐν δὲ καταβάσει φωνῆς, γίνονται ὅμοια χωρὶς ἄλλην τινα διαφορὰν παρὰ ὅτι, αἱ μὲν εἶναι ὀξύτεραι ὀλίγα τμήματα, αἱ δὲ εἶναι βαρύτεραι.

143. Αὐταὶ δὲ αἱ Κλίμακες, καὶ ὅσαι ἄλλαι ἐναρμόνιοι εὐρίσκονται εἰς τοὺς Πίνακας, εἶναι διὰ τῶν ὁποίων παρατταίνεται τὸ ἐναρμόνιον Ἑκκλησιαστικὸν Μέλος εἰς τὸν Τρίτον Ἦχον, καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς διατονικοὺς Ἦχους, ὅταν καὶ αὐτοὶ μεταχειρίζονται εἰς τὰ διατονικὰ μέλη των κῆμμίαν ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἐναρμονίους Κλίμακx.

144. Ὅταν δὲ εὐρίσκεται τιθεμένη ἡ ἐναρμόνιος αὕτη ρ φθορά, ἡ αὕτη δὲ εἰς τὸν Γα, τότε τὰ διαστήματα ὅλα, καὶ ἀνιόντα, καὶ κατιόντα εἶναι εἰς τὸν τόπον των, ἡγουν εἰς τὴν φυσικὴν βάσιν των, καὶ μόνον ὁ Βου προφέρεται μὲ ἀδύνατον φωνήν, ὡς εἴπομεν καὶ ἐν τῷ περὶ Γφέσεως καὶ Διέσεως Κεφ. 9. ἀριθ. 74.

145. Ἐμελωδεῖτο τὸ ἐναρμόνιον εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Εὐκλείδου κατὰ τόνον καὶ τόνον, καὶ κατὰ διέσιν καὶ διέσιν, ἀλλὰ τὴν σήμερον, λέγει ὁ Διδάσκαλος Χρύσανθος εἰς τὸ μέγα Θεωρητικόν, τοιαῦτα μέλη δὲν ἔχομεν (α)· προσέτι λέγει ὁ αὐτὸς Διδάσκαλος,

(β) ἡ λέξις Διέσις κυρίως σημαίνει ἐλάττωσιν τοῦ τυχόντος τονικοῦ διαστήματος· ὅταν δὲ μεταχειρίζομεθα τὴν ἐναρμόνιον ταύτην ρ φθορὰν εἰς τὸν Ζω, τότε οἱ μὲν δύο τόνοι Πα Νη Ζω ἐν καταβάσει φωνῆς προφέρονται· τῶν δὲ ἄλλων δύο τόνων Ζω Κε Δι τὰ διαστήματα ἐλαττωτο· τὸ ἐναρμόνιον λοιπὸν, καθὼς καὶ τότε, καὶ τώρα μελωδεῖται κατὰ τόνον καὶ τόνον, καὶ κατὰ διέσιν καὶ διέσιν.

οἱ μὲν δύο τόνοι μείζων καὶ ἐλάσσων ἦσαν καὶ εἰς τοὺς παλαιούς Ἕλληνας οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς ἰδικούς μας· τὸ δὲ λεῖμμα ἐκείνων τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὸ ἡμιτόνιον τῶν νῦν Εὐρωπαίων εἶναι ὀλίγῳ μικρότερα ἀπὸ τὸν ἰδικόν μας ἐλάχιστον (α).

146. Ἀπηχεῖται δὲ ὁ Τρίτος Ἦχος κατὰ μὲν τοὺς Παλαιούς μὲ τὸ **ααα**, καθ' ἡμᾶς δὲ μὲ μόνον τὸ **λε**, τὸ ὅποιον ζητεῖ προφορὰν βομβώδη καὶ σοβαρὰν διὰ τὴν δεῖξιν ποιότητα τοῦ **ααα**, ἔχουν τοῦ **Γα**· ἔχει δὲ πάντοτε ἴσον αὐτὸν τὸν **Γα**.

147. Δεσπόζοντες δὲ φθόγγοι εἰς τὸν Τρίτον Ἦχον εἶναι οἱ **Κε Γα Πα** καταλήξεις δὲ γίνονται, ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν **Κε**, ἐντελεῖς δὲ εἰς τὸν **Πα**· ἐνίοτε **Φε** καὶ εἰς τὸν **Νη** (6), καὶ τελικαὶ εἰς τὸν **Τα**.

148. Σημεῖον τῆς φθορᾶς αὐτοῦ εἶναι τοῦτο **φ**, σημεῖα δὲ τῶν Μαρτυριῶν του εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὅποια εὐρίσκονται εἰς τοὺς φθόγγους ἐκάστης Κλίμακος αὐτοῦ.

149. Ὁ Τρίτος Ἦχος ὠνομάζετο ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας Φρύγιος, ἐπειδὴ τὸν ἐφεῦρεν ὡς λέγουσιν ὁ ἐκ τῆς Φρυγίας Μαρσίας· τὸν μετεχειρίζοντο δὲ οἱ Ἕλληνες εἰς τὰ δύο γένη μόνον εἰς τὸ Διατονικόν, καὶ Χρωματικόν· ὁ δὲ Ὀλυμπος ἔβαλεν ἔπειτα εἰς αὐτὸν καὶ τὸ ἐναρμόνιον, τὸ ὅποιον πρὸ αὐτοῦ τοῦ Ὀλύμπου ἦτον εἰς τοὺς Ἕλληνας ἄγνωστον, καθὼς καὶ τὸ χρωματικόν εἰς ἡμᾶς ἤδη. Θεόδ. Κρηπ. φύλλ. 64. (γ).

(α) Ἐὰν τὸ λεῖμμα τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὸ ἡμιτόνιον τῶν Εὐρωπαίων ἦναι ὀλίγῳ μικρότερα ἀπὸ τὸν ἰδικόν μας ἐλάχιστον, ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ἦναι καὶ τὸ Διαπασῶν ἐκείνων μικρότερον ἀπὸ τὸ ἰδικόν μας Διαπασῶν. τοῦτο δὲ ἂν ὑπάρχῃ ἀληθές, ἢ ὅχι, ἄλλοι ἄς εἰπωσι· κατ' ἐμὲ δὲ κριτὴν καὶ τοῦτο, καθὼς καὶ τότε, καὶ τώρα, εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ ἀπαράλλακτον.

(6) Ὅταν ὁ Τρίτος ὁδεύῃ Διατονικῶς, καὶ κάμνη καταλήξεις εἰς τὸν **Κε** καὶ εἰς τὸν **Πα**, τότε ἡ ἀρμονία του ἐννοεῖται ἀπὸ τοῦ **Πα** μέχρι τοῦ ὑψηλοῦ **Πα**· ὅταν δὲ καταβαῖνῃ καὶ εἰς τὸν **Νη**, καὶ κάμνη καταλήξεις εἰς αὐτὸν, τότε ἡ Ἀρμονία του ἐννοεῖται ἀπὸ τοῦ **Νη** μέχρι τοῦ ὑψηλοῦ **Νη**.

(γ) Τὸ χρωματικόν τούτου τοῦ Ἦχου δὲν εἶναι εἰς ἡμᾶς ἄγνωστον,

150. ἔχει δὲ ὁ Τρίτος ἦχος χαρακτηῖρα ἀπλοῦν, καὶ ἀνδρικόν, καὶ ἐξορμητικόν· ὡς τοιοῦτον δὲ τὸν παρασταίνει καὶ ἡ Ὀκτώηχος ἐν ἐπιγράμματι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

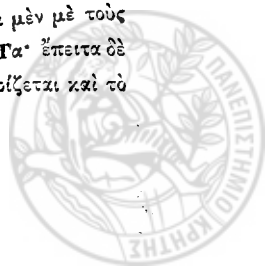
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΠΧΟΥ.

151. Ὁ Τέταρτος ἦχος μεταχειρίζεται Κλίμακα Διατονικὴν κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα, τὰ διαστήματα τῆς ὁποίας ἐξετέθησαν εἰς τὸ Β'. Κεφ. ἀριθ. 19. καὶ εἰς μὲν τὸ Παπαδικόν ἔχει ἶσον τὸν Δι, εἰς δὲ τὸ Στιχηραρικόν τὸν Πα, καὶ εἰς τὸ Εἰρμολογικόν ἔχει τὸν Βου. Ἀπηχεῖται δὲ Παπαδικὸς ὢν μὲ τὸ Αἰα, Στιχηραρικὸς δὲ καὶ Εἰρμολογικὸς ὢν μὲ τὸ Λε.

152. Δεσπόζοντες δὲ φθόγγοι εἰς τοῦτον τὸν ἦχον εἶναι, στιχηραρικῶς μὲν οἱ Πα Βου Δι, καὶ καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, καὶ εἰς τὸν Βου, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Πα, ἢ εἰς τὸν Βου τελικῶς· Εἰρμολογικῶς δὲ καταλήγει, ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι καὶ Βου, καὶ ἐνίοτε εἰς τὸν Πα, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Βου· Παπαδικῶς δὲ καταλήγει εἰς τὸν Δι, καὶ Βου, καὶ Νη, καὶ ὑψηλὸν Νη, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Δι.

153. Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς τοῦ Τετάρτου ἦχου εἶναι τοῦτο ρ, τὸ ὁποῖον τίθεται εἰς τὸν Δι· εἰς δὲ τὸ στιχηραρικόν εἶναι τοῦτο ρ, τὸ ὁποῖον τίθεται εἰς τὸν Πα· εἰς δὲ τὸ εἰρμολογικόν εἶναι τοῦτο ζ, τὸ ὁποῖον τίθεται εἰς τὸν Βου.

ἀλλὰ μάλιστα εἶναι γνωστότατον· γνωρίζεται δὲ τὸ χρωματικὸν τοῦτο τοῦ ἦχου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν εἰς ἐκεῖνα τῶν παλαιῶν Μουσικοδιδασκάλων τὰ μαθήματα, τὰ ὁποῖα ὡς πολλάκις προείπαμεν μελωδοῦνται μὲν μὲ τοὺς φθόγγους Νη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη, ἔχουσι δὲ ἶσον τὸν Γα· ἔπειτα δὲ καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐναρμονίου μέλους τοῦ συχνάκις μεταχειρίζεται καὶ τὸ χρωματικόν.

154. Σημεῖα δὲ Μαρτυριῶν εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἐσημειώθησαν εἰς τοὺς φθόγγους τῆς κατὰ τὸ δις Διαπασῶν ἐκτεθείσης Κλίμακος αὐτοῦ τοῦ ἤχου εἰς Κερ. Β'. ἀριθ. 19.

155. Ὁ Τέταρτος ἤχος ὠνομάζετο ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας Μιξολύδιος, τὸν ὁποῖον ἐπενόησεν ἡ Σαπφώ ἡ Ποιήτρια, ὡς λέγει ὁ Ἀριστόξενος· καὶ ἔστω ὠνομάζετο οὕτω διὰ τὸ νὰ εὕρισκεται τὸ περισσότερον μέρος τοῦ χρωματικοῦ εἰς τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους τούτου τοῦ ἤχου, ἤγουν εἰς τοῦτον τὸν Δ , ἢ εἰς τοῦτον δ , εἰς τὸν ϵ τοῦτον, εἰς τὸν π τοῦτον· ἀλλὰ μιξολύδιον ἐκεῖνο τὸ μέλος εἶναι καὶ λέγεται, τὸ ὁποῖον εἶναι μικτὸν ἐκ χρωματικοῦ καὶ διατονικοῦ· π. χ. $\pi \text{ --- } \Delta \text{ --- } \delta$
 $\text{--- } \epsilon \text{ --- } \pi$, ἢ ἐκ διατονικοῦ καὶ χρωματικοῦ· π. χ.
 $\pi \text{ --- } \delta \text{ --- } \epsilon$ · διότι Λύδιον μέλος λέγεται ἐκεῖνο τὸ μέλος τὸ ὁποῖον εἶναι ὅλον χρωματικὸν· ὅταν δὲ ᾖναι μικτὸν, λέγεται μιξολύδιον· ὅθεν ὄχι μόνον ὁ Τέταρτος, ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλος ἤχος, ἔχων μέλος ἐκ χρωματικοῦ καὶ διατονικοῦ, ἢ ἐκ διατονικοῦ καὶ χρωματικοῦ μικτὸν, λέγεται Μιξολύδιος· τὸ δὲ Χρωματικὸν ὠνομάσθη μέλος Λύδιον, καθότι ἐφ' εὐρέθῃ πρώτον ὡς λέγουσιν ἀπὸ τοὺς Λυδοῦς.

156. Ἐχει δὲ ὁ Τέταρτος χαρακτῆρα Πανηγυρικόν, καὶ Χορευτικόν, καὶ ἐν ταύτῳ μεγαλοπρεπῇ· καὶ τὸ μὲν Πανηγυρικόν καὶ μεγαλοπρεπὲς αὐτοῦ καταφαίνεται εἰς τὸ Παπαδικόν, καὶ στιχηραρικόν· τὸ δὲ Χορευτικόν εἰς τὸ Εἰρμολογικόν.

Παλαιούς με τὸ ἀεαλες οὕτω π π
 q q

καὶ φανερόναι τὸν ἑαυτόντου· καθ' ἡμᾶς δὲ ἀπηχέεται με μόνον τὸ
 κε (α).

159. Ἴσον δὲ, δεσπόζοντας φθόγγους, καταλήξεις, σημεία φθο-
 ρικὰ, σημεία Μαρτυριῶν, καὶ τὰ πάντα ἔχει κοινὰ με τὸν Πρῶ-
 τον, ἔξω μόνον ἀπὸ τὴν Κλίμακα τοῦ Τροχοῦ· τί δὲ διαφέρει
 ἀπὸ τὸν Πρῶτον, ζητεῖ εἰς 11 κεφ: τοῦ Πρώτου ἤχου, ἀριθ: 125.

160. ἔχει δὲ ὁ ἤχος οὗτος χαρακτηῖρα θρηνωδόν, καὶ φιλο-
 κτίρμονα, καὶ χορευτικόν· καὶ τὸ μὲν θρηνώδες αὐτοῦ καταφαίνεται
 ἐν τῷ, Ἡ Ζωὴ ἐν Τάφῳ, καὶ Ἄξιον ἔστι μεγαλύνεισε τὸν Ζωοδό-
 την, Εὐλογητὸς εἰ Κύριε, τῶν Ἀγγέλων ὁ Δῆμος καὶ τὰ τοιαῦ-
 τό· τὸ δὲ φιλάκτιμον εἰς τὰς Καταθασίας, Τῷ Σωτῆρι Θεῷ, τῷ
 ἐν Θαλάσσει, Μαχαρίζομένσε Θεοτόκε Παρθένε, καὶ τὰ παρόμοια·
 με βραδεῶν δὲ τοῦ χρόνου ἀγωγὴν τὸ εἰρμολογικὸν μέλος του
 καταντᾷ εἰς τὸ κεχηρὸς καὶ χαῦνην· με ταχεῖαν δὲ τοῦ χρόνου
 ἀγωγὴν καταφαίνεται εἰς τὸ εἰρμολογικὸν μέλος του τὸ χορευτι-
 κόν, καθὼς: Πάσχα ἱερὸν ἡμῖν σήμερον ἀναδέδεικται κτλπ.

(α) ὁ συγγραφεὺς τῆς Κρητίδος θέλει τὸ ἴσον τούτου τοῦ ἤχου εἰς τὸν
 κάτω κε, καθότι λέγει· Μ᾽ ὅλον ὅτι ὁ ἤχος οὗτος ἄρχεται ἀπὸ ἑνα καὶ τὸν
 αὐτὸν φθόγγον τὸν Πα, ὅμως διαφέρει τὸ ἴσον τούτου ἀπὸ τὸ τοῦ Πρώτου,
 ἐπεὶ δὲ ὁ Πρῶτος ἄρχεται ἀπὸ ἐξωτέραν [ἀντὶ ὀξυτέραν] βάσιν τρεῖς τό-
 νους σχεδόν· ἀλλὰ οὐδεμία Ἐκκλησιαστικὴ Μελωδία ἔχει ἴσον τὸν κάτω κε,
 καθὼς καὶ ὁ ἴδιος αὐτὸς ἐν τῷ περὶ βαρέως ἤχου μαρτυρεῖ λέγων· τὸ ἴσον
 τοῦ Βαρέως ἤχου εἶναι τὸ βαρύτερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἴσα τῶν λοιπῶν ἤχων
 εἰς τὸν φθόγγον Ζω.

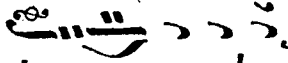

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ΄.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΛΑΓΙΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΗΧΟΥ.

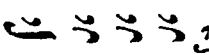
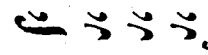
161. Ὁ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου Ἦχος μεταχειρίζεται Κλίμακα χρωματικὴν, τῆς ὁποίας τὰ διαστήματα ἴδε ἐν τῇ περὶ Δευτέρου Κεφαλαίῳ 12, ἐν τῇ περὶ Ὑφέσεως καὶ Διέσεως Κεφ: 9, ἀριθ: 67 ἐν τῇ περὶ Ἦχων Κεφ: 10, εἰς μέρη πολλὰ. Ποῖον ἔχει ἴσον, ποίους δεσπόζοντας φθόγγους, ποίας κῆννει καταλήξεις, ποῖα τὰ φθορικὰ αὐτοῦ σημεῖα, ποῖα τὰ Μαρτυρικὰ, καὶ τέλος πάντων κατὰ τί διεφέρει ἀπὸ τὸν Δεύτερον, τὰ πάντα ζήτηι εἰς τὸν Δεύτερον Ἦχον.

162. Ἀπηχεῖται δὲ ὁ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου Ἦχος εἰς τὸ στιχηρικὸν καὶ Παπαδικὸν, κατὰ μὲν τοὺς Παλαιοὺς μὲ τὸ

π , καὶ φανερόναι τὸν ἑαυτὸν του·
 λε ε γε α α λες

καθ' ἡμᾶς δὲ μὲ μόνον τὸ λε· εἰς δὲ τὸ εἰρμολογικὸν, πῶς ἀπηχεῖται, ζήτηι εἰς τὸν Δεύτερον.

163. Ὁ Συγγραφεὺς τῆς Κρηπίδος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ μετ' αὐτοῦ Μουσικοὶ διίσχυρίζονται ν' ἀποδείξωσιν, ἄλλα μὲν τὰ χρωματικὰ διαστήματά τῆς Κλίμακος τοῦ Δευτέρου Ἦχου, ἄλλα δὲ τῆς τοῦ Πλαγίου Δευτέρου, λέγοντες: Αἱ Κλίμακες τούτων τῶν δύο Ἦχων ἔχουσι μεγάλην διαφορὰν εἰς τὰ χρωματικὰ διαστήματα κτλπ: ἴδε Κρηπ: φύλλ: 71· διίσχυρίζονται λέγω νὰ ἀποδείξωσι τὰ ὁποῖα λέγουσιν, ἀλλὰ μὲ ποῖον λόγον; μὲ οὐδένα! παρὰ μὲ μόνον τοῦτο τὸ ἔξης: προφέροντες τὸ τετράχορδον τοῦτο

Δ , ἡ τοῦτο π ,

ἐκφωνοῦσι τὸν Γα φθόγγον, καὶ τὸν Νη μὲ τόσον ἀδύνατον καὶ

ἐκλελυμένην καὶ ἅμα σιωπηλὴν φωνήν, ὥστε μόλις ἀκούονται· ἔπειτα δὲ καταβαίνοντες εἰς τὸν Βου καὶ εἰς τὸν Ζω, τὸν ἀντικείμενον ἐκ φωνῶν αὐτοὺς μὲ τόσον ἔντονον καὶ ζωντανὴν φωνήν, ὥστε ἀκούονται ὑπὲρ τὸ δέον θρονωδέστεροι (α)· προφέροντες δὲ τὸ τετράχορδον τοῦ Δευτέρου τοῦτου $\text{F} \text{C} \text{B} \text{A}$, ἢ τοῦτο

$\text{F} \text{C} \text{B} \text{A}$, ἐκφωνοῦσιν ὅλους τοὺς φθόγγους μὲ πολλὴν μαλακότητα (β)· καὶ ταῦτα πράττοντες, πιστεύουσι καὶ καταπίθουσι καὶ τοὺς ἄλλους νὰ δοξάζωσι καὶ νὰ συνομολογῶσιν ὅτι τὰ χρωματικὰ διαστήματα τῶν δύο τούτων Ἦχων ἔχουσι μεγάλην διαφοράν.

164. Ἐστω τοῦτο τὸ ὁποῖον λέγουσι νὰ ᾄδει ἀληθέστατον· τοὺς ἔρωτῶ ὅμως τὰ ἑξῆς: Πρῶτον, μὲ τὰ αὐτὰ διατονικὰ διαστήματα παρασταίνονται μέλη διατονικὰ ἑπτὰ κατὰ τὰς ὁποίας ἐν Κεφ: 10: ἀριθ: 78· ἐσημειώσαμεν Κλίμακας διὰ τί δὲ δύο μέλη χρωματικὰ νὰ μὴ παρασταίνωνται μὲ τὰ αὐτὰ χρωματικὰ διαστήματα; δεύτερον, ἐὰν τῷ ὄντι αἱ Κλίμακες τῶν δύο τούτων Ἦχων ἔχωσι κατὰ τὰ χρωματικὰ διαστήματα μεγάλην διαφοράν, διὰ τί δὲν μᾶς παρέδωκαν δύο γένη χρωματικὰ οἱ ἀρχαῖοι Μουσικοί, ἀλλὰ μᾶς παρέδωκαν ἓν γένος χρωματικόν; τρίτον, διὰ τί οἱ Παλαιοί, καὶ τὸν Δεύτερον καὶ τὸν Πλάγιον τοῦ Δευτέρου, παρελλάγιζον μὲ τοὺς αὐτοὺς φθόγγους *λεαλες*, *λελελεω*, καὶ ὅχι μὲ ἄλλους φθόγγους τὸν ἓνα Ἦχον, καὶ μὲ ἄλλους τὸν ἄλλον;

(α) Ἀλλὰ πρὸς τῶν Μουσῶν, ὡ φιλόμουσοι Μουσικοὶ παρατηρήσατε καλὰ, καὶ ἴδετε, ὅτι τοῦτο ἀποβλέπει εἰς τὴν ποιότητα τοῦ Μέλους, καὶ ὄχι εἰς τὴν ποσότητα τῶν τονικῶν διαστημάτων, ἦγουν τὸ ἀδύνατον καὶ ἐκλελυμένον τῆς φωνῆς δὲν σημαίνει ἐλάττωσιν ποτὲ τοῦ τονικοῦ διαστήματος.

(β) Διότι τοῦτο ὅτι μεταχειρίζομεθα εἰς τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα τετράχορδα τοῦ Πλαγίου Δευτέρου Ἦχου, ἂν μεταχειρισθῶμεν καὶ εἰς τὰ τετράχορδα τοῦ Δευτέρου, ἦγουν ἂν ἐκφωνήσωμεν τοὺς μὲν φθόγγους Ζω καὶ Βου ὡς τοὺς Νη καὶ Γα, τοὺς δὲ Κε καὶ Πα ὡς τοὺς Ζω καὶ Βου, ἀποτελοῦμεν τὸ αὐτὸ μέλος τοῦ Πλαγίου Δευτέρου ἀπαράλακτον.

Τέταρτον, διὰ τί τὰ περισσότερα εἰρμολογικά καὶ Παπαδικὰ τοῦ Δευτέρου, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μέλους τῶν στιχηραρχικῶν αὐτοῦ τοῦ Δευτέρου διωρίσθησαν ἀπὸ τοὺς Παλαιούς νὰ ὁδεύωσι κατὰ τὴν Κλίμακα τοῦ Πλαγίου Δευτέρου, τὰ δὲ περισσότερα εἰρμολογικά τοῦ Πλαγίου Δευτέρου διωρίσθησαν νὰ ὁδεύωσι κατὰ τὴν Κλίμακα τοῦ Δευτέρου; (α) Πέμπτον, διὰ τί ἐν μέλῳ ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ π , ἂν ψάλλεται ὡς ἀπὸ τοῦ Δ , καὶ ε' ἀνάπαλιν ἐν μέλῳ ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ Δ ἂν ψάλλεται ὡς ἀπὸ τοῦ π διατὶ λέγω δὲν κάμνει οὐδὲ τὴν παραμικρὰν διαφορὰν;

165 Οὗτος ὁ ἦχος μεταχειρίζεται καὶ Κλίμακας μικτὰς, ἐκ χρωματικῆς καὶ διατονικῆς, ἢ ἐκ διατονικῆς καὶ χρωματικῆς καὶ τότε εἰς μὲν τὸ χρωματικὸν μέρος τῆς Κλίμακας τίθενται αἱ χρωματικαὶ Μαρτυρίαι, εἰς δὲ τὸ Διατονικὸν αἱ διατονικαὶ (6).

166. ἔχει δὲ χαρακτῆρα ὁ ἦχος οὗτος μεγαλοπρεπῆ καὶ σεμνόν· τὸ δὲ μέλος αὐτοῦ ἀρμόζει εἰς θεῖους ὕμνους, καὶ ἱεράς τελετὰς, καὶ προσέτι εἰς ἐπικήδεια, ἧγουν ἐπιτάφια ᾠσματα.

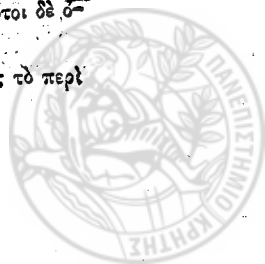
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΑΡΥΟΥ ΗΧΟΥ.

167. Ὁ Ἑβδομος ἦχος, ἀντὶ νὰ ὀνομασθῇ Ἠλέγιος τοῦ Τρίτου, ὠκμάσθη ἀπὸ τοὺς Ἀρχαίους Ἐκκλησιαστικοὺς Μουσικούς, Βαρύς ἐπειδὴ τὸ ἴσον τοῦ εἰς τὸ Διαπασῶν σύστημα εἶναι τὸ βαρύτερον

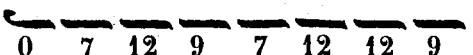
(α) ὡς φαίνεται, ἢ ἐκεῖνοι οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἐγνώριζον καλὰ τὴν Μουσικὴν, καὶ πρέπει νὰ διορθώσωσι τὰ λάθη, καὶ ν' ἀναπληρώσωσι τὰς ἑλλείψεις των οὗτοι οἱ νεώτεροι ὡς ἀπὸ ἐκείνους πολυμαθέστεροι· ἢ ἐκεῖνοι μὲν ἦσαν ἐντελέστατοι εἰς τὴν Μουσικὴν (ὡς καὶ τῷ ὄντι ἦσαν), οὗτοι δὲ στυγερόνται, καὶ παραμύθια μᾶς λέγουσι, καὶ ἄς μὲ σπυχωροῦν.

(6) Τὸ τοιοῦτον μικτὸν μέλος λέγεται μισολύδιον. ἴδε δὲ καὶ εἰς τὸ περὶ Τετάρτου Κεφάλαιον.

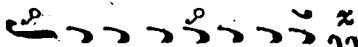

ἀπὸ ὅλα τὰ ἴσα τῶν λοιπῶν ἤχων· εἰς δὲ τὸν Τροχὸν εἶναι ἀκόμη βαρύτερον 5 τμήματα, ἤγουν ἐν ϕ τὸ Νη Ζω διάστημα εἰς τὸ Διαπασῶν εἶναι τόνος ἐλάχιστος 7 τμήματα, εἰς τὸν Τροχὸν γίνεται τόνος μείζων 12 τμήματα. ἴδε τὴν Κλίμακα τοῦ Τροχοῦ.

168 Ὅτος ὁ ἤχος μεταχειρίζεται Κλίμακας, πρώτην μὲν ταύτην τὴν μὲ τοὺς Μουσικοὺς χαρακτῆρας σημειουμένην Διατονικὴν ὡς ἐ-

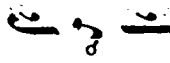
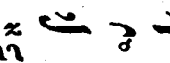
ξῆς $\tilde{\alpha}$ $\tilde{\alpha}$ διὰ τὰ Πα-

παδικά· δευτέραν μεταχειρίζεται Κλίμακα τὴν ἐξῆς ἐναρμόνιον $\tilde{\alpha}$

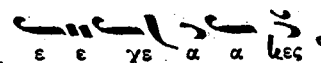
 $\tilde{\alpha}$, καὶ αὐτὴν διὰ τὰ Παπαδικά. (α)

Μεταχειρίζεται δὲ ὁ Βαρὺς εἰς τὰ Στιγμηρακικά καὶ Εἰρμολογικά ἐκείνας τὰς Κλίμακας τὰς ὁποίας μεταχειρίζεται καὶ ὁ Τρίτος ἤχος· καὶ εἰς μὲν τὰ Ἐναρμόνια μέλη ἔχει σχέσιν καὶ συγγένειαν μὲ τοῦτον τὸν Κύριόντου τὸν Τρίτον, εἰς δὲ τὰ Διατονικά μὲ τὸν Λέγετον.

169 Ἀπηχεῖται δὲ ὁ Βαρὺς ἤχος ὅταν ἔχῃ ἴσον τὸν Γα, ἢ τὸν κατὰ τὸν Τροχὸν Ἐναρμόνιον $\tilde{\alpha}$, κατὰ μὲν τοὺς Παλαιοὺς μὲ τὸ

ααλες οὕτω: $\tilde{\alpha}$ $\tilde{\alpha}$, $\tilde{\alpha}$ $\tilde{\alpha}$.
α α λες α α λες

ὅταν δὲ ἔχῃ ἴσον τὸν διατονικὸν $\tilde{\alpha}$, ἀπηχεῖται οὕτω:

$\tilde{\alpha}$ $\tilde{\alpha}$ καθ' ἡμᾶς δὲ ἀπηχεῖται μὲ μόνον τὸ λε, τὸ ὁποῖον ζητεῖ προφορὰν σοβαρὰν καὶ ἡγεμονικὴν διὰ τὴν δειξὴ τὴν ποιότητα τοῦ ααλες, καὶ προφορὰν μεγαλοπρεπῆ καὶ ἡδονικὴν διὰ τὴν δειξὴ τὴν ποιότητα τοῦ λεχεαλες, δευτέρου ἀπηχηήματος.

(α) Εἰς αὐτὴν δὲ εὐρίσκονται τῶν Παλαιῶν καὶ Νεωτέρων Μελοποιητῶν πολλὰ μαθήματα, καὶ μάλιστα τῶν Παλαιῶν εὐρίσκονται καὶ Χερουβικά.

170. Δεσπόζοντες δὲ φθόγγοι εἰς μὲν τὰ ἐναρμόνια στιχηρικὰ καὶ εἰρμολογικὰ τοῦ ἤχου τούτου εἶναι οἱ Ζω Δι. Γα· καταλήγει δὲ ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς τὸν Νη καὶ εἰς τὸν Πα ἀτελῶς, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Γα· ὅταν δὲ εἰς τὰ εἰρμολογικὰ, ἢ καὶ εἰς τινὰ στιχηρικὰ, μετὰχειρίζεται Κλίμακα διατονικὴν ἔχων ἴσον τὸν κάτω Ζω, τότε καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελῶς δὲ εἰς τὸν Πα καὶ εἰς τὸν Ζω, καὶ τελικῶς εἰς τὸν Ζω· τὰς αὐτὰς δὲ καταλήξεις ἔχει καὶ εἰς τὸ Παπαδικόν (α).

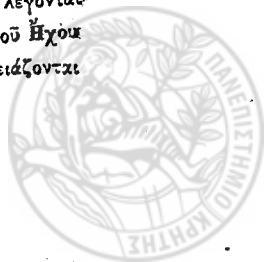
171. Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς τούτου τοῦ ἤχου, διὰ μὲν τὸ διατονικὸν μέλος αὐτοῦ εἶναι τοῦτο ξ, διὰ δὲ τὸ ἐναρμόνιον εἶναι τοῦτο ρ, τὸ ὁποῖον εἶναι κοινὸν εἰς ὅλους τοὺς ἤχους ὅσοι ἐναρμόνιζονται· τίθενται δὲ καὶ τὰ δύο εἰς τὸν ἄνω Ζω, ἀλλὰ τοῦτο ρ τίθεται καὶ εἰς τὸν Βου, καὶ εἰς τὸν Γα, ἢ καὶ εἰς τὸν Νη κατὰ τὴν περίστασιν.

172. Σημεῖα δὲ Μαρτυριῶν εἰς τοῦτον τὸν ἤχον εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα σημειοῦνται εἰς τοὺς φθόγγους τῆς διατονικῆς καὶ τῶν ἐναρμονίων Κλιμάκων του, ἐπειδὴ αἱ Μαρτυρίαι ἀκολουθοῦσι τὰς φθορὰς εἰς ὁποιοδήποτε μέλος καὶ ἤχον.

173. Μεταφέρεται δὲ τὸ ἴσον τοῦ ἤχου τούτου ἀπὸ τὸν κατὰ τὸν Τροχὸν ἐναρμόνιον κάτω Ζω εἰς τὸν μέσον Γα, ἐπειδὴ ἀπὸ τόσον χαμηλὸν ἴσον δύσκολα προφέρονται τὰ ἐναρμόνια στιχηρικά, καὶ εἰρμολογικὰ τούτου τοῦ Βαρέως ἤχου.

174. Ὁ χαρακτήρ τοῦ ἐναρμονίου Βαρέως ἤχου ἔχει τὸ γαλήνιον καὶ εἰρηνικόν, καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δύναται νὰ μετριάξῃ

(α) Ἐστω δὲ γνωστὸν, ὅτι καὶ εἰς τοῦτον τὸν ἤχον, καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἤχους, σημειοῦνται οἱ κυριώτεροι δεσπόζοντες φθόγγοι, καὶ αἱ κυριώτεραι καταλήξεις, ἐπειδὴ κάθε ἤχος εἰς τὰ Παπαδικὰ μέλη του, ἢ καὶ εἰς τὰ ἀργὰ Στιχηρικὰ καὶ Εἰρμολογικὰ, κάμνει σχεδὸν εἰς ὅλους τοὺς φθόγγους καταλήξεις ὅταν φθορίζεται Χρωματικῶς ἢ Ἐναρμονίως, καὶ τότε λέγονται ὅλοι οἱ φθόγγοι εἰς τοὺς ὁποίους καταλήγει φθόγγοι δεσπόζοντες τοῦ ἤχου ἐκείνου· ἀλλὰ ταῦτα χρειάζονται ὄχι τόσον διδασκαλίαν, ὅσον χρειάζονται περισσότερον περιέργειαν.

Γα, καὶ μεταχτιρίζεται ἑναρμόνιον Κλίμακα· τότε φάλλεται τρίφωνος, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνωτέρω εἵπομεν Κλίμακα, ὁδεύει δηλαδὴ τὸ μέλος, ὡς τὸ Παπαδικὸν μέλος τοῦ Τρίτου, ἀπὸ τοῦ Γα ὡς ἀπὸ τοῦ Νη .

177. Δεσπόζοντες δὲ φθόγγοι τούτου τοῦ ἤχου, ὅταν μὲν ἔχη ἴσον τὸν Νη εἰς τὰ Στιχηραρικά καὶ Εἰρμολογικά, εἶναι οἱ Νη Βου Δι· καταλήγει δὲ ἀτελῶς εἰς τὸν Δι καὶ εἰς τὸν Βου· ἐντελῶς δὲ , καὶ τελικῶς εἰς τὸν Νη, καίποτε δὲ καὶ εἰς τὸν Βου· ὅταν δὲ ἔχη ἴσον τὸν Γα, τότε δεσπόζοντας φθόγγους ἔχει τοὺς Γα Δι Ζω, καὶ καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Γα.

178. Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς του εἶναι, διὰ μὲν τὸν κάτω Νη τοῦτο ρ, διὰ δὲ τὸν ἄνω Νη τοῦτο ρ· καὶ αὐτημὲν ρ τρεῖς τόνους ἐπὶ τὸ ὄξυ δεικνύει μέλος πάλιν τοῦ Νη, ὅταν τίθεται εἰς τὸν Γα, καὶ ἀλλάζει σύστημα· αὕτη δὲ ρ τρεῖς τὸν ἐπὶ τὸ βαρὺ δεικνύει μέλος τοῦ Δι .

179. Σημεῖα δὲ Μαρτυριῶν τούτου τοῦ ἤχου δὲν εἶναι ἄλλα παρὰ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα σημειοῦνται εἰς τοὺς φθόγγους τῆς Διατονικῆς αὐτοῦ Κλίμακος, καὶ τῆς Ἐναρμονίου ἄλλης Κλίμακος .

180. Ὅποῖαν δὲ διαφορὰν ἔχει ὁ Πρῶτος ἤχος ἀπὸ τὸν Πλάγιον τοῦ Πρώτου, καὶ ὁ Δεύτερος ἀπὸ τὸν Πλάγιον τοῦ Δευτέρου, καὶ ὁ Ἐναρμόνιος Τρίτος ἀπὸ τὸν Ἐναρμόνιον Βαρὺν, τὴν αὐτὴν διαφορὰν ἔχει καὶ ὁ Τέταρτος ἤχος ἀπὸ τοῦτον τὸν Πλάγιον αὐτοῦ.

181. Χαρακτῆρα δὲ ἔχει οὗτος ὁ ἤχος Ἡγεμονικὸν ἅμα καὶ ἡδονικὸν μὲ ταχεῖαν τοῦ Χρόνου ἀγωγὴν· σεμνὸν δὲ δεικνύει Χαρακτῆρα ὅταν φάλλεται τρίφωνος μὲ βραδεῖαν μάλιστα τοῦ Χρόνου ἀγωγὴν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΟ΄.

ΙΔΙΩΣ ΠΕΡΙ ΦΘΟΡΩΝ.

182. Οἱ Μουσικοὶ ἰδόντες ὅτι τὸ μονότροπον μέλος ἐνὸς ἤχου ὅταν διαμένῃ ἐπὶ πολὺ, ὅσον καὶ ἂν ᾖ καλὸν, προξενεῖ χορτασμόν, ἐκ τοῦ ὁποίου γεννᾶται ἡ δυσαρέσκεια εἰς τοὺς ἀκροατὰς, ἐπενόησαν εἰς τὴν Μουσικὴν τὰς φθοράς, αἱ ὁποῖαι εἶναι μία μέθοδος διὰ τῆς ὁποίας μεταβαίνουνσιν ἀπὸ ἑνα ἤχον εἰς ἄλλον, ἢ ἀπὸ ἑν σύστημα εἰς ἄλλο, ἢ ἀπὸ ἑν γένος εἰς ἄλλο· διὰ δὲ τῆς ποικιλίας ταύτης τέρπουσι τὰ πνεύματα τῶν ἀκροατῶν καὶ τὰ ἀποκατασταίνουσι νεαρά, καὶ προσεκτικὰ.

183. Φθορὰ δὲ εἶναι παῦσις τοῦ τυχόντος φαλλομένου Μέλους ὁποιουδήποτε ἤχου, ἢ συστήματος, ἢ γένους, καὶ ἀρχὴ ἄλλου μέλους εἰς ἄλλον τινὰ ἤχον, ἢ εἰς ἄλλο σύστημα, ἢ εἰς ἄλλο γένος· λύσις δὲ εἶναι ἐναλλαγὴ τοῦ μέλους τῆς ἐπικρατούσης φθορᾶς, καὶ ἐπιστροφή εἰς τὸ πρὸ τῆς φθορᾶς φαλλόμενον Μέλος.

184. Κάθε φθορὰ, ἢ δικτονικὴ, ἢ χρωματικὴ, ἢ ἐναρμόνιος, ἔχει δέσιν καὶ λύσιν, ἐκτὸς οὗτο φθορικῶν σημείων, τῆς Ἰφέσεως, καὶ τῆς Διέσεως, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουσιν οὔτε δέσιν, οὔτε λύσιν, ἐπειδὴ ἐνεργοῦσιν εἰς ἑνα μόνον φθόγγον εἰς τὸν ὁποῖον ἤθελον τεθῆ (α), καὶ ἐνεργοῦσι μίαν μόνην φθόραν· αἱ δὲ ἄλλαι φθοραὶ ὅλαι δέγονται, καὶ λύονται ὡς ἐξῆς: εἰς μὲν τὴν δέσιν τίθεται τὸ σημεῖον τῆς φθορᾶς ἐκεῖ ὅπου γίνεται ἀρχὴ νὰ μεταβάλλεται ὁ ἤχος, ἢ τὰ

(α) Ναὶ μὲν εἰς ἑνα φθόγγον μόνον ἐνεργοῦσι, καὶ μίαν μόνην φθόραν, ὅμως ἡ Ἰφέφις ὅταν μὲν τίθεται εἰς τὸν Βου καὶ Ζω ἐν καταβάσει, ἡ ἐνέργειά της ἐκτείνεται καὶ εἰς τὸν Κε καὶ εἰς τὸν Πα, ἐπειδὴ σαλεύει αὐτοὺς ἀπὸ τὴν βάσιν των. ὅταν δὲ τίθεται εἰς αὐτοὺς ἐν ἀναβάσει φωνῆς, ὅλους τοὺς ἀνιόντας φθόγγους δείχνει κινουμένους· ἴδε Ἐναρμόνιος Κλίμακας εἰς τοὺς Πίνακας τῶν χρωμῶν.

λοιπὰ· γίνεται δὲ ἡ μεταβολὴ ὅχι προτῆτερα ἀπὸ τὴν φθορὰν, ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ τὴν φθορὰν, καὶ εἰς τὴν λύσιν τίθεται τὸ σημεῖον τῆς φθορᾶς τοῦ προτέρου ἤχου, ἢ τῶν λοιπῶν, καὶ γίνεταν πάλιν ἡ μεταβολὴ ἀπὸ τὸ σημεῖον ὕστερα· εἰς τὴν δέσιν ὅμως πολλάκις γίνεται ἡ μεταβολὴ καὶ ἐπάνω εἰς τὸν φθόγγον εἰς τὸν ὁποῖον τίθεται ἡ φθορά.

185. Ὅπου δὲ καὶ ὅπως καὶ ἂν γίνωνται αἱ φθοραὶ, φυλάττουσι τὰ ἐξῆς τέσσαρα:

α'. Ὁ τόνος εἰς τὸν ὁποῖον ἤθελε τεθῇ σημεῖον φθορᾶς, λαμβάνεται ἀντὶ ἐκείνου τοῦ τόνου τὸν ὁποῖον φανερόνει ἡ φθορά, καὶ ἀπὸ αὐτὸν λαμβάνουσι τὴν ἀναλογίαν των καὶ τῶν ἀκολουθῶν τόνων τὰ διαστήματα, καὶ κατὰ ταῦτα λέγονται καὶ οἱ φθόγγοι μὲ τοὺς ὁποίους τὸ μέλος παραλλάγνεται.

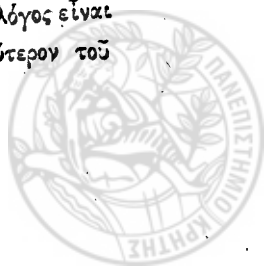
β'. Εἰς κάθε φθορὰν χρεωστεῖται τὸ εὐάρεστον· ὅθεν καλὸν εἶναι νὰ γίνεται κᾶποια προετοιμασία, καὶ ἔπειτα νὰ τίθεται ἡ φθορὰ ὡτὰν εἰς τὸν ἴδιον τόπον· τῆς.

γ'. Μετὰ τὸ φθορικὸν μέλος χρεωστεῖται νὰ γίνεται καὶ ἡ λύσις ὁμοίως μὲ κᾶποιαν προετοιμασίαν διὰ νὰ ἀκούεται καὶ αὕτη ὁμοίως εὐάρεστος.

δ'. Τὸ φθορικὸν μέλος δύναται νὰ καταλήγῃ ἀτελῶς καὶ ἐντελῶς κατὰ τὴν ιδέαν τῆς φθορᾶς· ὅθεν καὶ Μαρτυρίας λαμβάνει τὸ μέλος ἐκείνας τὰς ὁποίας ζητεῖ ἡ φθορά.

186. Μία Δίεσις καὶ μία Ὑφesis εἰς ἓν τετράχорδον δὲν κἀμνουσι σύστημα, διὰ τοῦτο ὕστερα ἀπὸ ταύτας οὐδὲ ζητεῖται ἡ λύσις των· διότι σύστημα τότε εἶναι καὶ λέγεται, ὅταν ὅχι μόνον μίαν φθορὰν ἐν ἀναβάσει ἢ καταβάσει φωνῆς προφέρεται ἓνας φθόγγος Ὑφesis ἢ Δίεσις, ἀλλὰ πολλὰς φθοράς, ἢ δύο τοῦλάχιστον φθοράς.

187. Ἐξ αἰτίας τῶν φθορῶν ἀκολουθεῖ καὶ νὰ ἐκπίπτῃ ἡ φωνὴ τοῦ ψάλλοντος, ἢ ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἢ ἐπὶ τὸ ὀξύ· ὁ δὲ λόγος εἶναι ὅτι, ὅταν ἡ λύσις τῆς φθορᾶς γίνεται ἀπὸ τόνον βαρύτερον τοῦ

φυσικοῦ, ἐκπίπτει ἡ φωνὴ εἰς τὸ βαρὺ· π. χ. $\overset{\Delta}{\text{C}} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{9}$
 $\overset{\sim}{12} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{\pi}$, ὅταν δὲ ἡ λύσις τῆς φθορᾶς γίνεται ἀπὸ

ἄξύτερον τοῦ φυσικοῦ τόνου, ἐκπίπτει ἡ φωνὴ ἐπὶ τὸ ὀξύ· π. χ.
 $\overset{\Delta}{\text{C}} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{14} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{\Delta} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{14} \overset{\sim}{\gamma} \overset{\sim}{\Delta} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{14} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{\Delta}$

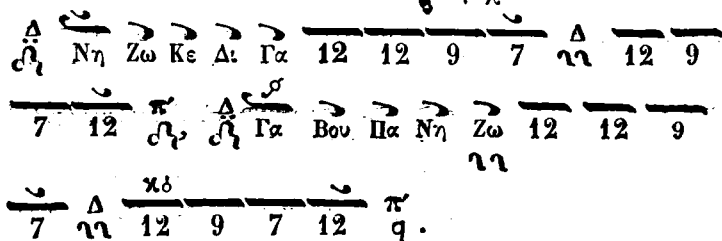
αὐτὸ δὲ τὸ πάθος παρατηρήθη καὶ ἀπὸ τοὺς Παλαιούς· καὶ ὅταν ἀκολουθῇ ἔκπτωσις ἑνὸς τόνου ἐπὶ τὸ βαρὺ, προσθέτουσιν ἕνα τόνον τὸν ὁποῖον ὀνομάζουσι δύναμιν· ἴδε εἰς τὸ Δοξαστικαριον Ἰακώβου Πρωτοψάλτου, Τῷ τρίτῳ τῆς ἐρωτήσεως εἰς τὰς λέξεις· Αὐτὸν ἰκέτευε· ἴδε προσέτι καὶ εἰς τὸ Κοινωνικὸν Γρηγορίου Πρωτοψάλτου, Εἰς μνημόσυνον, Ἦχος Τρίτος, ὅπου, τιθεμένης τῆς ἐναρμονίου ταύτης ρ φθορᾶς εἰς τὸ ἴσον τοῦ φθόγγου Βου, ἐκπίπτει ἡ φωνὴ ἕνα ὀλόκληρον τόνον μείζονα ἐπὶ τὸ βαρὺ· ὅθεν χρειάζεται νὰ προστεθῇ ἕνας τόνος μείζων ἐκεῖ ὅπου εἶναι καταλληλότερον διὰ νὰ ἔλθῃ τὸ ἴσον τοῦ φάλλοντος εἰς τὸν πρότερον τόπον του· ὅταν δὲ τύχῃ αὕτη ρ ἡ χρωματικὴ φθορὰ εἰς τὸν Δι, καὶ χρειάζεται νὰ τεθῇ ἡ αὐτὴ φθορὰ εἰς τὸν ἀνιόντα Νη διὰ νὰ σχηματίσῃ καὶ εἰς τοὺς φθόγγους Νη Ζω Κε Δι ἄλλο τετράχορδον χρωματικόν, τότε πρέπει ὁ Νη νὰ ὑποτεθῇ εἰς τὴν φυσικὴν βάσιν του, ἥτοι εἰς τὴν διατονικὴν, καὶ οὕτω γὰρ ἐνεργήσῃ ἡ φθορὰ κατὰ τὴν ἰδέαν της· εἰδὲ μὴ, ἀλλέως ὅχι μόνον τὸ ἴσον ἐκπίπτει ἐπὶ τὸ ὀξύ καὶ οὐδὲ εἶναι τρόπος νὰ μεταφερθῇ εἰς τὸν πρότερον τόπον του, ἀλλὰ καὶ τὸ μέλος καταστῇ νὰ γίνεται ψυχρότατον καὶ ἀηδέστατον.

188. Περὶ ὧν τῶν διατονικῶν, καὶ χρωματικῶν, καὶ ἐναρμονίων φθορῶν ὠμιλήταμεν σποράδην ἄρκετὰ εἰς τὰ περὶ ὑφέσεως καὶ Διέσεως, καὶ περὶ Ἦχων προλαβόντα Κεφάλαια ἐνταῦθα δὲ θέλομεν ὀμιλήσει περὶ τῶν ἐξῆς φθορῶν καὶ ἔτι ὀλίγα τινά.

189. Αὕτη ρ ἡ χρωματικὴ φθορὰ, τῆς ὁποίας τὴν Κλίμακα ζῆτει εἰς τὸν δεῦτερον Πίνακα τῶν χορῶν τίθεται εἰς τὸν Δι, καὶ τὸν μὲν Γα θέλει Δίεσιν, τὸν Βου εἰς τὴν βάσιν του, τὸν Πα

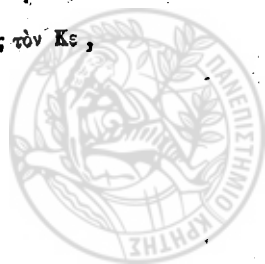
πάλιν Δίεσιν, τὸν δὲ Νη καὶ ὅλους τοὺς λοιποὺς κατιόντας φθόγ-
γους θέλει εἰς τὴν βάσιν των, ὁμοίως καὶ ὅλους τοὺς ἀπὸ τὸν Δι
ἀνιόντας θέλει εἰς τὴν βάσιν των, ἡγουν ὀρίζει διαστήματα μόνον
τέσσαρα· τίθεται δὲ καὶ εἰς τὸν ἄνω Πα, καὶ πράττει τὰ ὅμοια,
ἐνεργεῖ δὲ ἐπὶ τὸ βαρὺ.

190. Αὕτη δὲ ♩ ἡ φθορὰ, τῆς ὁποίας τὴν Κλίμακα ζητεῖ
εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χροῶν, τίθεται εἰς τὸν Δι· ἐνεργεῖ δὲ
ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ ὀρίζει διαστήματα τέσσαρα, καὶ προσφέρει τοὺς
φθόγγους Δι Γα Βαυ Πα Νη διατονικῶς ὡς τοὺς Νη Ζω Κε Δι Γα,
ἢ ὡς τοὺς Γα Βου Πα Νη Ζω κατὰ τὸν Τροχὸν οὕτω :

191. Αὕτη δὲ —Θη ἡ φθορὰ ἀπὸ ὅλους τοὺς Μουσικοὺς σχεδὸν
νομίζεται καὶ λέγεται ἐναρμόνιος· ὅμως πρῶτον μὲν τὸ σχῆμά της,
ἡγουν ἡ γραφῆτης καὶ τὸ Μαρτυρικὸν τοῦτο σημεῖόν της — ,
δεύτερον τὸ μέλος της, καὶ τρίτον τὸ ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετὰ
τὴν ἐνέργειαν τῆς φθορᾶς αὐτῆς ἀκολουθεῖ φθορὰ χρωματικὴ, τὰ
τρία λέγω ταῦτα τὴν ἀποδεικνύουσιν περισσότερο χρωματικὴν
παρὰ ἐναρμόνιον· διότι τί διαφέρει κατὰ τὸ σχῆμα, ἡγουν κατὰ
τὴν γραφὴν αὐτὴ ἡ φθορὰ —Θη ἀπὸ αὐτὴν —Θ ; οὐδὲν ἄλλο
παρὰ ἡ προσθήκη τῆς καθέτου γραμμῆς ἐπάνω τῆς εὐθείας εἰς
σχῆμα σταυροειδές· τὸ δὲ Μαρτυρικὸν σημεῖον τοῦτο — , ὅτι εἶναι
χρωματικὸν φαίνεται, καὶ οὐδὲ τὸν παραμικρὸν λόγον χρειάζεται
πρὸς ἀπόδειξιν· τὸ δὲ μέλος της, ἂν τις τὸ ψάλλῃ χρωματικόν,
ἀκούεται νοστιμώτερον, ἂν δὲ ἐναρμόνιον, ἔρχεται ψυχρότερον (α)

(α) Ἡ ψυχρότης αὕτη ἀκολουθεῖ ὅταν τίθεται αὐτὴ ἡ φθορὰ εἰς τὸν Κε,
καὶ οὕτως ὅχι χρωματικῶς, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐναρμόνιον.

αὕτη δ ἡ φθορά τιθεμένη εἰς τὸν Γα, οὕτω :

$\Gamma \overset{\delta}{\frown} 0 \gtrsim \overset{\delta}{\frown} \Gamma$ χωρίς νὰ ἐλαττωθῶσι τὰ διαστήματα· καὶ

ὅχι, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐλαττωθῇ τοῦ μείζονος τόνου τὸ διάστημα, ἀλλὰ προφθόγγιοι οἱ φθόγγοι Δι καὶ Πα μὲ ὅποιαν εἴπομεν ἀδύνατον φωνήν εἰς τὴν θάσιν των δίδουσιν γλυκύτερον μέλος παρὰ ἂν προφέρωνται μὲ ἐλάττωσιν τοῦ διαστήματος οὕτω :

$\Gamma \overset{\rho}{\frown} 0 \gtrsim \gtrsim \Gamma$, $\Gamma \overset{\rho}{\frown} 0 \gtrsim \gtrsim \Gamma$ · λοιπὸν ὅπου ἀ-

παντᾶται ὕφεις εἰς τὸν Δι διατονικοῦ τινὸς μέλους, πρέπει νὰ ἐκλαμβάνεται ὡς εἴπομεν, ὁμοίως καὶ ὅπου ἀπαντᾶται εἰς τὸν Πα.

192. Τὸ ἴσον ὅταν λάβῃ ὕφεισιν οὕτω: $\Delta \overset{\rho}{\frown} 0 \overset{\rho}{\frown} 0 \gtrsim \gtrsim \gtrsim \pi$

τῆς γραμμῆς ταύτης τὸ μέλος ὁμοιοῦται μὲ τοῦτο :

$\Delta \overset{\phi}{\frown} \Gamma\alpha \overset{\rho}{\frown} \Gamma\alpha \gtrsim \gtrsim \gtrsim \pi$ ὅταν δὲ λάβῃ Δίεσιν οὕτω:

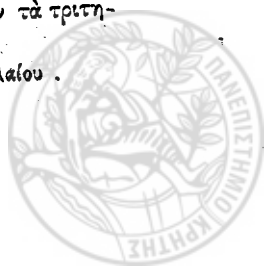
$\Delta \overset{\phi}{\frown} 0 \overset{\phi}{\frown} 0 \gtrsim \gtrsim \gtrsim$, τὸ μέλος ταύτης τῆς γραμμῆς

ἐξομοιοῦται μὲ τὸ μέλος ταύτης: $\Delta \overset{\phi}{\frown} 0 \overset{\phi}{\frown} 0 \gtrsim \gtrsim \gtrsim$,

ἤγουν ἡ μὲν Ὑφεις καταβιβάζει τὸ ἴσον τόνον ἐλάχιστον ἐπὶ τὸ βαρύτερον, ἡ δὲ Δίεσις ἀναβιβάζει αὐτὸ τόνον ὁμοίως ἐλάχιστον ἐπὶ τὸ ὀξύτερον· ἀλλ' ἐπειδὴ οὔτε εἰς τὴν ἡμετέραν ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν, οὔτε εἰς τὴν ἐξωτερικὴν τῶν Οἰθωμανῶν εἶναι συνήθες τὸ νὰ τίθεται εἰς τὸ ἴσον ἢ ὕφεις καὶ ἡ Δίεσις, (ἴσως ὁμῶς οἱ Εὐρωπαῖοι συνηθίζουσι τὰ τοιαῦτα) διὰ τοῦτο περὶ τῶν τοιούτων οὐδὲν ἄλλο λέγομεν (α).

193. Εἰς τὴν Ὑφεισιν καὶ Δίεσιν οἱ πρὸ ἡμῶν Μουσικοδιδάσκαλοι ἔδωκαν διάφορα σχήματα διὰ νὰ φανερόνῃσι δῆθεν τὰ τριτη-

(α) Ταῦτα ἐλήφθησαν ἀπὸ τὴν σειρὰν τοῦ περὶ αὐτῶν Κεφαλαίου.

μόρια, τεταρτημόρια, πέντε δωδέκατα, τὰ λεγόμενα παρ' αὐτοῖς ἡμιόλια, καὶ εἴτι ἄλλο τοιοῦτον· ἀλλ' αἱ χρωματικαὶ καὶ ἐναρμόνιοι φθοραὶ ἀναπληροῦσι τὴν χρεῖαν πάντων τῶν τοιούτων κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐκάμαμεν ἐρμηνεῖαν εἰς τὰ περὶ αὐτῶν Κεφάλαια (α).

Ὅθεν τὴν Ἰφρῆσιν καὶ Δίεσιν ὅπου καὶ ἂν τὰς ἀπαντήσωμεν, πρέπει νὰ τὰς ἐννοῶμεν καθὼς ἐν τῷ περὶ αὐτῶν Κεφαλαίῳ εἵπομεν, καὶ ὅχι ἀλλέως, ἂν θέλωμεν νὰ ἡμεθα ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ πράγματα, καὶ νὰ προοδεύωμεν εἰς τὴν Μουσικὴν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

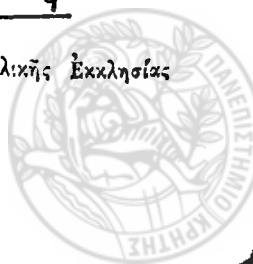
ΠΕΡΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ.

194. Συμφωνία κατὰ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας Μουσικοὺς εἶναι πῶσις ταυτόχρονος καὶ κράτις δύο φθόγγων, οἷτινες διαφέρουσιν ὁ εἰς ἀπὸ τὸν ἄλλον κατὰ τὴν ὀξύτητα καὶ βαρύτητα, ἥγουν συμφωνία εἶναι τὸ νὰ προφέρωνται δύο φθόγγοι εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν, καὶ μ' ὅλον ὅτι ὁ εἰς εἶναι ὀξύτερος καὶ ὁ ἄλλος βαρύτερος, ὅμως νὰ γίνεταί ἐνωσις αὐτῶν, προσβάλλοντες δηλαδὴ εἰς τὴν ἀκοήν, νὰ διακρίνεται μὲν ὁ βαρύτερος ἀπὸ τὸν ὀξύτερον, καὶ ὁ ὀξύτερος ἀπὸ τὸν βαρύτερον, νὰ προξενῶσιν ὅμως εἰς αὐτὴν τὴν ἀκοήν ἐν αἰσθημα εὐπαράδεκτον ἐνταύτῳ καὶ εὐάρεστον· ἐξετάζοντες λοιπὸν οἱ Μουσικοὶ τὸ ἀποτέλεσμα δύο φθόγγων, οἷτινες προφέρονται εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν, διακρίνουσι τὸν συνδυασμὸν αὐτῶν τῶν δύο φθόγγων τετραχῶς, κατὰ τὸ ὁμόφωνον, κατὰ τὸ σύμφωνον, κατὰ τὸ διάφωνον, καὶ κατὰ τὸ παράφωνον.

195. Ὁμόφωνοι μὲν λέγονται δύο φθόγγοι, οἷτινες ἅμα προφερόμενοι, δὲν διαφέρουσιν ὁ εἰς ἀπὸ τὸν ἄλλον. οὔτε καὶ τὴν ὀξύτητα, οὔτε κατὰ τὴν βαρύτητα, ὡς π , π (6)

(α) Ὁμοίως καὶ ταῦτα.

(6) Κατὰ τὸ ὁμόφωνον ψάλλονται ὅλα τὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἱερὰ ἄσματα.

202. Σύμφωνοι δὲ λέγονται δύο φθόγγοι, οἵτινες προφέρονται εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου μὲ τὸ μέλος τοῦ ὀξυτέρου εἶναι τὸ αὐτὸ, καὶ τὸ μέλος τοῦ ὀξυτέρου μὲ τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου εἶναι τὸ αὐτὸ, ὅταν δηλαδὴ ἐν τῇ προφορᾷ δύο φθόγγων παρεμφαίνεται κρᾶσις τρόπον τινὰ καὶ ἐνότης αὐτῶν, ὡς

π $\overbrace{\quad}$, π' $\overbrace{\quad}$ (α).

196. Διάφωνοι δὲ λέγονται δύο φθόγγοι, οἵτινες προφέρονται μὲν εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὅμως τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου δὲν φαίνεται μὲ τὸ μέλος τοῦ ὀξυτέρου τὸ αὐτὸ, καὶ τὸ μέλος τοῦ ὀξυτέρου δὲν εἶναι μὲ τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου τὸ αὐτὸ, ὅταν δηλαδὴ δὲν ἐμφαίνωσι κάμμιαν κρᾶσιν ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον ἅμα προφερόμενοι (β).

197. Παράφωνοι δὲ λέγονται δύο φθόγγοι, οἵτινες εἶναι μέσον συμφώνου καὶ παραφώνου ἐν δὲ τῇ κρούσει φαινόμενοι σύμφωνοι, ὡς Νη Βου.

198. Ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος λοιπὸν τῶν φθόγγων γνωρίζονται εἰς ἡμᾶς τὴν σήμερον συμφωνίαι τέσσαρες (γ)· ἡ διὰ τριῶν Νη Πα Βου (δ)· ἡ διὰ τεσσάρων Νη Πα Βου Γα· ἡ διὰ πέντε Νη Πα Βου Γα Δι, καὶ ἡ διὰ ὀκτὼ Νη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη. Κατὰ δὲ τὸν Ἀριστοτέλεον τέσσαρες μὲν εἶναι αἱ συμφωνίαι, ἀλλὰ πρώτη εἶναι ἡ διὰ τεσσάρων Νη Γα, δευτέρα ἡ διὰ πέντε Νη Δι, τρίτη ἡ διὰ ὀκτὼ Νη Νη, καὶ τετάρτη συμφωνία εἶναι πᾶν ἄλλο διάστημα προστιθέμενον τῇ διὰ ὀκτὼ.

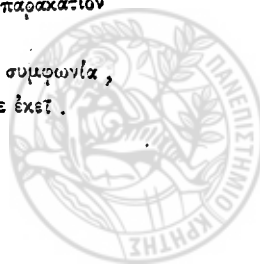
199. Οἱ νῦν Εὐρωπαῖοι κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον μεταχειρίζονται τὸ συμφώνον· δύο Μουσικοὶ, ἢ καὶ περισσότεροι, λαμβάνουσιν ὡς

(α) Κατὰ δὲ τὸ σύμφωνον ψάλλονται ὅλα τὰ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας μέλη.

(β) Διάφωνα καὶ Παράφωνα μέλη ποτὲ δὲν μεταχειρίζεται ἡ Ἐκκλησία μας, οἱ δὲ Εὐρωπαῖοι μεταχειρίζονται ὡς συνάγεται ἀπὸ τὸ παρακατιόν.

(γ) Αἱ συμφωνίαι ὀνομάζονται κοινότερον σύστημα.

(δ) Ἐπομεν καὶ εἰς τὸ πρῶτον Κεφάλαιον ὅτι ἡ διὰ τριῶν συμφωνία, ἦγουν τὸ διὰ τριῶν σύστημα, δὲν εἶναι κυρίως σύστημα, καὶ ἴδε ἐκεῖ.

Εἶσιν τὸν φθόγγον Νη, ἄλλοι τὸν Βου, ἄλλοι τὸν ὑψηλὸν Νη, καὶ ἄλλοι τὸν ὑψηλὸν Βου, καὶ οὕτω φάλλοντες ἐν Μουσικὸν μάθημα ἀποτελοῦσι τὸ παρ' αὐτοῖς ἐναρμόνιον μέλος λεγόμενον (α).

200. Ἐξ αἰτίας τῶν διαφορῶν φθορῶν συμβαίνει νὰ μὴ μένωσιν οἱ φθόγγοι εἰς τὴν φυσικὴν βάσιν των, ἀλλὰ νὰ κινῶνται πότε μὲν ἐπὶ τὸ βαρὺ, πότε δὲ ἐπὶ τὸ ὀξύ, καὶ γὰρ λαμβάνωσι θέσεις πολλὰς, ἐν ταύτῃ καὶ διακρίτους ποιότητος διότι εἰς φθόγγος ὁποῖοσδήποτε, ἅμα κινήθῃ ἀπὸ τὴν βάσιν του, ἢ ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἢ ἐπὶ τὸ ὀξύ, καὶ ἅμα ἐλαττωθῇ ἢ περισσεύσῃ τὸ διάστημα τοῦ ἄλλου φθόγγου τοῦ ἀμέσως πλησίον του, εὐθύς καὶ ἡ ποιότης τοῦ μέλους καὶ τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου φθόγγου ἐννυχλάσσεται· λαμβάνει, ὡς εἵπομεν, ὁ καθείς φθόγγος θέσεις πολλὰς· ἂς εἰπῶμεν λοιπὸν καὶ περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως τὰ ἀναγκασιότερα, ἀρχόμενοι πρῶτον ἀπὸ τοῦ Ζω τῆς μέσης Διαπασῶν.

201. Ὁ φυσικὸς, ἤγουν ὁ Διατονικὸς Ζω ἀπομακρύνεται ἀπὸ μὲν τὸν Κε τὸν ἀμέσως ἐπὶ τὸ βαρὺ πλησίον του 9 τμήματα, ἀπὸ δὲ τὸν ἐπὶ τὸ ὀξύ Νη 7 τμήματα, καὶ αὕτη εἶναι ἡ πρώτη φυσικὴ θέσις τοῦ· διὰ δὲ τὸ πεντάχορδον τοῦ Τροχοῦ, καὶ διὰ τὴν ἐναρμόνιον ταύτην φθορὰν ρ τιθεμένην ἐν καταβάσει φωνῆς εἰς τὸν

(α) Ἡμεῖς ὅμως δὲν λέγομεν τοῦτο ἐναρμόνιον, ἀλλὰ τὸ φθοριζόμενον Μέλος διὰ τῶν ἐναρμονίων τούτων ρ ρ, καὶ ἄλλων φθορῶν. Ὅταν μὲν ἐν μέλος φάλλωσι κατὰ τὸ σύμφωνον ἔχοντες βάσιν, ἄλλοι μὲν τοῦτον τὸν π , ἄλλοι δὲ τὸν ὑψηλὸν π , ἢ ἄλλοι μὲν τοῦτον τὸν ν , ἄλλοι δὲ τὸν ὑψηλὸν ν , ἢ ἄλλοι μὲν τοῦτον τὸν ξ , ἄλλοι δὲ τὸν ὑψηλὸν ξ , τότε λέγεται Κράσις· ὅταν δὲ ἐν μέλος ὁμοίως φάλλωσι κατὰ τὸ σύμφωνον ἔχοντες βάσιν, ἄλλοι μὲν τὸν Πα, ἄλλοι δὲ λαμβάνουσι βάσιν τὸν Δι ἢ τὸν Κε ὡς Πα· ἢ ἄλλοι μὲν τὸν Νη, ἄλλοι δὲ τὸν Γα ἢ τὸν Δι, ὡς Νη· ἢ ἄλλοι μὲν τὸν Ζω, ἄλλοι δὲ τὸν Βου ὡς Ζω, τότε λέγεται Σχέσις· ταύτην δὲ τὴν Σχέσιν τῶν φθόγγων μεταχειρίζεται καὶ ἡμετέρα Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ κατὰ τὸ ὁμόφωνον ὅμως, καὶ ὅχι ὡς οἱ Εὐρωπαῖοι κατὰ τὸ σύμφωνον· περὶ σχέσεως δὲ ἴδε καὶ περὶ τὰ τέλη τοῦ πρώτου Κεφαλαίου.

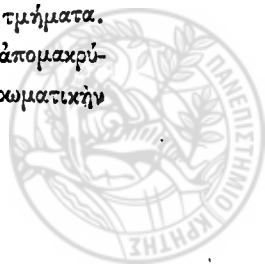
Βου, ἥ διὰ τὴν χρωματικὴν ταύτην —Θα τιθεμένην εἰς τὸν Νη, λαμβάνει θέσιν δευτέραν παρακάτω ἀπὸ τὴν πρώτην 5 τμήματα· ὅταν δὲ τὸ μέλος ὁδεύῃ ἀπὸ τοῦ κάτω Κε ἐπὶ τὸ ὀξύ, καὶ τεθῇ αὐτὴ ἡ φθορὰ ρ, ἥ αὐτὴ ρ εἰς τὸν Ζω, τότε αὐτὸς λαμβάνει καὶ τρίτην θέσιν 2 τμήματα παρακάτω ἀπὸ τὴν πρώτην φυσικὴν θέσιν του.

202. Ὁ δὲ Νη, τοῦ ὁποίου ἡ πρώτη φυσικὴ θέσις εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὸν Πα 12 τμήματα, ἦγουν κατὰ τόνον μείζονα, ὅταν εἰς αὐτὸν τὸν Νη τεθῇ Δίεσις οὕτω: $\overset{\pi}{q} \overset{\curvearrowright}{0 \ 5 \ 7} \overset{\pi}{q}$, τότε λαμβάνει δευτέραν θέσιν ἐπὶ τὸ ὀξύ 5 τμήματα· ὅταν δὲ ὁ Χρωματικὸς Δεύτερος ἦχος λαμβάνῃ ἴσον τὸν Γα, καὶ ὁδεύῃ ἀπὸ τοῦ Γα ὡς ἀπὸ τοῦ Νη, τότε ὁ Νη προφερόμενος ὡς Δι, λαμβάνει τρίτην θέσιν 5 τμήματα παρακάτω ἀπὸ τὴν φυσικὴν πρώτην θέσιν του.

203. Ὁ δὲ Πα, τοῦ ὁποίου ἡ πρώτη φυσικὴ θέσις εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὸν Βου 9 τμήματα, ὅταν αὕτη ἡ φθορὰ ρ τίθεται ἐν καταβάσει φωνῆς εἰς τὸν Βου, τότε ὁ Πα λαμβάνει δευτέραν θέσιν 3 τμήματα ἐπὶ τὸ βαρὺ· διὰ δὲ ταύτην τὴν φθορὰν ρ τιθεμένην εἰς τὸν Δι, λαμβάνει τρίτην θέσιν ἐπὶ τὸ ὀξύ 2 τμήματα· διὰ δὲ ταύτην τὴν φθορὰν —Θα τοῦ Δευτέρου τιθεμένην εἰς τὸν Βου ἢ εἰς τὸν Νη, καὶ τετάρτην λαμβάνει θέσιν ὁ Πα 5 τμήματα ἐπὶ τὸ βαρὺ.

204. Ὁ δὲ Βου, τοῦ ὁποίου ἡ πρώτη φυσικὴ θέσις ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν Γα 7 τμήματα διὰ μὲν τὴν Χρωματικὴν ταύτην φθορὰν ρ τιθεμένην εἰς αὐτὸν, καὶ διὰ ταύτην τὴν Ἐναρμόνιον ρ τιθεμένην ἐν ἀναβάσει φωνῆς εἰς αὐτὸν, λαμβάνει δευτέραν θέσιν ἐπὶ τὸ βαρὺ 2 τμήματα· διὰ δὲ τὴν αὐτὴν φθορὰν ρ τιθεμένην εἰς αὐτὸν ἐν καταβάσει φωνῆς, λαμβάνει τρίτην θέσιν πάλιν ἐπὶ τὸ βαρὺ 5 τμήματα· διὰ δὲ ταύτην τὴν Ἐναρμόνιον, φθορὰν ρ τιθεμένην εἰς τὸν Δι, λαμβάνει ὁ Βου καὶ τετάρτην θέσιν ἐπὶ τὸ ὀξύ 3 τμήματα.

205. Ὁ δὲ Γα, τοῦ ὁποίου ἡ πρώτη φυσικὴ θέσις ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν Δι κατὰ τόνον μείζονα, διὰ μὲν τὴν χρωματικὴν

ταύτην ρ φθοράν τιθεμένην εἰς τὸν Δι, λαμβάνει δευτέραν θέσιν ἐπὶ τὸ ὄξύ 5 τμήματα· διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐναρμόνιον ρ τιθεμένην εἰς τὸν Βου ἐν ἀναβάσει φωνῆς, λαμβάνει τρίτην θέσιν πάλιν ἐπὶ τὸ ὄξύ 3 τμήματα.

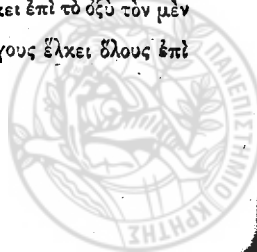
206. Ὁ δὲ Δι, τοῦ ὁποίου ἡ πρώτη φυσικὴ θέσις εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὸν Κε κατὰ τόνον μεῖζονα, διὰ μὲν τὴν χρωματικὴν ταύτην —Θα φθοράν τιθεμένην εἰς τὸν Γα, ὅταν δηλαδὴ ὁ Δεύτερος ἔχη ἴσον τὸν Γα, τότε ὁ Δι λαμβάνει δευτέραν θέσιν ἐπὶ τὸ βαρὺ 5 τμήματα διὰ δὲ ταύτην τὴν φθοράν —Θα τιθεμένην εἰς τὸν Κε, ἡ διὰ τὴν Δίεσιν τιθεμένην οὕτω $\overset{x}{q} \overset{\curvearrowright}{0} \overset{\curvearrowright}{5} \overset{\curvearrowright}{7} \overset{\curvearrowright}{7} \overset{x}{q}$ εἰς αὐτὸν τὸν Δι, (α) τότε λαμβάνει τρίτην θέσιν ἐπὶ τὸ ὄξύ 5 τμήματα· ὅταν δὲ ἐν ἀναβάσει φωνῆς τίθεται Δίεσις εἰς τὸν Δι οὕτω :

$\overset{6}{\lambda} \overset{\curvearrowright}{0} \overset{\curvearrowright}{7} \overset{\curvearrowright}{14}$, τότε λαμβάνει καὶ τετάρτην θέσιν ἐπὶ τὸ ὄξύ 2 τμήματα.

207. Ὁ δὲ Κε, τοῦ ὁποίου ἡ πρώτη φυσικὴ θέσις ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν Δι κατὰ τόνον μεῖζονα, διὰ μὲν ταύτην τὴν χρωματικὴν φθοράν —Θα τιθεμένην εἰς τὸν Δι, λαμβάνει δευτέραν θέσιν ἐπὶ τὸ βαρὺ 5 τμήματα· διὰ δὲ ταύτην ρ τιθεμένην εἰς τὸν ὑψηλὸν Πα, λαμβάνει τρίτην θέσιν ἐπὶ τὸ ὄξύ 5 τμήματα· ὅταν δὲ ὁ Δεύτερος λαμβάνῃ ἴσον τὸν Γα, ὁ Κε λαμβάνει τετάρτην θέσιν ἐπὶ τὸ βαρὺ 3 τμήματα· ὅταν δὲ ἡ ἐναρμόνιος αὐτῇ φθορὰ ρ τίθεται εἰς τὸν Βου ἐν ἀναβάσει φωνῆς, τότε ὁ Γα, καὶ ὁ Δι, καὶ ὁ Κε, καὶ οἱ λοιποὶ ἀνιόντες φθόγγοι ὅλοι λαμβάνουσι θέσιν ἐπὶ τὸ ὄξύ 3 τμήματα· καὶ ἂν ἡ φθορὰ αὐτὴ λυθῇ εἰς τὸν ὑψηλὸν Νη ἢ Πα,

(α) Μία Δίεσις τιθεμένη εἰς τὸν Δι, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἴκομεν ἐν καταβά-

σει φωνῆς οὕτω: $\overset{x}{q} \overset{\curvearrowright}{0} \overset{\curvearrowright}{7} \overset{\curvearrowright}{12} \overset{\curvearrowright}{7} \overset{\curvearrowright}{9} \overset{\curvearrowright}{12} \overset{\curvearrowright}{7} \overset{x}{q}$, ἔλκει ἐπὶ τὸ ὄξύ τὸν μὲν Δι αὐτὸν 5 τμήματα, τοὺς δὲ ἄλλους κατιόντας φθόγγους ἔλκει ὅλους ἐπὶ τὸ ὄξύ 3 τμήματα.

καὶ οἱ κατιόντες φθόγγοι ὅλοι μέχρι τοῦ κάτω Δι μένουσιν ὑψώ-
μένοι 3 τμήματα· τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ ὅταν ἡ αὐτὴ φθορὰ ρ τίθεται
ἐν ἀναβάσει φωνῆς εἰς τὸν Ζω.

208. Ταύτας λοιπὸν τὰς ὁποίας εἵπομεν ὀπισθεν ἐν τῷ προ-
λαβόντι Κεφαλαίῳ διαφόρους θέσεις, καὶ ἐπὶ περισσοτέρας, λαμ-
βάνουσιν ἐξ αἰτίας τῶν χρωματικῶν καὶ ἐναρμονίων, καὶ αὐτῶν τῶν
διατονικῶν φθορῶν, ὅχι μόνον οἱ ῥηθέντες ἐπὶ τὰ μέσοι φθόγγοι,
ἀλλὰ καὶ οἱ ὑψηλοὶ καὶ οἱ χαμηλοὶ, ὅταν τὸ Μέλος ἐκτείνεται καὶ
ἕως εἰς αὐτούς, καὶ ζητῇ νὰ τίθενται εἰς αὐτὰι φθοραὶ καὶ νὰ ἐνερ-
γῶσιν ὁμοίως καὶ εἰς αὐτούς (α).

209. Εἰς τούτων ὅμως τὴν ἐντελῆ κατάληψιν, ἤγουν γνώρισιν
πρέπει, πρῶτον μὲν νὰ ζητήσῃ τις τὰς φυσικὰς θέσεις, ἤγουν θά-
σεις τῶν ἐπὶ τὰ φθόγγων εἰς τὴν πρώτην διατονικὴν Κλίμακx τοῦ
πρώτου Πίνακος, ἢ καὶ εἰς τὴν πρώτην τοῦ δευτέρου Πίνακος, καὶ
νὰ ἰδῇ πόσα ὁ καθείς φθόγγος ἀπὸ τὸν ἁμέσως πλησίοντου ἀπέχει
τμήματα· δεύτερον δὲ νὰ ἐξετάσῃ τὸν καθένx φθόγγον εἰς καθεμίαν
φθορικὴν Κλίμακx παραλληλιζομένην μὲ τὴν διατονικὴν, καὶ νὰ
ἰδῇ πόσα ὁ καθείς φθόγγος ἀναβιβάζεται ἢ καταβιβάζεται τμήματα
ἀπὸ τὴν φυσικὴν θέσιν καὶ θάσιντου (β). τρίτον δὲ ἄς προσφέρῃ

(α) Εἰς τὴν πρώτην Διατονικὴν Κλίμακx τοῦ πρώτου Πίνακος φαίνονται
ποῖοι εἶναι καὶ λέγονται μέσοι φθόγγοι, ποῖοι ὑψηλοὶ, καὶ ποῖοι χαμηλοὶ.

(β) Ἐς ταύτην δὲ τὴν ἐξέτασιν ἢ παρατήρησιν ἄς ἐννοηθῇ μία εὐθεῖα
γραμμὴ διαβαίνουσα ἀπὸ ἑνα ὅποιονδήποτε φθόγγον τῆς Διατονικῆς Κλί-
μακος καὶ τελευτῶσα εἰς τὴν φυσικὴν θέσιν καὶ θάσιν τοῦ αὐτοῦ φθόγγου
τῆς ὁποιασδήποτε ζητουμένης φθορικῆς Κλίμακος, καὶ εὐρίσκεται πότε ὁ
φθόγγος ἐκεῖνος διὰ τὴν τυγούσαν φθορὰν ἀναβιβάζεται ἢ καταβιβάζεται
τμήματα ἀπὸ τὴν φυσικὴν θέσιν καὶ θάσιν του· π.χ. ὁ Διατονικός οὗτος

ζ ἀπέχει ἀπὸ τὸν ἀνιόντα του Νη 7 τμήματα, ὁ δὲ Ἐναρμόνιος οὗτος ς

τοῦ Τροχοῦ ἀπέχει 12 τμήματα, ὁμοίως καὶ οὗτος ὁ Χρωματικός ς τῆς ἑ-
κτῆς Κλίμακος τοῦ Δευτέρου ἤχου εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χρωμῶν. Τοι-
οῦτω τρόπῳ λοιπὸν ἐξεταζόμενοι ὅλοι οἱ φθόγγοι εὐρίσκονται ἀναβιβάζόμε-
νοι ἢ καταβιβάζόμενοι, ἄλλου μὲν 3 τμήματα, ἄλλου δὲ 4, ἄλλου 5, ἄλλου
6 τμήματα, ἄλλου δὲ 2, καὶ ἄλλου 1 τμήμα· ἐξ αἰτίας δὲ τριῶν ἢ περισ-
σοτέρων ἁλλεπαλλήλων φθορῶν ὡς εἰς τὴν ὁγδόην Κλίμακx τοῦ δευτέρου
Πίνακος ἀναβιβάζονται οἱ φθόγγοι ἕως 9 καὶ ἕως 12 τμήματα ἐν ἀναβάσει
φωνῆς, ἐν δὲ καταβάσει εἰς τὴν αὐτὴν Κλίμακx ὅλοι οἱ κατιόντες φθόγγοι
λαμβάνουν διαφόρους νέας θέσεις

μόνον του με ὕψυχον καὶ με μετρίαν φωνήν, καὶ με ἄκραν πρόσθε-
 χην πρῶτον τοὺς φθόγγους τῆς Διατονικῆς Κλίμακος, καὶ ἔπειτα
 τοὺς φθόγγους τῆς ὀπιασδήποτε θέλει φθορικῆς ἐν ἀναβάσει καὶ
 ἐν καταβάσει φωνῆς, ἐπεὶ αἱ μὲν Διατονικαὶ καὶ Χρωματικαὶ
 Κλίμακες, ἢ Ἐναρμόνιος Κλίμαξ τοῦ Τροχοῦ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ
 Κλίμακες Ἐναρμόνιοι ἔχουσιν ἐν ἀναβάσει καὶ καταβάσει φωνῆς τὰ
 διαστήματα ὅμοια, πολλὰ ὅμως Ἐναρμόνιοι ἐν μὲν ἀναβάσει φω-
 νῆς ἔχουσιν ἄλλα διαστήματα (α), ἐν δὲ καταβάσει ἄλλα.

210. Μετὰ δὲ ταῦτα διὰ τὰ πληροφορηθῇ τις καὶ διὰ τοῦ Μου-
 σικοῦ ὄργανου ἐντελέστερον, πρέπει νὰ ᾔηται τοῦλάχιστον τρεῖς,
 ἔμπειροι μὲν τοῦ ὄργανου, ἔμπειροι δὲ τῆς Μουσικῆς, πρὸς τούτοις
 καὶ τῆς Γραμματικῆς καὶ Ἀριθμητικῆς, ἔχοντες καὶ ὀλίγας γνώ-
 σεις Γεωμετρικὰς, καὶ ὅπως οὖν γλυκεῖαν καὶ καθαρὰν φωνήν, ἀλ-
 λέως δὲ ἀπατᾷ αὐτοὺς καὶ τὸ ὄργανον, καὶ τὰ λοιπὰ, καὶ ἐπὶ μα-
 ταίῃ γίνεται ἡ αὐτῶν παρατήρησις, ὡς πολλοὶ τὸ ἔπαθον (β). διό-
 τι τὰ τεταρτημόρια καὶ τριτημόρια, ἡγουν τὰ παρὰ τοῖς νῦν Μου-
 σικοῖς νομιζόμενα ἡμιτονιαῖα διαστήματα, 3 καὶ 4 τμήματα,

(α) Ἐς τοιαύτας Κλίμακας τόνοι ἐλάσσονες δὲν εὐρίσκονται, ἀλλὰ μόνον
 ἐλάχιστοι καὶ μείζονες.

(β) Τί ἔπαθον; διὰ τὸ νὰ ᾔησαν, ἢ ἄπειροι Γραμματικῆς καὶ Ἀριθμητι-
 κῆς καὶ Γεωμετρίας ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, ἢ ἡμιμαθεῖς μὲν τούτων, καί ται
 ἔμπειροι καὶ διδάσκαλοι Μουσικῆς καὶ τοῦ ὄργανου, ὄντες δὲ κακὸφωνοι, ἢ
 εἰς μόνος κάμνων τὴν παρατήρησιν, ἡπατήθησαν, καὶ κατὰ λάθος, τὰ 3,
 καὶ 4, καὶ 5, καὶ 6 τμήματα πρὸς τούτοις καὶ τὰ 11, καὶ 13, καὶ 16,
 καὶ 18, καὶ 21 τμήματα, ἐξέλαβον, καὶ ἔτι καὶ νῦν ἐξ ἀλληλοδιαδόχου πα-
 ραδίσεως ἄνευ τινὸς κρίσεως καὶ λόγου ὀρθοῦ ἐλαμβάνουσιν ὡς τονιατὰ δι-
 αστήματα οἱ περισσότεροι τῶν ἡμετέρων Μουσικῶν· ἀλλὰ διὰ καμμίαν φθο-
 ρὰν, οὔτε Διατονικὴν, οὔτε Χρωματικὴν, οὔτε Ἐναρμόνιον, ποτὲ δὲν συμ-
 πίπτει νὰ ἔλθωσι δύο συνεχεῖς φθόγγοι πλησιέστερα ἀπὸ 7 τμήματα, ἢ
 ν' ἀπομακρύνωνται περισσότερο ἀπὸ 14 τμήματα, ἡγουν ποτὲ δὲν γίνεται
 διάστημα ἢ τόνος μικρότερος ἀπὸ τὸν ἐλάχιστον, οὐδὲ μεγαλύτερος ποτὲ
 ἀπὸ 14 τμήματα.

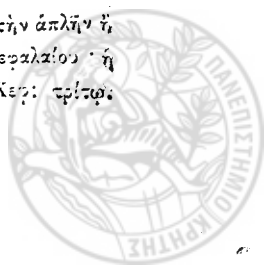
καὶ 5 καὶ 6, καὶ ὅσα ἄλλα παρόμοια, δὲν θέλει νὰ εἰπῇ ὅτι εἰς φθόγγος ἔρχεται εἰς τὸν προσεχῆ ἀνιόντα ἢ κατιόντα φθόγγον τοῦ πλησίον τόσα τμήματα, ἀλλὰ θέλει νὰ εἰπῇ ὅτι ὁ αὐτὸς φθόγγος διὰ μὲν μίαν φθορὰν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν φυσικὴν θέσιν καὶ θάσιν τοῦ 3 τμήματα, δι' ἄλλην δὲ φθορὰν 4 τμήματα, δι' ἄλλην 5, καὶ δι' ἄλλην 6 καὶ 2, καὶ 1, ἐν ἀναβάσει ἢ κατὰβάσει φωνῆς (α).

211. Τὰ μέτρα τῶν διαφόρων διαστημάτων τῶν φθόγγων θεωροῦνται διτιῶς, τονιαῖα διαστήματα τῶν φθόγγων, καὶ ἴδια διαστήματα τῶν φθόγγων· καὶ τονιαῖα μὲν διαστήματα τῶν φθόγγων εἶναι τὰ 12, 9, 7, καὶ 14, ἡγουν ὁ μείζων τοῦ μείζονος· ἴδια δὲ διαστήματα τῶν φθόγγων εἶναι τὰ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 13, καὶ ἄλλα πολλὰ τὰ ὅποια ὡς εἵπομεν πολλάκις γίνονται ἐξ αἰτίας τῶν φθορῶν· καὶ τὰ μὲν πρῶτα, ἡγουν 12, 9, 7, καὶ 14 εἶναι καὶ λέγονται τόνοι, ἐπειδὴ τὸ ἀπόστημάτων θεωρεῖται καὶ μετρεῖται ἀπὸ τὸν ἕνα φθόγγον εἰς τὸν ἄλλον φθόγγον τὸν ἀμέσως ἀνιόντα ἢ κατιόντα πλησίον του· τὰ δὲ δεύτερα, ἡγουν τὰ 1, 2, 3, 4, καὶ τὰ λοιπὰ δὲν λέγονται τόνοι, ἐπειδὴ τὸ ἀπόστημάτων θεωρεῖται καὶ μετρεῖται ἀπὸ τὴν φυσικὴν θέσιν καὶ θάσιν ἑνὸς φθόγγου εἰς τὸν αὐτὸν φθόγγον ὅς τις ἀναβιβάζεται ἢ καταβιβάζεται διάτινα φθορὰν.

212. Ἐπειδὴ δὲ, ὡς πολλαχοῦ διὰ πολλῶν παραδειγμάτων ἀπεδείξαμεν ὅτι, τὸ μὲν διατονικὸν καὶ ἐναρμόνιον μελωδεῖται κατὰ τόνους μείζοντας, ἐλάσσοντας, καὶ ἐλαχίστους, τὸ δὲ χρωματικὸν κατὰ τόνους ἐλαχίστους, χρωματικούς μείζοντας, καὶ με-

(α) Ὅταν ὁ μείζων τόνος δι' ὁποιαδήποτε φθορὰν ἐλαττωταὶ 3 τμήματα μ' ὅλον ὅτι τὸ διάστημα ἐκεῖνο μένει τόνος ἐλάττων, μ' ὅλον τοῦτο ἐθεωρεῖτο ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας ὡς Δίεσις.

Ἡρεμία τῆς χειρὸς εἰς τὸν χρόνον δὲν γίνεται παρὰ μόνον εἰς τὴν ἀπλὴν ἢ εἰς τὴν διπλὴν· τοῦτο δὲ ἐλήφθη ἀπὸ τὴν σειρὰν τοῦ τρίτου Κεφαλαίου· ἢ δὲ λέξις ἡρεμία σημαίνει στάσιν τινα καὶ ἀργοπορίαν· ἴδε ἐν Κεφ. τρίτῳ.

ταξὺ δύο τετραχόρων χρωματικῶν κατὰ τόνον ἓνα διατονικὸν μείζονα, διὰ τοῦτο οἱ φθόγγοι ἀπομακρύνονται μὲν ἀπὸ τὰς φυσικὰς θέσεις καὶ θάσεις των ἐξ αἰτίας τῶν φθορῶν 1 τμήμα, καὶ 2, καὶ 3, καὶ 4, καὶ 5, καὶ 6, ἕως 12, ἢ καὶ περισσύτερα τμήματα, ὁμῶς πάντοτε ὁ καθείς φθόγγος δι' ὅποιανδήποτε φθορὰν ἔλκει πρὸς ἑαυτὸν ἢ ἀπωθεῖ ἀπὸ ἑαυτοῦ τὸν προσεγγῇ ἀνιόντα ἢ κατιόντα φθόγγοντου τόσον, ὥστε ἀπέχει ἀπ' αὐτοῦ, ἢ 12, ἢ 9, ἢ 7, ἢ 14 τμήματα, καὶ ὅχι ποτὲ περισσότερα, ἢ ὀλιγώτερα.

213. Ὅταν δὲ διὰ ταύτην τὴν φθορὰν $\Theta\eta$ σημειοῦται εἰς τὴν Κλίμακα 14 τμημάτων διάστημα, τότε τὸ διάστημα ἐκείνο

θεωρεῖται εἰς δύο διαστήματα, καθὼς: $\overset{\Theta\eta}{\underbrace{\quad}} \text{Βου Πα} \rightarrow \rightarrow \text{ἀντι}$

$\overset{\text{Βου Νη}}{\underbrace{\quad}}$, καὶ προφέρονται ὁ μὲν Γα καὶ Βου εἰς τὴν θάσιντων, ὁ δὲ Πα προφέρεται εἰς τὴν θάσιν τοῦ Νη· τὸ δὲ μέρος τοῦ Πα εἰς τὴν ἰδίαν θάσιν του ἀφίηται ὑπερβάσιμον, καὶ αὐτὸς ἀκούεται ὡς Νη· τοῦτο αὐτὸ θεωρεῖται ἔταν ἢ αὐτὴ φθορὰ τίθεται καὶ εἰς τὸν Κε, ἢ εἰς τὸν Πα, καὶ μελωδῆται κατὰ τὰ αὐτὰ διαστήματα.

214. Τὸ 16 τμημάτων διάστημα τὸ σημειούμενον εἰς τινα φθόρικὴν Κλίμακα τῆς Κρηπίδος Θεοδώρου Φωκαέως, καὶ τῶν ἄλλων προεχδοθέντων Θεωρητικῶν, παρατηρηθὲν, ἐπειδὴ δὲν συμφωνεῖ παντελῶς τὸ μέλος του μὲ τὸ μέλος τοῦ ἐξῆς ὑπερβατοῦ διαστήματος: $\overset{\pi}{q} \underbrace{\quad} \overset{0}{0} \overset{16}{16} \overset{16}{16}$, καὶ $\overset{x}{q} \underbrace{\quad} \overset{0}{0} \overset{16}{16} \overset{16}{16}$, ἄρα δὲν εἶναι ἀληθές· ὁμοίως καὶ τὸ τοῦ Πλαγίου Δευτέρου Ἰχίου τὸ 18 τμημάτων διάστημα: Βου Γα, καὶ Ζω Νη, ἐπειδὴ τὸ μέλος του δὲν συμφωνεῖ μὲ τὸ μέλος τοῦ ἐξῆς ὑπερβατοῦ διαστήματος: $\overset{\beta}{\underbrace{\quad}} \overset{0}{0} \overset{19}{19}$, καὶ $\overset{x}{\underbrace{\quad}} \overset{0}{0} \overset{19}{19}$, ἄρα καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές (α).

(α) Ἐὰν ἦσαν ἀληθινὰ, ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν τρία καὶ τέσσαρα μὲν γένη

215. Οἱ τόνοι προφέρονται πάντοτε εἰς ὅλας τὰς Μελωδίας κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσημειώταμεν τάξιν καὶ Ἀρμονίαν εἰς τὰ προλαβόντα Κεφάλαια εἰς ὅλας τὰς Διατονικὰς καὶ χρωματικὰς καὶ ἐναρμονίους Κλίμακας διὰ νὰ παρασταίνωσι πάντοτε εἰς τὴν ἀκοήν, Τριφωνίας, Τετραφωνίας, καὶ Ἑπταφωνίας· καὶ ἂν εἴς τινα Μελωδίαν (διὰ νὰ ὑψώσῃ τις τὸ ἔξοτον του) θελήσῃ τις ν' ἀναβῇ ἀπὸ τοῦ χαμηλοῦ τούτου Δ ὡς ἀπὸ τοῦ Γα, οὕτω: Γα Δι Κε, Γα Δι Κε, Γα Δι Κε, Γα Δι Κε, Γα Δι Κε, Γα Δι Κε, Γα Δι Κε, κατὰ τὴν ὁγδόην Κλίμακα τοῦ Δευτέρου Πίνακος, πρέπει καὶ τὴν κατάβασιν νὰ μεταχειρισθῇ κατὰ τὴν αὐτὴν Κλίμακα, ἤγουν Κε Δι Γα Βου Πα Νη Ζω Κε κτλ· διότι τὸ μέλος ἀλλέως γίνεται ἀνάρμωστον καὶ ψυχρὸν· ὁμοίως καὶ ἂν θελήσῃ τις νὰ μεταχειρισθῇ ἀνάβασιν εἰς τινα Μελωδίαν κατὰ τὴν ἐνάτην Κλίμακα τοῦ δευτέρου Πίνακος οὕτω: Νη Πα Βου κτλ, πρέπει ὁμοίως καὶ τὴν κατάβασιν νὰ μεταχειρισθῇ κατὰ τὴν αὐτὴν Κλίμακα, ἤγουν Βου Πα Νη Ζω Κε Δι Γα Βου κτλ· διότι ἀλλέως τὸ μέλος γίνεται ἀπειρόκαλον καὶ ἀτηδές.

216. Δύο ἐλάχιστοις τόνοι δὲν προφέρονται κατὰ συνέχειαν χωρὶς νὰ προξενήσωσιν εἰς τὸ μέλος ψυχρότητα· δύο δὲ ἐλάχιστοι προφέρονται μὲν, ὅμως ὁ ἐν μέσῳ φθόγγος πρέπει νὰ εἶναι ἀκίνη-

Χρωματικὰ, ἐν τοῦ Δευτέρου, καὶ ἐν τοῦ Πλαγίου Δευτέρου, ἐν ταύτης τῆς χρωματικῆς φθορᾷ ρ', καὶ τέταρτος Γένος ταύτης τῆς φθορᾷ —Θη, ἥτις ὡς εἴπομεν καὶ ἀλλαγὴ εἶναι Χρωματικὴ· Ἐναρμονία δὲ Γένη (ἐὰν ᾖσαν καὶ τούτου τὰ διαστήματα διάφορα ἀπὸ τοῦ Διατονικοῦ ὡς τὰ θέλουσιν οἱ πολλοί), ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν περισσότερα, ἐν ᾧ δύο εἶναι κυρίως τὰ Γένη, τὸ Διατονικόν, καὶ Χρωματικόν, ὡς πολλάκις προείπομεν· τὸν δὲ μείζονα τόνον τῶν 12 τμημάτων εὐρίσκει τις σημειούμενον εἰς τὰ ἀνωτέρω ῥηθέντα Θεωρητικὰ, ἄλλου μὲν 11 τμήματα, ἄλλου δὲ 13· ἀλλὰ πᾶς τις γνωρίζει, στοχάζομαι, ὅτι οἱ τόνοι δὲν εἶναι τσόχα, οὐδὲ πανίον νὰ κόπτωνται μὲ τὸ ψαλίδιον, καὶ νὰ ῥάπτωνται μὲ τὸ θελόνιον, νὰ σμικρύνωνται καὶ νὰ μεγαλύνωνται κατὰ τὴν ἀρέσκειν τοῦ καθενός.

τος εἰς τὴν βάσιν του ὡς: $\pi \overbrace{0}^{\sigma} \overbrace{7}^{\rho}$, $\pi \overbrace{0}^{\rho} \overbrace{7}^{\sigma}$, $\Delta \overbrace{7}^{\sigma}$

$\Delta \overbrace{0}^{\rho} \overbrace{7}^{\sigma}$ καὶ ἄλλα ὅμοια· τρεῖς δὲ μείζονες τόνοι συμπίπτει εἰς τὸ ἐναρμόνιον νὰ προφέρωνται κατὰ συνέχειαν, οὐδέποτε δὲ δύο χρωματικοὶ μείζονες· μετὰ τὸν μείζονα, ἐν' μὲν ἀναβάσει φωνῆς, προφέρεται ἐλάσσων, ἐν δὲ καταβάσει προφέρεται ἐλάχιστος, ἐλάττων δὲ ἐν καταβάσει φωνῆς, οὐδέποτε· μετὰ τὸν ἐλάττωνα, ἐν μὲν ἀναβάσει φωνῆς, προφέρεται ἐλάχιστος, μείζων δὲ οὐδέποτε, ἐν δὲ καταβάσει προφέρεται μείζων, οὐδέποτε δὲ ἐλάχιστος· ὁ χρωματικὸς μείζων προφέρεται πάντατε μεταξύ δύο ἐλαχίστων εἰς κάθε χρωματικὸν τετράρχηρον, οἵτινες ἐλάχιστοι εἶναι ἀκριβῶς ἡμιτόνια αὐτοῦ· ὁ διατονικὸς μείζων εἰς ταύτην τὴν φθορὰν ρ προφέρεται μεταξύ δύο ἐλαχίστων, τοῦτο συμπίπτει καὶ εἰς πολλὰ μέρη τοῦ χρωματικοῦ· ἴδε τὰς χρωματικὰς Κλίμακας (α).

217. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, καθὼς εἰς τὴν Θεότευκτον Γλῶσσαν τῶν ἀπέφeyγον πάντοτε τὰς τραχεῖας καὶ ὑγρὰς τῶν συλλαβῶν καὶ λέξεων φωνάς, καὶ ἐπρόφερον αὐτὰς κατὰ τὸν μέσον ὅρον διὰ τὸ εὐφωνότερον, οὕτω θέβαια καὶ εἰς τὴν Μουσικὴν τῶν ποτὲ δὲν μεταχειρίζοντο ἀγρίας ἀδυνατάς, ἐκλελυμένας καὶ ἀποκόπους φωνάς (β). Οἱ δὲ ἡμέτεροι ἐκκλησιαστικοὶ ἀρχαῖοι Μουσικοὶ, οἵτινες ὅλοι

(α) Τὸ νὰ προφέρωνται οἱ φθόγγοι κατὰ τὴν τάξιν καὶ Ἀρμονίαν, καὶ κατὰ τὰ ὅποια εἴπομεν διαστήματα, καὶ καθ' ὅλα τὰ ἄλλα μ' ὅλην τὴν εὐφωνίαν καὶ ἡδύτητα εἰς τὴν φωνητικὴν Μουσικὴν, καὶ τὸ νὰ προφέρωνται, παραβαίνοντες ταῦτα, ἐξ ἐναντίας μ' ὅλην τὴν κακοφωνίαν, ἀσθιάντε καὶ ψυχρότητα, προσδιωρισμένον μὲν εἶναι ἀπὸ τὴν φύσιν αὐτὴν· ἐπινοήθη δὲ καὶ ἀνεκαλύφθη, καὶ ἐσαφηνίσθη πρὸ τοσούτων αἰώνων ὑπὸ Πυθαγόρου, Εὐκλείδου, Ἀριστείδου, Ἀριστοξένου, καὶ ἄλλων πολλῶν σοφωτάτων Ἑλλήνων Ἀνδρῶν.

(β) Ὅτι μὲν καὶ ἐκεῖνοι, ὡς ἡμεῖς, εἶχον διττοὺς χαρακτῆρας Μουσικούς διὰ νὰ γράψωσι τὸ πᾶν τοῦ Μέλους, ἤγουν πᾶσαν ποσότητα καὶ ποιότητα Μελωδικήν, ὁμοίως καὶ φθορικά σημεῖα διὰ νὰ φθορίξωσι τὰ Μῆλη ὡς ἤθελον, εἶναι στοχάζομαι, ἀναμφίβολον· ὅτι δὲ τούτους τοὺς ἰδικούστας καὶ

σχεδόν καὶ τὰ θεολογικάτων συγγράμματα καὶ τὰ μελωδικὰ Τρο-
πάρια, καὶ ἐν γένει ὅλα συνέγραψαν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην Ἑλ-
ληνικὴν τὴν Βασίλισσαν πασῶν τῶν Γλωσσῶν, εἶναι πιθανώτα-
τον νὰ μετεχειρίσθῃσαν καὶ τὰς ἐκκλησιαστικάς Μελωδίας τῶν κατὰ
τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην Ἑλληνικὴν Μουσικὴν ἥτις ὑπερέβαινε πάσας
τοῦ κόσμου τὰς Μουσικάς· δὲν εἶναι ὅμως πολὺς καιρὸς ἀφ' οὗ
ἄρχισαν πολλοὶ τῶν ἡμετέρων Μουσικῶν, μάλιστα δὲ τὴν σήμε-

ταῦτα τὰ ἰδικάμας εἶχον, ἢ ἄλλους ὡς τούτους καὶ ἄλλα ὡς ταῦτα, εἶναι
μὲν εἰς ἡμᾶς παντάπασιν ἄγνωστον, ἢ ἀμφίβολον, ἀλλ' ὁμοίως εἶναι καὶ
ἀδιάφορον· ἀλλ' ἀφίνοντες τὰ ἄλλα ὅλα, λέγομεν τὰ ἐξῆς περὶ Διέσεως καὶ
Ἰφέσεως· ἔστω νὰ εἶχον ἐκεῖνοι τὴν ἰδικὴν μας ταύτην Δίεσιν σ , τὴν -ἐκ
λάμβανον ὅμως (ὡς γίνεται φανερόν ἐκ τῶν ὅσα ἀναφέρει ὁ Διδάσκαλος Χρύ-
σανθος ἀπὸ τὰ παλαιὰ σωζόμενα περὶ Μουσικῆς τῶν Ἑλλήνων συγγράμματα
εἰς τὸ μέγα Θεωρητικόν) καὶ οὕτω σ , καὶ οὕτω ρ γραφομένην, Δίεσιν,
καὶ ὅχι οὕτω σ μὲν Δίεσιν, οὕτω ρ δὲ Ἰφέσιν· διότι ἡ μὲν λέξις Δίεσις, ὡς
καὶ ἀλλαχοῦ εἵπομεν, σημαίνει διαίρεσιν τοῦ τονικοῦ διαστήματος, ἄλλοτε
μὲν ἀφαιροῦσα ἢ ἐκ τοῦ ἰδίου διαστήματος εἰς τὸ ὅποιον αὐτὴ τίθεται 2. ἢ 3,
ἢ 5 τμήματα, καὶ προσθέτουσα ταῦτα εἰς τὸ προσεχὲς διάστημα εἰς τὸ
ὅποιον πάλιν τίθεται, ἄλλοτε δὲ ἀφαιροῦσα ἐκ τοῦ προσεχοῦς διαστήματος
τοσαῦτα τμήματα καὶ προσθέτουσα εἰς τοῦτο τὸ ὅποιον αὐτὴ ἀπαξ τίθεται·
ἡ δὲ λέξις Ἰφαισις σημαίνει τὴν πολλὰ ἀδύνατον καὶ ἐκλελυμένην φωνὴν,
καὶ ὅχι ποτὲ διαίρεσιν τοῦ τονικοῦ διαστήματος· διότι ἡ μὲν ποσότης τῆς
Μελωδίας θεωρεῖται εἰς δύο, εἰς τὸ πόσας πολλὰς φωνὰς ἔχουν πολλὰ τονι-
κὰ διαστήματα ἀπέχει ὁ εἰς φθόγγος ἀπὸ ἄλλον φθόγγον, καὶ εἰς τὸ πόσα
τμήματα ἀπέχει ὁ εἰς φθόγγος ἀπὸ ἑνὰ μόνον φθόγγον εἰς ἑν μόνον διάσ-
τημα· ἡ δὲ ποιότης θεωρεῖται, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἵπομεν, εἰς περισσότερα·
ὥθεν ἡ μὲν Δίεσις χρησιμεύει εἰς τοὺς 10 χαρακτῆρας τῆς ποσότητος, ἡ
δὲ Ἰφέσις πρέπει νὰ συγκαταριθμῇται μὲ τοὺς 12 χαρακτῆρας τῆς ποιότη-
τος μὲ ἑν σημεῖον ξεχωριστόν· καὶ μ' ὅλον ὅτι δὲν γνωρίζομεν παντελῶς,
ἂν εἶχον ἢ δὲν εἶχον οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες Ἰφέσιν, μ' ὅλον τεῦτο ἂν εἶχον,
τὴν μετεχειρίζοντο μὲ μεγάλην διαφορὰν, τὴν μετεχειρίζοντο δηλαδὴ ὅπου
ἐχρειάζετο νὰ προσφέρωσι γλυκείας, πρᾶεας, ἡσύγους, καὶ ἡμέρους φωνὰς
καὶ ὅχι ὡς τὴν σήμερον οἱ ἐξωτερικοὶ Μουσικοὶ εἰς ὅποιας πολλάκις εἵπο-
μεν ἀηδεῖς, ἀδυνάτους καὶ ἐκλελυμένας φωνὰς.

ρον ὅλως δυνάμεσι καταγίνονται διὰ νεωτέρων μελοποιημάτων νὰ μᾶς εἰσάξωσι μὲ μεγάλην μας δυσαρέσκειαν ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ μέλη μόνον καὶ μόνον πρὸς εὐχαρίστησιν τοῦ ἀπλοῦ ὄχλου μηδὲν περὶ τοῦ ἱεροῦ ἐκκλησιαστικοῦ Μέλους καὶ ὅρους φροντίζοντες, ἀλλ' ὑπομονή!

218. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες κατ' ἀρχὰς μὲν μὲ ἐν σύμφωνον γράμμα τὸ τ, καὶ μὲ τὰ ἐπτὰ φωνήεντα α ε η ι ο υ ω ἐπρόφερον ὁκτὼ φθόγγους, καὶ ἔκαμον τὴν παρ' ἐκείνοις λεγομένην Ἀρμονίαν, ἣ γοῦν τὴν ἐπταφωνίαν ὡς ἐξῆς: τε τ ε η το ται τα τυ τω· ἔπειτα δέ, ὡς φαίνεται, θέλοντες νὰ φέρωσι τοὺς φθόγγους νὰ γνωρίζωνται καλῆτερα ποῖος εἶναι ὁ πρῶτος φθόγγος τῆς Κλίμακος, ποῖος ὁ δεύτερος κτλπ. ἀφαίρεσαν μὲν τὸ τ, καὶ ἐπρόσθεσαν καὶ ἄλλα σύμφωνα, καὶ οὕτω κατεχώρησαν τὰ ἐπτὰ φωνήεντα εἰς τοὺς ἐπτὰ φθόγγους ὡς ἐξῆς: Πα Κε, Νη Δι, Βο Γυ Ζω (α), α ε, η ι, ο υ ω· κατὰ τάξιν συνεχῇ μὲν τῶν φωνηέντων γραμμάτων, τῶν δὲ φθόγγων διὰ τὰς τετραφωνίας ὑπερβατὴν· κατὰ δὲ τάξιν τῶν φθόγγων συνεχῇ μετέβαλον αὐτοὺς ὡς ἐξῆς. Πα Βο Γυ Δι Κε Ζω Νη· διὰ δὲ τὸ εὐφωνότερον, τὸ μὲν υ ἐπρόσθεσαν εἰς τὸ Βο, εἰς δὲ τὸ Γ ἐπρόσθεσαν τὸ α, καὶ ἐπρόφερον τοὺς φθόγγους Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη (6)· καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ Πα ἀρχιεθέντος τοῦ Π, σημαίνεται ὁ πρῶτος φθόγγος τῆς Κλίμακος διὰ τοῦ α· ἀπὸ δὲ τοῦ Βου, ἀφαιρεθείσης τῆς διφθόγου ου, σημαίνεται ὁ δεύτερος ἀπὸ δὲ τοῦ Γα, ἀφαιρεθέντος τοῦ α, ὁ τρίτος φθόγγος· ἀπὸ δὲ τοῦ Δι, ἀφαιρεθέντος τοῦ ι καὶ ἀπὸ τοῦ Κε τὸ κ, σημαίνονται οἱ φθόγγοι

(α) Πα Κε μία τετραφωνία, Νη Δι, ἄλλη τετραφωνία, Βο Γυ (ὁ Βο ὅμως ἐννοεῖται εἰς τὴν θάσιν τοῦ μέσου Ζω) ἄλλη τετραφωνία, ἀπὸ δὲ τοῦ αὐτοῦ Γυ εἰς τὸν ὕψηλόν Ζω ἄλλη τετραφωνία, καὶ οὕτως ἡριθμοῦν τετραφωνίας τέσσαρας.

(6) Ταῦτα ὅλα ὁ Διδάσκαλος Χρῶσανθος ἀποσιωπᾷ, καὶ δὲν λέγει ἀπὸ ποίου Ἑλλήνος Μουσικοῦ παλαιὸν σύγγραμμα κἄν τοὺς φθόγγους οὕτω τακτοποιημένους: Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη, παρέλαβε, καὶ τοὺς παράδωκεν διὰ τοῦ συγγράμματός του τοῦ μεγάλου θεωρηκοῦ εἰς ἡμᾶς.

ὁ καὶ εἰς ἀπὸ τοῦ Ζω, ἀφαιρεθέντος τοῦ ω, σήμαίνεται διὰ τοῦ Ζ ὁ ἔβδομος· ἀπὸ δὲ τοῦ Νη, ἀφαιρεθέντος τοῦ Ν, σήμαίνεται διὰ τοῦ η ὁ ὄγδοος καὶ τελευταῖος φθόγγος τῆς Κλίμακος (α)

219. Περὶ δὲ τοῦ Τονισμοῦ καὶ Μελοποιίας ἰδίως ἐν τῇ παρόντι οὐδὲν ἄλλο λέγομεν, καθότι περὶ τοῦ πλείστου μέρους καὶ τῶν δύο αὐτῶν ἐν ὅλῃ ταύτῃ τῇ Βίβλῳ σποράδην ὠμιλήσαμεν. Ὅθεν ὁ μὴ γνωρίζων, καὶ θέλων νὰ μάθῃ νὰ τονίξῃ ὀρθῶς, μετὰ τὴν τῶν ἐν τῇ Βίβλῳ ταύτῃ μάθησιν, ἄλλοτι περισσότερον δὲν χρειάζεται παρὰ μόνον περιέργειαν εἰς τὰ ὅποια φέρει ἀνὰ χεῖρας τῶν τεχνικωτέρων Μουσικορθογράφων Μελοποιήματα· ὁ δὲ νὰ μελοποιῇ κανονικῶς, καὶ νὰ μὴ περιπίπτῃ εἰς ἀσυγχώρητα σφάλματα, χρειάζεται μὲν καὶ ἀρκετοὺς ἰδίους περὶ Μελοποιίας κανόνας, ὅμως μαζὶ μὲν αὐτοὺς χρειάζεται καὶ Μουσικὰ ἀπὸ τῶν ἐνδοξοτέρων Μελοποιητῶν παρόντα μαθήματα εἰς τὰ ὅποια πρέπει οἱ κανόνες νὰ προσαρμόζονται· ἄλλῶς δὲ οἱ ξηροὶ κανόνες, ὅσον εἶναι πολλοί, τόσον εἶναι εἰς αὐτὸν καὶ ἀνωφελέστεροι. Οἱ ἐπιθυμοῦντες λοιπὸν τοῦτο, ἃς ἔχωσιν ὀλίγην ὑπομονήν, καὶ μετ' οὐ πολὺν καιρὸν ἐκδίδεται σὺν Θεῷ ἀγίῳ νέᾳ Ἀνθολογίᾳ τοιούτων ἐκλεκτῶν Μουσικῶν Μαθημάτων μετὰ ὑποσημειώσεων πάντων τῶν ἀναγκασιούτων κανόνων πρὸς τὴν τελοποίησιν τοῦ Μουσικοῦ Μαθητοῦ.

(α) Ὁ μὲν ἔβδομος ὅμως φθόγγος ἐννοεῖται ὡς ἕκτος, ὁ δὲ ὄγδοος ὡς ἔβδομος, καὶ οὕτως ἀριθμοῦνται φθόγγοι ἑπτὰ, καὶ ἦχοι διατονικοὶ γίνονται ἀπ' αὐτοὺς ἑπτὰ, ἔχοντες ὁ καθεὶς κύριον φθόγγον, ὁ μὲν Πρῶτος ἦχος τὸν Πα, ὁ Δεύτερος τὸν Βου, ὁ Τρίτος τὸν Γα, ὁ Τέταρτος τὸν Δι, ὁ Πέμπτος τὸν Κε, ὁ ἔβδομος τὸν Ζω. ὁ ὄγδοος τὸν ὑψηλὸν Νη· ὁ δὲ ἕκτος ἦχος, ἐπειδὴ ἄλλος φθόγγος δὲν εἶναι δι' αὐτὸν, κύριον φθόγγον λαμβάνει τὸν μέσον Νη· ὁ δὲ Δεύτερος διατονικὸς ὢν, κατατάσσεται εἰς τὸν Τέταρτον, χρωματιζόμενος δὲ ἔπειτα λογίζεται πάλιν Δεύτερος καὶ κύριον φθόγγον ἔχει τὸν Βου· καὶ οὕτως οἱ μὲν φθόγγοι εἶναι ἑπτὰ, οἱ δὲ ἦχοι ὡκτώ.

ΤΕΛΟΣ.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

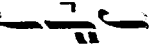
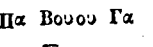
Σελ: Στίχ: Εσφαλμένα

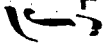
2 12 ὁποῖον δὴποτε
5 1 τὸ Κε
9 25 ἐλάτων
12 25 ἐκτὸς τοῦ Κεντήματος
13 3 Κεντημάτων

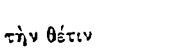
13 6 οὕτω:
13 12 οὕτω:

14 9
14 11

14 17
2 α

16 1 Ἀντικένωμα
16 24 ἀποβάλλοντες
17 24 π
q
Πα Βουου Γα

19 23
21 30 ἃν Ἡρεμίαν
23 21 εἰς τέσσαρα

23 28 π
q

24 23 εἰς τὴν θέτιν
26 4 ὀλίγω

27 24 ὅταν δὲ διαρκῇ δύο δεύτερα λεπτά,
σημειοῦται οὕτω:

32 18 τῶν ἐγχρόνων ὑποστάσεων

Διορθωμένα

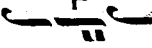
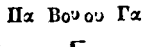
ὁποιονδήποτε
τὸν Κε
ἐλάσων
ἐκτὸς τοῦ Κεντήματος
Κεντημάτων

οὕτω:
οὕτω:

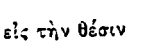

6 α

Ἀντικένωμα
ἀποβάλλοντες
π
q
Πα Βουου Γα

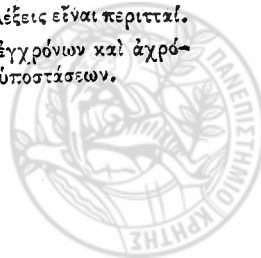

τὴν Ἡρεμίαν
εἰς τέσσαρα

π
q

εἰς τὴν θέσιν
ὀλίγω

αὔται αἱ λέξεις εἶναι περιτταί.

τῶν ἐγχρόνων καὶ ἀχρό-
νων ὑποστάσεων.

Σελ. Στίχ.

Διόρθωσις.

40 2 π $\frac{\pi}{q}$ $\frac{\pi}{q}$ $\frac{\pi}{q}$ $\frac{\pi}{q}$

π $\frac{\pi}{q}$ $\frac{\pi}{q}$ $\frac{\pi}{q}$ $\frac{\pi}{q}$ $\frac{\pi}{q}$

41 2 ν $\frac{\nu}{c}$, $\frac{\nu}{c}$

ν $\frac{\nu}{c}$, $\frac{\nu}{c}$ ν

47 14 ἀποκαστίναι

ἀποκατασταίνει

47 17 $\frac{\nu}{7}$ $\frac{\nu}{12}$ $\frac{\nu}{c}$

$\frac{\nu}{7}$ $\frac{\nu}{9}$ $\frac{\nu}{c}$

47 28 $\frac{\Delta}{7}$ $\frac{\Delta}{12}$ $\frac{\Delta}{c}$

$\frac{\Delta}{7}$ $\frac{\Delta}{9}$ $\frac{\Delta}{c}$

49 3 Τμήματα

τμήματα.

49 28 Σχεδιάζωμεν

σχεδιάζωμεν

49 29 φέρουσι παλίκου

φέρουσι πηλίκον

50 8 Χρωματικά

Χρωματικά

54 27 Ἀπαράλακτα

ἀπαράλλακτα

57 19 Ἀπαράλακτον

ἀπαράλλακτον

59 12 Ἀπαράλακτα

ἀπαράλλακτα

59 31 Μετρούνται

μετρούνται

60 5 Περισσότερα

περισσότερα

60 32 τὰς μεταχειρίσθησιν

τὰς μετεχειρίσθησιν

61 22 Δεύτερος

δεύτερος

61 25 Νῶν μελισσῶν

τῶν μελισσῶν

61 32 Μετὰ

μετὰ

62 21 Τατ' Ἀντιφωνίαν

κατ' Ἀντιφωνίαν

64 3 Εἶναι, ὅμοιου

εἶναι, ὅμοιον

64 30 δ

δ

66 30 τὰς μεταχειρίσθησαν

τὰς μετεχειρίσθησαν

70 3 συνίσται

συνίσταται

70 4 ἡ δὲ Διοξεία

ἡ δὲ Διοξεία

76 27 οὗτον τὸν φθόγγον

τοῦτον τὸν φθόγγον

79 13 Κοινωνικά

Κοινωνικά.

83 24 Διδαδχαλον

Διδάσχαλον

85 8-9 καὶ ὁ Δι τοῦ Πλαίουγι

καὶ ὁ Δι τοῦ Πλαγίου

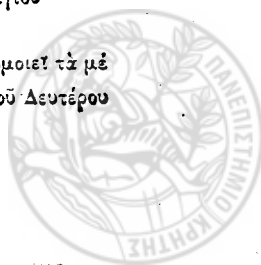
84 25 ὅτον

Δευτέρου ὅταν

85 29 καὶ ἐξομοιεῖ τὰ μέλη του τοῦ Δευτέρου.

καὶ ἐξομοιεῖ τὰ μέ

λη του με τὰ μέλη του Δευτέρου

Σελ. Στίχ.

86	30	καὶ μάλιν
89	30	ἐλαττόνεται
89	30	καθὼς καὶ τότε
92	47	λέγεται
93	3	ὁ Πλάγιος
93	9	κᾶμμίαν
93	11	τοῦ Ἡχοῦ
93	26	τὸ διάστημα
94	11	φιλοκτιριμον
94	13	μὲ θραδεύαν
94	14	χαῦνον
94	18	λέγει
94	49	διαφέρει
103	3	καὶ γίνεται
105	28	ἡ ψυχρότης
105	28	αὔτη
105	28	τίθεται
109	29	συστήματα
111	15	9 τμήματα

Διόρθωσις.

καὶ μάλιστα
ἐλαττόνονται
καθὼς καὶ
λέγεται
ὁ Πλάγιος
κᾶμμία
τοῦ Ἡχοῦ
τὸ διάστημα
φιλοκτιριμον
μὲ θραδεῖαν
χαῦνον
λέγει
διαφέρει.
καὶ γίνεται
ἡ ψυχρότης
αὔτη
τίθεται
συστήματα
9 τμήματα

ΚΛΙΜΑΚΕΣ.

[illegible]

Κατάλογος τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν.

ΟΙ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

σώματα.

Ο τῆς Αὐτῆς Παναγιότητος Μέγας Πρωτοσύγγελ. κὺρ Ἰωακείμ	3
Ὁ τῆς Α. Παναγιότ. Μέγας Ἀρχιδιάκονος κὺρ Πανάρετος	2
Ὁ τῆς Α. Παναγιότ. ἅγιος Δευτερεύων κὺρ Γαβριήλ	1
Ὁ τῆς Α. Παναγιότ. ἅγιος Τριτεύων κὺρ Χρῦσανθος	1
Ο Πανος. Πατριαρχικὸς Σύγγελος κὺρ Παΐσιος	1
Ὁ τῆς Α. Μακ. τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἱεροσολ. Ἀρχιδιάκ. κὺρ Γρηγόριος	1
Ὁ τῆς Α. Μακ. Ἱεροδιάκονος κὺρ Μισαήλ	1
Ὁ πρώτων Μηγ. Πρωτοσύγγελος κὺρ Σωφρόνιος	1
Ὁ πρώτων Μηγ. Ἀρχιδιάκονος κὺρ Στέφανος	1
Ὁ τοῦ Ἁγίου Γέροντος Κεσσαρείας Πρωτοσύγ. κὺρ Παΐσιος	1
Ὁ τῆς Αὐτοῦ Σεβ. Ἀρχιδιάκ. κὺρ Ἀγαθάγγελος	1
Ὁ τοῦ Ἁγίου Γέροντος Ἐφέσου Ἀρχιδιάκον κὺρ Ἰγνάτιος	1
Ὁ τῆς Αὐτοῦ Σεβ. Γραμματεὺς κὺρ Ἄνθιμος	1
Ὁ τῆς Αὐτοῦ Σεβ. Ἱεροδιάκονος κὺρ Καισάριος	1
Ὁ τοῦ Ἁγίου Γέροντος Ἡρακλείας Ἱεροδιάκ. κὺρ Νεόφυτος	1
Ὁ τοῦ Ἁγ. Γέροντος Κυζίκου Γραμματεὺς κὺρ Καλλίνικος	1
Ὁ τοῦ Ἁγ. Γέροντος Νικομηδείας Γραμματεὺς κὺρ Ἰγνάτιος	1
Ὁ τοῦ Ἁγ. Γέροντος Χαλκιδόνος Ἱεροδιάκ. κὺρ Τιμόθεος	1
Ὁ τοῦ Ἁγ. Γέροντος Δέρκων Ἱεροδιάκ. κὺρ Βενέδικτος	1
Ο τοῦ Ἁγ. Γ. Βόσνης Ἀρχιδιάκον ἐκ Κοζάνης	1
Ὁ Αὐτοῦ Πανερ. Ἱεροδιάκ. κὺρ Χρῦσανθος	1
Ὁ πρώτων Πανερωτ. Ρασκοπρεσβαίνης κὺρ Ἰγνάτιος Βυζάντιος	1
Ὁ Λογ. Ἀναστάσιος Ἰσαακίδης ἀ κανονάρχος τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας	1
Ο Χατζῆ Μαχάριος ἀ κανδυλάπτης τοῦ Πατριαρχείου	1
Ὁ τοῦτου ἀντάδελφος θ' ἀνδυλάπτης κὺρ Ἰωάννης	1
Ὁ Θεοφιλέστατος Επίσκ. Ἅγιος Ἀργυρουπόλεως κὺρ Σεραφεῖμ	2
Ὁ Πανός. Προεστὼς τῆς ἐν Ταταούλοις Ἐκκλησ. κὺρ Νεκτάριος	1

	σώματα	
Ὁ τῆς αὐτῆς Ἐκκλσ. Προεστὼς κὺρ Γεράσιμος		1
Ὁ Αἰδεσιμότατος ππ. Βασίλειος Προεστὼς τῆς ἐν Γαλατᾷ Ἐκ- κλησίας τοῦ ἀγίου Νικολάου		1
Ὁ κὺρ Νικηφόρος Ἱεροδιάκ. τῆς ἐν Γαλ. Ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας		1
Ὁ τιμιώτ. Κ. Βίκτωρ Γ. Ζωγράφου ἐξ Ἀργυροκάστρ. Καيسαρατινός		5
Ὁ υἱὸς Αὐτοῦ λογιώτ. κύριος Χρηστάκης		2
Ὁ τιμιώτ. Κ. Κωνστ. Δ. τραπεζίτης ἐξ Ἀργυρ. Νοκοβίτης		2
Ὁ τιμιώτ. Κ. Στέφανος ἀντάδελφος τοῦ Ἡγουμένου τῆς κατὰ τὴν κωμόπολιν Δροβιάνην τῆς Ἡπείρου ἱεράς Μ. τοῦ Δρυάνου		2
Ὁ Αἰδεσιμώτ. κὺρ ππ. Θεόδωρος ἐκ τῆς αὐτῆς κωμοπόλεως		2
Ὁ Κ. Μαργαρ. Ζωτιάδης ἐκ τῆς αὐτῆς κωμοπόλεως		1
Ὁ Κ. Θεοδόσιος Βασιλείου ἐκ τῆς αὐτῆς κωμοπόλεως		1
Ὁ τιμιώτ. Κ. Ἰωάννης Κύρου ἐξ Ἀργυροκάστρου Δοξατινός		1
Ὁ τιμιώτ. ἀδελφὸς αὐτοῦ Κ. Δημήτριος		1
Ὁ τιμιώτ. Κ. Πέτρος Δ. Παπουτοῦ Δοξατινός		1
Ὁ λογιώτ. Νικόλαος Ἐλευθεριάδης Καيسαρατινός		1
Ὁ τιμιώτ. Κ. Κωνσταντ. Ἐλευθερίου ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας		1
Ὁ τιμιώτ. Κ. Γ. Ἰωάννου Τζάχου ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας		1
Ὁ τιμιώτ. Κ. Κωνσταντ. Ἀνδρέου ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας		1
Ὁ τιμιώτ. Κ. Ἀναστάτ. Πέτρου ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας		1
Ὁ τιμιώτ. Κ. Γεώργιος Ἀλέκου ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας		1
Ὁ λογιώτ. Κ. Βασίλειος Ἰωάννου ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας		1
Ὁ λογιώτ. Κ. Βασίλειος Ἀνδρέου ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας		1
Ὁ λογιώτ. Β. Δημητριάδης ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας		1
Ὁ Κ. Ἰωάννης Σάββα ἐξ Ἀργυροκάστρου Νοκοβίτης		1
Ὁ Κ. Κωνσταντ. Ἀθανασίου ἐξ Ἀργυροκάστρ. Καλεζιώτης		1
Ὁ Κ. Καλοκυριάκος Ἰωάννου ἐξ Ἀργυροκάστρου Σελιτσιώτης		1
Ὁ Ἑλληνομουσικολογίωτατος Κ. Γεώργιος Ἐλευθεριάδης ἐξ Ἀργυροκάστρου Νοκοβίτης		1

σώματα

Ὁ Μουσικολ. Κ. Παρθένιος Μικρόστομος Ὑψωμαθιχός	1
Ὁ παρὰ τῷ Ἀγίῳ Πελαγεννεΐας Κ, Ἰωάννης Χαρμόσυνος	1
Ὁ Ἱερολ. Διάκ. τῆς ἱερ. Ἐκκλ. τοῦ ἁγ. Κωνστ. Κ. Ἰλαρίων	1
Ὁ Μουσικοαλληλοδ. Κ. Ἀναστ. Π.Π. Κωνστ Γορενζιώτης	5
Ὁ Κ. Δημήτριος χατζῆ Πανασιῶ Προυσταεὺς	1
Ὁ Πανοσιολ. Προεστὼς τῆς ἐν Ὑψωμαθίοις ἱερᾶς Ἐκκλησίας τῆς Ἀναλήψεως Κ. Ἀγαθάγγελος Μάκρυμιρλής	1
Ὁ Ἑλλόγ. ὑποδ. Κ. Κωνστ. Ναουμιδῆς ἐκ Βιτωλίων	1
Ὁ ἐν Βλάχκᾳ δεξιὸς ψάλτης Κ. Ἰωάννης Καθβάδας Χίδος Χαλκούσσης	5
Ὁ ἐν αὐτῇ ἀριστερὸς ψάλτης Κ. Γεώργιος	1
Ὁ Κ. Ἰγνάτιος Παπαδόπουλος Λέσβιος	1
Ὁ Αἰδεσιμ. Κ. ππ. Γρηγόριος ἀπὸ Ἀγίου Πάντα	1
Ὁ Κ. Νικόλαος Χ. Γεωργιάδης	2
Ὁ Κ. Γεώργιος Σπυράκης Κεφαλαναῖος	1
Ὁ Κ. Ἰωάννης Οἰκονομίδης ἐκ Χαιμάρας τῆς Ἠπείρου	1
Ὁ Αἰδεσιμ. Κ. ππ. Βασίλειος Χαρίτωνος ἐκ Αεροβιάνης κωμοπόλεως τῆς Ἠπείρου	5
Ὁ Ἑλληνομουσικολ. Κ. Ἀνδρέας Πάνου ἐκ τῆς αὐτῆς κωμοπ.	2
Ὁ Αἰδ. Κ. Π.Π. Δημήτριος ἐκ Δόξατῶν τῆς Ἠπείρου	2
Ὁ λογιώτ. Ἱεροδ. Κ. Ἰλαρίων Βυζάντιος	1
Ὁ κύριος Κωνστ. Ζηχαρίου ἐκ Πρεμέτης τῆς Ἠπείρου	1
Ὁ Κ. Ἰωάννης Ἱεροδιάκ. Κρουσσίτης Ἠπειρώτης	1
Ὁ Κ. Χ. Μιχαήλ Χ. Μητροφάνους Ἰκονιεὺς	1
Ὁ Κ. Χ. Δημήτριος Χ. Νικολάου	1
Ὁ Πρωτοψάλτης Κ. Κωνσταντῖνος	1
Ὁ Κ. Φώτης κοντουρᾶς	1
Ὁ ἐντιμ. κὺρ Κωνσταντῖος Πρωτόπαπας	1
Ὁ Κ. Στρατῆς Ἀγγελάκης	1
Ὁ Χ. Ἀναγνώστης Χ. Νικολάου	1

ΟΙ ΕΝ ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΕΙ

σώματα

Ὁ Μουσικολ. Κ. Παναγιώτης Β. Κανταρτζόγλους καὶ μαθητῆς τῆς ἐκδοθείσης Ἀρμονίας	1
Ὁ Κ. Χρῆστος Πάντου Διαμαντῆ	1
Ὁ Κ. Γεώργιος τοῦ ποτὲ Ἰωάννου	1
Ὁ Κ. Ἀναστάσιος Νικολάου	1
Ὁ Κ. Δημήτριος. Σταύρου ἱερῆς Δρυϊνουπολίτης, ἤγουν Ἀργυροκαστρίτης	1
Ὁ Κ. Σωτήριος Κωνσταντίνου	1
Ὁ Κ. Ἀθανάσιος τοῦ ποτὲ Ἰωάννου Λαγυδάκης	1
Ὁ Κ. Ἰωάννης τοῦ ποτὲ Σωτηρίου Τσαρχάκης	1
Ὁ Κ. Χρῦσανθος ἱερομόναχος Χρυτουπολίτης	1
Ὁ Μουσικολ. Κ. Πέτρος δεξιὸς ψάλτης τοῦ Ἁγίου Φωκᾶ εἰς Ὀρτάκιοι Βυζάντιος	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος Κ. ππ. Ἀμβρόσιος ὁ Μουσικοδιδάσκαλος διὰ τὴν ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολὴν	30
Ὁ Ἑλληνομουσικολογ. Κ. Ζαχαρίας Παναγιώτου Μουσταῖος πρῶτος ψάλτης τῆς ἐν Νικομηδείᾳ ἐκκλ. τοῦ Ἁγίου Παντελεήμο- νος Νικομηδεύς διὰ τὴν ἐκεῖσε Σχολήν	20
Ὁ Κ. Ἰωάννης Φήμιος Ἀλληλοδιδάκτης εἰς Ἀμισόν	25

ΟΙ ΕΝ ΤΩ ΑΓΙΟΝΥΜΩ. ΟΡΕΙ ΤΟΥ ΑΘΩΝΟΣ.

Οἱ ἐν τῇ ἱερᾷ Κοινότητι Ἀντιπρόσωποι.

Ὁ Πανοσιολ. κὺρ Σωφρόνιος Λαυριώτης	1
Ὁ Πανοσιώτ. Προηγ. κὺρ Εὐθύμιος Βατοπαιδινός	1
Ὁ Ὁσιολογιώτ. κὺρ Νήφων Διονυσιάδης	1
Ὁ Ὁσιώτ. κὺρ Διονύσιος Παντοκρατορινός	1
Ὁ Ὁσιώτ. κὺρ Γεδεών Ξηροποταμηνός	1
Ὁ Πανσιώτ. Καθηγ. τοῦ Καρακάλου κὺρ Γαβριήλ	1

	σώματα
Ὁ Ὀσιώτ. Γέρων κύρ Εὐθύμιος Φιλοθεΐτης	1
Ὁ Ὀσιώτ. κύρ Εὐλόγιος Σιμωνοπετρίτης	1
Ὁ Ὀσιώτ. κύρ Μακάριος Ἐσφιγμενίτης	1
Ὁ Ὀσιώτ. κύρ Καισάριος Ξενοφωτινὸς καὶ Ἐπιστάτης τῆς Κοινότητος	1
Ὁ Ἐλλογ. κύρ Ἰωάννης Π. Γραμματ. τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος	1
Ὁ Ἱερολογ. κύρ Δανιήλ. Βατοπαῖδ. καὶ Γραμμ. τῆς Ἱ. Κοινότητος.	1

ΟΙ ΕΝ Τῇ ΙΕΡᾷ ΜΟΝῃ ΔΑΥΡΑ.

Τὸ Κοινὸν Αὐτῆς	2
Ὁ Πανιερώτ. ἁγ. Πρ. Βάρνης κύρ Ἰωσήφ	1
Ὁ Πανιερώτ. ἁγ. Τραϊανουπόλεως κύρ Ἀνθιμος	1
Ὁ Πανοσιολογιώτ. κύρ Μελχισεδέκ	1
Ὁ Προηγ. κύρ Γαβριήλ	1
Ὁ Προηγ. κύρ Σωφρόνιος	1
Ὁ Ὀσιολογιώτ. κύρ Χ. Γρηγόριος	1
Ὁ Ὀσιώτ. Γ. Ἀκίνδυνο	1
Ὁ Προηγ. κύρ Νικόδημος	1
Ὁ Ὀσιώτ. κύρ Γ. Γαβριήλ	1
Ὁ Ἱερομόν. κύρ Δανιήλ	1
Ὁ Ἱερομόν. κύρ Κωνσταντῖος	1
Ὁ Ἱεροδιάκ. κύρ Συνέσιος	1
Ὁ Ὀσιώτ. κύρ Μακάριος	1
Ὁ Ὀσιώτ. κύρ Ἱερόθεος	1

ΟΙ ΕΝ Τῇ ΙΕΡᾷ Μ. ΜΟΝῃ ΒΟΤΑΠΑΙΔΙΟΥ.

Ὁ Ὀσιολογώτ. Γ. κύρ Νικηφόρος	1
Ὁ Μουσικοκολογ. κύρ Γρηγόριος Ἱεροψάλτης	1
Ὁ Ὀσιώτ. κύρ Μελέτιος Ἐφέσιος	1
Ὁ Ἱερομόν. κύρ Ἀνθιμος ἐκ Σοφίας	1

σώματα

Ο Πανοσιώτ. κύρ Κύριλλος	1
Ο Ιερολογιώτ. κύρ Μελχισεδέκ Δ.	1
Ο Ιερολογιώτ. κύρ Θεοδώρητος Κύπριος	1
Ο Όσιώτ. κύρ Σπυρίδων Κωνσταντινουπολίτης	2
Ο Όσιώτ. κύρ Γελάσιος Ἐπτανήσιος	1
Ο Όσιώτ. κύρ Δομετιανός	1

ΟΙ ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΙΒΗΡΩΝ

Ο Πανοσιώτ. Ἀρχιμανδρίτης κύρ Ἀθανάσιος	1
Ο Πανοσιώ. Προηγ. κύρ Γρηγόριος	1
Ο Πανοσιώτ. Ἀρχιμανδρίτης κύρ Ἰωακείμ	1
Ο Πανοσιώτ. Ἀρχιμανδρίτης κύρ Προκόπιος	1
Ο Πανοσιώτ. Ἀρχιμανδρίτης κύρ Ἀγαθάγγελος	1
Ο Πανοσιώτ. Προηγ. κύρ Δανιήλ	1
Ο Όσιώτ. Γέρων κύρ Δωρόθεος Μουσικός	1
Ο Μουσικοδιδάσκαλος κύρ Πορφύριος	1
Ο Μουσικολογιώτατος Ἱεροδιάκ. κύρ Διονύσιος	1
Ο Όσιώτ. Γ. Χ. Σεραφεῖμ	1
Ο Ἱερομουσικολογιώτατος κύρ Ἰγνάτιος	1
Ο Πανοσιώτ. κύρ Κύριλλος Μουσικός	1
Ο Ἐξοχώτατος Ἱατρός κύρ Σεραφεῖμ	1
Ο Πανοσιώτ. κύρ Μισαήλ	1
Ο Πανοσιολογ. κύρ Διονύσιος	1
Ο Όσιώτ. κύρ Γλυκέριος Μουσικός	1
Ο Μουσικολογ. κύρ Πολύευκτος	1
Ο Όσιώτ. κύρ Παχώμιος	1
Ο Όσιώτ. κύρ Παρθένιος Μουσικός	1
Ο Μουσικολογιώτ. κύρ Ἀντώνιος Ἀναγνώστου Θεσίος	1
Ο λογιώτ. Κ. Ἀριστοτέλης Βασιλείου Σταγειρίτης	1
Ο Κ. Δημήτριος Παππαδόπουλος	1

ΟΙ ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΞΗΡΟΠΟΤΑΜΟΥ

σώματα

Τὸ Κοινὸν Αὐτῆς	1
Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδ. κὺρ Διονύσιος	1
Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδ. κὺρ Ἰωαννῆσιος	1
Ὁ Πανοσιολ. κὺρ Ἀνθίμος	1
Ὁ Προηγ. κὺρ Αὔριος	1
Ὁ Κ. Χ. Δαμιανός	1
Ο Κ. Ζαφείριος Σερδ	1
Ὁ Ἱεροδ. Κ. Ἰάκωβος Καρακαλιν. εἰς τὸ Ξηροπότ.	2

ΗΙ ΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΚΟΥΤΑΟΥΜΟΥΣΙΟΥ

Τὸ Κοινὸν Αὐτῆς	1
Ὁ Πανοσιώτ. Ἀρχιμδ. Κ. Ἀγάπιος	1
Ὁ Πανοσιώτ. Προηγ. Κ. Ἀβράμιος	1
Ὁ Ἱεροδ. Κ. Δαμιανός	1
Ὁ Ὀσιώτ. Κ. Ματθαῖος	1
Ὁ Πανοσιώτ. Ἱερομ. Συμεὼν Παντοκρατωρινός	1

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΔΟΧΙΑΡΙΟΥ

Τὸ Κοινὸν Αὐτῆς	1
Ὁ Πανοσιώτ. Ἀρχιμανδ. κὺρ Θεοφάνης	1
Ὁ Πανοσιώτ. Προηγ. κὺρ Εὐγένιος	1
Ὁ Πανοσιώτ. κὺρ Συμεὼν	1
Ὁ Ἱεροδ. κὺρ Δανιὴλ Μουσικός	1
Ὁ Ὀσιώτ. κὺρ Γερμανός Φιλοθέτης	1
Τὸ Ἱερὸν Κοινόδιον τῆς Σίμωνος Πέτρας	1
Τὸ Ἱερὸν Κοινόδιον τοῦ Ἐσφιγμένου	1
Ὁ Πανοσιώτ. Ἱερομ. κὺρ Σαμουὴλ	1
Τὸ Ἱερὸν Κοινόδιον τοῦ Γρηγορίου	1

σώματα

Ὁ Ὀσιώτ. κύρ Βιτάλιος	1
Τὸ Ἱερὸν Κοινόνιον τοῦ Κωνσταντινίου	1

Η ΕΝ ΚΑΡΡΑΙΣ ΚΕΝΤΡΩΚΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΣΧΟΛΗ:

Ὁ Σχολάρχης Αὐτῆς Κ. Π. Μελισσογός	1
Ὁ Ἱερολ. κύρ Ἀμβρόσιος Παντοκρ. καὶ ὑπάλληλος αὐτῆς	1
Ὁ Ἱεροδ. κύρ Παντελεήμων Παντοκρατορινός	1
Ὁ Ὀσιώτ. κύρ Θεοδόσιος Χιλανδορινός	1
Ὁ Ὀσιώτ. κύρ Γρηγόριος Φιλοθεΐτης	1
Ὁ Ἱερομ. κύρ Ἀδράμιος Κουτλουμουσιανός	1
Ὁ Ὀσιώτ. κύρ Κωνσταντῖνος Ἀγιοπαυλῆτης	1

ΟΙ ΕΝ ΚΑΡΡΑΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Ὁ Ὀσιώτ. κύρ Κύριλλος Ἱεροψάλτης τοῦ Πρωτάτου	1
Ὁ Πανοσιώτ. Ἱεροψάλτης τοῦ Πρωτ. κύρ Ανθιμος Ζωγράφος	1
Ὁ Ὀσιώτ. Γαβριήλ Διακτάτης τοῦ Πρωτάτου	1
Ὁ τοῦ Πνευματικοῦ τῆς Κοινότη. Φιλόθεος Ἱερομόναχος	1
Ὁ Πανοσιώτ. Γαβριήλ Ἐφημέριος τοῦ Πρωτάτου	1
Ὁ Ὀσιώτ. Γέρον Συμεὼν Σαχαλιέρος	1
Ὁ Πανοσιώτ. κύρ Διονύτιος Ταταυλιανός	1
Ὁ Πανοσιώτ. Χ. Π. Παρίων Ἱεροψάλτης	2
Ὁ Πανοσιώτ. Ἱερομ. κύρ Δαμιῆλ Καλλιπολίτης	1
Ὁ Πανοσιώτ. Ἱερομόναχ. κύρ Ἰγνάτιος Σταυρουδάς	1
Ὁ Πανοσιώτ. κύρ Γαβριήλ Σταυρουδάς ἀπὸ Κουτλ. Κελ.	1
Ὁ Ὀσιώτ. κύρ Νικηφόρος Μουσικὸς Κουτλ. Βεῤῥαῖος	1
Ὁ Ὀσιώτ. Γεροματθαῖος Μουτάφης ἀπὸ Κελ. Διονύς.	1
Ὁ Ὀσιώτ. Γεροαγαθὴγγελος Σταμπαδῶρος	1
Ὁ Ὀσιώτ. κύρ Ἀβέρκιος Χρυσοστομίτης	1
Ὁ Ὀσιώτ. Χαράλαμπος ὠρολόγος	1

σώματα

Ὁ Ὀσιώτ. Χρύσανθος ἀπὸ Κελ. Ἰθιρίτης	1
Ὁ Ὀσιώτ. Ἀθανάσιος ἀπὸ Κελ. Παντοκρατορινός	1
Ὁ Πανοσιώτ. Π. Ἀθέριος Προβατιανός	1
Ὁ παρὰ τῷ Κ. Σωφρον. Λαυριώτ. Κ. Παναγιώτης Κυδων.	1

ΟΙ ΕΝ ΚΑΡΡΑΙΣ ΕΝΤΙΜΩΣΑΤΟΙ

Ὁ Ἐξοχ. Κ. Κοσμᾶς Β. Ἰατρὸς Ἡπειρώτης	1
Ὁ Κ. Γεώργιος Βρετὸς Νικολ. Ζωγράφος Ἰθακήσιος	2
Ὁ Κ. Γοσποδῆνος ῥάπτης Ἀδριανουπόλεως Μουσικὸς	1
Ὁ Κ. Βασίλειος Ἰωαννίδης Ὀλύμπιος Μουσικὸς	1
Ὁ Κ. Γεώργιος Παναζῆ Ζαγοραῖος	1

ΟΙ ΕΝ ΣΥΛΛΗΜΒΡΙΑΙ

Ὁ τοῦ Ἁγίου Συλλημβρίας ἱεροδιάκονος κύρ Μαλέτιος Μητυληναῖος	2
Ὁ Αἰδεσιμώτατος ππ. κύρ Ἀρσένιος Προεστὼς ἐκ Μετρώων	2
Ὁ Λογιώτατος κύριος Λεωνίδας Σωτηρίου Σηλυμβρινός	1
Ὁ Ἑλληνοδιδάτ. τῆς ἐν Σηλυμβρία σχολῆς Κ. Γεώργιος Νιάρχας	1
Ὁ Μουσικολογ. Κ. Εὐστράτιος Ἀναστασιάδης Σηλυμβρινός	1
Ὁ Μουσικολογ. Κ. Γκαρούλης Ἀναστασιάδης Σηλυμβρινός	1
Ὁ Μουσικολογ. Κ. Βρετὸς Ἀθηνῃσιανός ἐκ Γκνοχῶρων	1
Ὁ Κ. Ἀναστάσιος Μουσικὸς Καισαρεύς	4
Ὁ Κ. Δημήτριος Παπαδόπ. Μουσικὸς ἐκ τῆς ἐπαρχίας Γρεβενῶν	1
Ὁ Κ. Γιαννούλης Σίμου Μουσικὸς ἐκ τῆς ἐπαρχίας Γρεβενῶν	4
Ὁ ἐν τῇ ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ τῆς χώρας τῶν Ἐπιβατῶν Προεστὼς Κ. Προκόπιος ἱερομόναχος Δροβιανίτης	10
Ὁ τούτου αὐτάδελφος Αἰδεσιμώτατος ΠΠ. Κ. Βασίλειος	5

ΟΙ ΕΝ Τῇ ΧΩΡᾳ ΕΞΕΑΣΤΕΡΩΝ

Ὁ ἐντιμώτατος Λογοθέτης Κ. Παλυχρόνης τζορμαπατζῆς	2
--	---

	τῶματα
Ὁ τιμιώτατος Τζορμπατζῆς Κ. Δημῶς	2
Ὁ τιμιώτατος τζορμπατζῆς Κ. Γιαννάκος	2
Οἱ τούτου αὐτάδελφοι κύριοι Ἀλέξανδρος καὶ Βατίλειος	2
Ὁ Αἰδεσιμώτατος Κ. ππ. Δημήτριος	4
Ὁ Λογιώτατος Κ. Κωνσταντῖνος Ἱερόπαις Δροβιανίτης]	1
Ὁ Λογ. Κ. Χουρμουζάκης Λογοθετίδης	2

ΟΙ ΕΝ ΤΥΡΟΛΛΟΗ

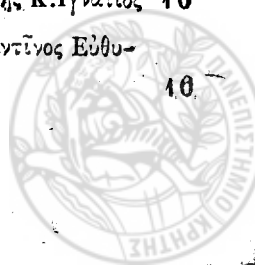
Ο Πανοσιολ. Κ. Κύριλλος Προεστῶς τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν Ἡρακλείᾳ	5
Ὁ Μουσικολ. Κ. Γεώρ. Τριανταφύλλου Πρωτοψ. ἐν Τυρολλόῃ	10
Οἱ Πανος. Προεστ. τῆς Ἐκκλ. Κ. Θεόκλητος καὶ Χρύσανθος	2
Ὁ Κ. Σωτήριος Βαλιού	1
Ὁ Κ. Ἀντωνάκης Πέτκογλου	1
Ὁ Κ. Γεώργιος Τζεράχης	1

ΟΙ ΕΝ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙΣ

Ὁ ἐντιμ. Κ. Ἀθανάσιος Γεωργιάδης	20
Ὁ τιμιώτ. Κ. Εὐθύμιος Ζήσου Ταρραλλῇ Δροβιανίτης	10

ΟΙ ΕΝ ΚΙΜΟΥΡΤΖΗΝΑΙ

Ὁ Παιερ. Ἅγιος Μαρωνείας Κ. Κύριλλος	30
Ὁ ἐν Καθβατζήκῃ τῆς αὐτῆς Ἐπαρχίας Χρήστος Ἱερεὺς ὁ πατὴρ τοῦ Ἐκδότου	5
Ὁ Θεοφιλέσ. Ἅγιος Σινάδων Κ. Μελέτιος ἐν Διδυμοτείχῃ	20
Ὁ Ἑλληνοδ. καὶ Θεολ. τῆς κατὰ τὴν Ἑννὸν σχολῆς Κ. Ἰγνατίος	10
Ὁ Ἑλληνοῖατροδ. ἐν Καλλιουπόλει Κ. Κωνσταντῖνος Εὐθυ- κράτης Ἀθανασίου Δρυϊνούπολίτης	10

ΟΙ ΕΝ ΑΒΔΗΜΙΩΙ ΤΩΝ ΓΑΝΘΧΩΡΩΝ

σώματα

Ὁ ἐντιμώτ. Πρωτοφάλτης Κ.	1
Οἱ τούτου ἀντάδελφοι Αἰδεσ. Π. Π. Κ. Ἰωάννης καὶ	2
Ὁ ἐντιμώτ. Λαμπαδάριος Κ.	1
Ο ἐντιμ. Σακκελάριος Κ. Π. Π. Βασίλειος	1
Ὁ Ἑλληνομουσικολογίωτ. Κ. Θεοχάρης	5
Ὁ ταύτης τῆς Χώρας Ἀλληλοδιδάκτης Κ.	2

ΟΙ ΕΝ ΜΑΛΓΚΑΡΑ

Ὁ ἐντιμώτ. Ταβλάριος Κ. Μιχαήλ	1
Ο τιμώτ. Κ. Βασιλείος Παπαζογλούς Κυργιουμτζής	1
Ὁ Κ. Κωνσταντῖνος Χριστοδούλου Φωμᾶς Ἡπειρώτης	1
Ὁ Κ. Μανούκης Παπαζογλούς Ἀρμενίων διδάσκαλος	1
Ὁ ἐν Κισιάνῃ Πραγματευτής Κ. Γεώρ. Ἰωαννίδης ἐκ Κλειτούρας	1
Ὁ ἐν Ρεδαισῶ ἐντιμώτ. ἐπίτροπος τοῦ Ἁγίου Γέροντος Ἡρακλείδης Κ. Π. Π. Βασίλειος	10
Ὁ Πανιερώτ. Ἅγιος Πρεσλάβας Κ. Βενιαμίν	2

ΟΙ ΕΝ ΤΗ ΕΠΙΣΚΟΠῃ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ

Ὁ Θεοφιλέστατος ἅγιος Πλαταμῶνος Κ. Μελέτιος	3
Ὁ Πανοσιώτατος ἡγούμενος τῆς Μονῆς Κενήλλα Θεοδώρητος	1
Ὁ Πανοσιώτατος Προηγούμενος τῆς αὐτῆς Μονῆς Ἀγάπιος	1
Ὁ Πανοσιώτατος ἡγούμενος τῆς Μονῆς Κλήμεντος Νικηφόρος	1
Ὁ Πανοσιώτατος ἡγούμενος τοῦ οἰκονομείου Ζαχαρίας	1
Ὁ Παναγιώτατος ππ. Ἀθανάσιος τῆς Παναγίας Πυργετοῦ	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος οἰκονόμος Καρυᾶς ππ. Εὐθύμιος	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος Σακκελάριος Σλαμιάς ππ. Χριστόδουλος	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος Σακκελάριος Νιζητροῦ ππ. Ἰωάννης	1
Ὁ Πανοσιώτατος ππ. Δωρόθεος Ἀβειονήτζαν	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος ππ. Ἀναστάσιος ἀπὸ Μουχτερέμην	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος ππ. Ἀθανάσιος ἀπὸ Κρενία	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος οἰκονόμος ππ. Ἀθανάσιος ἀπὸ Σκετείνην	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος πρωτοπαπᾶς ἀπὸ Λιτόχωρον Π. Π. Ζαχαρίας	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος Σακκελάριος ἀπὸ Λιτόχωρον Π. Π. Δημήτριος	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος ππ. Ἀθανάσιος ἀπὸ Λιτόχωρον	1
Ὁ Εὐλογιμώτατος Κ. Ἀθανάσιος Ἀναγνώστου ἀπὸ Λιτόχωρον	1

σώματα.

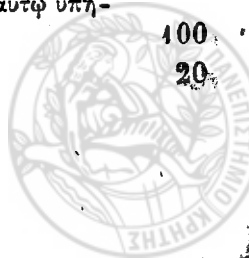
‘Ο Υἱὸς αὐτοῦ Δρόσος Ἀθανασιάδης	1
‘Ο Ἐντιμώτατος Κ. Δημήτριος Ἀναγνωστῶτου Φωρφέρες	1
‘Ο Ἐντιμώτατος Κ. Γεώργιος Ἀναγνωστῶτου	1
‘Ο Ἐντιμώτατος Κ. Δημήτριος Ἀναγνωστῶτου μπετάρης	1
‘Ο Ἐντιμώτατος Κ. Γιαννούλης Ἀναγνωστῶτου	1

ΤΗΣ ΤΥΡΝΑΒΟΥ

‘Ο Κ. Ζήσης Βασιλείου Ψωμᾶ	1
‘Ο Κ. Ἀστέριος ππ. Κυρίτον	2
‘Ο Κ. Ἀστέριος Ζαφύρη	1
‘Η Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Δημητρίου	1
‘Ο Κ. Νικόλαος Κωνσταντίνου	4
‘Ο Κ. Κωνσταντίνος ΣΣ. Τρικηνός	4

ΟΙ ΕΝ ΛΑΡΙΣΣΗ

‘Ο Σ. Γ. Ἁγ. Λαρίσσης κύρ Ἀνανίας Λέσβιος	2
‘Ο Ἐπίσκοπος τοῦ Σ. Γ. Ἁγ. Λαρίσσης ἅγιος Διοκλείας κύρ Χρύσανθος	2
‘Ο Πρωτοσύγ. τοῦ αὐτοῦ Γ. κύρ Ἀβέρκιος Ἰδηρίτης	1
‘Ο Οἰκονόμος Λαρίσσης κύρ Π Π. Νικόλαος	4
‘Ο Πρωτόπαπας Λαρίσσης κύρ Π Π. Νικόλαος	1
‘Ο τοῦ Ἁγ. Λαρίσσης ἀνεψιὸς Ἐμμηνουήλ	1
‘Ο τῆς Λαρίσσης Πρωτοψ. Κ. Βασιλείος Κωνσταντίνου	1
‘Ο Μουσικολ. Κ. Κ. ἐκ Κρανιάς	1
‘Ο Κ. Νικολάκης Παπαζογλοῦς ἐκ Δομόκου	1
‘Ο Μουσικολ. κύριος Κ. Σερβετᾶς ἐκ Τρίκκης	1
‘Ο Κ. Γεώργιος Ματθαίου ἀπὸ Παλαμᾶ	1
‘Ο Μουσικολ. κύριος Μιχαλάκης ἐκ Ζάρκου	1
‘Ο κύριος Δημήτριος Μαυρομέτης ράπτης	1
‘Ο Κ. Αναστάσιος Ἰατρός (χειρουργὸς ἐκ Λαρίσσης	1
‘Ο Κ. Γεώργιος Τάττου Βλάχου ἐξ Ἀνδέλας	1
‘Ο Πανοσιώτ. Ἡγούμενος τῆς κατὰ τὴν Δροβιάνην τῆς Ἠπείρου Ἱερ. Μονῆς τοῦ Δρυάνου Κ. Γαβριήλ Κερκυραῖος διὰ μὲν τοὺς συνατκουμένους ἀδελφούς, καὶ τοὺς παρ’ αὐτῷ ὑπη- ρέτας τῆς Μονῆς διὰ δὲ τὴν Κέρκυραν	100 20

σώματα

‘Ο Πανοσιώτ. ‘Ηγούμενος τῆς κατὰ τὴν Δεσυνίτσαν ‘Ιερ. Μονῆς τῆς λεγομένης Γερμανοῦ Κ. Γρηγόριος	10
‘Ο Πανοσιώτ. ‘Ηγούμενος τῆς κατὰ τὸ Βρεγκουδέτ ‘Ιερ. Μονῆς Κοκαρίας Κ. Καλλίνικος	10

ΟΙ ΕΝ ΤΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ ΔΡΥΪΝΟΥΠΟΛΕΩΣ καὶ ΔΕΛΒΙΝΩΝ

‘Ο Παμειρώτατος Ἅγιος Δρυϊνουπόλεως Κ. Παντελεήμων	20
‘Ο τῆς αὐτοῦ Πανερ. ‘Εντιμότατος Γραμματεὺς Κ. Ἀνδρέας Ἰωάννου Τζόμπη Δοξατίνος	3
‘Ο ‘Εντιμότατος Γραμματεὺς τῶν πολιτικῶν Κ. Γιαννάκης ππ. Ρίζου Ἀργυροκαστρίτης	2
‘Ο Κ. Γιαννάκης Κολιτρούμου Ἀργυροκαστρίτης	2

ΟΙ ΕΝ ΔΟΞΑΤΑΙΣ

Οἱ Αἰδεσιμώτατοι αὐτάδελφοι ΚΚ. ΠΠ. Κωνσταντῖνος καὶ ΠΠ. Δημήτριος	2
Οἱ ἐντιμώτατοι ἔφοροι τῆς ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ Ἑλληνικῆς καὶ Ἀλληλοδιδακτικῆς Σχολῆς ΚΚ. Ἀναστάσιος Κύρου, καὶ Ἀναστάσιος Ἐλευθερίου	10
‘Ο Ἀλληλοδιδάκτης Κ. Γεώργιος Ζαγορίσιος	1

ΟΙ ΕΝ ΔΡΟΒΙΑΝΗ ΤΗ ΚΩΜΟΠΟΛΕΙ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΤΑΓΤΗΣ.

Οἱ ἐντιμώτατοι αὐτάδελφοι Οἰκονόμος καὶ Πρωτοπαπᾶς ΚΚ. Δημήτριος καὶ Βασίλειος Οἰκονομίδης	2
‘Ο Ἑλληνομουσικολογ. Κ. Γεώργιος Οἰκονομίδης δεξιὸς φάλτης τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου	1
‘Ο Ἑλληνομουσικολ. Κ. Ἀθανάσιος Πρωτοπαπᾶ ἀριστερὸς φάλτης τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας	1
Οἱ λόγιοι Υἱοὶ αὐτοῦ ΚΚ. Δημήτριος καὶ Κωνσταντῖνος	2
Οἱ τιμιώτατοι Ταρακλαῖοι αὐτάδελφοι ἔφοροι τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ἀλληλοδ. Σχολῆς ΚΚ. Σταῦρος καὶ Νικόλαος	5
‘Ο Αἰδεσιμ. Κ. ππ. Ἀθανάσιος Δρόσου	1
‘Ο Αἰδεσιμώτ. Κ. ππ. Ἰωάννης Παντοσπυραίων	1
‘Ο Δογ. Κ. Ἰωάννης Βασιλείου Παπαγιανναίων	1
‘Ο Δογ. Κωνσταντῖνος Χρήστου Παντοσπυραίων	1

σώματα

‘Ο ‘Ελληνοδιδάσκαλος τῆς ἐν ταύτῃ τῇ Κομοπόλει Σχολῆς	
Κ. ‘Αθανάσιος Πέτρου ‘Αναγνώστης	2
Οἱ τιμιώτατοι πραγματευταῖ αὐτάδελφοι ΚΚ. Κυριάκος καὶ	
Πάντος ‘Αφνασίου Μάννου	3
‘Ο Αἰδεσιμ. κ. ΠΠ. Ἰωάννης Χρηστοπαπᾶ	1
‘Ο Μουσικολογ. ‘Αναγνώστης Χρήστος Δημητρίου Μπαντάτσου	1
‘Ο Λογιώτ. κ. Ἰωάννης Γεωργίου Κοτζελένη	1
‘Ο Λογιώτ. κ. Βασίλειος Κωνσταντινιάδης Σιούτη	1
Οἱ Τιμιώτατοι ἔμποροι Πρατζίκαῖοι καὶ Λαπαῖοι ἑφόροι τῆς	
ἐπάνω ‘Ελλην. καὶ ‘Αλληλοδιδ. Σχολῆς	4
‘Ο Αἰδεσιμ. κ. ππ. Χρήστος Πνευματικὸς	1
‘Ο Αἰδεσιμ. κ. ΠΠ. ‘Αθανάσιος Δ.	1
‘Ο δεξιὸς ψάλτης τῆς Ἱερᾶς ἐκκλη. τοῦ ἁγίου Νικολοῦ Κ.	
‘Αθανάσιος Ζωτάτωκ	1
‘Ο ἀριστερὸς ψάλτης κ. Χρήστος ‘Ορφανὸς	1
‘Ο Κ. ‘Αποστόλης ‘Αγόρα	1

ΟΙ ΕΝ Τῇ ΛΑΡΑΙ ΤΗΣ ΚΟΜΟΠΟΛΕΩΣ ΔΕΛΒΙΝΟΥ

‘Ο Πασ. Ἀρχιμανδ.Κ.Καλλ ἐπίτροπος τοῦ ἁγίου Δρυϊνουπόλεως	3
Οἱ τιμιώτατοι ἔμποροι καὶ ἑφόροι τῆς ἐλ. καὶ ἁλληλοδ. Σχολῆς	
Μπουρνούτζαῖοι αὐτάδελφοι κώριοι Παναγ. Ἰωάνν καὶ Σπύρος	4
‘Ο τιμιώτατος κ. Γεώργιος Κόντης Τραπεζίτης	1
‘Ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης ἅγιος Κ. ορυτσᾶς κ. Νεόφυτος	20

ΟΙ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ ΔΡΟΒΙΑΝΙΤΑΙ

‘Ο ‘Ελληνομουσικολ. Κ. Κωνσταντῖνος Πάνου, καὶ ὁ τοῦτου	
αὐτάδελφος κ. Γεώργιος Ἐμπορος, καὶ κ. Δημήτριος	
‘Ο Γεωργιάδης ‘Ρέσσας ἑμπορικὸς Γραμματεὺς	500

ΟΙ ΕΝ ΚΡΗΤῃ

‘Ο Πανιερώτατος Ἅγιος Κρήτης Κ. Διονύσιος	30
‘Ο Μουσικολογιάτατος κ. Σταυράκης	20

ΟΙ ΕΝ ΤΖΕΣΜΕ

‘Ο τοῦ Α. Π. ‘Ιεροδιδάσκαλος Κ. Κύριλλος	1
‘Ο παρὰ τοῦ Α. Κρήνης ‘Ανδρέας ποτὲ Ἰωαννίδης	1
‘Ο Βασίλειος παπᾶ Κυριακοῦ πρωτοψάλτης τοῦ Τζεσμέ	1
‘Ο ‘Αναγνώστης Χ. Πιρασκειῦς Λαμπαδάριος	1
‘Ο Κυριάκος Χ. Μαμενῆς	1
‘Ο ‘Αναγνώστης Γιαννοῦλης	1
‘Ο Στέφανος Ἱεροδιάκονος	1

ΟΙ ΕΝ ΟΡΤΑΚΙΟΙ ΤΗΣ ΑΗΤΗΣΤΗΣ

‘Ο Ιωακείμ Λαυριώτης ἐξ ‘Ορτάκιοι	1
‘Ο Ζήσιος Ἐμμανουήλ	1
‘Ο Κωνσταντῖνος ππ. Γεωργίου	1
‘Ο Γεώργιος Χ. Γιάνκου	1
‘Ο Ιωάννης Ἀλεξίου	1
‘Ο Χ. Ἐλένη	1
‘Ο Ιωάννης Ἀγγελή Σλαβονοδιδάσκαλος	1

ΟΙ ΕΝ ΔΙΣΤΡΑ

‘Ο Πανιερ. Ἅγιος Δίστρας Διονύσιος.	10
‘Ο τῆς αὐτοῦ Πανιερ. Ἀρχιδι. Ἰσαΐας Κύπριος.	2

ΟΙ ΕΝ ΑΛΑΤΖΑΤΟΙΣ

‘Ο Αἰδεσιμώτατος Κ. Κυριακός	1
‘Ο Μουσικολογιώτατος Ἱεροδιάκονος κὺρ Καλλίνικος	1
‘Ο Κ. Δημήτριος Κωνσταντίνου Γιανγκάτης	1
‘Ο Κ. Πέτρος Κ. Δημητρίου Χρησίδης	1
‘Ο Κ. Ιωάννης Γεωργίου Ἀνολακκαλιού	1
‘Ο Κ. Ιωάννης Παράσχου ἐκ ‘Ρεϊσδερά	1
Ἡ Κυρία Μαριγώ Ν. Μοσχόδη	1
Ἡ Κυρία Μαλαματῶ Γ. Γιανγκάκη	1

ΟΙ ΕΝ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

‘Ο Κ. Γεώργιος Τζακίδης	1
‘Ο Κ. Ἀγγελῆς Λεριάδης	1

ΟΙ ΕΝ ΟΒΑΤΖΙΚΙΟΙ

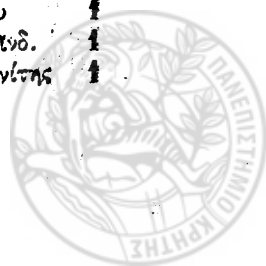
‘Ο Κ. Κ. Ιωάννης Ὁβατζικιός	1
‘Ο Κ. Ιωάννης Χ. Θεοδώρου Ὁβατζικιός	1

ΟΙ ΕΝ ΑΙΔΙΝΙ

‘Ο Πανιερ. Ἅγιος Ἡλιουπόλεως Διονύσιος	2
‘Ο Πανιερ. ὑπο-Σύγγ. ἐφημ. Πύργου ἐκ κάστ. κὺρ Καλλίνικ.	1
‘Ο Πανος. Ἱερομ. κὺρ Ἰάκωβος ἐφημ. Ὁδεμ. ἐκ Σάμου	1
‘Ο Ἱερολ. Ἱεροδ. κὺρ Γεράσιμος ἀπὸ Παιδόν	1
‘Ο Κ. Παναγιώτης Βικτωρίδης	1

ΒΑΙΝΔΡΙΟΝ

‘Ο Αἰδεμ. ππ. Παναγιώτης Σάμιος ἐφημέριος Παντιρίου	1
‘Ο Μουσικολογ. Κ. Ιωάν. Σταματινιάδης Σάμιος ψάλ. Βαίνδ.	1
‘Ο Ἀναγνώστης Κωνσταντίνου Κατιμεροτζῆς Παλαιοπρωγόντης	1

- Ο υφ. Θεολόγος Νικολάου Μετμέρη Παντιριανός 1
Ο Κ. Μιμήκος ψάλτ. τῆς τοῦ Αἰδινίου Ιερ. Εκκλ. 1

ΘΥΡΑ ΤΗΣ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ

- Ο Πανοσιώτ. κύρ Δανιήλ 1
Ο Πανοσιώτ. κύρ Διονύσιος Σάμιος 1
Ο Χ. Κωστής Ιωάννου 1
Ο Κ. Θεόδωρος ράπτης 1
Ο Μακάριος Ρέστης 1
Ο Ιεροδ. Γεώργιος Ζερβουδάς Κρητηκίδης 1
Ο Ιεροδ. κύρ Κύριλλος Δημητριάδης 1

ΟΙ ΕΝ ΜΑΓΝΗΣΙΑ

- Ο Πανιερώτατος Ἅγιος Ἐλαίας 20
Ο Αἰδεσιμώτατος ππ. Δημήτριος 1
Ο Ιεροδιάκον Πανάρετος ππ. Νικολάου Λε. 1
Ο Κ. Λεονίδας Εὐσταθίου 1
Ο Κ. Δημήτριος Βυζάντιος 1
Ο Κ. Δημήτριος Παχυρτζής 1
Ο Κανδυλάπτης Νικόλαος 1
Ο Συμεὼν Εὐταξίας 1
Ο Ἀνώνυμος 1

ΟΙ ΕΝ ΜΕΛΕΜΕΝΗ

Καὶ περί χωρίων συνδρομηταί, τῶν ὁποίων ὁ κατάλογος
τῶν ὀνομάτων ἔχθη 56

ΟΙ ΕΝ ΜΟΥΝΔΑΝΙΟΙΣ

- Ο Παροισιολογίωτατος Κ. Ἀμβρόσιος Μηνιάτης Βυζάντιος 1
Ο Αἰδεσιμώτατος κ. Θεοδόσιος Τριγλιανός 1
Ο Μουσικολογίωτατος Κ. Θεοδόσιος ππ. Ἀναστασίου 1
Ο Λογίωτατος Κ. Σάββας Σωσιγένης 1
Ο Μουσικολογίωτατος Ἀθανάσιος Στεφάνου Νεοχωρίτης 1
Ο Μουσικολογίωτατος Κ. Γεώργιος Καραπούτης Δεμερτέσλης 1
Ο Κ. Δ. Εὐκλείδης 1
Ο Εὐλόγιμος Κ. Χρυσόστομος ἀνεψιὸς τοῦ Σεβ. Γέρ. Ἀγίου
Καισαρείας 27
Ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ἅγιος Βάρνης Κ. Πόρφυριος 10
Ο ἐν Μολδαυία ἐντιμώτατος Κ. Ἰωάννης Σωτηρίου Βλαχόπουλος 20

οὐ φερόντες βίβλιν ἡμεῖς ἰδοὺς αὐτοὺς ἐν μοναχῇ
αὐτοῦ ἀποχρῶν ἄγρον λαοφάντον

ΚΑΙΜΑΚΕΣ.

[illegible]